ג' אדר תשמ"ג, 16.2.1983 מיספר 2372 72 עמודים שנה 47 המחיר: 50 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

הרצח

JORDACHE®
היבואנים והמפיצים אחים נקש בע"מ
סופר ג'ינס
ת"א, יהודה המכבי 57 טלפון 456351
רחובות, רח' הרצל 181, רמת־גן, רח' ד"ר כהן 2
ירושלים, רח' יפו 50 בנין העמודים, בית הכרם כפר דניה
ובחנויות המובחרות

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת המינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03־232262/3/4 • תא־דואר 136 • העורך הראשי: אורי אבנרי • עורך־תכנית: יפתי שנקר • רכז מערכת: שלמה פרנקל • עורכי כיתוב: תמי כמחובית וגיורא נויפלד • צלמי מערכת: צייון צפריר וענת פרנסמי • ראש המינהלה: אברהם פיסחן • מחלקת המדעות: רפי זברדני • הנ"ל: „העולם הזה" בע"מ • הדפסה: „הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב • הפצה: „גד" בע"מ

כתבות השערים:

הכל כדגיל - רק גרוע יותר

הכל ציפו ברעידת־אדמה מוסרית ופוליטית, אך דבר לא קרה. להיפך — שילטון הליכוד התחזק, אריאל שרון הפך מסוכן עוד יותר והמערך התגלה באפסותו הגמורה.

6

שימחת האשם

יום אחרי פירסום הדו"ח על הטבח, ערך אריאל שרון מסיבת זיווה רבת משתתפים. מזדנבים, כתבתבים וקבוצה של פוליטיקאים עלובי־נפש באו לחלוק כבוד לאשם.

8

הרצח

כשנרצח אמיל גרינצווייג, נרצח חלק מנפשו של כל אחד מאנשי מחנה־השלום. הצעירים, שהתייחסו לכך העניין כאל משחק, הבינו לפתע כי הם עומדים מול מיפלצת הסאשיזם.

10

הדממה

מייד כשנודע על הרצח הפוליטי בירושלים, התארגנה מישמרת־אבל ספונטנית של אוהדי שלום עכשיו בתל־אביב. המומים וודוממים ישבו האבלים כל הלילה בכיכר.

12

ההלוויה

אלפי אנשים באו לכוות את אמיל גרינצווייג ז"ל, שנרצח בשל תמיכתו בשלום. הרב הראשי האשכנזי שלמה גורן נדחף להלווייה כדי להכריז: „וזינו לא שפכו את הדם!"

14

המסקנה: בכוונה תחילה!

אורי אבנרי מנתח את דו"ח ועדת־החקירה, מצביע על הפער בין המימצאים העובדתיים והמסקנות וקובע: הפלאנגות הוכנסו למחנות בכוונה תחילה כדי לשבחה.

16

תא"ל מחייך

מנדל מרשק הצינ עצמו כגנרל רוסי וזכה בדרגת תא"ל כצה"ל. הרופים אי־מרים — שקר!

29

מעל לחוק?

האם שיחדו אנשי שאול אייזנברג פקידים בעיריה ו־קנו שופטים בעולם כדי לזכות בדין?

34

המסרסר

„אצל ערבים זה עובד טוב," העיד רפאל איתן ב־מישפטו של קצין, שנאשם בהתעללות.

65

לחמי יומולדת

למרות המתח של השבוע, הקדימה תמי בן־עמי את פורים וערכה ל־עצמה מסיבת יום הולדת שהיתה חגיגה גדולה.

36

גורו מרינה!

אנשים שבורים נמשכים ל־רינה שני והיא מחוללת בהם תהפוכות. בשבוע שעבר התאבד אחד מ־עדת מאמיניה.

43

«אני שחקנית!»

ליאורה ריבלין חושפת ספה מחייה, הרגשותיה, דיעותיה על התיאטרון ושאיפותיה ה־מיקצועיות.

40

תהילה

אחרי לימודים אצל מרתה גרהם ובפית־הספר הגבוה לאמנות ג'וליארד, עשתה אורשרה אלקיים כוריאוג־רפיות, ועכשיו יצרה רבר ח־דש — תיאט־רון תנועה.

46

מדורים קבועים:

תשקיף	4	מיכתר שידורים	56
בממינה	5	עולם קטן — ספרד, ברית־המועצות ואיראן	57
חורטקופ	21	קולנוע	59
מיכתבים	22	אנשים	60
פורום העולם הזה	23	כדורים	62
תשבץ	24	אתה והשקר	63
אנשים בעולם	31	מה הם אומרים — פרופ' שלמה בן־עמי, ד"ר אריאל רוזן־צבי, בני ברבש, דניאל וקסמן, יצחק ארצי וקרני פאר	66
רחל המרחלת	38	ליקות ישראל	69
זה הגם זה	45	ספורם	70
חלון ראווה — בגדי פורים	48		
נמר של נייר	50		
זה היה העולם הזה שהיה שידור	52		
	55		

שעור „העולם הזה" (2371) לפני כולם

קריאה ראשונה

ביום השני האחרון, בשעות אחרי־הצהריים, כאשר גליון העולם הזה כבר היה מוכן בעיקרו, נמסר כי ועדת־החקי־רה לטבח הפלסטינים בביירות תגיש את הדו"ח שלה לפירסום למחרת היום ב־שעה 10 בוקר.

אומרים שגמישות היא תכונה של צעי־רים. מבחינה זו, העולם הזה הוא עיתון צעיר מאוד.

גליון העולם הזה מתחיל להופיע בר־חובות תל־אביב החל בשעה 17.00 ביום ג'. זה הותיר לנו שעות מעטות מאוד, שבהן היה צורך לקבל את הדו"ח, לקרוא את 138 עמודיו, לנתח אותו, לכתוב תגובה רציונית ראשונה, לקבוע שער חדש, ולהשוך את כל אלה לעמודים ב־עיתון.

מסופקני אם יש בעולם שבועונים רבים שהיו מסוגלים לכך. אולם גליון העולם הזה (2371) הופיע במועד, בשעה 17.00 ביום ג'. הוא הקדים את עיתוני־הבוקר בפירסום פרטי הדו"ח, קל וחומר בהסקת המסקנות. בשער הקידמי התנו־סה הסיסמה, שהפכה מאותו הרגע קרי־את־כיוון לכל מחנה־השלום בישראל: „החומה!" מעל לסיסמה זו הופיעו תמר־נותיהם המחוקות של מנחם בגין, אריאל שרון ורפאל איתן.

שבוע של טראומה

היה זה השבוע הדרמאתי ביותר שראתה ישראל מזה זמן רב. מאורע רדף מאורע: הקרב על סילוקו של שרון ועל הישרדות הממשלה, ההפגנות והפגנות־שכנגד, רימון־יד בהפגנה, מישמרות־האבל, ההלוויה, התפטרותו של שרון ממישרד־הביטחון, ניצחונו של בגין.

שבוע כזה יכול להיות מתסכל מאוד לשבועון. כל אחד מן המאורעות האלה הספיק בהחלט כדי למלא גליון שלם. תגבה רדפו האירועים זה את זה וזעקו לסיקור ולהסקת מסקנות.

בשבוע כזה, תפקידו של שבועון הוא לעשות את אשר אין העיתונים היומיים יכולים לעשות: לשבץ את כל האירו־עים, כמו אבני־פסיפס, בתמונה כוללת אחת, לשים את הדברים בפרספקטיבה הנכונה, להשלים את הפרטים החסרים לשם הבנת מלוא משמעותם, כדי לעזור לך להבין את הדברים כהווייתם.

אני מקווה שהעמודים הבאים — ה־מצטרפים יחד לכתבת־פנק — ממלאים תפקיד זה כראוי, ושיעזרו לך לעכל שבוע טראומטי זה בחייך ובחיי המדינה.

אגא, שים לב במיוחד לתמונות. צלמי העולם הזה — ענת סרגוסטי וציון צפ־ריר — צילמו במאורעות השבוע כמות אדירה של תמונות, ועל אלה נוספו תמו־נות של צלמים אחרים, ובייחוד צילו־מיו של רחמים ישראלי, שצילם את הרצח בהפגנת שלום עכשיו. היה עלינו לבחור מתוך הר של תצלומים, שהספיקו למאה עמודים, את המשמעותיים ביותר.

פרופסורים לטבח

כבואנו לנתח את הדו"ח של ועדת־החקירה, לא היינו זקוקים לזמן רב כדי להסיק את המסקנות.

כבר הפכנו פרופסורים לענייני צבא ושאתילא. היינו בשני המחנות לפני ש־אירע הטבח, כאשר נערך לנו סיור מוד־רך בשכונות ביירות המערבית ב־3 ביולי 1982, היום שבו חצינו את הקווים ו־ריאיינו את יאסר ערפאת. לאחר מכן ערכנו חקירה משלנו באירועי הטבח. ל־אחר מכן ניסחנו מאות רבות של שאלות למען ועדת־החקירה, והארנו את כל הזי־בטים של הפרשה. לאחר מכן עקבנו אחרי דיוני הוועדה עצמה מדי יום ביומו, תוך ניתוח הדברים שהתגלו, בסידרה של כת־בות.

משום כך יכולנו להעז לעשות את אשר לא עשה עדיין שום עיתון או אדם: לנתח את הדו"ח של ועדת־החקירה לעומקו. תוך ביקורת נוקבת אך ענייינית. אני מק־וה שהדברים יעזרו לך לגבש דיעה עצ־מאית משלך על מיסמך זה, שמילא תפקיד כה חשוב באירועי השבוע, ושעוד יהיו לו תוצאות רבות בעתיד.

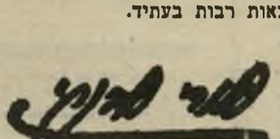

דו תשקיף

נחק שמיר־שרון

אנשי אריק שרון זועמים על קבוצת שר־החוץ, יצחק שמיר, ששמרה על שתיקה מאז פירסום דו"ח ועדת־החקירה ועד התפטרות שר־הביטחון.

כרגע לא מובלט המתח, משום ששרון מעוניין לקבל לידיו את הסמכויות של סגן־שר־החקלאות מיכאל דקל, לענייני התנחלויות. דקל הוא מנאמני שמיר. קבוצת שרון תנסה להתחבר עם קבוצות אחרות בתנועה.

מרכז חרות

למען שרון

שרידי מחנהו של אריק שרון מתכוונים לדרוש את כינוס מרכז תנועת־החרות.

היוזם, דויד מגן, מקווה שבעיקבות כינוס זה יגדל הבסיס המיפלגתי של שרון בחרות, וממילא גם ההשפעה שלו עצמו.

לע"מ לא בחרות

למרות הפירסומים שסיעת לע"מ בליכוד, היא לא הצטרפה לתנועת־החרות, לא באופן אישי ולא כחסיבה.

הוקם גוש ימני

ערב פירסום דו"ח ועדת־כהן ורצח איש "שלום עכשיו" הוקם בירושלים גוש ימני רחב. הוא כולל את נוער התחייה, גוש־אמונים, צעירי־חרות, פעילי סטודנטים ואנשי־שכונות התומכים בליכוד. בראש הקבוצה עומדים פעילי הסטודנטים צחי הנגבי וישראל כץ.

הפגנות התמיכה בממשלה שהיו בירושלים בשבוע שעבר אורגנו על־ידי גוש זה.

שומרים על לוי

השמירה על סגן ראש־הממשלה, דויד לוי, תוגברה באחרונה. עוזריו נוהגים בזהירות מירבית ביוצאם מן־הישכת־השר.

ביקוש גובר

לדולרים

מאז פירסום מסקנות ועדת־החקירה, גבר מאוד הביקוש לדולרים בבנקים ובשוק השחור ברחוב ליליינבלום בתל־אביב.
בנקאים צופים שפירזונות תוכניות החיסכון החודש ישמשו לקניית מטבע זר.

יו"ר צעירי חרות

לעיסקי ביטוח

יעקב ("יקי") סקויר, יושב־ראש צעירי חרות, וממלא־מקום ראש המועצה המקומית רמת־השרון, פתח באחרונה חברה להשקעות וביטוח.

סקולר, עורך־דין במיקצועו, המקורב לקבוצת יורם אריזור, מפעיל את קשריו המיפלגתיים כדי להרחיב את חוג לקוחותיו.

חמיר חומך בברגר

מנחם ברגר, מועמד חרות לראשות לישכת עורכי־הדין, נתמך על־ידי עורך־הדין שמואל תמיר.

פירסום עובדה זו עורר רוגז בקרב כמה מעורכי־הדין התומכים בברגר, וחסולדים מתמיר.

ייעוץ פסיכולוגי

לעברייני תנועה

תי־צב משולם עמית, מפקד מרחב חיפה, ב. שיטה חדשה לצימצום עבירות תנועה.

שוטרי המרחב קיבלו תידרוך ממרצים לפסיכולוגיה באוניברסיטת חיפה, כיצד לפנות לנהגים עבריינים כדי שלא יחזרו שנית על מעשיהם, ולא לרשום להם דו"חות.

מאז יישום השיטה, בחלקים שונים של העיר, גרשמה, לדברי יוזמיה, ירידה בעבירות תנועה.

גורודיש חוזר

לפעילות

אלוף פיקוד־הדרום לשעבר, שמואל ("גורדיש") גונן, חזר מהרפובליקה המרכז־אפריקאית, שם הוא עסק ב־יהלומים.

גורודיש ייכנס לפעילות מוגברת בתנועת־החרות, שבה הוא חבר, בסניף צפון תל־אביב.

בימים הקרובים הוא יופיע במל־וויזה ויתייחס לדו"ח ועדת־כהן. גורודיש הודיע מתפקידו בצבא, אחרי פירסום דו"ח ועדת־אגרנט בשנת 1974, שחקרה את מחדל מילחמת יום־הכיפורים.

פלאטו־שרון בחוץ

בית־המישפט העליון קיבל את בקשתו של שמואל פלאטו־שרון לרחות את ביצוע העונש שהוטל עליו — תישעה חודשי מאסר בפועל — עד לסיום הליכי העירעור.

פלאטו הורשע בשוחד בחירות.

עוד עיר סרטים בגדה

עיר־סרטים שנייה תקום בגדה המערבית.

יוזמיה הם בעלי חברת ג'מבו, הבונה את הישוב החדש שערי־ירושלים ברמת־קידרון. החברה מנהלת משא־ומתן עם בנק לאומי למשכנתאות כדי שיכנס להשקעה.

בחברת ג'מבו חמישה שותפים, ששניים מהם מוכרים: עמי פרומצ'נקו, מבעלי עלית, ודויד ("דודי") מור, יהלומן ממועמדי חרות לכנסת.

משחלטים על

מכשירי הקשר

מישרד־התיקשורת וחברת "מוטורולה" משתלטים על ענף מכשירי־הקשר האישיים.

רבים, המחזיקים באיתוריות, עוברים לחברה החדשה. שבה השירות הוא אוטומטי, וההודעות נקלטות במחשב. מחיר המנוי הוא זול יותר מאשר בחברות הפרטיות.

"בת־שבע" חיסגר?

מישרד החינוך והתרבות מאיים להפסיק את ההקצבות להחקת המחוז "בת־שבע".

אם האיום ימומש, לא תוכל הלהקה להמשיך ולהופיע.

בעיות ליועצו של פת

מינוי של פמי שחין, חבר המיפלגה הליברלית מנצרת, לתפקיד יועץ שר התעשייה והמיסחר לענייני ערבים, עורר הפתעה במישרד.

יועצו של גידעון פת הוא בעל מיפעל גדול לנעליים בצפון, ומקבל סובסידיות ממישרד התעשייה והמיסחר.

אישיות כלכלית

בחקירה

אישיות כיפרית, שמיאה בעבר תפקיד בכיר, תיחקר עיידי שיי־טונות המם והמישטרה. המיבה — חשד שהיא מחזיקה באירופה רכוש ומטבעיזר שחוברה מישראל.

תנועת "ירוקים"

בחיפה

הוועדה לאיכות־הסביבה של החברה להגנת־הטבע בחיפה יוזמת כמה סעיזות יוצאות־דופן, כדי להביא את ראש העירייה, אריה גוראל, לטיפול דחוף בבעיות אקולוגיות בעיר.

לטענתם, הגיע זיהום־האוויר, הצחנה והמיטרדים למימדים המסכנים את בריאות האוכלוסיה.

השופטים ידרשו

תוספת־שכר

אחרי השוואת שכרם של שופטי־השלום, העבודה ובתי־הדין הרבניים, לא מן הנמנע שהשופטים הרבניים יתחצו להעלות שוב את שכרם.

מילחמות סוחרים

בנחניה

ריכוז רב של סוחרי חלקי־חילוף לרכב בנתניה גורם לתחרות חריפה, המלווה בהורדת מחירים גדר־לה ביותר.
בעיקבות זה הפכה נתניה מרכז למכירות כמעט־ארצי לחלפים.

העובדת סירבה

להיחקר על־ידי בלש

יעקב בר־גרא, מנכ"ל חברת היריזים של עיריית תל־אביב, פיטר את מרים חיפון, מנהלת החשבונות הראשית של החברה.

היא סירבה לעמוד בחקירת בלש פרטי, שבר־גרא הטיל עליו לגלות מי הדליף להעולם הזה (2367 ו־2368) את החומר על מעשיו בחברת היריזים. חלפון, אלמנת מילחמה, עבדה 22 שנים בחברה.

ראש־העיריה טוען, שלא ידוע לו על חקירה של בלשים פרטיים, ביוזמת המנכ"ל, ולא שמע על פיטוריה של חלפון. שלמה להט לא נקט עדיין בשום אמצעים נגד בר־גרא.

עגיל בהפגנה

בהפגנת האבל תאילמת, שהתקיימה בכיכר מלכי־ישראל בתל־אביב אחרי רצח אמיל גרינצווייג, בלילה שבין היום החמישי והיום השישי, איבדה אחת המפגינות עגיל דמוי נחש.

העגיל נמסר למערכת "העולם הזה".

בעלת העגיל מתבקשת להתקשר עם מזכירת המערכת, חנה גבאי, בכל יום בין השעות 11 לפני־הצהריים ו־3 אחר־הצהריים. העגיל יוחזר למי שתציג את העגיל התואם.

במדינה

העם כולו

הקרב על ישראל נכנס השבוע לעידן חדש — עידן של דם ודמעות.

את המילים הנוקבות ביותר של השבוע אמרה בלי משים צעירה בשם ז'נט אביעד, פעילה של שלום עכשיו וידידתו של אמיל גרינצווייג, האיש שנרצח בעת הפגנה למען מדינת־החוק. היתה זאת ז'נט שהביאה את גרינצווייג אל ההפגנה, שבה מצא את מותו בידי אנשי־הזדון.

מול מצלמת הטלוויזיה, כשהיא המומה ומזועזעת, אמרה הצעירה: „עד עכשיו חשבנו שזה משחק־ילדים. רק עכשיו אנחנו מבינים שזה רציני."

הקרב על ישראל, שנכנס ה־שבוע לעידן חדש של דם ודמעות, שוב אינו משחק־ילדים. המאבק על השלום שוב אינו מיצעד עליז. רבים תפסו זאת השבוע — אחד השבועות הגורליים בתולדות ה־מדינה.

המילחמה שאתילא זוחלת

„כל לבנוני חייב להרוג פלסטיני אחד," מצווה האיש שהפך בעל־ברית של ישראל בלבנון.

בישראל סערו הרוחות סביב תעלומה לגבי זהות הרוצחים. ב־מיסגד מקומי נתלה כרוז מטעם אירגון שומרי הארזים. נאמר בו, בפשטות: „כל לבנוני חייב להרוג לפחות פלסטיני אחד!"

קריאה גלוייה זו לרצח־עם יצ־אה מפיו של אדם, שהוא עכשיו בעל־הברית העיקרי והגלוי של ישראל. הוא מכונה „אבו־ארז" (אבי הארז), ושמו האמיתי הוא אסיאן צקר. צקר פירושו, בערבית, נץ.

קריאתו של צקר לרצח־עם אינה חדשה. הנץ צמא־הדם הוא מה־דורה לבנונית של „הרב" מאיר כהנא, והסעיף העיקרי במצע שלו הוא גירוש הפלסטינים, עד האח־רון שבהם, מאדמת לבנון. הוא מדבר בפירוש ובגלוי על השמדה המונית, כאמצעי להשגת מטרה זו.

שרון כהמגנת „חוועד נגד המילחמה בלבנון"
דם ודמעות

דו"ח ועדת־החקירה על טבח ה־פלסטינים במחנות שאתילא וצב־רה — ובעולם נודע כי נערך עתה טבח אחר, איטי ושיטתי יותר. וגם לזה נושאת ישראל ב־אחריות „עקיפה".

לפי הודעת סוכנות של האו"ם, התגלו בצידון — עיר הכפופה לשילטון ישראלי — 16 גופות של פלסטינים. כולם נרצחו זמן קצר אחרי ששוחררו ממחנה ה־שבויים הישראלי באל־אנצאר ה־סמוכה.

נראה שהם נרצחו לפני שהס־פיקו להגיע אל מישפחותיהם ב־מחנה עין־אל־חילווה, או זמן קצר לאחר מכן. כימעט כולם היו בעלי מישפחות גדולות, שלא ראו אותם מזה חודשים רבים.

נץ צמא־דם. לא היתה כל אירגון שומרי הארזים נוסד ב־תחילת שנות ה־70'. המייסד ה־מנהיג היה עד 1976 המשורר ה־נודע סעיד עקל, אך על כוחותיו המזויינים פיקד תמיד צקר. בקרב המארונים הם בלטו בקיצוניות אנטי־פלסטינית שלוחת־רסן, שבה עלו אף על האגף הקיצוני של הפלאנגות, בהנהגת בשיר אל־ג'מייל. הם הכריזו מילחמה על המנהיגים המסורתיים של המארו־נים, ומצעם מצטיין בנימה פא־שיסטית קלאסית, בנוסח ה„אנטי־קאפיטליסטי", כביכול, של התע־מולה הפאשיסטית באירופה של שנות ה־30'.

רוצח רגוע. איך הפך רוצח מדופלם זה, שהיתה לו יד במעשי־טבח רבים, לבעל־הברית העיקרי של ישראל בלבנון?

ישראל תמכה בו תמיד. אך מאז שעבר חתול שחור בין מס־שלת־בגין ובין מישפחת אל־ג'מייל והפלאנגות, הפך אסיאן צקר מכ־שיר בידי אריאל שרון כדי ל־התנקם בנשיא־לבנון. הוא הוכא כמה פעמים לישראל, הופיע בכלי־התיקשורת הישראליים כגיבור ל־אומי, תואר כאן כמנהיג דגול.

מה שקורה עתה בצידון הוא המשך ישיר של פרשת שאתילא. אלא שתחת מאורע דרמאתי אחד, המזעזע את העולם, באה עתה שיטה איטית יותר. אך המטרה נשארה כפי שהיתה: יצירת אווירה של פחד ואימה, כדי להביא ל־בריחתם ההמונית של הפלסטינים חסרי־הישע מלבנון כולה (ראה עמודים 26־28).

יאנוש: הרמטכ"ל הבא?

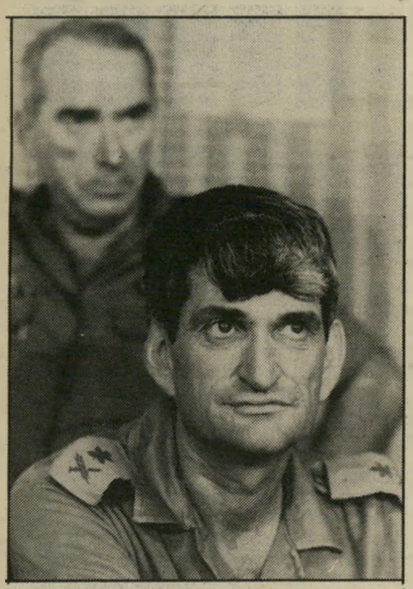

אלוף בן־גל (עם הרמטכ"ל)
„סרטן בגוף המדינה"

רפאל איתן עומד לסיים את תפקידו כרמטכ"ל. הוא הורשע באחריות עקיפה לאחד מפישעי־המילחמה הגדולים של הדור. זה לא הפריע לו במאומה להשמיע את קולו, ואף להציע את יורשו.

היורש: אביגדור בן־גל, המכונה יאנוש.

לא היתה זאת בחירה מיקרית. מבחינות רבות, יאנוש דומה לרפול. מותר לרפול לראות בו את ממשיך־דרכו, מכמה בחינות.

עד כה לא השמיע יאנוש הצהרות אידיאולוגיות רבות — אך גם רפול לא עשה זאת לפני שהתמנה כרמטכ"ל. אז התגלה השתקן המיקצועי כפסספס שאין מחסום ללשונו.

לפחות פליסת־פה אחת של יאנוש זכתה בתשומת־לב רבה. היה זה כאשר אמר — כפי שפורסם מפי עדי־שמיעה — כי האוכלוסיה הערבית בגליל היא סרטן בגוף־המדינה. באותם הימים היה יאנוש אלוף פיקוד־הצפון, האחראי לביטחון הגליל. הדברים היכו גלים, גרמו לסערה, ויאנוש הכחיש את הנוסח שפורסם.

גם מבחינה צבאית, יאנוש הוא דמות השנויה במחלוקת. הוא קצר תהילה מוצדקת כמפקד כוח של טנקים במילחמת יום־הכיפורים. אז, בימים הראשונים של מבוכה והלם, כאשר הסורים הציפו את רמת־הגולן, הצליח יאנוש לארגן הגנה יעילה וניידת, תוך ניצול מירבי של מעט הטנקים שהיו בידיו. היה זה ביצוע יעיל ומוצלח של מפקד קרבי בדרג חטיבתי.

אך מכאן יש צעד ענק עד לביצוע מוצלח בדרג צבאי בכיר. רפאל איתן כבר הוכיח כי מס־כף מצויין ומג"ד טוב יכול להיות רמטכ"ל הרה־אסון.

במילחמת־הלבנון היה יאנוש אחראי לגיזרה הסורית. למרות העליונות העצומה שלו על הקרקע, והשליטה המוחלטת של חיל־האויר בשמיים, לא הצליח להגיע אל היעדים שסומנו לו.

בגיזרה של יאנוש אירע אחד הביזיונות הצב־איים הגדולים בתולדות צה"ל: הכישלון בקרב של סולטאן־יעקוב. שבו נכנס כוח־שיריון של צה"ל למלכודת נ"מ סורית קלאסית, והושמד כימעט כולו.

בעיקבות מפלה זו שגה יאנוש מישגה צבאי קלאסי. הוא עצר את כוחותיו, וכך לא הגיע צה"ל ליעד זה, וזוהי הגיזרה היחידה שבה לא הגיע אף לקו 45 הקילומטרים. לאור יחסי־הכוחות, היה זה כישלון שכימעט לא ייאמן.

לא בצה"ל, ולא במדינה כולה, יש ויכוח גלוי ומיקצועי על פרשות מעין זו. על כן לא נפגעה תהילתו של יאנוש אלא בחוגים מיקצועיים מצומצמים, שאינם מפרסמים את דעתם ברבים. לולא כן, קשה להאמין כי מועמדותו לתפקיד הרמטכ"ל היתה יכולה בכלל לעלות בשלב זה.

שרון נפרד ממישרד־הביטחון

בגין בכנסת

ההר הוליד עכבר

הזוועה הוליד עכבר. ואולי עכברוש.

במשך חודשים ציפתה המערכת המדינית בישראל, והעולם כולו, לרעידת־האדמה הצפויה עם פירסום המסקנות של ועדת־החקירה. היה צפוי מראש כי הוועדה תגנה את ראשי המערכת המדינית והצבאית בישראל — שהרי המימצאים שהתגלו כלל לא הותירו לה אפשרות אחרת. השאלה היתה — איך תנסח הוועדה את הדברים? מה תהיה חומרת המסקנות שתסיק? מה תהיינה המסקנות המעשיות — נסילת הממשלה? הקמת קואליציה חדשה, בראשות המערך? סילוק שרון מן החיים הציבוריים? טיהור יסודי בצמרת צה"ל? התעוררות פנימית ושינוי פנימי, אשר יעלו את המדינה על דרך חדשה?

שבוע אחרי פירסום המסקנות, חיה ברור כי הר הציפיות הוליד עכבר. ואולי גם זה לא.

● **מנחם בגין**, אשר לדברי הוועדה שמע מפי הרמטכ"ל על פרץ הנקמה והשחזת הסכינים, ואשר במשך 48 שעות לא התעניין לדעת מה קורה — נשאר על כנו, כאילו לא קרה דבר. הוא יצא כמנצח.

● **יצחק שמיר**, אשר נחשף קבל עם ועולם כשקרן, ממשיך לייצג את ישראל בעמים ולהטיף מוסר לכל, כאילו דבר לא קרה.

● **אריאל שרון**, האשם העיקרי, נאלץ אמנם לוותר על השליטה הפורמלית במישרד־הביטחון, אך נשאר בממשלה. לפי כל הסימנים, ירכז שם בידיו את כל הסמכויות בענייניים שבהם גרמה שליטתו לאסונות. כשר־ביטחון־בלי־תיק, המהלך אימים על חבריו בממשלה, והמתפיס את ההמונים הלאומניים נגד כל תופעה של מתינות, יהיה חבר־הממשלה אריאל שרון מסוכן מכפי שהיה עד כה, כשנשא במידה כלשהי של אחריות.

● **הממשלה** כולה לא התפטרה. מעמדה לא נפגע, והמגמה הלאומנית שלה לא נחלשה. להיפך: יצטרף אליה, כשר־הביטחון החדש, משה ארנס, איש האגף הלאומני ביותר, אוייב השלום עם מצריים ועם כל מדינה ערבית אחרת. נשאר בה איש־הדמים. הממשלה המחודשת תהיה לאומנית וקיצונית יותר מכפי שהיתה עד כה.

● **רפאל איתן** לא סולק ולא התפטר. אחרי שהוועדה הטילה עליו את מירב האחריות, לצידו של שרון, הוא לא נאלץ להסיק שום מסקנה, מעשית או מוסרית. להיפך, הוא נשאר בתפקיד הרמטכ"ל ויסיים אותו בקרוב ברוב כבוד. הוא ממשיך להטיף למדינה מוסר מדי יום, באסיפות בבתי־הספר. הוא אף מתיימר למנות את יורשו, איש כצלמו וכרוחו.

● **עמוס ירון**, שעליו הוטלה האחריות הקרובה ביותר למה שהתרחש, אמנם יעבור לתפקיד אחר, אך לפי כל הסימנים יהיה זה תפקיד חשוב יותר, הכרוך בעלייה מיידית לדרגת אלוף. לא יהיה אדם בצה"ל שלא יראה בכך מתן פרס.

● **אמיר דרורי**, שהיה מעורב מאוד בכל התחרשויות שהובילו לטבח, ושהורשע אף הוא בלשון העדינה של הוועדה ב„הפרת חובה", לא נאלץ להסיק כל מסקנה שהיא. הוא ממשיך בתפקידו, ואף הוזכר השבוע כמועמד לתפקיד הרמטכ"ל.

● **הצבא** כולו לא נדרש ולא התכונן להסיק כל מסקנה שהיא מן המאורעות, והוא התייחס אל כל העניין כאל בעייה סכנית של העברת כמה קציניים מתפקיד לתפקיד.

● **המוסד**, שהורשע על־ידי מסקנות הוועדה, נעלם בכלל מן העין, מכיוון שהראש שלו זוכה בגלל היותו חדש בתפקידו בעת המאורעות.

איש לא נענש, איש לא הודה בכלל שמשהו לא היה בסדר. החל בראש־הממשלה, דרך הרמטכ"ל וכלה במפקד־האוגדה, עמדו כולם על צידקתם הגמורה.

שום רעידת־אדמה לא היתה. שום שינוי פוליטי. שום שינוי מספרי.

התוצאה היחידה של פירסום מסקנות הוועדה היא מותו של צעיר בשם אמיל גרינצווייג, שנרצח בדם קר על־ידי בני־בליעל, במעשה־הרצח הפאשיסטי הראשון בישראל.

ממשלה חזקה יותר בהנהגת מנחם בגין, וכה אריאל שרון מסוכן יותר, ממשיכה לחתור ליל את המדינה בדרך שאת סופה מי ישורנו.

בגין: שיחק אותה

איך זה קרה? מי אשם בזה?

הגיבור העיקרי של הפרשה היה, כמובן, מנחם בגין עצמו.

יריביו של בגין טענו, כרגיל, כאשר היה נדמה להם שאינו מתפקד. מנחם בגין, גם כאשר הוא נראה כמנותק מן המציאות, כאשר נראה ששוב אינו מתפקד, הוא אמן המכסיס הפוליטי. אין דומה לו במדינה כולה.

כשפת העם, הוא „שיחק אותה".

הוא שלט בתהליך למן הרגע הראשון ועד האחרון. גם כאשר סערו ההמונים ברחובות, בעד ונגד, תימרן בצורה יעילה, מבלי לגלות מראש את כוונותיו.

כך, בלי להביא למשבר אמיתי, הכריח את אריאל שרון לוותר מרצונו על תיק־הביטחון, אך לא הוציא אותו מן הממשלה — וכך מנע בעד שרון לממש את איומי־הסחיטה, שהשמיע כימעט בגלוי, לגלות את הידוע לו על מעשי בגין, במילחמה בכלל ואולי בפרשת הטבח בפרט.

אף מרכיב אחד של הקואליציה לא נטש את הספינה, שנראתה לרבים כטובעת. מיפלגות הקואליציה, כגדולות כקטנות, נהגו כלהקה של חיות הנשמעות לשוט המאמן בקירקס. הן קיפצו אנה ואנה, עלו על שרפרפים וירדו מהם, קפצו דרך טבעות בוערות ורבצו בסוף למרגלותיו. בורג וברמן, המר וארליך, שפירא ונאמן — הכל צייתו לו.

האגדה, כאילו עשוייה המפד"ל ברגע המכריע לקפוץ אל תוך מחנה המערך ולהקים קואליציה אחרת, התגלתה כמיקסם־שווא. המפד"ל היא עתה חתולת־בית, העומדת על רגליה האחוריות כדי לקבל מנת־חלב.

נראה, כי מעולם לא היה בגין חזק יותר, ולא שלט כה לבטח, כפי שהוא שולט עתה, בתום פרשת הטבח בצברה וכשאתיא.

פרס: המפסיד הניצחי

אך מנחם בגין אינו זקוק לכישרונות מיוחדים, כאשר אלוהים מעניק לו כשי את היריב האידיאלי — המערך.

מעולם לא התגלה חוסר־הישע של המערך, על מנהיגיו העלובים ומוסדותיו האומללים, כפי שהתגלה השבוע.

במשך חודשים היו למערך הזמן והאפשרות להתכונן לקראת היום, שבו יתפרסמו המסקנות. הוא ידע — והכל ידעו — כי זאת תהיה, אולי, ההזדמנות האחרונה שלו לחזור לשילטון — ושאם תוחמץ, יתחדש שילטון הליכוד לשנים רבות.

ירון בטקס הפרידה משרון

אריאל ולילי שרון בטקס הפרידה

אך כאשר זה קרה — היה המערך מוכה הלם ואלם, ללא כל יכולת להחליט על מעשה כלשהו. ההחלטה היחידה היתה לשתוק, לא להגיב, „לתת לממשלה לקבל את החלטותיה" — כלומר, להשאיר למנחם בגין את היוזמה החופשית והבילעדית.

קשה להבין מה הביא להחלטה מטומטמת זו — זוית הפחד. הפחד הגם, הפרימיטיבי, הבהיר־רציונלי. הפחד מפני הרחוב. הפחד מפני כעין.

המערך דומה עתה לארנבת מהופנטת, המסתכלת בעיני הצפע בלא יכולת לזוז ולברוח. החשש שמא בגין יאשים אותו בנאום מעל המירפסת בבגידה ובסיוע לאוייב, ושמא המונים מוסתים ירדפו אחרי פרס בעגב־ניות, שיתק אותו לחלוטין. כאשר קורה משהו, האינס־טינקט הראשון של המערך הוא להתכווץ מפחד, ולחשוב על הנאום הדמגוגי הבא של בגין, שבו ייסר את המערך בשוטים ובעקרבים.

זה קרה השבוע. היתה למערך הזדמנות אחת ויחידה ליטול לידיו את היוזמה ולכפות על הממשלה את דעת־הקהל של ישראל השפוייה: לגייס 400 אלף איש ואשה להפגנת־ענק, בדומה להפגנה שכפתה על בגין ושרון את עצם מינוי ועדת־החקירה. מצב־הרוח הציבורי התאים לכך. אילו צעדה הפגנה כזאת ביום הרביעי שעבר, או לכל היותר בשבת — היה המוראל בארץ משתנה לחלוטין, שוחרי החוק והדמוקרטיה היו מרימים ראש ומזדקפים, השילטון ברחוב היה נלקח מידי האספסוף הצרחני של „אריק מלך ישראל".

זה לא קרה. שימעון פרס, שדאג אך ורק להופעתו ה„מדינאית" וה„אחראית", ישב באפס־מעשה. אנשי שרון השתוללו ברחובות. אם חשב מישהו במפד"ל, ובשאר מרכיבי הקואליציה, שהגיעה השעה להקים קואליציה חלופית, הוא שכח זאת במהרה.

פרס, המפסידן הניצחי, הפסיד שוב. היה זה הפסדו האחרון, והגדול ביותר.

„שלום עכשיו": לא עכשיו

תנועת השלום כולה שותקה בגלל אפס־המעשה של המערך.

400 אלף המפגינים של שלום עכשיו לא צעדו ביום השבת, מפני שהתנהגות המערך ביטלה אפשרות זו. אם הכל תלוי בטיב העיתוי, הוחמץ העיתוי הגורלי.

תחת זאת יצאו לרחובות חבורות קטנות של אנשי־שלום נאמנים. הפגנות קטנות של מחנה־השלום עמדו מול הפגנות קטנות ורועשות הרבה יותר של הימין הקיצוני. כך נוצר הדימוי של „שני הקצוות" — שני מיעוטים קטנים המתקוטטים ביניהם, בעוד שהרוב הגדול של בגין ופרס מאוחד בקונסנזוס הלאומי.

באחת ההפגנות האלה נרצח אמיל גרינצוויג. גל אדיר של זעם הציף את המדינה. אילו ניתן האות, היו מאות אלפים יוצאים להפגנה אדירה של הזדהות. אך האות לא ניתן. מישמרות־אבל קטנות התייצבו ברחבי הארץ. הן היו מרשימות ביופיין הפאתטי. אך הן לא יכלו להשפיע על המאורעות, הקובעים את גורל המדינה.

היה זה מחדל נורא, ואולי גורלי, של תנועת השלום הישראלית. עוד זמן רב יעסקו הפרש־נים בניתוחו — מה קרה בימים האלה, ומדוע. אך את העובדה לא ניתן לשנות.

הוועדה: מעט מדי

לא במעט הרשפיע המעשים המחדלים של השבוע על־ידי הדו"ח של הוועדה עצמה.

שניים משלושת חבריה הם משפטנים, והם יודעים את ערכה של כל מילה. כאשר ניסחו את מסקנותיהם בלשון דיפלומטית עדינה, תחת להשתמש בשפה מיש־פטית נוקשה, הם ידעו את אשר הם עושים — ואת אשר אינם עושים.

הם לא הגישו דו"ח אשר יכריח את ראש־הממשלה להגיש את התפטרותו לנשיא. הם לא הכריחו את שר־החוץ להסיק מסקנות. ובעיקר: הם ניסחו את המסקנות במתכוון כך שאריאל שרון יוכל להישרד. חוות־הדעת של היועץ המישפטי, שאישר כי התוצאה הזאת תואמת את לשון הדו"ח נכונה.

אילו רצתה הוועדה להביא לחשבון־נפש מוסרי עמוק, שיהיה מזווה ברעידת־אדמה מוסרית ופוליטית, היתה מנפחת את מסקנו־תיה בלשון אחרת.

ברור שהיא לא רצתה בכך. אחרי שהחלים מן ההלם הראשון, תפס עורך־הדין מנחם בגין את הדבר היטב.

שרון: מסוכן יותר

תכן כי בעתיד ייווכחו הכל לדעת כי המנצח האמיתי של השבוע הזה היה דווקא האיש אשר נראה כמנוצח העיקרי — אריאל שרון.

שרון עצמו אוהב לתאר את עצמו, בפי מלחכי־פינכתו, כאיש בעל „כוח־הספיגה של מעצמת־על". הוא הוכיח זאת השבוע.

הוא ניצל את המחדל של המערך ושל תנועת־השלום על־ידי גיוס תומכיו. אלה היו בסך־הכל מעטים — כמה אלפים עלובים גם ביום שבו היה זקוק למאות אלפים — אך במצב שנוצר היה די בכך כדי להטיל את חתיתו על הממשלה ועל האופוזיציה.

הצפע שהיפנט את הארנבת היה אריאל שרון עצמו.

הוא נאלץ לוותר על מישרד־הביטחון. חרף כל דיבוריו, הוא עשה זאת ברגע הנכון ובצורה צבאית מסודרת — נסיגה מעמדה אבודה אל עמדה אחרת, בטוחה יותר.

עכשיו הוא נשאר בעמדה מבוצרת בממשלה, שבה יוכל להטיל יום־יום אימה על חבריו, לגטרל את ראש־הממשלה, להפחיד את האופוזיציה ולהכתיב את המהלכים.

הוא לא נחלש כמועמד לתפקיד ראש־הממשלה, אחרי הסתלקותו של בגין. יתכן מאוד שבגיזרה מכרעת זו אף התחזק.

את מצע־הבחירות שלו, כמנהיג המחנה הלאומני־הקיצוני־הקיצוני (או הניאו־פאשיסטי, בעיני מי שמשוה את המצב לארצות אחרות), הוא השמיע כבר השבוע, בטקס פרידתו ממישרד־הביטחון. בעקיפין האשים את בגין ואת ממשלתו באי־היכולת להבטיח את ביטחון המדינה. את סילוקו ממישרד־הביטחון תיאר כחשיפת המדינה לפלישה עיראקית ומצרית, כהסקרתה לסצנה גרעינית, כהקדמה לאבדון בטוח. רק אריק מלך ישראל יוכל להציל את המדינה.

שרון הוא מעתה מנהיג האופוזיציה במדינה, הממוקם בתוך הממשלה עצמה.

האיש שהכניס את הפלאנגות הנוצריות אל אתרי־הטבח, התייצב השבוע בראש ה־פלאנגות היהודיות — נגד הדמוקרטיה, נגד השלום ונגד הממשלה שהוא חבר בה.

אורי אבנרי ■

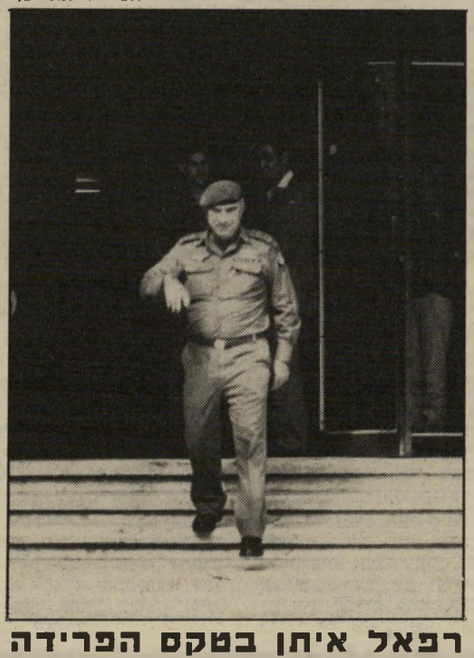

רפאל איתן בטקס הפרידה

גרופיס ח"כים מעטים מהליכוד באו למסיבת השחיתות שערך שר־הביטחון במלון **הילטון** בתל־אביב למישלחת הצבאית מזאיר. ח"כ הליברלים בני שליטא (מימין) נח בין גיחה אחת לשניה לעבר שולחנות עמוסי־מזון שעמדו בצידי האולם. חברו לסיעה יהודה פרח (באמצע) מילא שוב ושוב את צלחתו, וזלל בתיאבון רב. רק שר אחד, שר התיירות אברהם („אברש׳ה") שריר (משמאל), בא למסיבה באיחור. הוא התיישב בשולחן המכובדים והספיק להרים כוסית לחיי נשיא זאיר.

למחרת פירסום הדו"ח על הטבח מחריד חגג אריאל שרון בחברת הגרופיס שלו - כאשר האורחים מזאיר משמשים כאמתלה

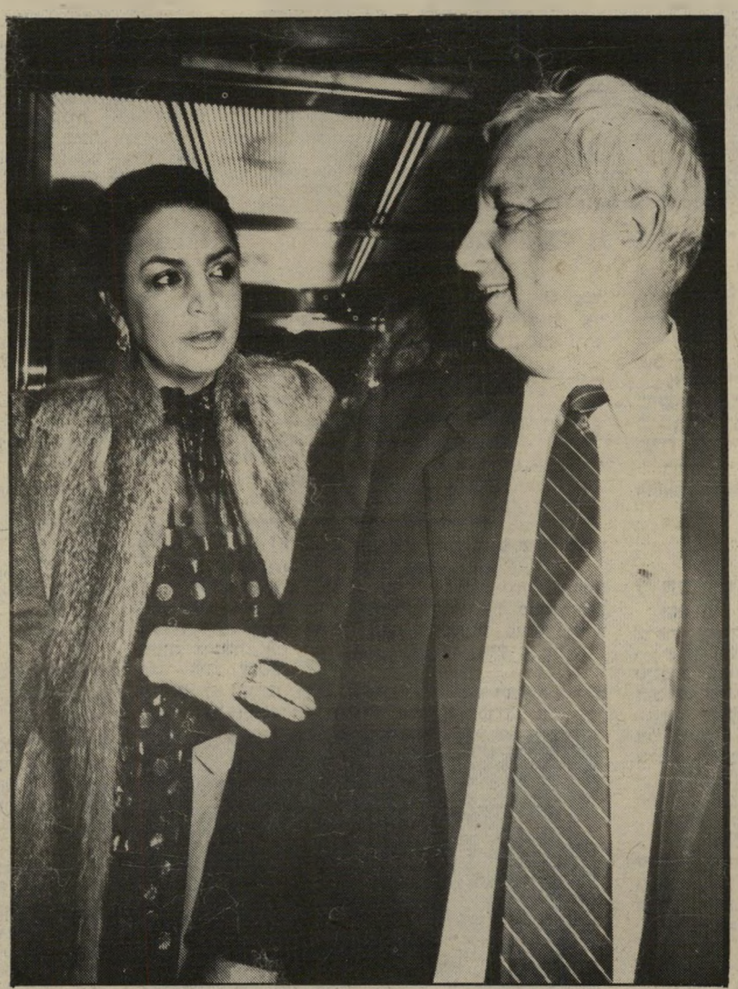

מבט של חרדה

שר־הביטחון מחייך מאוזן לאוזן ביציאה מהמסיבה, ואילו אשתו לילי מביטה בו בחשש. באותו זמן כבר ידע שרון שגורלו קרוב לוודאי נחרץ ואלה שעותיו האחרונות כשר־ביטחון.

וחצי סגן הרמטכ"ל משה („מוישה וחצי") לוי טועם אחת מהמנות האחרונות שהוכנו עבור האורחים מזאיר.

חגיגת **הזגזיגה** היתה בעיצומה. אריק שרון של ערך לכבוד מישלחת צבאית מזאיר, זללו ללא הרף. שר־הביטחון עצמו אכל כשריר נוזל מפיו. אכל ושתה בו־זמנית, כשהוא ממתיק סוד עם היושבים לשולחן המכובדים.

הנה, היה נדמה שמישהו מפר את שימחת השר ואורחיו. לעבר השולחן התקדם שמחה הולצברג, האיש המתפרנס מכל מילחמה. הוא משך אחריו קבוצת נכים, נפגעי המילחמה האחרונה.

שרון התכווץ בכיסאו. הוא נמנע עד היום מלבקר את פצועי מילחמת הלבנון בבית־החולים, משום שלדבריו הוא היה עסוק בדיונים על ההסדר בלבנון. והנה, הולצברג מביא אליו, באמצע הארוחה הרשמית, קבוצת פצועים.

אך הולצברג אינו טיפש. הוא חשש מהומות. ולכן הוא בחר קבוצת נכים נפגעי־מוח, המאושפזים בבית־לוינשטיין שברעננה. הם לא יכולים לדבר, ולכן לא היו יכולים לומר לשר־הביטחון, שבגללו הם נראים כפי שהם נראים כיום, מה הם חושבים עליו. שרון מיהר ללחוץ את ידיהם, תוך כדי חיוך, ושב במהירות לצלחתו.

ארוחת שחיתות

הסיבה למסיבה היתה ביקור האורחים מזאיר. המועד: יום הרביעי שעבר, יממה אחרי פירסום מסקנות ועדת־החקירה הממלכתית שחקרה את הטבח במחנות־הפליטים בלבנון, ויממה לפני שאולץ לוותר בבושת־פנים על תיק־הביטחון. שרון רצה להפוך את המסיבה לכנס תמיכה גדול. כל מי שהציג תעודת עיתונאי, נכנס לאולם. שרון הזמין למסיבה את כל הח"כים, צמרת העיתונות, אנשי חברה ואנשי צבא. אלה לא יכלו להתחמק מהשר שלהם. אך בכל זאת, לא נראו שם הרמטכ"ל רפאל („רפול") איתן, אלוף פיקוד צפון, אמיר דרורי, ראש אמ"ן, יהושע שגיא, וקצין צנחנים ראשי, עמוס ירון. להם היו בעיות אחרות באותו לילה.

לעומת זאת לא ברור מה עשו שם הרעורך האחראי של ידיעות אחרונות נח

החידוש

שרון צועד לאולם אחרי אחת האורחות מזאיר, שלכבודן כביכול נערכה המסיבה.

„כשדם יהודי ניתז מהסכין...״ האם קיימת סכנת פאשיזם?

בפנים ישבה הממשלה. היא לא דנה במשמעות המוסרית העמוקה של דו״ח ועדת־החקירה, אשר גילתה עובדות מחרידות על חלקם של שרי ישראל ר־קציניה בפשע־מילחמה נורא. דאגתה היתה נתונה לנושא אחד ויחידי: איך להציל את עצמה.

בחוץ שאג המון פרימיטיבי ומשולהב „אריק מלך ישראל״. היה זה אספסוף אלים, שוחר־טרף, שהיה מורכב מחסידי גוש־אמונים, „תרב״ מאיר כהנא, השוליים המטורפים של תנועת־החרות והרובד ה־מקופח ביותר של שכונות־העוני. תערובת מסוכנת ומפוצצת.

אל הרחבה הגיעה הפגנה מסוג אחר: אנשי שלום עכשיו, שרובם שייכים ל־שיכבה שונה לגמרי — מרצים וסטודנטים, עקרות־בית וסתם „יפי־נפש״. אחדים מהם הביאו עימם את הילדים. זהו הציבור הבלתי־אלים ביותר בארץ, אנשים שאינם דורכים על הדשא גם בהפגנות, הטורחים לאסוף את הגיירות אחרי כינוס המוני.

בתוך הציבור הזה צעד צעיר שגראה כאילו נבחר במיוחד כדי לייצג את ה־תכונות התרומיות של כולם: בן 39, קצין־מילואים, לוחם, חבר־קיבוץ לשעבר, חוקר אקדמאי, עוסק בענייני־חברה, פעיל־לשעבר בתנועת־שמאל. שמו היה אשכנזי מובהק: אמיל גרינצווייג. משמעות השם בעברית: ענף ירוק.

ההמשך היה כאילו נלקח מסרט ישן על גרמניה בשנת 1932, ערב שקיעת הרפובליקה הוויימארית ועליית הנאצים לשילטון. לא חסר אלא שהמפגינים ה־משולהבים של הימין הקיצוני יפצחו ב־שירה אדירה: „כאשר דם יהודי ניתז מן הסכין, הכל יהיה הרבה יותר טוב...״

הענף הירוק נכרת

מפגיני „שלום עכשיו״ התחילו להתפזר, כדרכם, בשקט מופתי, כאשר נשמע קול־נפץ. רימון־יד של צה״ל התפוצץ ביניהם. עשרה אנשים נפצעו. אחד גסס. היה זה אמיל גרינצווייג. הענף הירוק נכרת.

באותו רגע לא נהרג רק בן־אדם. יחד עם אמיל גרינצווייג, הוציא את נישמתו עיקרון, שהיה עד כה מקודש במדינת־ישראל: יהודי אינו הורג יהודי מטעמים פוליטיים.

היתה זאת תכונה לאומית, שכל ישראלי יכול היה להתפאר בו: ככל שמחמירים חילוקי־הדיעות בין ימין ושמאל, ניצים ויונים, אשכנזים וספרדים, מחזירי־שטחים ומתנגדי־נסיגה — אין אלימות אמיתית. בישראל אין רצח פוליטי. המחתרות, ש־הסעירו את המדינה בשנותיה הראשונות, והגיעו לשיאן ברצח ישראל קסטנר, היו שרידי העבר, לא סממני העתיד.

רבים התחירו כי מצב זה לא יימשך. מביני־ענינים אמרו: „דרוש רק שיימצא מנהיג מתאים, כדי שתהיה בארץ התפר־צות של פאשיזם!״

עכשיו נמצא המנהיג. בצר לו הגיב אריאל שרון על הסכנה לקאריירה שלו כחיה פצועה. הוא הפך מסוכן ותוקפני.

חסידיו החלו צורחים כי יריביו הם בוגדים. הם זעקו שנתקעת סכין בלב האומה ובגבה, בידי בוגדים ואש״פיסטים. ועדת־החקירה הנחשדה והושמצה, הנסיון להדיח את שרון על רקע אחריותו לטבח תואר כמזימה של אויבי־ישראל. מכאן היה רק צעד קטן עד לתיאור שלום עכשיו ככנופייה של בוגדים, שדינם מוות למען תחיה האומה.

השבוע קרה מה שמוכרח היה לקרות. מבקבוק האלימות הפוליטית נחלץ הפקק, שכלא את הג׳ין. השד הנורא של הרצח הפוליטי שוחרר מן הכלי, ומהלך עתה אימים במדינה.

איש לא יכול היה לדעת אם ניתן עוד להחזירו לבקבוק — או שאכן נפתח עידן חדש במדינה.

הסוף אחרי שנזרק הרימון לעבר מפגיני **שלום עכשיו**, נתמלא המקום בפצועים ובדם. אמיל גרינצווייג נפל על הארץ מתבוסס בדמו. חובשים מקרב חבריו ו**מגן דויד** ניסו להנשימו, אך ללא הועיל. אמיל איבד את הכרתו ונפטר כעבור זמן קצר. כל זמן ההפגנה עמד אמיל בקדמת המפגינים והגן עליהם מפני התקפות הימין. **צילם: רחמים ישראלי**

דעקת הדממה

התי־חדות עם האסון הנורא שאירע עם הרצח הפוליטי עת נזרק רימון יד לעבר קבוצת **שלום עכשיו**. אלפים באו לכיכר־מלכי־ישראל וניצבו דומם, סביב הנרות הדולקים, דגל ישראל והשלט: „הדמוקרטיה בנפשנו".

תחילה הגיעו עשרות. אחר־כך היו לאלפים. הם כולם עמדו שותקים והמומים

מני מני פאר והאמרגנית טמירה ירדני. מני היה בדרכו לחברים, כאשר שמע על מישמרת־האבל והצטרף.

נרות בשקט וללא הגה נשאו אנשים בקהל נרות דולקים לזיכרו של אמיל. הנרות הובאו ע"י פעילי **שלום עכשיו**.

אוויר. אנשים הינהנו זה לזה בראשם. לא היו שיחות, לא היו דיבורים. רק הניהונים והרבה צער וכאב בעיניהם.

צופרים לאות אבל

הם באו אחד־אחד ובזוגות, ומילאו את הכיכר. מני פאר הציע לאחד הכתבים לטלפן לראש־העירייה ולבקש ממנו להדליק את האורות, אחר סנה אל סגן ראש־העירייה, יצחק ארצי, שבא גם הוא מזועזע המום להשתתף במישמרת־האבל, להוריד את הדגלים בתל־אביב ל־חצי התורן.

היו שם מכל שיכבות הציבור: אנשים צעירים ומבוגרים, מכורבלים בתוך מעי־ליהם, נלחצים זה לזה. במרכז הניחו נרות דולקים על הריצפה הקרה. הניחו השל־טים, החזיקו בדגל ישראל. רבים התיישבו

אל־אב ובנבש לובה אליאב, שנשא דברים במישמרת־האבל, נושא בידו לפיד בוער ומשוחח עם בימאי הקולנוע אורי ברבש, מראשי **שלום עכשיו**. למטה: צעירים מתייחדים עם אמיל ז"ל, שנרצח בירושלים.

מסביב, עיניים תקועות עמוק בריצפה, מלאות יגון וכאב.

אי־שם התחיל מישהו לזמזם „אלי אלי, שלא יגמר לעולם" והסובבים אותו הצ־טרפו אליו בשירה חרישית. וכך ישבו עד שהאיר השחר, והם צמודים זה לזה בכתפיהם ושרים שירי תנועות־הנוער.

ליד הכיכר חלפו מכוניות ונהגיהם הפ־עילו את צופריהם לאות אבל ומעגל ה־אבלים התרחב והלך. היתה תחושה של כאב עמוק, חרדה וזעזוע, והיתה תחושה של חיים באי של שפיות בתוך עולם ה־הולך ומשתגע.

לובה אליאב נשא דברים. אחריו דיבר אחד מחברי שלום עכשיו. מדי פעם עבר מוקי אורן, אחד מפעילי התנועה בתל־אביב, והכריז ברמקול־נייד על התארגנות לקראת מסע ההלויה למחרת היום. בין האבלים נראו בימאי הקולנוע אורי ברבש ואחיו, סגן אלוף (מיל') בני ברבש, חבר־

הם הגיעו לכיכר־מלכי־ישראל אחד־אחד, המומים, כואבים, דוממים. בת־חילה התארגן גרעין קטן של מאה איש. אחד טילפן לרעהו: מוכרחים לעשות משהו, חייבים להיות ביחד עכשיו!

בסביבות השעה 11.30 היו בכיכר־מלכי־ישראל כעשרים וחמישה איש. מישהו הביא לפידים בוערים, אחר הביא גליונות בריסטול. מישהו הביא צבע. הניחו הגל־יונות על הריצפה, ציירו עליהם את ה־שלטים: „הדמוקרטיה בנפשנו".

איש עדיין לא ידע מה שמו של האיש שנרצח שעה וחצי קודם לכן, בעת שהביע את דעתו הפוליטית לפני מישרד ראש־הממשלה בירושלים. טילפנו למגן־דויד־אדום, לא קיבלו פרטים. טילפנו לבתי־החולים בירושלים, סירבו למסור להם את שמו.

אחד החברים שניחן בכישרון חיקוי, צילצל לבסוף לבית־החולים שערי צדק, הציג עצמו כמוכירתו של ראש־הממשלה וקיבל את הפרטים: אמיל גרינצווייג, גרוש, הוריו מחיפה.

בשעה 11.30 זה כל מה שידעו על אמיל גרינצווייג. כתבו את שמו ביד רוטטת. אמיל ז"ל.

לאט־לאט נתמלאה הכיכר. העשרות היו למאות, המאות לאלפים. השקט עמד ב־

שלם איש־הקולנוע אורגד ורדי־מון מצייר שלט, שעליו שמו של אמיל גרינצווייג זיכרונו לברכה. השלטים צויירו באופן ספונטני במקום.

במרכז האלפים

במרכז כיכר־מלכי־ישראל התקבצו נושאי הכרזות ו־הדליקו את נרות־הזיכרון. הם הניחו את הנרות על ריצפת הכיכר. חלקם נשאו אותם בידיהם. כרזות כמו „הדמוקרטיה בנפשנו", „לא עוד אלימות מילולית". כרזות פשוטות כמו „אמיל ז"ל" וסביבן גרעין של אנשים, שסביבו התקבצו האלפים.

הכנסת יוסי שריד ואשתו דורית, רופא הלב הפרופסור דני גור, איש הטלוויזיה מני פאר ואשתו קרני.

קרני ידועה כתומכת הליכוד. היא נמ־צאת בכיכר — היא אומרת — כי היא מרגישה מזועזעת, כאדם וכאזרח, ללא כל קשר לדיעותיה הפוליטיות. יחד אתה נמצאים בכיכר אנשי ליכוד נוספים, שבאו להשתתף בעצרת האבל.

צעיר מהתחיה, המספר כי הוא בא ל־הזדהות עם אנשי שלום עכשיו, מבקש מאורגד ורדימון, חבר שלום עכשיו, לה־סיר את אחד השלטים המדבר בגנות חבר־הכנסת חיים דרוקמן. זהו אחד המיקרים הבודדים בכיכר שבו לא שוחחו בלחש.

אמרגנית דרום אמריקאית בשם ליליאן שוץ אומרת בלחש: „ככה זה התחיל באורוגוואי. כשזה התחיל שם, החלטתי לעלות לישראל. לא העליתי בחלומות הכי־גרועים שלי שזה ירדוף אותי גם כאן."

כאב

על פניה של הנערה הצעירה. אנשים שלא שמעו את שמו של אמיל לא יכלו להסתיר דמעותיהם.

מי האמין שזה ירדוף את ליליאן שוץ עד לכאן? ברגעים אלה, קשה שלא להיזכר בנבואתו של הפרופסור ישעיהו ליבוביץ, החוזר ומתריע מאז מילחמת ששת הימים על תהליך שיוביל למילחמת־אחים.

הביטוי „הם ואנחנו" הופך להיות ממשי. התחושה הקשה של פירוד בעם תופסת עכשיו יותר מאשר בכל זמן אחר.

קשה להתחמק מהמחשבה מה היה קורה, אילו מישהו היה זורק ריפון על המחנה שלהם. הם לא היו עומדים שות־קים ואילמים מכאב בכיכר. הם היו פת־פרצים באלימות שאי־אפשר לעצור אותה.

הכאב על אמיל, שעד לפני שעה וחצי לא ידענו על קיומו, הוא גדול. מה יס־ביר לבתו הקטנה בת ה־5, כשתשאל: למה מת אבא שלי?

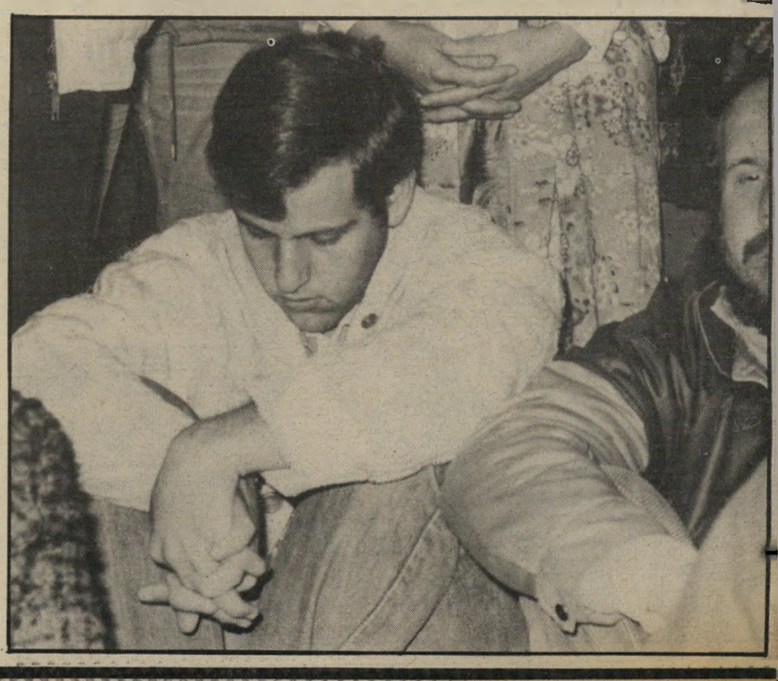

הפרופסור

דני גור, רופא הלב שאינו מר־בה להשתתף בהפגנות, בא גם הוא אל כיכר־מלכי־ישראל והצטרף אל ההמון.

לאט־לאט מתאספים בכיכר. הנרות מת־חילים לדעוך, החלב נשפך על הידיים ועל הריצפה. בקצה הכיכר ניצבת טבעת שוטרים המאבטחים את המישמרת שהת־ארגנה באורח כל־כך ספונטאני. השוטרים מביטים בקהל־האבלים בעיניים משתומ־מות. „אף פעם לא השתתפתי בהפגנה שכזאת," ממלמל קצין בכיר במישטרת תל־אביב, „אף פעם לא שמעתי דממה כל־כך רועמת."

השעה 2 לפנות בוקר. אנשים ממשיכים להגיע לכיכר. אנשים שיצאו ממיטותיהם החמות אינם יכולים לישון הלילה. זהו לילי־שימורים. לא ינום ולא ישן שומר הדמוקרטייה של מדינת ישראל.

אל הכיכר מגיעה חבורה של עיתונאים זרים וכמה חברי הפרלמנט האירופי. הם מביטים בהשתאות על האנשים היושבים על הריצפה, לצד הנרות והשלטים.

באוויר עומדת תחושה כבדה, החשש מפני המחר, תחושה של חרדה ופחד מפני הידרדרות איומה שעלולה להתרחש אם לא יוצב מייד הסכר.

הנרות דולקים ובמרכז הכיכר עדיין שרים שירי תנועות־הנוער, אז למה ה־פחד הזה ולמה התחושה הקשה הזו. שעם ישראל נחלק היום לשניים, ולמה התחושה הקשה הזו שזו רק ההתחלה, ומי יודע מי יהיה הקורבן הבא אחרי אמיל גרינ־צוויג?

שרית ישי ■

המסע האילם

15 אלף אנשים דוממים וזועמים הפכו את ההלוויה להפגנה נגד הרוצחים

רוגז רב עורך הרב שלמה גורן, כאשר נדחף בין האנשים ה־רבים ליד הקבר והתעקש לומר את התפילה.

שם הנפטר: גרינצווייג אמיל. שעת ההלויה: 14.30. חלקה ה' שורה 2. אמיל גרינצווייג נרצח ביום החמישי ב־לילה, בעת הפגנה של שלום עכשיו ליד מישרד ראש־הממשלה.

אלפי אנשים מכל הארץ הגיעו להלויה. הם באו בשקט, אבל הם היו המונים. רובם צעירים מפעילי התנועה ותומכיה מכל רחבי הארץ, מהערים ומהקיבוצים. לאט־לאט הם התקבצו ומילאו את הרחבה ש־בפתח בית־הקברות בחיפה. איש לא הוציא הגה מפיו. כולם היו המומים. הם עדיין לא עיכלו את אשר אירע.

ראיונות לעיתונאים

אנשים שהכירו את אמיל, וכאלה שלא הכירו, מחו דמעות מעיניהם. וב־צידם היו עסוקים אנשים אנשי־ציבור למיניהם במתן ראיונות לעשרות ציוותי־הטלוויזיה הזרים, שבאו לסקר את ההל־ויה. לכל אחד היה מה לומר, וכולם נדחפו לעשות זאת. אנשי שלום עכשיו עמדו בצד וצפו בהם בזעם, אך לא אמרו מילה.

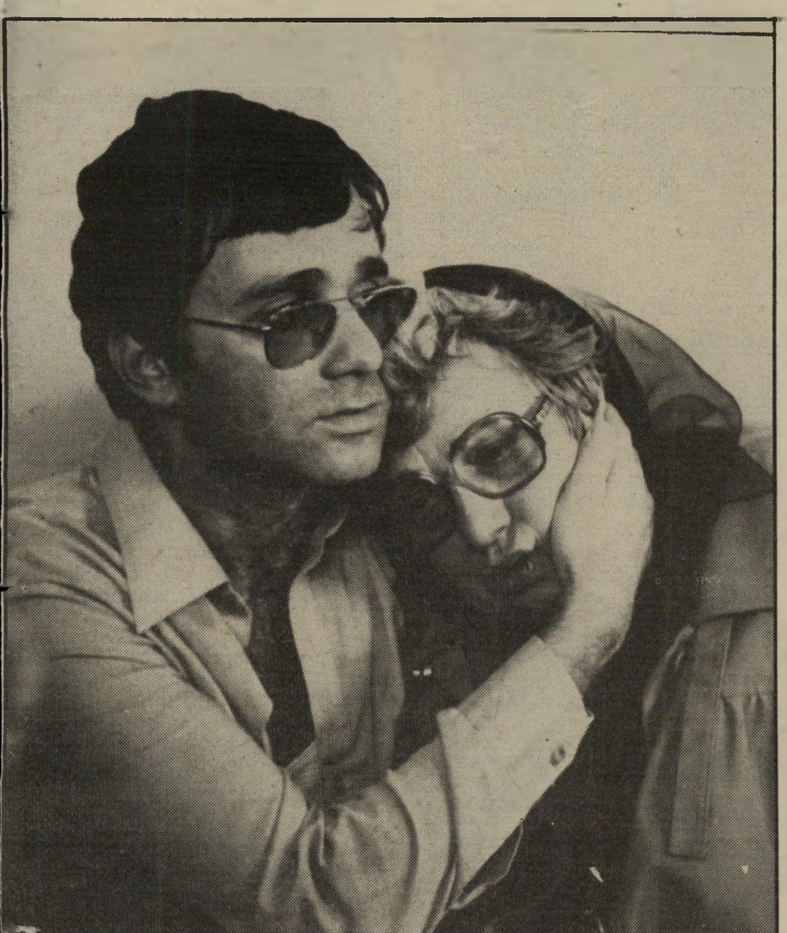

אם שבורה אמו של אמיל גרינצווייג עמדה שבורה ליד הקבר ונזקקה לתמיכה כל הזמן. היא היפנתה זעמה לעבר הצלמים הרבים שבאו לסקר את ההלוויה, וצעקה שיפסיקו לצלם. למטה: ח"כ שבח וייס מוחה דימעה.

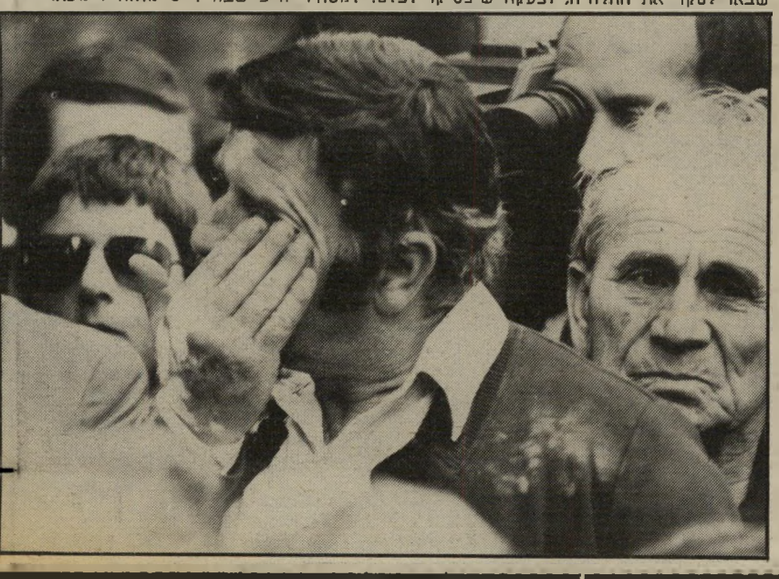

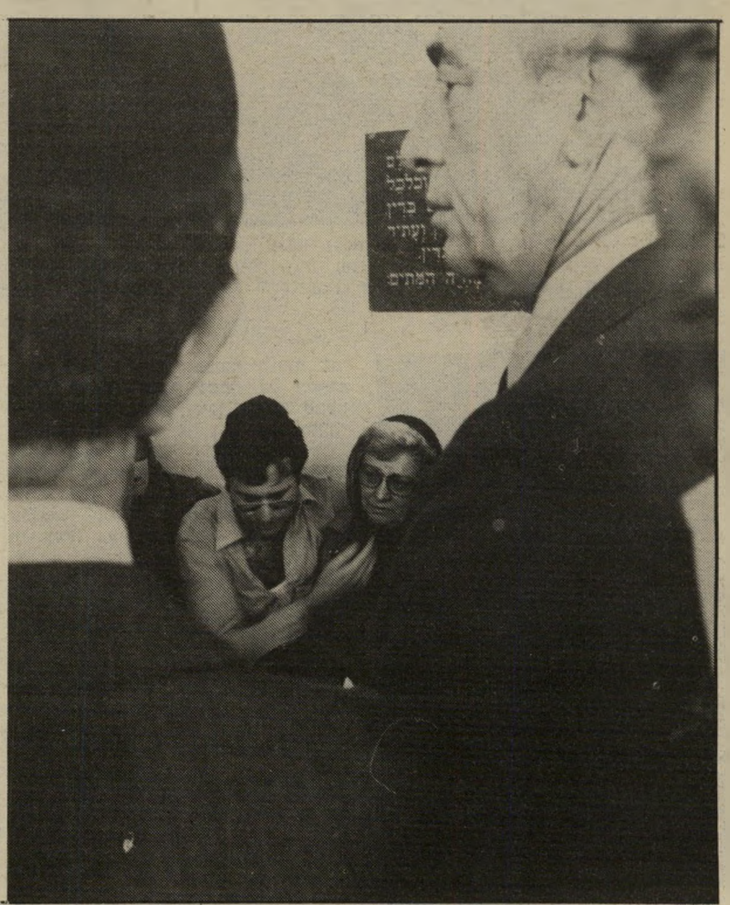

אבלים ועסקנים המישפחה האבלה ישבה בצד, מחכה לבוא הארון. באותה שעה עמדו עסקני המיפלגות השונות ונתנו ראיונות לצוותי־הטלוויזיה הרבים. מימין: שימעון פרס מפלס דרכו למרכז.

חייב לפלס לעצמו דרך בכל מחיר, והוא הצליח לעשות זאת. הוא הגיע פנימה והתייצב זקוף מעל כולם, דווקא על ערי־מת העפר שאמורה היתה לכסות את הנפטר. אחר כך נאלצו הקברנים לדחוף אותו אחורה, כדי שיוכלו לבצע את עבודתם.

מן הצד השני התאמצו באותו זמן דויד לוי ומנחם סבידור להראות את נוכחותם, וגם הם פילסו לעצמם דרך בכוח לעבר הקבר הפתוח.

בלט בחסרונו נשיא המדינה.

עגלת הרב

דגיל לעשות מכולם שלמה גורן. הוא כמעט נפל אל הקבר הפתוח בדרכו למרכז. ולא הסתפק בכך. הוא גם עמד וקרא פסוקים בעניין עגלה ערופה. זהו טקס שערכו כוהני העיר סמוכה למקום שבו נמצא אדם שנרצח, ושמטרתו להכריז שידי התושבים נקיות מהדם).

השקט מסביב היה מתוח, קול לא נשמע. לא רבים הבינו את משמעות מילמוליו. רק כאשר הגיע גורן לפסוק „ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו," התפרצו כמה קולות מסביב בזעקה זועמת. המתח היה רב, ולא רחוק היה הרגע שכל ההלוויה היתה הופכת להפגנה של התפרצות רגשות זועמים כנגד המימסד, משרתיו ושקרניו.

האם השכולה לא עמדה במתח הרב וביקשה מהקהל, בצעקות של ייאוש, לשתוק. היא לא רצתה הפגנה פוליטית. היא רצתה לקבור את בנה בשקט. היא רצתה להתייחד עם יגונה ועם המישפחה הקרובה, והיא שמנעה את התפוצצות העניין.

במשך הטקס עמדו רוב האנשים ללא כיפות לראשיהם. זה לא היה טקס דתי לגביהם, אלא מסע כבוד אחרון לחבר שלחם בשקט מילחמה של צדק.

בתום הטקס צעדו אנשים בשקט בסך ליד הקבר, לחצו בדומיה את ידה של האם השכולה והתייצבו בצד, על השביל. הם עמדו שם עוד שעה ארוכה, גם אחרי שהמישפחה כבר יצאה מהמקום.

איש כמעט לא דיבר. איש לא רצה ללכת משם. איש לא זז ממקומו. כולם בראשים מורכנים ועיניים בהות, כמו מנסים להתרגל למציאות אחרת.

ענת פרנקל ■

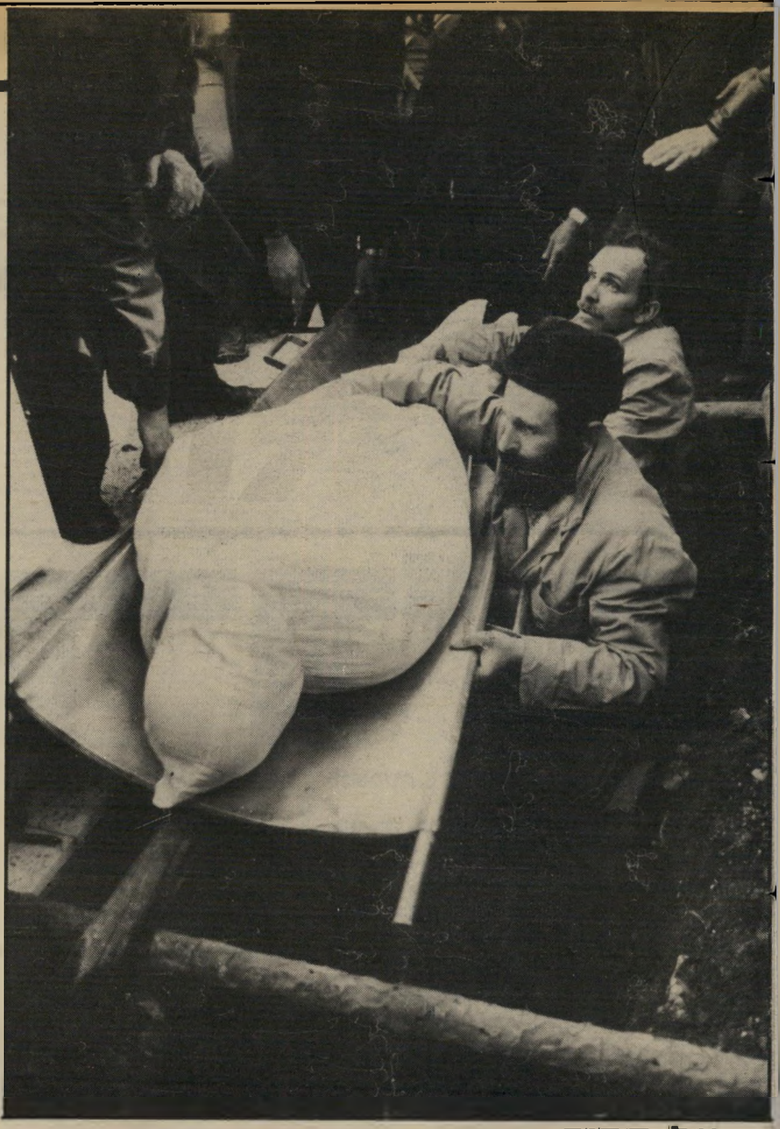

אל הבור גופתו של אמיל גרינצווייג מורדת אל הקבר (גם למטה משמאל), כשבאותו זמן פילסו לעצמם עסקנים למיניהם את דרכם אל מרכז העניינים ואל מול עדשות המצלמות בנסותם לזכות בפירסומת חינם.

מסע הארון אל הקבר היה חרישי. המישפחה צעדה בדומיה מאחרי הארון, ורק יבבות עצורות של האם השכולה קרעו מפעם לפעם את השקט. אלפי אנשים צעדו אחרי הארון בראש מורכן ובצעדים קטנים.

מקום טוב ליד הקבר

ראשון הגיע אל הקבר ח"כ שבח וייס. הוא תפס מקום טוב מול הצלמים שעמדו מוכנים. שוטרים רבים עמדו ליד הבור הפתוח, ובקושי פילסו דרך למישפחה. אל ההלוויה הגיעו חברי־כנסת רבים. חלקם, כאלה שהרגישו הזדהות. אלה עמדו בשקט בצד, רחוק ממרכז העניינים ומהמצלמות, ועמדו אחר־כך שעה ארוכה בתור כדי ללחוץ את ידי האבלים. היו ביניהם כל חברי מפ"ם, יוסי שריד, יצחק רבין ואחרים.

והיו ביניהם כאלה שבאו, והיה חשוב להם שיראו שהם באו. הם היו חייבים להגיע קדימה, למקום שבו עמדו הצלמים ליד הקבר, והם עשו הכל כדי להגיע לשם. הם דחפו אנשים במרפקים, דרכו על רגליים.

שימעון פרס נדחף מצד אחד, הוא היה

ליד הקבר מרדכי וירשובסקי, עדי אמוראי, יוסי שריד ואברהם בורג עומדים ליד הקבר וחולקים כבוד אחרון לנרצח. בורג נפצע בגבו מרסיסי הרימון שהרג את אמיל וכעת הציבה המישטרה שמירה על ביתו.

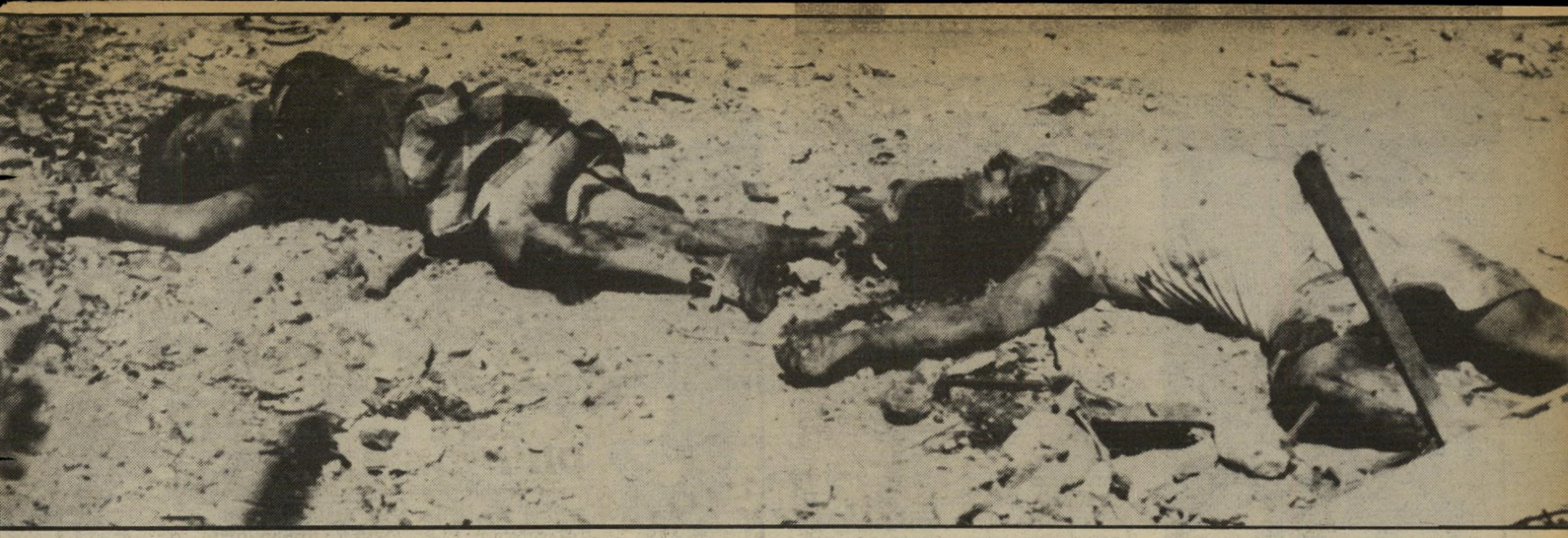

אורי אבנרי מנתח את הדו"ח

א קדים את הסוף להתחלה: אינני מרוצה מדו"ח ועדת־החקירה. כאזרח המדינה, אני מקבל אותו, כפי שהייתי מקבל פסק־דין חלוט של בית־המישפט העליון. כך מחייב הסדר הדמוקרטי. כל אדם במדינה חייב לקבל את הדו"ח, תהיה דעתו עליו כאשר תהיה.

אך כאדם המצוי בחומר, איני מקבל חלק ניכר של הדו"ח, ובהמשך הדברים אסביר מדוע.

יתר על כן, אני מרשה לעצמי להינבא כי ההיסטוריון של מחר יקבל את הגיתוח שלי יותר מאשר את הגיתוח של הוועדה, וגם את הגבואה הזאת אנסה לנמק.

בהמולת הימים האחרונים, כאשר נערך מרד הנאשמים נגד הוועדה, כאשר האספסוף השתולל ברחובות ואריאל שרון השתולל בממשלה, כאשר בוצע מעשה־רצח אשר כוון נגד הוועדה, כמעט נשכח הדו"ח עצמו לפרטיו. עד כמה שראיתי, לא נעשה אף ניסיון אחד לנתח את הדו"ח ברצינות. נדמה לי שהניתוח להלן הוא הראשון מסוגו, והוא מסתמך על עיקוב צמוד אחרי העובדות בשעה שקרו הדברים, סיקור צמוד של עבודת הוועדה עצמה וניתוח הגיוני של המימצאים והמסקנות.

בגלל ההשתוללות של שרון והמוניו, נוצר המצב שכך שוחרי הצדק והדמוקרטיה צריכים להגן על הדו"ח, לפרטי פרטיו, מול פני המתנכלים. אך אין זה המצב האמיתי. יש ויש מה לאמר על הדו"ח.

ועוד: יש לי כבוד רב לשלושת חברי הוועדה. הם עשו עבודה מצויינת. הם פסקו כפי שפסקו לפי מיטב מצפונם והבנתם. הם הוסיפו כבוד לדמוקרטיה הישראלית ולשילטון החוק. אני אומר זאת בלי כל הסתייגות.

ואולם — השלושה לא יכלו — ואולי גם לא רצו — להשתחרר מקביעות מוקדמות מסויימות, ששימשו נר לרגליהם. שלושתם הם אנשי המימסד — שני שופטים עליונים ואלוף בצה"ל — והם שפטו כאנשי המימסד. כאשר עמדו לפניהם שתי אפשרויות, נראה לא פעם כאילו פסלו מראש את האפשרות המחמירה.

בארץ נפוצה — והופצה — בימים האחרונים הגירסה, כאילו זהו דו"ח מחמיר מאין כמותו, כאילו „המסקנות החמורות אינן מתאימות למימצאים", ושנעשה עוול לאנשים עתירי־זכויות.

אין זה שקר גם כיבכד. זוהי גם שטות גמורה.

ההיפך הגמור הוא הנכון.

מסקנות הוועדה מחוות את המינימום שבמינימום אשר הוועדה יכלה להפיק מן המימצאים.

פסק־הדין על תישעת הנאשמים מהווה את המינימום שבמינימום שהוועדה יכלה לפסוק.

אם שגתה הוועדה — ואני סבור שאכן שגתה — הרי המישגה היה לקולא, ולא לחומרה. הוועדה ממש „נשענה אחורה" (כפי שאומרים אנגלים) כדי לחוס על הנאשמים, לתת לעובדות פירושים מקילים ולהניח הנחות המאירות את העובדות באור החיובי ביותר האפשרי.

הם עשו זאת כמישפטנים, שלא קיבלו שום האשמה אלא אם כן הוכחה בראיות חותכות, ולא כחברי־ועדה, שיכלו להצביע על הפירוש הסביר וההגיוני ביותר.

הם עשו זאת כפטריוטים ישראליים, שמיאנו להטיל על המדינה ושלוחותיה אחריות מעל למינימום שלא ניתן היה כשום פנים להתכחש לו.

אני מעז להינבא כי הגינויים וההשמצות מצד הימין על מסקנות הוועדה, שהידהדו בימים האחרונים בחלל, יישכחו במהרה. ואני מעז לטעון כי הביקורת שאשמיע להלן תמצא לה בשנים הקרובות מיספר גדל והולך של מאמצים, בקרב ההיסטוריונים והמישפטנים כאחד.

מימצאים - מסקנות - המלצות

כ די להבין את הדו"ח, יש להבדיל בין שלושה רבדים בו.

יש הרובד של המימצאים, העוסק בגילוי העובדות המוכחות וביצירופן יחד. ברובד הזה עשתה הוועדה עבודה מצויינת, והדו"ח שלה כולל תיאור בהיר ואמין.

אמנם, הוא כולל רק את העובדות שאכן הוכחו לגמרי, ואינו כולל הרבה מן הפרטים האחרים, שלא הוכחו (וגם אחדים שהוכחו). אין לי ביקורת על שיטה זו. מן הדין היה שהוועדה תתחשב אך ורק בעובדות שהוכחו, ואת כל דבריי להלן אני מבסס אך ורק על המימצאים האלה, שהוועדה עצמה קיבלה אותם.

הרובד השני הוא רובד המסקנות. כלומר: הפירוש שניתן למימצאים אלה.

בעוד שהגדרת המימצאים היא עניין של קביעה אובייקטיבית (עד כמה שאפשר), הרי כאן כבר נכנס גורם סובייקטיבי. כפי שניווכח מייד, ניתן להסיק מסידרה מסויימת את עובדות מסקנה זו ומסקנה אחרת. הביקורת שלי על הדו"ח מתייחסת בעיקרה לרובד זה. אני אטען כי המסקנה שהסיקה הוועדה מן העובדות אינה הסבירה ביותר, וכי מסקנה סבירה יותר נפסלה על־ידי הוועדה ללא הנמקה וללא דיון רציני.

הרובד השלישי הוא רובד ההמלצות. כלומר, אחרי פסק־הדין בא גזר־הדין.

לדעתי, גזר־הדין קל מדי לעומת המסקנות שהוועדה הסיקה (ולא כל שכן לגבי המסקנות הנראות לי סבירות יותר). והדבר נוגע לכל הנאשמים כאחד. על כך אדבר בסוף הדברים.

סיבוב בקאליידוסקופ

ל ש צעצוע הקרוי קאליידוסקופ. זוהי שפופרת, ובאחד מקצותיה מחוברים כמה שיברי־זכוכית ציבעוניים. כאשר מסתכלים בקצה השני של השפופרת, יוצרים שיברי־זכוכית אלה צורה ציבעונית מסויימת.

כאשר מסובבים מעט את השפופרת, נעלמת צורה זו כלא היתה ונוצרת צורה שונה לגמרי. הצורה השנייה מורכבת מאותם שיברי־הזכוכית, אך היחס ביניהם השתנה.

הוא הדין לגבי המסקנות של הוועדה. אין אני חולק על המימצאים שמצאה — שיברי־הזכוכית העובדתיים. אבל אני רוצה לסובב את הקאליידוסקופ. אני רואה בעיני צורה לגמרי אחרת — והיא הרבה יותר הגיונית, כך נדמה לי, מאשר הצורה שהוועדה אימצה לעצמה.

דימוי אחר: תמונת פסיפס. הוועדה אספה בסבלנות את כל האבנים הציבעוניות, שנמצאו בשטח (מבלי שהיתה לה כל יכולת לגבות עדויות במקום, לדבר עם קורבנות ושאר עדי־הראייה ששרדו בחיים, ואף עם פקידי הממשלה הלבנונית). היא חיברה את האבנים האלה לתמונה כראות עיניה.

אני טוען שמאותן האבנים עצמן ניתן לחבר תמונה שונה לגמרי — ושתמונה זו הגיונית, סבירה ואמינה יותר.

קהות חושים או כוונה

ב מה דברים אמורים?

במישור המימצאים קבעה הוועדה כי הוחלט על הכנסת הפלאנגות למחנות מבלי לקחת בחשבון את האפשרות הסבירה של עריכת טבח, למרות שכל המחליטים ידעו היטב שהיא קיימת. אחרי שהתקבלו הידיעות הראשונות על הטבח, לא נעשה דבר כדי להפסיקו, למרות שהטבח נמשך במשך 38 שעות רצופות, במרחק של כמה עשרות מטרים מן החפ"ק של צה"ל. החל מן השעות הראשונות של הטבח הגיעו ידיעות עליו לידי דרגים שונים, והדיווחים על כך לא נמסרו מדרג לדרג. במידה שהגיעו דיווחים, פטרו אותן במילים כגון „שמועות", „רכילות" וכיוצא באלה — דבר שלא היה עולה על הדעת אילו דובר בקורבנות יהודיים, למשל.

מכך זה מסיקה הוועדה כי המערכת לא פעלה כראוי. היא אימצה לעצמה את ההגדרה שהושמעה לראשונה עלידי מפקד־האוגדה, עמוס ירון: „קהות חושים".

זוהי מסקנה אפשרית, אם כי דחוקה. היא מניחה כי עשרות בני־אדם בכל הדרגים הצבאיים והמדיניים פעלו בצורה בלתי־סבירה, בחוסר־יעילות, או מתוך רשלנות פושעת, מתוך „קהות חושים".

(אילו היתה קיימת אותה קהות־חושים לגבי פעולות אחרות של מישרד־הביטחון וצה"ל, הם היו נוחלים במילחמת־הלבנון כישלונות חמורים אף מן הכישלונות הצבאיים המחפירים שהיו במילחמה זו בשתי החזיתות.)

יש לאותם המימצאים הסבר הרבה יותר פשוט, והוא מבצבץ כמעט מכל שורה של הדו"ח, על אפם ועל חמתם של מחבריו: שהפלאנגות הוכנסו למחנות כדי שיבצעו בהם מעשי־זוועה (במידה

„הדו"ח רחוק מלהיות חמור. הוא המינימום שבמינימום!" קובע עורך „העולם הזה" בניתוח היסודי הראשון של מסקנות ועדת־החקירה

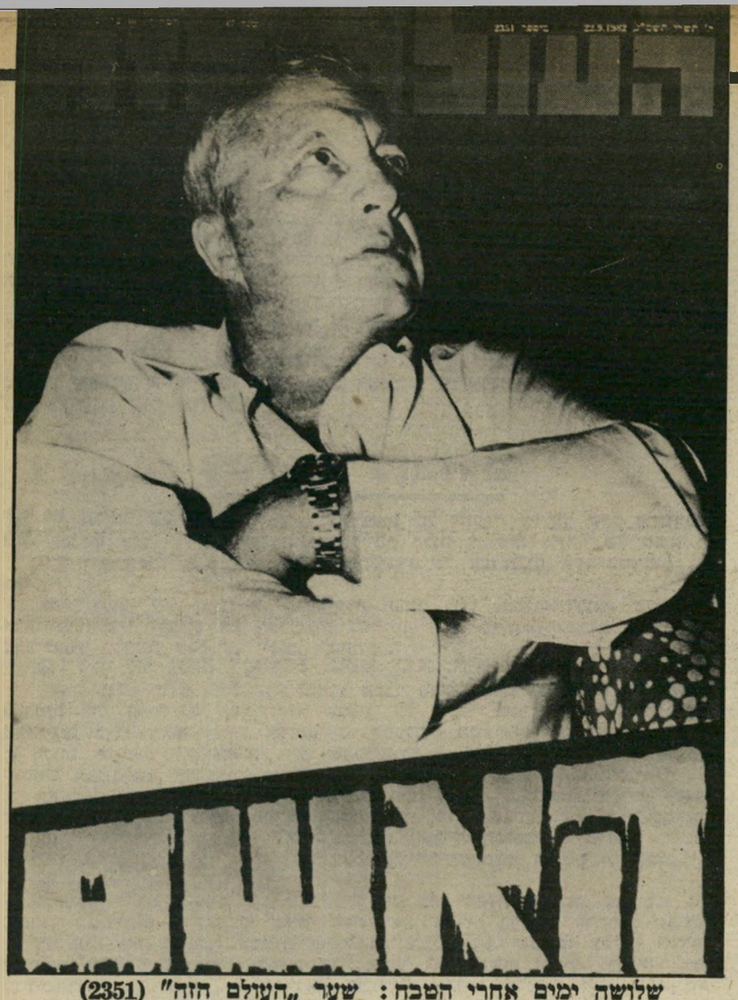

שלושה ימים אחרי הטבח: שער „העולם הזה" (2351)

אללה ירחמו!

שאכן היו או במידה קטנה יותר), עד מנת להביא לבריחה המונית של האוכלוסיה הפלסטינית מוכת־האימה מלבנון כולה.

זהו ההסבר הסביר העולה מכל מימצא של הוועדה: שמישהם (מן הסתם שרון ואיתן) התכוונו לכך, שהאחרים ידעו על כוונה זו ועל כן התנהגו כפי שהתנהגו — בגזנו ידיעות, העלימו עובדות, עוררו למבצעים, השמידו ראיות, נמנעו מלרשום שיחות, סתמו את אוזניהם ועצמו את עיניהם, ולא העבירו את המידע לפי שהיו צריכים להעבירו. כל זה כדי לאפשר לדרגים העליונים, ובראשם ראש־הממשלה, להישבע בבוא היום שלא ידע.

אני סובר שתיאוריה זו היא לאין שיעור יותר סבירה מאשר התיאוריה של „קהות החושים", ומתאימה לאין שיעור יותר לחת־נהגותו של כל אחד מן הגיבורים העגומים של פרשה זו, ממנחם בגין ועד למספר־הגדוד האלמוני, שאמר לחייליו בקשר: „אנו יודעים, זה לא ירוחנו ולא לתתערב."

יתר על כן, אני סובן כי יש בדו"ח כמה וכמה מימצאים שבכלל לא יתכן למצוא להם הסבר אחר.

נחש במיטת תינוק

הוועדה לא שקלה אפשרות זו ברצינות. היא הזכירה אותה בקושי, ופטרה אותה בכמה מילים סתמיות: „הועלו סענות האשמות שגם אם אנשי צה"ל לא שפכו את דמם של הטבוחים, הרי כניסת הפלאנגות לתוך המחנות נעשתה מתוך ידיעה מראש שיבוצע שם טבח, ומתוך כוונה שאכן כך יקרה, ועל כן יש לראות בכל אלה שאיפשרו את כניסת הפלאנגות למחנות מסייעים למעשי הטבח ושותפים לאחריות הישירה. גם האשמות אלה אינן מבוססות. אין לנו ספק שלא נעשתה כל קנוניה ולא נקשר כל קשר בין מישהו מהדרג המדיני בישראל או הדרג הצבאי בצה"ל ובין אנשי הפלאנגות כדי לבצע מעשי־זוועה במחנות." (עמודים 62־63).

על סמך מה קבעה הוועדה כך?

אני סובן כי חובת ההוכחה במיקרה זה היא על מי שמנסה להפריך את ההסבר הסביר, כדי להחליפו בהסבר סחות סביר.

כאשר מכניסים נחש ארסי למיטתו של תינוק, והתינוק מת אחרי שהוכש — אין צורך להוכיח כי מכניס הנחש רצה במות התינוק. מי שמכחיש כוונה זו, עליו חובת־ההוכחה.

הוועדה קבעה בבירור כי ראשי ישראל ידעו כי ראשי הפלאנגות מתכוונים לגרש את הפלסטינים מתחום לבנון באמצעות מעשי־זוועה. הדבר נאמר בדו"ח בפירוש: „...לפיכך העלו מנהיגי הפלאנגות רעיונות על סילוק חלק גדול מהפליטים הפלסטיניים מאדמת לבנון, בין באמצעי־שיכנוע ובין באמצעי־לחץ שונים. הם לא הסתירו את דעתם, שיהיה צורך להיזקק למעשי־אלימות, כדי לגרום ליציאת פליטים פלסטיניים רבים מגבולות לבנון." (עמוד 10).

מה נאמר כאן? כל ילד מבין כי אי־אפשר להביא בדרכי־שיכנוע לבריחת מאות אלפי בני־אדם, גברים נשים וטף, הגרים בבתים ויש להם פרנסה, ושאין להם לאן ללכת. „מעשי־האלימות" שעליהם מדובר כאן הם בלי ספק מעשי־טבח המוניים. הוועדה עצמה הזכירה בכמה מקומות בדו"ח שהפלאנגות אכן עסקו בעבר במעשי־טבח כאלה ביד רחבה, ממש כמו שאר הכוחות שלחמו בארץ מקוללת זו.

אם החלימו אריאל שרון ורפאל איתן להכניס את הפלאנגות האלימות למחנות, מי צריך להוכיח את הכוונה של צעד זה?

בדו"ח לא הובאה שום הוכחה למסקנתה זו של הוועדה. הוועדה פשוט כתבה (עמוד 63): „אנו קובעים שבהכנסת הפלאנגות למחנות לא היתה כל כוונה מצד מישהו שפעל מטעם ישראל לפגוע באוכלוסיה הבלתי־לוחמת, והדברים שהתרחשו לא היו על דעתם או בהסכמתם של אנשי צה"ל או מישהו מהדרג המדיני והאזרחי, שפעל בעניין כניסת הפלאנגות למחנות."

אילו היה זה ספק־דין של בית־המישפט המחוזי, הייתי מגיש על כך עירעור בבית־המישפט העליון, וחייתי קובע: „לשופטים המלומדים לא היה על מה לסמוך בבואם לקבוע קביעה זו. היא נובעת מאמונה פנימית בלבד. אני מעריך את המניעים הפטריוטיים של השופטים הנכבדים בבואם לקבוע קביעה זו, המסתרת את ממשלת ישראל, אך אני סוען שהיא מוטעית מיסודה, בלתי־סבירה ובלתי־מבוססת על המימצאים."

הדו"ח גדוש ומלא בביטויים כגון „קשה ליישב...", „אנו מתקשים לקבל...", „תמוה ובלתי־מוסבר...", „אין הסבר מניח את הדעת ל..." הוועדה לא ניסתה לפענח תעלומות אלה, והסתפקה בכך שציינה אותן.

איזו סובכנו חברי־הוועדה את הקאיירוסקופ ובחנו את המימצאים לפי התפיסה האחרת, הם היו נוכחים לדעת שפיתאום הכל סביר בהחלט, כל אחד התנהג בצורה המתקבלת על הדעת, וקל ליישב את כל הסתירות.

בתסרים זה, כל אחד מהמעורבים התנהג בדיוק בהתאם לאופיו — ראש־הממשלה שלא ידע ולא רצה לדעת, שר־הביטחון שפעל לשם הגשמת מטרתו המוצהרת (לגרש את כל הפלסטינים מלבנון), הרמטכ"ל שהיה שותף מלא לתפיסה ברוסאלית זו, ראש־אמ"ן המיסכן (שידע מה אין השר הרמטכ"ל רוצים לשמוע, ועל כן לא אמר להם), והמפקדים בשטח, שניחשו כי זהי הכוונה של השר והרמטכ"ל, ושהיו על כן נתונים במצוקה נפשית נוראה.

חבה ננפה לבדוק כמה ממימצאי הוועדה על פי תיאוריה זו — ומייד ניווכח שהכל מסתדר בתמונה סבירה.

המחבלים שלא היו

הוועדה אינה מספקת תשובה סבירה לשאלת־השאלות: מדוע הוחלט בכלל להכניס את הפלאנגות למחנות?

הסיבות היחידות שהיא יכלה להעלותן בחכתה היו אלה: בישראל היה קיים לחץ להפעיל את הפלאנגות במילחמה, והיה רצון לחסוך בחייהם של חיילי צה"ל.

שני הנימוקים האלה אינם עומדים במיבחן הביקורת והמציאות.

המילחמה כבר נגמרה באותו שלב. „המחבלים" יצאו מבירות. לא נותרו בה אלא שרידים של מיליציות שונות, שכל מטרתן היתה להגן על חלקי־האוכלוסיה שהם השתייכו אליהם.

הפלאנגות כבר החמיצו (ולא במיקרה) את ההזדמנות להשתתף בלחימה, במשך 81 הימים של המילחמה עד להוצאת הכוחות הסוריים והפלסטיניים מבירות.

הכניסה לבירות המערבית, אחרי רצח בשיר אל־ג'ומייל (וברור כי הרצח לא שימש אלא כתירוץ להשגת יעד, שאריאל שרון לא יכול היה להשיגו קודם לכן) היה טיול צבאי, ואבידות צה"ל היו מיזעריות. לא היה שום מקום לחשש שמא במחנות־הפליטים יהיה המצב שונה.

אחת התעלומות של הדו"ח היא אגדת „2000 המחבלים", שהושארו — כביכול — על־ידי אש"ף במערב בירות. תעלומה זו צצה ונעלמה במציאות, והיא צצה ונעלמת באותו אורח מיסתורי גם בדו"ח.

מניין צצו אלפיים מחבלים אלה? מה קרה להם? איך וחיכן נעלמו, כלא היו?

אומרת הוועדה (עמוד 11): „לפי ידיעות מסקורות שונים, לא קיימו המחבלים את התחייבותם לפנות את כל כוחותיהם ממערב בירות ולמסור את הנשק שלהם לידי צבא־לבנון, אלא השאירו במערב בירות, לפי הערכות שונות, כאלפיים לחמשת ומצבורי נשק רבים..."

מה זה „הערכות שונות"? האם זה נבדק על־ידי הוועדה? מניין לה שזה לא היה שקר גס, כמו שקרים אחרים שהוועדה עמדה עליהם?

בדיון שהתקיים במישרדו של שרון ביום החמישי, כמה שעות לפני התחלת האסון, אמר הרמטכ"ל, לפי דו"ח הוועדה (עמוד 22): „כל העיר בידינו, שורר בה שקט מוחלט, המחנות סגורים ומוקפים, הפלאנגות צריכות להיכנס פנימה בשעה 11־12... המצב כעת הוא שכל העיר בידינו, המחנות כולם סגורים."

הוכחה חותכת עוד יותר נמצאת בדיווחו של קצין־המודיעין של האוגדה, בישיבה שקיים עמוס ירון כעבור כמה שעות, בלילה הראשון של הטבח, בשעה 20.40. הקמ"ן — שהיה בלי ספק האיש המוסמך ביותר לקביעת העובדות, אמר, לפי הפרוטוקול (עמוד 29): „מחבלים לא קיימים שם, במחנה. מחנה סברה הוא ריק."

אין מנוס מן המסקנה כי הוועדה נפלה במלכודת של שקר, שהוטמנה כדי לתרץ מראש את המהלך הזה. 2000 המחבלים לא היו ולא נבראו, ומעולם לא האמין שום אדם מוסמך בקיומם. במחנות לא נותרו אלא המיליציות המקומיות — הגברים שגרו שם, ושהיו מצויידים בנשק כדי להגן על האוכלוסיה האזרחית מפני עורכי הטבח הפוטנציאליים. כל עדה בלבנון נאלצה לנהוג כך. יתכן שאלה גם ירו כמה יריות לעבר כוחות־צה"ל, שהתקדמו (אגב, בניגוד גמור להסכם הקודם) אל תוך מערב בירות.

הוועדה מאשרת (עמוד 24): „ניתן לקבוע שכוח מזויין זה של מחבלים לא פוגה בעת הפינוי הכללי, אלא נשאר במחנות לשם שתי מטרות: לחדש את פעולות המחבלים במחתרת מאוחרת יותר, ולהגן על האוכלוסיה האזרחית שנותרה במחנות, בשים לב לכך שביחסי־האיבה ששרדו בין העדות והאירגונים השונים, אוכלוסיה ללא הגנה מזויינת היתה צפויה לסכנת־טבח..."

האפשרות הראשונה היתה תיאורטית, ובוודאי רחוקה. היא לא חייבה פעולה בהולה ומיידית, כפי שהוועדה עצמה מציינת במקום אחר. המטרה השניה היתה מוחשית מאוד, כפי שהוכח מייד.

אם כן: איך יכלה הוועדה להצדיק בצורה כלשהי את ההחלטה להכניס את הפלאנגות למחנות על סמך הנימוקים הרישמיים שפופקו לה?

הוכחה עקיפה אך רבת־משמעות לשיקריות הנימוקים הרשמיים נמצאה במקום אחר בדו"ח (עמוד 23). סופר שם שמפקדי הפלאנגות הגיעו באותו יום חמישי בבוקר, כמה שעות לפני התחלת הטבח, לחפ"ק של עמוס ירון ונפגשו שם עם האלוף אמיר דרורי, לסיכום העניין. „הוסכם באותה פגישה שלשני המחנות תיכנס סלוגה מכוח הפלאנגות, ובה עד 150 לוחמים..."

150 אנשי פלאנגות — שהיו ידועים לכל כוחות לוחם גרוע ביותר, ושלא השתתפו בשום קרבות רציניים — מול 2000 מחבלים מנוסים, מן הכוח שעצר את צה"ל במשך חודשיים וחצי? וכל זה בלי סיוע אווירי וארטילרי מצד צה"ל?

הרי זה אבסורד גמור — והוועדה לא התייחסה לאבסורד זה,

„הוועדה יצאה מגדרה כדי להקל על הממשלה ועל הנאשמים.

היא שגתה במסקנה היסודית לגבי אופי האחריות של שרון ואיתן."

(המשך מעמוד 17)

למרות שאנחנו הסנינו כשבועיים זה את תשומת־ליבה לכך?

אילו האמינו ירון דרורי לרגע שתהיה לחימה, לא היו מסכימים לכך.

יתר על כן, לא היתה זאת פלוגה רגילה של הפלאנגות. היתה זאת „יחידת המודיעין שבראשה עמד אלי חבייקה". זאת היתה יחידה שהיתה כבר מפורסמת בכל לבנון. וגם בצה"ל, בשל מיבצעי־הסבח שלה בעבר.

מדוע הוכנסה דווקא יחידה זו? הדו"ח אומר באותו עמוד: „...ראשית — מכיוון שהפלאנגות התקשו לגייס עד אז כוח מתאים אחר..."

תאם זה סביר?

חרששתי שכל המימצאים האלה, שהם חד־משמעיים, מצביעים בכיוון שהוועדה נרתעה ממנו שוב ושוב: שהפלאנגות הוכנסו למחנות כדי לעשות שם את אשר עשו.

כוח של רוצחים

אין **הסבר סביר** אחר לגודש המימצאים של הוועדה על כך שכל המעורבים בפרשה מצד ישראל ידעו היטב שקיימת סכנה מחשית ביותר של טבח.

ירון ידע (עמוד 23) כי „נורמות ההתנהגות של הפלאנגות אינן כנורמות של צה"ל."

אמיר דרורי ידע זאת. קובעת הוועדה (עמוד 21): „האלוף דרורי, שלא נחה דעתו מהתוכנית להכניס את הפלאנגות למחנות, עשה מאמצים לשכנע את מפקדי צבא־לבנון שכוחות צבא זה ייכנסו למחנות..."

מדוע לא „נחה דעתו"? מפני מה הוא חשש?

(דרך אגב: מדוע סירב צבא־לבנון? הסבר סביר: מפני שצבא זה סר למעשה למרותם של המנהיגים המארוניים, אנשיו של בשיר שנרצח. וידע כי אלה מעוניינים בטבח לשם גירוש הפלסטינים. המפקדים הנוצריים של צבא־לבנון היו, מן הסתם, שותפים לשאיפה זו, ורצו שהפלאנגות — ולא הם עצמם — יעשו את העבודה המלוכלכת. אם היתה קוניה, הם בוודאי היו שותפים מלאים בה.)

ראשי המוסד ידעו זאת. אומר הדו"ח (עמוד 14): „בפגישות שקיימו ראשי המוסד עם בשיר ג'מייל, הם שמעו מפיו התבטאויות שלא השאירו מקום לספק שכוונתו של מנהיג זה של הפלאנגות היא לחסל את הבעייה הפלסטינית בלבנון כשיגיע לשילטון, אף אם לשם כך יהיה צורך באמצעים חריגים כלפי הפלסטינים שבלבנון."

קרי: טבח.

ובהמשך: „התבטאויות דומות נשמעו גם מפי מפקדי־פלאנגות אחרים... היו (במהלך המילחמה) ידיעות על מעשי רצח נשים וילדים בכפרים דרוזיים, שבוצעו על־ידי הפלאנגות, וכן על פעולות חיסול נגד הפלסטינים, שבוצעו על־ידי יחידת־המודיעין של אלי חבייקה... ידיעות אלה חיזקו אצל אנשים שונים, ובמיוחד אצל קציני־מודיעין בעלי־ניסיון, את ההרגשה שבמיקרה שתהיה הזדמנות לאנשי־הפלאנגות לבצע מעשי־טבח בפלסטינים, הם ינצלו הזדמנות זו."

סגן־הרמטכ"ל, משה לוי, אמר שהכנסת הפלאנגות לבירות המערבית היא דבר „שיכול לעורר מהומות." (עמוד 21).

אם זוהי התוצאה הסבירה, הצפויה מראש, יש לחניח כי ההחלטה להכניס את הפלאנגות קשורה בצפייה זו, ונובעת ממנה. זוהי, כמרומנו, ההנחה המישפטית.

ידע זאת בראש וראשונה הרמטכ"ל. בערב שבו התחיל הטבח, אחרי שהוא עצמו החליט להכניס את הפלאנגות למחנות, אמר הרמטכ"ל בישיבת הממשלה (עמוד 32): „דבר שני שיקרה — וזה לא משנה אם אנו שם או לאו — זה פרץ של נקמה, שאיני יודע, אני יכול לתאר בדמיוני איך זה מתחיל אבל איני יודע איך זה נגמר... אני כבר רואה בעיניים שלהם למה הם מחכים... נותר להם לעשות דבר אחד וזה הנקמה, והיא תהיה נוראה... מספיק שבהלוויית בשיר אמר אמין ג'מייל, האח, „נקמה", זה כבר מספיק... מספיק שהוא אמר את המילה „נקמה", וכל המערכת משחיזה כבר את הסכינים."

כל זה נאמר על־ידי רפאל איתן. אבל זה נאמר כמה שעות אחרי שהוכנסו הפלאנגות למחנות, לפי פקודתו.

הכל ידעו. ויותר מכל ידע, כמובן, אריאל שרון, שהכיר את ראשי הפלאנגות באופן אינטימי, מאחר שעמד עימם בקשר רצוף.

האם ידע ראש־הממשלה?

בשיר ג'מייל (בכרזה של הפלאנגות)
„אוכלוסיה ללא הגנה מזויינת היתה צפוייה לסכנת־טבח..."

סצינות, המזכירות את התיאורים הסוריאליסטיים המיפלצתיים בסרט אפוקליפסה עכשיו. אפשר לקחת מרכיבים אלה, ולחבר אותם לתיאור דרמאתי.

למשל: גג החפ"ק, ביום החמישי בערב.

החפ"ק (חבורת פיקוד קידמית, כלומר הפיקוד הקרבי) של האוגדה היה ממוקם על גג של בניין בן חמש קומות, במרחק של 200 מטרים ממחנה־הפליטים שאתילא. מן הגג נראה המחנה היטב ומקרוב, אך בגלל הסימטות הצרות של המחנה — שאינו אלא שכונת־מגורים דלה וצפופה של בתים נמוכים ורחובות צרים — לא ניתן לראות מן הגג מה מתרחש בסימטות ובבתים.

על הגג הזה הוחלט קודם לכן על הכנסת הפלאנגות למחנות, והתקיימה שיחת־ההכנה של ראשי צה"ל עם ראשי הפלאנגות.

ביום החמישי בערב, בשעה 18.00, עם רדת החשיכה, נכנסו 150 האנשים של אלי חבייקה — „יחידת המודיעין" שהתמחתה בעריכת מעשי־טבח בפלסטינים — למחנות שאתילא וצברה. צה"ל האיר להם את הדרך בפצצות־תאורה ממרגמות ונרות ממטוסים.

הדו"ח מגלה עובדה מזעזעת, שלא נודעה ברבים קודם לכן: עד הגג הזה לא היה ממוקם רק מטה האוגדה של עמדם ירון, אלא גם הממה של אלי חבייקה, האיש שפיקד על הטבח.

הנה כי כן, זוהי הסצינה: בחושך, שהואר על־ידי פצצות־התאורה של צה"ל, התקבצו על גג אחד המפקדים הבכירים של צה"ל ומפקד הטבח ואנשיו, אלה ואלה היו מצויידים במכשירי קשר. הם ניגשו מדי פעם אלה אל אלה, החליפו דברים, שוחחו, אכלו ושתו ביחד.

ובמשך כל אותו זמן, במרחק של 200 מטרים, נערך הטבח בגברים, בנשים ובילדים.

אלוף פיקוד הצפון, אמיר דרורי, הגיע לגג בשעה 19.30, ועזב את המקום בשעה 20.00. תת־אלוף עמוס ירון, מפקד האוגדה ובעל־הבית של החפ"ק, שהה על הגג כל העת.

מה התרחש שם, בין אור לחושך, בממד סוריאליסטי זה, בערב הראשון של הטבח?

קצין־המודיעין של האוגדה חשש, כנראה, מן הרגע הראשון. הוא נקט בכמה פעולות בלתי־יעילות כדי לקבל מידע. תחילה עקב אחרי אנשי־הפלאנגות במישקפת, בעברו ממקום למקום על הגג בנסיון למצוא זווית־ראייה טובה. לדבריו, לא ראה דבר. הוא נקט גם פעולות אחרות. כנראה הציב אדם להקשיב לשיחותיו של חבייקה ואיש־הקישור שלו (לחבייקה היה על הגג איש־קישור עם צה"ל, ובמיפקדת הפלאנגות היה קצין־קישור של המוסד, שלא ראה ושמע דבר.) נראה גם שהטיל על אנשיו להקשיב לרשת־הקשר של הפלאנגות.

כך שמע כי קצין־הקישור של הפלאנגות שמע בקשר מפי אחד מאנשי־הפלאנגות במחנה שנמצאים אצלו 45 אנשים. האיש שאל מה לעשות בהם, ותשובת קצין הקישור היתה: „תעשה את רצון אללה." ולפי גירסה אחרת: „תעשה מה שליבך אומר לך, כי הכל מאללה."

לא היה ספק כי הכוונה היא לרצחם נפש. כך הבין זאת קצין־המודיעין האוגדתי,

(המשך בעמוד 64)

על גג החפ"ק נערכה סצינה סוריאליסטית מיפלצתית: מנהל הטבח, מפקד האוגדה ואלוף הפיקוד נועדו יחד, ובמרחק 200 מטרים מהם היתה שחיטת הזקנים, הנשים והילדים בעיצומה

חברי הוועדה מתחמקים מלהשיב על שאלה פשוטה: מדוע החליטו שרון ואיתן החלטה כה גורלית, שאת משמעותה הבינו היטב (גם לדעת הוועדה), ולא הודיעו על כך במשך יומיים לראש־הממשלה, עד אחרי שהטבח כבר החל?

עוד נעמוד על נקודה מכרעת זו. אך כאן די להצביע על ניסוק מבהיר, המגביר את סבירות התיאוריה של „כוונה תחילה": הם ידעו מה עלול לקרות, והם ידעו שראש־הממשלה מסכים לכך בלבד — אך הם רצו שראש־הממשלה יוכל לטעון בכל שלב ושלב כי „לא ידעתי". זוהי, אכן, התוצאה שהושגה.

(בכלל, אני מציע לקבל כאן את הכלל שכל אשר קרה — קרה מפני שרצו שיקרה, אלא אם כן הוכח ההיפך.)

לגבי נקודה חשובה אחרת מסיקת הוועדה כל פסק: הפלאנגות היו בכל שלבי הפרשה תחת פקודה של צה"ל, בניגוד גמור וחותך להודעות־השקר שהופצו לאחר־מכן.

הרמטכ"ל הסביר בישיבת הממשלה שהפלאנגות, ולא צבא־לבנון, הוכנסו למחנות מפני „שלהם אנו יכולים לתת פקודות". (עמוד 31).

יום לפני הטבח הושג סיכום, שנרשם על־ידי עוזרו של שרון: „רק גורם אחד, והוא צה"ל, יפקד על הכוחות בשטח." (עמוד 24). על כך אמר ראש־אמ"ן: „המובן הוא שכל הכוחות הפועלים בשטח, ובכללם הפלאנגות, יהיו נתונים למרותו של צה"ל ויפעלו לפי הוראותיו."

אפוקלי־פסה עכשיו

הדו"ח **מנוסח** בשפה מישפטית קרה ועניינית, ולא נעשה בו כל נסיון לעצב את הדברים באופן ספרותי. אך מבעד לשורות מבצבצים המרכיבים של כמה

אגוזי של עלית. אגדה.
אגוזי
EGOSI
עלית

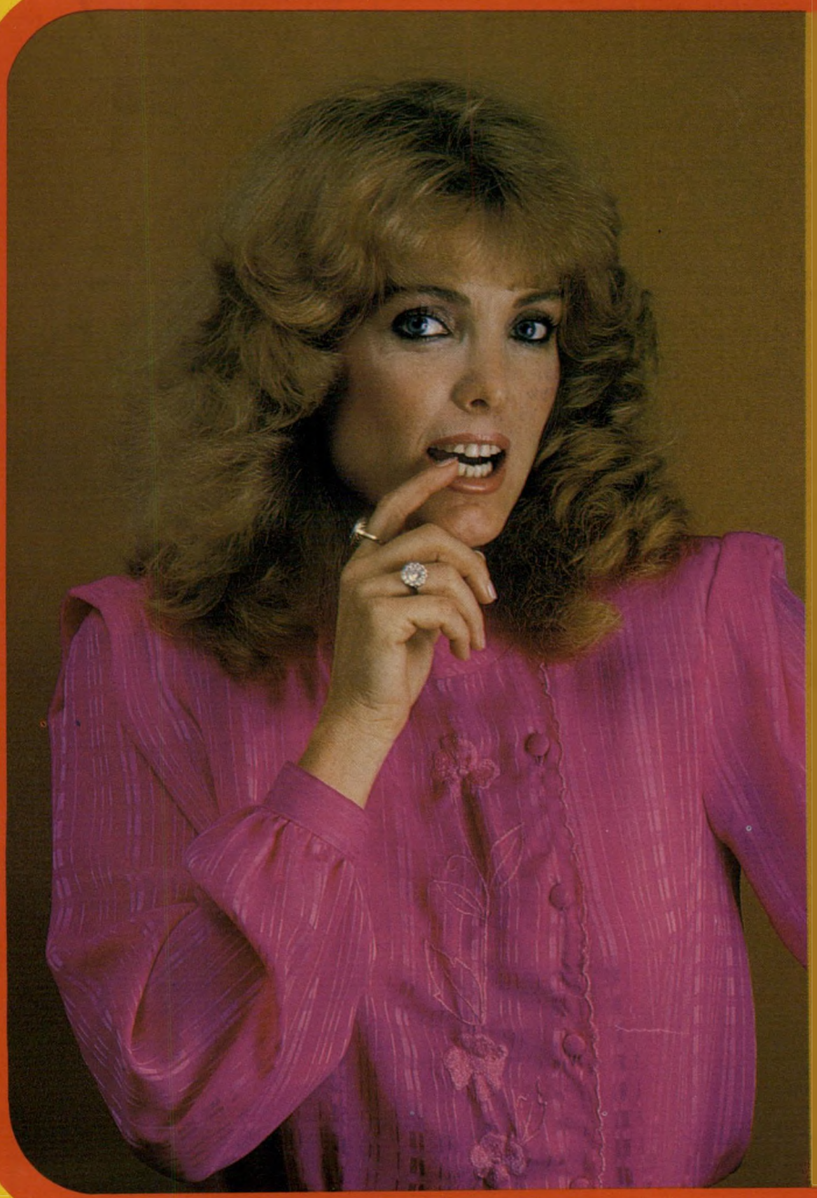

גבירתי, בעלך עובד קשה כדי לחמם... את השכנה!

...עליו לשלם כ־2000 — 4000 שקל בחודש, עבור הוצאות ההסקה המרכזית של השכנה!... בשעה שאתם לעיתים תכופות ביותר כלל לא נמצאים בדירה.
"סימה", ענקית ייצרניות מערכות ההסקה, ראתה לעצמה חובה והמציאה עבורכם את מערכת ההסקה הפרטית והחסכונית שתתאים לדרישותיכם הבלעדיות, תשחרר אתכם מתלות במערכת המשותפת ותחסוך מכם מתחים מיותרים ביחסי השכנות בבנין.

- עלות אחזקתה נמוכה במיוחד, הודות לניצולת הגבוהה של הדלק. (93% על פי בדיקה בטכניון).
- התנור והרדיאטורים עשויים ברזל יציקה, לאריכות חיים וחסינות בפני חלודה.
- המערכת בנויה מודולארית להתאמתה לתנאים משתנים (להגדלה בהתאם לצורך).
- מעוצבת חדשנית, שקטה ואינה מעלה עשן. ההפעלה בלחיצת כפתור בלבד, דרגות החום ניתנות לויסות.
- התנור ניתן להתקנה בחדר ההסקה, במרפסת או בדירה ומתחבר גם למערך הרדיאטורים הקיים כבר בדירה.
- "סימה" מומלצת לבעלי הוילות והבתים הפרטיים.

מעטפת אקוסטית.

התנור ללא מעטפת אקוסטית.

מסקנה: מסיקים ב-sime

המערכת נבדקה ואושרה ע"י:
משרד הבינוי והשיכון. 26.2.81
הטכניון בחיפה. 22.2.81

ANCC ITALY 204 — 22.2.77
DIN GERMANY 4702—K7/77

מכירה, התקנה, שירות וחלפים:

rana רנה
יבוא, שווק
שרותי חמום

רח' צרת 9, אזור התעשיה תלפיות, ירושלים. טלפון 713723

מרים בניהיני

בין דלי לדגים

השמש מסיימת את מהלכה במזל דלי ומהשבוע תיכנס למזל דגים. מהי המשמעות עבורנו ואיך נרגיש בהבדל? החודש האחרון (מזל דלי) היה תחת השפעתו של כוכב אוראנוס המרדני וה־מהפכני. אנשים נמשכו לחדשני ולבלתי־שיגרתי. התנהגות מוזרה ובלתי־מקובלת אינה נראית משונה.

חוסר־שקט מורגש באוויר והאווירה כאילו מחושמלת. השינויים הנעשים מפ־תיעים אפילו את האנשים שגורמים להם. זוגות נשואים מתקשים לעבור את החודש בשלום, וההרגשה היא שבעוד רגע עומדת המיסגרת להתנפץ. קורה שאנשים מחליטים לעזוב את ביתם ואת משפחתם בתקופה זו, אך כשהשמש עוברת למזל הבא הם חוזרים ואינם מבינים מה גרם להם לנהוג בקיצוניות כזו.

עניינים חברתיים מקבלים חשיבות עליונה, אנשים מתגודדים בקבוצות, במ־קום יחסים עם אדם אחד מעדיפים לקיים קשרים עם קבוצה. אפילו במדור המודעות בעיתונים מוצאים יותר הצעות להתארגנות קבוצתית בכל מיני תחו־מים מוזרים ולא שיגרתיים, ודווקא אז אנשים נוטים להיענות למודעות בחיוב.

בתקופה כזו לא יגיע אורח אחד לבית. אם מצפים לאורח אחד — יגיעו שיבעה או שמונה אנשים. לא בטוח שהביקור יהיה מתואם מראש, גורם ההפתעה בולט מאוד בתקופת הדלי.

הזמן חשוב ביותר לאנשי מדע ולאלה שמנתחים כל דבר בצורה הגיונית מבלי להסתמך על הרגש. הפעילות של המוח והרציונליות מאוד חזקים. אם מישהו מעוניין לבצע שינויים, אפילו מהפכניים, הם מתקבלים ביתר קלות אם תציגו אותם בצורה נכונה, כלומר: צריך לח־ציג רשימה של כל השינויים הרצויים ולא תהיה כל בעיה לשכנע את הממר־נים לשנות. התנאי היחידי הוא, שהם

החודש האחרון היה תחת השפעת אוראנוס - אנשים נמשכו לחדשני ולבלתי שגרתי

יהיו מבוססים על שכר ישר והוכחות ברורות.

כשהשמש מוקרנת בצורה קשה, כלו־מר יוצרת קשרים דיסהרמוניים עם כו־כבים אחרים, התמונה נראית קצת יותר מסובכת ופחות נעימה. קשרים חברתיים עלולים להתנפץ, התעקשויות ומוזרויות אינם מתקבלים על־ידי החברה, והאדם עלול לחוש בדידות וכישלון ביחסים ריג־שיים. מבחינה בריאותית הרגישות היא סביב מחלות דם וכן בעיות הקשורות לראייה.

כשהשמש עוברת למזל דגים, האווירה משתנה. הדברים הופכים להיות מעור־פלים ומטושטשים, שום דבר לא ברור, קשה מאוד להגיע לדיבורים ברורים או לנקודה עצמה. אנשים שבמשך כל ימות השנה רגילים לקיים ישיבות, אינם מבי־נים מה קורה להם בחודש זה. אי־אפשר להגיע להחלטה, ואם כן מגיעים, מתברר אחר־כך שהנתונים שעליהם הס־תמכו מוטעים. עדיף לוותר על ישיבות והחלטות חשובות בתקופה זו. להגיע לעובדות ממש בלתי־אפשרי.

אנשים מדברים על בעיותיהם בקלות, ומבלי להרגיש הם פותחים את עצמם ומדברים על כל מה שמעיק עליהם. אחר־כך הם יצטערו שחשפו את עולמם האינטימי, אולם כעת הם אינם מסוג־לים לראות שהם גורמים לעצמם נזק, ומחפשים אנשים שיתנו להם עצות. בדרך־כלל נופלת הבחירה על אנשים חכמים וסמכותיים, אך לא מן הנמנע שאת מקומם יחליפו אנשים העוסקים בתחומים מיסטיים שונים. הנטיה לבל־תי נודע ולמיסתורי מתגברת. אותם המבטלים ולועגים לתחומים שמעל, נע־זרים בהם ונוכחים שקיימים צדדים נו־ספים שמהם אפשר להביט על החיים.

בתקופת דגים כדאי לאדם להתכנס בתוך עצמו, לחשוב, להרהר ולעשות לו את חשבון הנפש. מצב־הרוח אינו עליז ביותר והאפרוריות שבחוץ משקפת את הלך־הרוח בפנים. כשהשמש מוקרנת קשה, אנשים מתעייפים ונוטים לדכאו־נות ומעדיפים להתבודד. הפינוק העצמי מוגבר ומצבי־הרוח מתחלפים בצורה קיצונית.

בתקופת דגים הדברים הופכים להיות מעורפלים ומטושטשים - זוהי תקופת הרהורים וחשבון נפש

במישור הפוליטי נוצרים מצבים מעור־פלים ומוזרים ואסונות ופיגועי טבע גור־מים לזעזועים קשים. רוב התאונות ה־קשות קורות בתקופה מעין זו. מבחינה בריאותית מרגישים אנשים בעיות ברג־ליים וחולשה כללית. אך כשהשמש תגיע לטלה — חודש מאוחר יותר, השינוי יהיה כל־כך חריף, ששוב ישכחו את המועקה שחשו כשהשמש עברה במזל דגים.

תרגישו השבוע שיפור כללי. כמעט בכל תחום תורגש התקדמות. מבחינה כספית הזמן טוב להשקעות ולפתיחה של תוכניות לטווח רחוק. בקשרים אישיים אפשר ליצור יחסים קבועים ואפילו להציע או לקבל הצ־עת נישואים. במקום העבודה תהיו פופול־ריים, ורק כעת יידעו להעריך את המאמצים שהשקעתם בשנה ה־אחרונה. העלאה במשכורת תהווה ביטוי להערכתם של הממונים עליך בעבודה.

* * *

השבוע יהיה די קשה עבורכם. תרגישו חולשה ואי־שביעות רצון, הבריאות אינה כתמיד, ולמרות שב־דרך־כלל אתם חזקים, כעת אתם מוטרדים מ־בעיות שגרתיות זמן רב. ביחסים עם בני הזוג רצוי לעמוד על דעת־כם ולהיות עקשנים כפי שאתם יודעים, ה־פעם אתם צודקים. אל תתנו לאחרים לשכנע אתכם במה שעלול ל־הזיק לכם מאחר יותר. ידידים חדשים עומדים להצטרף לפתע לחוג מכריכם.

* * *

בעיות מישפחתיות ממשיכות להטריד אתכם, אך בזמן הקרוב תתבשרו על כך שהעניינים עולים על פסים חיוביים יותר ותוכלו שוב לחזור ל־עצמכם. במקום הע־בודה יציעו לכם הצ־עות שנראות כהזדמ־נות חד־פעמית, אך אל תתפתו לחשיב. המת־נה של שבוע והתייע־צות עם מומחים ל־עניין יעזרו לכם להגיע להחלטה נבונה. עדיף לדחות רכישה חדשה הביתה ליום ד', ה־23 בפברואר.

הצעות מפתות בתחום הקאריירה יכניסו אתכם להתלבטויות לא קלות. מצד אחד אתם מרוצים מהתחום שבו התחלתם לא מז־מן, מצד שני התמורה שמציעים מושכת בי־תר. לעת עתה עדיף להמשיך במה שאתם עושים ולא לבצע שי־נויים קיצוניים בחיים. בימים אלה שוב חוש־בים על נסיעה לחו"ל, תוכנית כזו מומלצת ב־יותר כי צפויה לכם הנאה עצומה. מי שסובל מבדידות יתחיל בקשרים חדשים.

* * *

אריות מתחילים להרגיש את ההרגשה המוכרת החוזרת על עצמה מדי שנה בתקופה זו. השמש מתקרבת למזל דגים ו־מצב הרוח נוטה להת־דרדר. נסו להתייחס לעניין ביתר קלות ו־לא להיות כל־כך מו־שפעים ממצבי־הרוח. סטודנטים יוכלו להצ־ליח אם יגשו בקור־רוח וללא התרגשות לבחינות, עבורם לא קיימת אפשרות להיכשל השבוע. איזור הגב עלול להזכיר את עצמו. טפלו בעניין.

* * *

שיחות רציניות וחשובות עומדות להתק־יים בסוף השבוע. הן קשורות לעתידכם עם בני הזוג. חוסר־השקט שליווה את ה־תקופה האחרונה הביא אתכם להרהר מחדש במצבכם. מי שמתכונן למצוא פיתרון למצב על־ידי שינוי סביבה או דירה, שימתין כמה חודשים. עיכובים וסי־בוכים שקשה לצפותם מראש עלולים להכביד עליכם. כדאי עדיף להמשיך בשיגרה. תוך שבוע תרגישו שיפור עצום במצב־הרוח.

עניינים כספיים עלולים לגרום לדאגה השבוע. לפתע הכל כאילו נעצר על המקום ואפילו את העניינים הפורמליים, שכביכול אינם מסוב־כים, אי־אפשר להס־דיר. אל דאגה, ברגע זה הכל נראה גרוע, אך תוך כמה שבועות יימצא מוצא ותוכלו לבצע בהצלחה את תוכניותיכם. נסיעה קצרה או טיול יפגישו אתכם עם מכרים חדשים. לפחות ב־תחום הרומנטי איש לא יתחרה בכם.

* * *

התחייבויות רבות מוטלות עליכם בימים אלה והאווירה הכללית מאוד רצינית ומכ־בידה. ההרגשה היא כאילו אתם שוחים נגד הזרם. הכל מתנהל לאט ומבובדים יותר אנרגיה על פעולות שבזמן אחר נעשות כלאחר יד. יתכן שכל זה הוא לטו־בה. מצב הכוכבים ה־בלתי־נוח לפחות יאפ־שר לכם להתבונן ב־אובייקטיביות בעצמכם ובמעשיכם וזה ללא ספק יביא לכם תוע־לת. ילדים במזל עקרב ירגישו קיפוח.

* * *

השבוע עליכם לנהוג בזהירות בדרכים, כי בתקופה זו אתם נוטים להרבות בנסיעות ולהתעלם מ־כללי הזהירות: מצב הכוכבים מראה שדווי־קא לכם נשקפת יותר סכנה מאשר לאחרים. זאת לא אומרת ש־עליכם לבלות בבית, כי שם המצב מאוד מתוח. מריבות עלו־לות לפרוץ לפתע, וה־סיבות כמעט טיפש־יות. עדיף להתרחק קצת מבני הזוג. מבחינה כל־ית דרושה זהירות מיוחדת.

השבוע עליכם להיזהר ביחסים עם ידידים ועם עמיתים לעבודה. אי־הבנות עלולות להתנפח ולהביא למס־קנות מוטעות. מנהלים או כל מי שאחראי על קבוצת אנשים — נסו להתנהג ברכות ו־בסלחנות, אתם נוטים לשפוט בחומרה את ה־אחרים. זיכרו את מי־דת החסד. נסיעה ל־חו"ל צפויה בקרוב, ו־היא תפרק אתכם מה־מתח שבו הייתם שרויים לאחרונה. אל תדחו את הנסיעה. אתם זקוקים לחופשה.

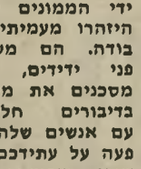

* * *

תחום העבודה יהיה רגיש מאוד השבוע. שימו לב, אתם מהלכים על גשר צר ועומדים למיבחן על־ידי הממונים עליכם. היזהרו מעמיתים לע־בודה. הם מעמידים פני ידידים, אולם מסכנים את מעמדכם בדיבורים חלקלקים עם אנשים שלהם הש־פעה על עתידכם. המ־שיכו בעבודתכם כר־גיל, ואם אפשר מתנו קצת את קצב העבודה. לקראת סוף ה־שבוע תוכלו לתכנן טיול עם ידידים.

* * *

התקופה המכבידה מגיעה לסיומה. כבר השבוע תרגישו שמצב־הרוח משתפר. שי־מו לב לבני המין ה־שני. הם אינם יכולים להתעלם מכם ומהקסם שאתם משרים סביב־כם. אנשים יבואו ל־התייעץ איתכם ולדבר על בעיות המציקות להם. למרות שזה יג־זול מזמנכם תיהנו מל־תת מישענת לאלה ה־זקוקים לכך. בתחילת השבוע הבא תהיו מוטרדים בבעיות מגו־רים. רצוי לא להחליט בתחילת השבוע.

קבל מודעות לכל העיתונים במחירי הנוער
• שורות ת.ד
ללא תשלום
• מכבדים
כרטיסי אשראי
פרסום אידיאל
אבן גבירול 58 טל: 227117

יש לעצור את האלימות

תנועת הסער של א"אלימה מביעה זעזוע וצער על מותו הטראגי של לאלים ורבבות קוראיה המילומה של

אמיל גרינצוויג ז"ל

ומשתתפת בצער המשפחה

אנו ממשיכים לחרוד לנוכח המשך גילויי ההרדרות והאלימות החמורות והמסוכנות, מחוץ לגבולות, בתוכם; בסעולות הצבא ובחיים האזרחיים. — בהם נוטלים חלק בני־אדם כמונו וכמוך.

החיים משולבים הם ולכל סעולה השפעות הדדיות – אלימות מוגברת שם מגבירה אלימות כאן וקשה לשמור על תקן של כסולות־מושגים.

אנו חברי תנועת אי־האלימות קוראים לבריות כולם להתאחד נגד האלי־מות בחיינו וליישם אישית וקיבוצית את השמירה על זכויות האדם הבסיסיות לכל אדם באשר הוא אדם ולהאבק למען הצדק בדרכי אי־אלימות ויישום אישי.

תנועה בינלאומית לסרבני־מילחמה מטעמי מצפון

ת"ד 28058,
תל־אביב–יפו 61280

הסרט שיסחוף אתכם בסערה...
„אחד הסרטים הנוגעים ללב והרומנטיים ביותר שראינו לאחרונה..." (שיקאגו טריביון)
ריצ'רד גיר (הג'יגולו האמריקאי)
והתגלית הלוהטת דברה ווינגר

קצין וג'נטלמן
AN OFFICER AND A GENTLEMAN
הסרט שזכה ב-2 פרסי גלובוס הזהב

שבוע 2 „גת" ת"א | מיטשל ירושלים | „פאר" חיפה

פס הול הסרט על תקליט..הד ארצי - שיר הנושא בביצוע: ג'ו קוקר

סובארו 77
סטיישן
צבע אוריגינלי — מצב מצויין
04-942951

איתן עמיחי
הדברת מזיקים
בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ניוקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.
רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 03-790114 רש' מס' עסק 481/75
שמירה על בריאותך ורכושך

תן טרמפ לחייל

מבוכים

הפושעים – לדין!

לא די בביצוע כל החמל־צות, יש גם לחגיש כיתבי־אישום.

הוועדה אמרה דברה ולא תו־סיף. אין היא בית־משפט המטיל עונשים. אין לה מנגנון שבו תוכל לכפות את המלצותיה. אולם אם לא יתפטרו האחראים מייד, יהיה מצבה של ישראל קשה עוד יותר או כמו תירוציו של ילד מופרע. לא, אלה דבריו הראשונים של אריק שרון, אחרי פירסום ההמ־לצות נגדו.

אין דבר. באופן פרדוכסאלי, עקשנותו עושה שירות לכל עם ישראל: תחת להסתלק לבד וב־שקט, הוא אוחז בחוזקה בכנפי ביגדיהם של יתר השרים, וגורר אותם עימו החוצה.

משה יחיא, חיפה

● אלה התגובות הראשונות

ראש־ממשלה אחראי בגין
קרנות־המיזבח —

שר אשם שרון
— וכנף הבגד

משהיה מייד אחרי הטבח הגורא: בעיני דעת־הקהל בעולם תפסיק ממשלתה להיות שילטון לגיטימי, ותהפוך לחבורת בנדיטים. הבושה והכלימה תכסה את פניהם של כל הישראלים שנשמו לרווחה כאשר קמה — בלחצם — ועדת־החקירה.

ביודענו את אופיים של החברים בממשלתו של אריק שרון, לא מפתיע שהם אוחזים בקרנות־ה־מיזבח בכל כוחם. יצחק שמיר ומנחם בגין לא יתפטרו מרצונם, ועל שרון אין מה להוסיף — השופטים הביעו את דעתם עליו, כאשר קבעו: אם לא יסכים להת־פטר מרצונו, יש לפטר אותו!

שאלת התפטרותם מרצון של הסייי־ענים לרצח — בגין, שרון, שמיר ואיתן — אינה רלוונטית יותר. ההזדמנות שלהם להתפטר עברה חלפה, בחודש ספטמבר 1982. כעת מוטלת החובה על התביעה הכלי־לית להעמידם לדין בעוון פשעים נגד האנושות.

רבקה שטרן, פתח־תיקווה

מישהו קבע ששרון צריך להת־פטר? כתוב רק שהוא צריך „ל־הסיק מסקנות", לכן די אם יע־רוך ריאורגניזציה במישרדו. מי־שהו קבע שיש לפטר אותו? רק אם לא יסיק מסקנות.

זה אולי נשמע כמו בדיחה, שהגיעו למערכת, למחרת פירסום מסקנות ועדת־החקירה.

● ● ●

המחיר

מלבד המחיר גדם — יש למלחמה גם מחיר ב־שקלים.

פצצה נחתה עלינו לאחרונה, כשהתפרסם מחיר המילחמה ב־לבנון: 48 מיליארד שקלים! כן, 48 מיליארד, שהוצאו לא למען קיומה של ישראל, אלא למען קידום המטרות המנוולות של שר־המילחמה אריאל שרון וחבר מר־עיו.

מישהו חשב פעם מה אפשר לעשות בסכום עצום שכזה? כמה פרוייקטים בשכונות־מצוקה ובע־יירות־פיתוח אפשר לממן בו?

הבוז למנהיגים הסוחטים את ה־כסף מהעם ומשתמשים בו למען אינטרסים מזוהמים.

איון פלדמן, אשקלון

לפירסומים על מחיר המילחמה כדאי להוסיף גם את הודעתו של ראש המחלקה להתיישבות בסוכ־נות, מתיתיהו דרובלס, כי הממ־שלה משקיעה בכל מתנחל כ־4־5 (המשך בעמוד 24)

רחוב על שמו של בגין

מעשה בתלמיד חכם שחשקה נפשו לרכוב על סוס. משנזדמן לו סוס, עלה עליו כשפניו מופנים לזנב הסוס, משתמהו על כך חבריו ענה להם: וכי מנין לכם לאיזה כיוון ברצוני לרכוב?

סיפור זה מזכיר לי את ראש־ממשלתנו. דומני, שהוא רכוב על סוס שלא מצידו הנכון, ומשום־מה חושב שהסוס ירוץ לפי כיוון פני הרוכב ולא בכיוון

● אם לא בלט, די הצורך, הקשר בין המצוקה

■ ■ ■

משהגיע לשילטון בראשות הליכוד, בקיץ 1977,

„חוק ירושלים הזכיר את הכיבוש, חוק הגולן הזכיר את קיומה של עוד אוכלוסייה משועבדת, ומילחמת הלבנון הזכירה את בעיית הפליטים"

העמיד מנחם בגין במרכז מצעו את שמירת שלמותה של ארץ־ישראל. אולם כיצד הגשים יעד זה?

● ההתנחלויות נעשו בצורה גלויה ופרובוקטיבית, במגמה להפנות אליהן את מירב תשומת־לבם של כלי־התיקשורת בעולם; כל אימת שממשלת ארצות־הברית נקטה בצעד בלתי־אוהד, מייד נשלפה תגובת הנגד — ההתנחלות.

● בקמפ־דייוויד ניתנה הכרה ראשונה על־ידי מנהיג ישראלי בזכויות הלאומיות של העם הפלסטיני, ועל אף חוסר־הבחירות ביחס למשמעותה של „אוטונומיה", תוצאות קמפ־דייוויד תרמו — יותר מכל גורם אחר — להתעוררות תודעה לאומית פלסטינית.

● מדיניותה של ממשלת בגין בגדה היתה פרובוקטיבית, במודע או שלא במודע, מדיניות שלא נתנה לתושבי המקום לשכוח כי הם נתונים לכיבוש צבאי.

● הסכמי קמפ־דייוויד יצרו תקדים של פירוק

יישובי־מתנחלים ושל חזרה לגבולות ה־4 ביוני 1967.

● אם היה עוד מישהו בעולם שנטה להסתגל לרעיון שירושלים היא בירת ישראל, בא חוק ירושלים להזכיר לשוכחים ולמהססים שישראל כבשה את מיזרח העיר במילחמת ששת־הימים, ואין היא נמצאת שם כדין.

● אם שכח מישהו בעולם שגם הגולן נכבש על־ידי ישראל, הרי באה החלת המישפט הישראלי על

„שאיפתו הכמוסה של מנחם בגין היא להביא שלום מלא ולהקים מדינה פלסטינית, שתשכון בשלום לצד ישראל"

חבל ארץ זה להזכיר לו. כפיית אזרחות ישראל על־ידי השילטונות על האוכלוסיה הדרוזית, באה להפנות את תשומת־הלב העולמית לעובדה, שגם באיזור זה יש אוכלוסיה משועבדת.

● מעל לכל: אם שכח מישהו את הבעיה הפלסטינית, את מאות האלפים במחנות בלבנון באה מילחמת הלבנון להזכיר שבעיית־הפליטים ומצוקתם האישית והלאומית מחייבת פיתרון.

● אם לא בלט, דין הצורך, הקשר בין המצוקה האישית והעדרה של מדינה פלסטינית, באה הכנסתם

„נשיא המדינה הפלסטינית, יאסר ערפאת: ‚צריך לקרוא רחוב על שמו של בגין. בלעדיו, לא היינו מגיעים לרגע הזה'"

של אנשי הפלאנגות למחנות צברה ושאתילא, והטבח שהם ערכו, כדי שהקשר בין אלה יובן ולא יישאר מקום נוסף לספק.

■ ■ ■

בקיצור, אם מישהו במערב, בגדה ברצועה ובגולן, במדינות־ערב ובישראל, נטה להתרגל לשהיית ישראל באיזורים שסופחו אליה במילחמת ששת־הימים, והעניין היה רדום בתודעתו, ראש־ממשלתנו עשה הכל כדי לגרות, להתסיס ולעורר נגד הכיבוש.

האם הוא סבור שאמצעים אלה יחזקו את שליטת ישראל בגדה?

לדעתי, הוא מרגיש את תיקתוקו של שעון־החול הביולוגי, ופניו להיסטוריה. אף כי אין הוא מצהיר על כך, שאיפתו הכמוסה היא להיות מביא השלום המלא ומקים המדינה הפלסטינית שתשכון בשלום לצד ישראל.

■ ■ ■

נסיים באירוע דימיוני, המתרחש בחצי השני של שנות השמונים. המקום — מזרח ירושלים (לשעבר „רמות אשכול"). ההזדמנות: טקס חנוכת שדרות חסן סלאמה. החונך — הנשיא יאסר ערפאת, העומד בראש הקונפדרציה הירדנית־פלסטינית (חוסיין חודח זה מכבר). לפני הרגע הגדול של הקדשת השדרה לזיכרו של לוחם פלסטיני דגול, פונה הנשיא לאחיו פתחי ואומר: „היינו צריכים לקרוא רחוב או כיכר על שם מנחם בגין. אילולא הוא, לא היינו מגיעים לרגע גדול זה."

אלי עוזבי, ברקלי, קליפורניה

שרירי השכל

לפני ימים ספורים האזנתי לתוכנית הרדיו „כל צבעי הרשת", אשר שודרה בשעות־הבוקר המאוחרות. התוכנית עסקה בוויכוח בין מצדדי חינוך דתי ובין מצדדי חינוך חילוני, כמו כן עסקה בכפייה דתית, ועוד עניינים שבין דתיים וחילוניים.

בוויכוח השתתפו העיתונאי והביקורתן אורי אבנרי, רב אשר את שמו איני זוכר, וכן עוד גברת אחת, שעיסוקה ושמה אינם עולים בזיכרוני כרגע.

כאשר נשאל אורי אבנרי לדעתו בקשר לחינוך דתי וחילוני, הוא ענה שלאמיתו של דבר אין בישראל חינוך חילוני, אלא חינוך יותר דתי ופחות דתי. בנקודה זו אני מסכים עם אורי אבנרי, ואני רוצה

„מי שרוצה פולחן, שיעסוק בפולחן. מי שמאמין, שתבוא עליו הברכה. אך תנו לילדינו גם אימון שיכלי כללי"

לפתח ולהסביר עניין זה, הקשור לכל ילד והורה בישראל. הילד הרך המגיע לביה־הספר היסודי, מה הוא מקבל שם? מלמדים אותו קרוא וכתוב, על כך אין לי טענות. מלמדים אותו קצת חשבון — אין טענות. מלמדים אותו קצת גיאוגרפיה, היסטוריה. לא נורא, מה שלא יעניין אותו, הוא ישכח ממילא מייד אחרי הגשת טופס המיבחן. עושים לו אימונים כלליים לשרירי־הגוף בשיעורי ההתעמלות — אין בעיות.

מלמדים אותו תנ"ך כהסבר בלעדי ואחרון לבריאת העולם, וכהסבר לאופן קיומו השוטף של העולם: קשר צמוד בין מה שנקרא אלוהים ובין היקום, המתנהל כולו בהשגחתו.

וכאן יש לי בעיות.

כאן מתחיל ניוון שרירי השכל הכלליים. על הילד לדעת שקיימת גם חשיבה פילוסופית, שמבחינתה הכל פתוח. יש לאמן את שרירי־השכל, איש־איש לפי יכולתו.

התנ"ך מייצג את מסורת ישראל ועברו וייחודו של עם ישראל. כל הכבוד. היהודים הם שחביאו את בשורת האמונה באל אחד לעולם שטוף עבודת־

„פילוסופיה? עזוב אותך מהדברים האלה. אני רוצה ראש קל, חביבי. תשאל משהו על בורסה, עניינים, אתה יודע"

אלילים. כל הכבוד. אבל אמונה לחוד וחשיבה כללית היא חוקית גם כן. כמו שבית־הספר היסודי מלמד כמה מיקצועות מסויימים כמו מתימטיקה, ביולוגיה, ספרות, וכמו שבית־הספר מאמן שרירי־גוף באופן כללי בשיעורי־ההתעמלות, כך עלינו לאמן שרירי־שכל באופן כללי.

■ ■ ■

שיעורי פילוסופיה ראשונים החל מכיתה א' הם תחילת החינוך החילוני, שגם דתיים יכולים לשאוב ממנו תועלת. ולמה הוא נקרא חילוני?

הוא נקרא חילוני משום שבשיעור כזה הכל פתוח למחשבה וכל מחשבה היא חוקית. כל מחשבה שכוללת את חברתה בתוכה מנצחת את חברתה, זמנית, עד שתנוצח גם היא גם כן. התועלת הנשארת היא אימון שרירי השכל. ילד שבא לכיתה א' ואילך צריך לקבל אימון לשכל כללי ולא רק למיקצועות השונים, וזאת כדי למנוע גידול של דור מיקצועני טכנולוגיה, פיסיקה, ספרות, אך שבחשיבה כללית הוא טימטום גולמי בלתי־מעובד כלל. כשאתה שואל מישהו שאלה כמו: „מניין לך שאתה קיים, במידה שאתה בטוח שאתה קיים?" הוא מסתכל עליך במבוכה עם חצי חיוך, כמו שתנחת

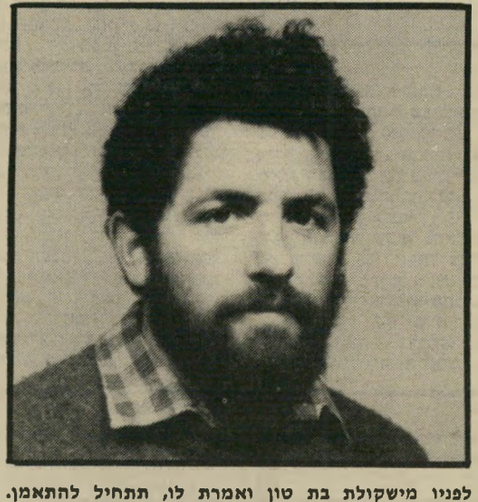

לפניו מישקולת בת טון ואמרת לו, תתחיל להתאמן. הוא מפחד להתייחס אפילו לשאלה ולנסות איתה משהו. וזאת מפני ששרירי־השכל שלו רפויים טוטאלית. ואז הוא עונה משהו כמו: „תגיד, אין לך כבר במה להתעסק בחיים? עזוב אותך מהדברים האלה. אני רוצה ראש קל חביבי, שאל איזו שאלה על מניות, בורסה, עניינים, אללה, אתה יודע, מה יוצא לך מהפלסף שלך?"

■ ■ ■

החינוך הדתי אינו יכול להיות תחליף לחינוך חילוני, כמו שחינוך חילוני אינו יכול לתדלק אמונה בכוח עליון שברא את כל היקום, וכעת זה חורה לו אם אני עובד בשבת.

מי שרוצה פולחן, שיעסוק בפולחן. מי שמאמין, שתבוא עליו ברכה, אבל תנו למען השם גם אימון שכלי כללי לילדינו — הדור הבא.

צבי הורוביץ, ממולה

תשבץ

2372

מאת אביגיל יואי

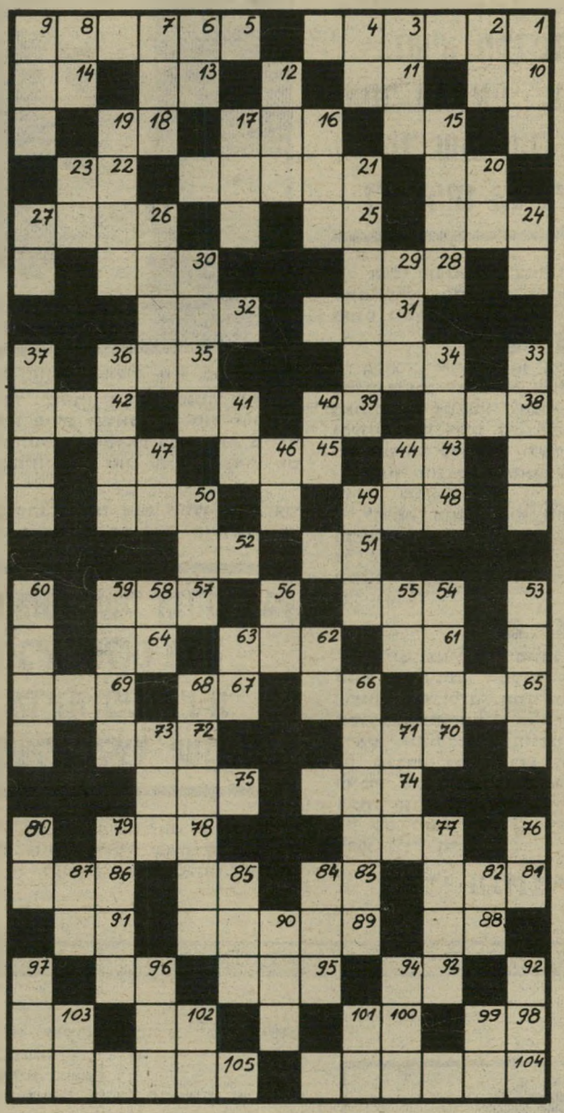

מאוזן:

1) אספקת מצרכים לצבא; 5) הציוני הדגול שרצה ב־„יהדות עם שרירים"; 10) מי־לת הסכמה; 11) מספר המקו־בל בגימטריה כגוזמא; 13) מרח; 14) אביון; 15) זורם; 16) פספוט; 18) במקום אחר; 20 שוא שאינו נח ואינו מר־חף; 21) קבוץ בנגב; 22) בצדקתו ותמימותו ניצל; 24) אצבע; 25) מי שהיה מזכיר בורמזי באו"ם; 26) אלונטית; 28) אספקלריה; 30) גמל צעיר; 31) אדום להט; 32) הציק; 34) אחת משבע מאה ועשרים מדינה; 35) אגרטל; 38) שמן; 39) מילת שאלה; 41) עבר בלתי מגדר; 42) קבוצו של המלחין נ. זהבי; 43) הורה; 45) עיר מקלט שומרונית; 47) מכיר בערך עצמו; 48) יחידת תדירות של גלי רדיו; 50) שדה שלא נחרש; 51) צד אחד של ה־פרצוף; 52) לבושו של מרדכי בשער המלך; 54) מטיל מו־צק; 57) כביר; 61) לוחץ, נוגש; 62) התלונן; 64) זעם; 65) פלצור; 66) ממהר; 67) בן; 69) הצלע הארוך במשו־לש וכל השאר; 70) התקומ־מות; 72) עזוז; 74) מבוע; 75) יורה חץ; 77) מותר; 78) מעלה מן המידה; 79) בליל; 81) חמסן, הלוקח בחוזק יד; 83) „כוס" בלי תחתית; 85) חורבות; 86) עידן; 88) בעל שררה; 89) איבר התנועה של הדג; 91) מספר השנים לעצ־מאות ישראל; 93) אלהים; 95) אשת חיקו של אברהם אבינו; 96) בן המשפחה; 98) ארע בחנוכה ובפורים; 100) תרועה והמולה; 102) משבטי ישראל; 103) אינו קבוע ב־מקום אחד; 104) שומר הר־מון הנשים; 105) מרדן ועי־קש (2, 4).

מאונך:

1) שחרחר, שזוף; 2) אל ה־יערות; 3) מסמן הדרך; 4) בהמת משאות; 9) חלק של „מוט"; 7) קול דממה דקה; 8) קיטור; 9) יציר רחם; 12) מלוטש; 15) צמח ריחני מש־מש כתבלין; 16) מנהיג סיני; 17) לביא; 19) יוצר „המגי־לה"; 20) אבי אבנר; 21) קוצים, חודים דוקרניים; 23) הרווח שבין החזה לבגד; 24) דפנות העגבל; 26) פרסום הצ־עה בפומבי; 27) תלמוד תורה (ר"ת); 29) מפל מים; 30) ידיעה עתונאית מצוצה מן ה־אצבע; 33) החלק התחתון של האוזן; 34) אשת ארגונאוט הגלקמנית; 36) קורת רוח; 37) המנהיג ההודי שנרצח לפ־ני ל"ה שנה; 40) קיים; 41) מילת תנאי; 44) תבואה; 46) מילת הכללה; 47) מקום ייצור היין; 49) עיר המקובלים; 50) מחצית השקל העתיק; 53) ה־סופר הצרפתי שהעז להאשים; 54) דועך; 55) שליח צבור; 56) מכשיר כתיבה; 58) חדר צר; 59) תיל או חוט מתמתח; 60) הופחת; 62) סיום; 63) הקבוצה היותר גדולה; 66) מלך במיתולוגיה היוונית ש־פתר 3 חידות הספינכס; 68) משרה מוניציפלית רמה (3, 3); 71) זעזוע; 73) מידת אורך עשרונית; 76) מכשול; 77) מלך בישראל שנכנחד בידי זמרי; 79) מחצב; 80) מזון מדברי; 82) חסר־כל; 84) שיח מדברי; 85) מלאך; 87) מילת שאלה; 90) עובד אלי־לים; 92) אספת־עם; 94) חור־בן; 96) אילץ; 97) נזף; 99) זז; 101) עיר בכנען; 102) שופט; 103) שאינו מבני ה־מקום.

מכתבים

(המשך מעמוד 22)

מיליון שקלים. אם נצרף לכך את העובדה שההתנחלויות מאוכ־לסות על־ידי הישראלי השבע ו־מדושן העונג, נבין מדוע אין כסף לביעור המצוקה בשכונות־העוני.

מה הפלא שהניכור בין ישראל השבעה ובין ישראל השנייה הולך וגדל, ואיתו גדלים המרירות, ה־תיסכול ואף השינאה?

לנוכח כל זאת, שאלת השאלות היא: מתי סוף־סוף יבינו תושבי־השכונות שהם משלמים את ה־מחיר הכבד ביותר עבור הרפת־

סיוט!

בהיותי קטן / סחה סבתי: / כשתגדל נכדי / נחיה בשלום. // איני יכול להשתחרר / מזוועה ששמה / מילחמה. // עד הייתי לראשונה / השת־תפתי בשניה / הרגתי אני / שלא יהרגו / אותי. // שעו־כר בדרכי חייל / בצער אני משפיל עיני / כרואה בו /

קורא ורזגר
חלל חי

חלל חי. // רודף אותי סיוט / של דם / ודמעות־האמהות / סיוט של / צעירים קטועים / של ילדים יתומים. // סבתי תמימה — / לבני מה לחגיד? / לנכדי מה לומר? / לא נשתנה דבר.

מארק ורזגר, תל־אביב

● ● ●

קותיה של הממשלה בלבנון וב־התנחלויות?

דויד אישי־שלום, רמת־גן

● ● ●

ההוגאה

ישראל פתחה במילחמה כי נסתמן סיכוי להסדר מדיני.

דיברי השר אברהם שריר, כי חודשיים לפני מילחמת הלבנון („שלום הגליל") היה אשף מוכן לחתום על התחייבות שלא לתקוף את ישראל, וממשלת ישראל דחי־תה את ההצעה; ובנוסף לכך, כי הצעה זו היתה אחת משתי הסי־בות להחלטה לפתוח במילחמה — אסור להם בשום אופן לרדת מ־סדר־היום של הציבור בישראל.

כמה היבטים חמורים ומעוררי חלחלה לדברים האלה: ראשית — הקביעה המדהימה, שכאשר גורם מסויים (במיקרה זה, אש"ף) מוכן להתחייב שלא לתקוף, את ישראל, הרי נכונות זו היא מבחי־נתה של ממשלת ישראל בבחינת קאזוס בלי! מכאן יסיק כל בר־דעת, כי ממשלת ישראל כלל אינה חושבת על שלום אזרחיה, אלא שולחת אותם לסכן את חייהם לשווא, דווקא כשהיה כשיש סי־כוי, ולוא קטן, להבטיח את שלומם בדרך של הסכם מדיני.

שנית — מתגלית כאן הונאה של הציבור, פגיעה בזכותו לדעת ופגיעה חמורה בדמוקרטיה, שכן עניין מכריע כל־כך הוסתר מידי־עתו של הציבור עם פתיחת ה־מילחמה. התייחסות הממשלה לעם במיקרה זה היא כהתייחסות אל עדר, חסר־דעת, חסר זכות להחליט על גורלו, שמותר להוליכו שולל ולספר לו תירוצים על „הגנה עצ־מית".

שליחת הצבא למילחמה על יסוד ההונאה הזו, ונטילת הזכות להק־ריב חיי צעירים למען מטרה פו־

שר שריר
ממשלה שקרנית

ליטי מפוקפקת. מוכיחים כאלף עדים כי ממשלה זו היא שקרנית, אוייבת השלום ואוייבת העם ב־ישראל.

יוסי זיו, תל־אביב

● ● ●

רשבה בפרווה

„ילדים רעבים? אצלנו, היהודים, אין!" אמרה חדוגמנית („העולם הזה" 2369).

שימו לב באילו נסיבות היא השמיעה את הרפליקה הנהדרת הזו: „על סלט ירקות טרי ב־הילטון, כשהיא עטופה בפרוות־שועל מחממת, הודיעה לי שלומית אמיר, שכל הפירסומים על העוני מצוצים מהאצבע." כך בפירוש נכתב במדור מה הם אומרים.

חשבתי שזו סאטירה. קראתי פעם נוספת. אולי חוש־ההומור שלי השתבש? לא, זה נאמר ב־רצינות גמורה.

מה הם, לדעת עורכת המדור, כישוריה של הגברת החצופה ל־צאת בהכרזות על עוני? כישר־רים גיזעיים — היא נולדה במא־רוקו. ללמדך, שאם אפילו מארו־קאית קובעת שאין עוני, הרי

בגין, בגין!

יש תמימות דעים (קונסנזוס) בין אנשי הקואליציה ונשיה לבין יריביהם באופוזיציה.

הראשונים, כששואלים אותם, וגם כשלא שואלים אותם: 'מי עשה כל אלה?' פותחים בצווחה: 'בגין, בגין!' האח־רונים כששואלים אותם, וגם כשאין שואלים אותם: 'בגין מה ובגין מי ירדנו לשפל ה־מוסרי, המדיני והכלכלי?' קו־ראים אף הם בקול גדול: 'בגין בגין!'

ראובן סיוון, ירושלים

שאין בכלל דבר כזה. ואני לתומי חשבתי, כי עוני הוא עניין חברתי, לא גיזעי.

מרי אנטואנט, עם העוגיות שלה, בוודאי היתה מתמוגגת. גם מנכ"ל כלל, אהרון דוברת, ש־הציע סנדוויץ למפגינים שקראו „לחם, עבודה!".

ברכה זוי, גבעתיים

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

★ **קורסים**
ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור
הוצאת שיער בחשמל לצמיתות (אפילציה)

★ **סלון ומכון יופי**
חסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול, צביעות, פסים, טיפול פנים, איפור, הוצאת שיער לצמיתות (אפילציה) ובשעוה

★ **הכנת כלות**
• מחירים עממיים • שרות מעולה

1983

ת"א, דיזנגוף 190 (יחדפת 4) 226066, 229388

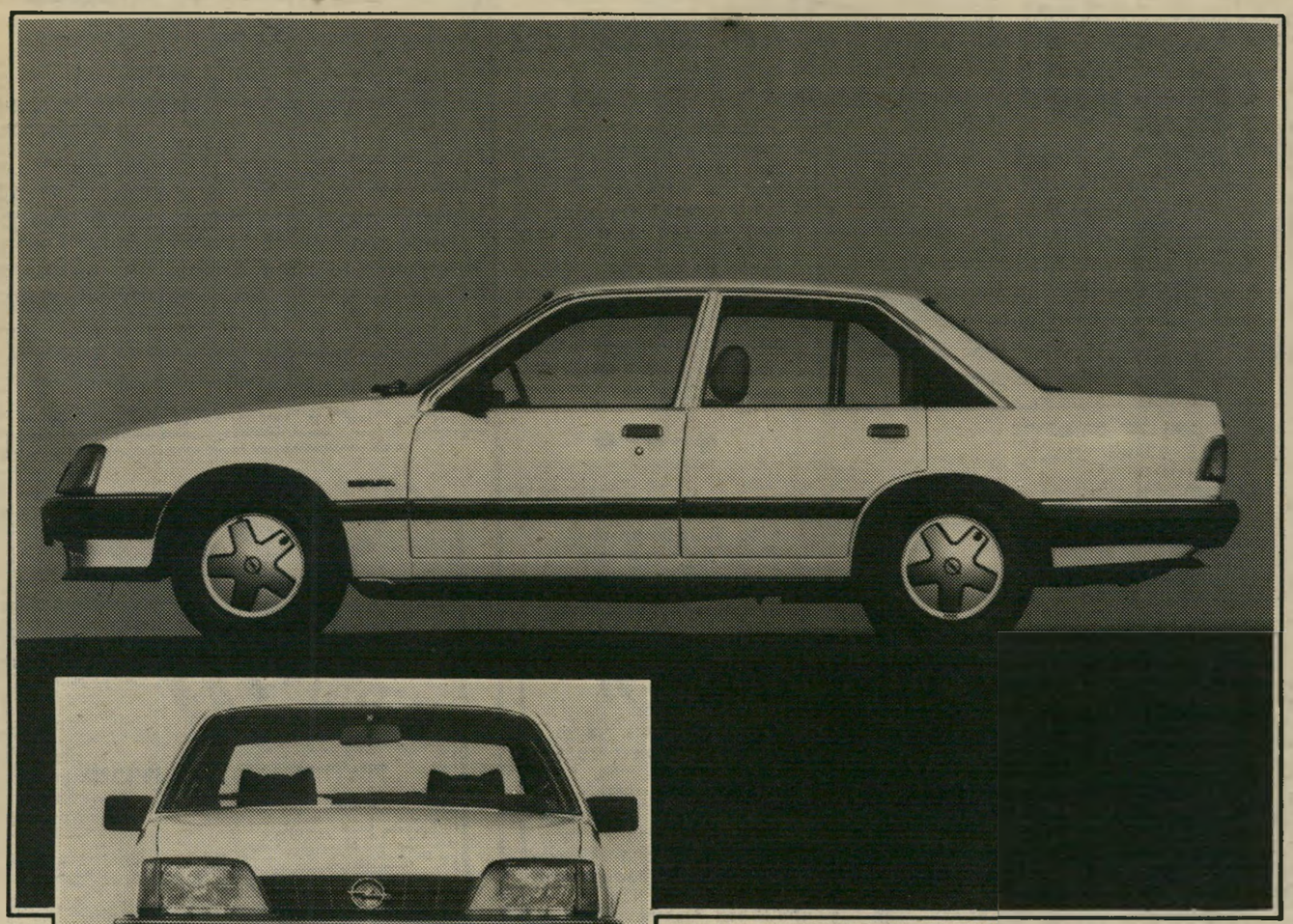

הרקורד של אופל: אופל רקורד

פנים חדשות באולם התצוגה

את אופל רקורד כמעט ואין צורך להציג.
אנו מציגים רק את החידושים שלה.
לבחירתך 2 דגמים: סטנדרט ולוקסוס.
בנפח מנוע 1800 סמ"ק (90 כ"ס O.H.C) ו־2000 סמ"ק (100 כ"ס), נוסף על ה־1700 סמ"ק המוכרת.
חסכון כ־15% בצריכת הדלק לעומת הדגם הקודם.
הוצאות אחזקה נמוכות יותר.
מיבנה אוירודינמי משופר.
תיבת הילוכים חדשה (4 הילוכים עם אפשרות ל־5 הילוכים) או הילוכים אוטומטיים+ הצתה אלקטרונית, אביזרי נוחות רבים וגימור מהודר.
אפשרות להגה כח בדגמי 1800 ו־2000 סמ"ק.

מאז 1953 נמכרו 6.8 מיליון מכוניות אופל רקורד!

OPEL REKORD

ליאו גולדברג בע"מ

משרד ראשי: ת"א, דרך פ"ת 65; דרך פ"ת 86, טל. 251374. **חיפה:** דרך יפו 132, טל. 04-528285-7. **ירושלים:** שלומציון המלכה 15, טל. 231798, 02-234536. **סוכנים: חיפה:** בית המכוניות, יפו 19, טל. 04-512251 **נתניה:** מכונית נתניה, סמילנסקי 24, טל. 053-39423. **נצרת:** בישארה יוסף סרוג'י, רח' פאולוס השישי 56, טל. 065-54677. **באר-שבע:** רכב בן שושן, רמב"ם 13, טל. 057-70527

הצלחה גדולה לחטיף „כיפלי" של תלמה

מערך הייצור של החטיף „כיפלי" של תלמה הוגבר לאחרונה, כדי לספק את הדרישה הגוברת למוצר זה בשוק.

„כיפלי" יצא לשוק לפני כארבעה חודשים, במטרה לגוון את סל המוצרים של תלמה והפך להיות תוך זמן קצר, לסיפור הצלחה. תוך ארבעה חודשים נמכרו כמויות גדולות מאוד מהמוצר ובחלק מהזמן אף נוצר מחסור בשוק עקב הביקוש המוגבר והבלתי צפוי.

„כיפלי" מיוצר במפעל בערד, עפ"י ידע שנרכש בחו"ל ובתהליך יצורו הוא אינו סופג שמן ומכאן פריכותו הרבה וכושר השתמרותו לזמן ממושך.

מחברים

לימה מכסיקאים?

גזענות נוסח שנות השלושים.

הבורסה של רחוב לילינבלום, שהתפתחה בעיקבות העליות הרביעית והחמישית, עוררה את זעמו של הד"ר חיים וייצמן. הוא הישווה את הבורסה למכסיקו — מסרת המראיינת של יוסף ניצני (העולם הזה 2370). „למה דווקא מכסיקו — עד היום איני יודעת," היא מוסיפה.

הסיבה להשוואה היא פשוטה: באותה התקופה נחשבו המכסיקאים לעם של בטלנים.

גיל זובן, תל־אביב

● ● ●

אזהרה

לתשומת־ליבם של כל הקוראים/אות את מודעות־החינם:

לפני שבועיים קראתי במדור „לי־ראו, יפות, הווהרתן. הצצתי ונפגעתי, והחלטתי שלא עוד!

א"ד, נתניה

● הקוראה לא היססה ועשתה את המעשה הנכון: היא הגיבות מסויימת, שכן בעבר נפגשו כבר אנשי מיפלגת העבודה עם חלק מראשי אש"ף.

במיוחד הצטערתי לקרוא את הערות־הלוואי אשר נילוו לראיון זה, ואשר היה בהן כדי להלבין את פני ידידי מיקי ברבים. אני אין לי דבר כנגד האיש ברזוהר. יש לי עימו רק חילוקי־דעות פוליטיים. לכן יורשה לי להעיר, כי ברזוהר לא רק שלא נעדר מישיבות הכנסת במשך שלושה חודשים — כפי שפירסמתם — אלא שהוא מן החרוצים, הפעילתניים והדינאמיים שבין חברי־הכנסת. חבל מאוד שמצאתם לנכון לגעת בו אישית, והעניין ציער אותי צער רב.

כידידו של ברזוהר, אני מחכה ליום שבו הוא ינקוט עמדות יוזמניות בתחום המדיני, ממש כפי שהוא נוקט בהן בכל הנוגע להתנהגות הממשלה בשטחים — דווקא

ח"כ ברזוהר
„ידידי מיקי"

שם מתגלה מיקי היונה, מיקי הרגיש, מיקי המוסרי.

שבח וייס, הכנסת, ירושלים

קריקטורה של זאב
„הארץ" 9.2.1983

מזימת הפרס

עורך רוזנבלום
בדיחה נאה

גם אני פרצתי בצחוק מר כששמעתי לראשונה על דבר האפשרות, שפרס עט־הזהב יוענק ל„עיתונות הישראלית בכללה". אך במהרה הפך הלעג המר לצחוק פראי של הנאה מהולה בשמחה־לאיד. אני מחכך בהנאה את כפות־ידיי למחשבה על כל אותם עיתונאים, אשר נתנו ידם ועטם למערכת שטיפת־המוח הממשלתית, ושעכשיו בולעים את לשונם בעודם נאלצים — על אף מאמציהם העילאיים לשאת־חן בעיני השילטון וחסידיו — לבלוע גלולה מרה בצורת פרס שאליו כלל לא פיללו!

בטוחני, כי אחדים מהם סובלים מבעותי־לילה קשים מאז היוודע להם מהות ה„פרס" שלו הם ראויים... המאפיה השמאלנית מברכת אותך, אל"מ רון בן־ישי, לרגל הצטרפותך למועדון עוכרי־ישראל. וגם אתם, האדונים שמואל שניצר וישעיהו בן־פורת. וראו מי זה בא — הרי זה... הרצל רוזנבלום! כן, אדוני, גם אתה נעצת סכין חדה בגבם של צה"ל, הממשלה והעם.

אכן, בדיחה נאה.

ואולי יתברר שאין מציעי הפרס כה תמימים, כפי שזה נראה במבט ראשון? מי יודע אם אין כאן עוד מזימה מרושעת של העיתונות הבינלאומית כדי להכפיש את שמנו בעמים? אחרי הכל, מישהו עוד עלול להציע להעניק ל„קצונת־צה"ל בכללותה" את פרס רובה־הזהב, רק בזכותם של אלי גבע ודומיו!

ולבסוף, כמעט שכחתי: איך אתה ישן בלילות אלה, אהרון בכר?

גידעון ליפשיץ, ירושלים

להלו" (העולם הזה 2367) מודעה שפנתה „ליפה שתקבל חדר עם כל הנוחיות בשיכון בבלי, תמורת בישול וניקוי הבית." היתה זו ללא ספק הצעה קוסמת, כדיברי בעל המודעה.

אכן, ההצעה קסמה לי. לכן פניתי למפרסם, למיספר הטלפון שצירף, והוא קבע לי פגישת היכרות בביתו.

כשבאתי לביתו, סיפר בעל הבית על הפנטאזיות המיניות שלו, התפאר עד כמה הוא טוב במיטה, והציע לי חדר תמורת מה שכינה „הטבות מיניות" מצידי. כשסירבתי, התנפל עליי בכוח וכמעט שגנס אותי.

כל עוד רוחי בי, ברחתי מהבית מושפלת ונעלבת.

הנבל הציג עצמו לפניי כאיש־ציבור מוכר, כאמרגן וכשותף פעיל במיפלגה ידועה. אחרי בירור קצר הסתבר, שכל זה אינו אלא שקר וכזב. האיש הוא מתחזה שישב בכלא בעוון אונס, גניבה וזיוף צ'קים.

שה תלונה במישטרה על המיקרה.

● ● ●

מיקי היונה

בהמשך לראיון עימו במדור „מה הם אומרים" („העולם הזה" 2370), מעיר חח"כ:

אחרי בירור נוסף עם חברי הסיעה, אשר השתתפו באותה ישיבה שבה הוחלט לאשר ההצעה לסדר היום של עמיתי ח"כ ד"ר מיכאל ברזוהר (ישיבה שבה לא השתתפתי מפאת מחלת אבי), הסתבר לי כי ברזוהר לא היטעה את הסיעה, וכי אכן נמסר תוכן נאומו לחברי הסיעה ברוח הדברים שלבסוף נאמרו על־ידו בכנסת.

לפיכך, לא הייתי צריך לקבוע כי ברזוהר היטעה את הסיעה. גם יושב־ראש סיעת המערך, ח"כ משה שחל, אשר ניהל את הישיבה, פירסם הודעה ברוח זו.

באשר לי — הרי שבכל מצב, לא הייתי יכול לתמוך בהצעתו של ידידי ברזוהר, וזאת מתוך מניעים פוליטיים וגם מתוך עקי־

לידיעת הקוראים

קוראים השולחים מיכתבים מתבקשים לנסח אותם בקצרה, לכתוב אר תם במכונת־כתיבה ב רווח כפול על צידו האחד בלבד של הנייר. עדיפות תינתן למצרפים תמונות ימיכתביהם.

מוקד 614 / שמוליק סלע / בן לם

BROADWAY 80

בבדיקה של Monde Selection, המרכז הבינלאומי לבדיקת איכויות בבריסל, זכתה BROADWAY 80 במדליית זהב לשנת 1982 על איכותה המעולה.

טעם אמריקאי. תערובת אמריקאית.

גמרת-זרוק הקופסא לסל. שמור על ישראל נקיה.

גן הברושים

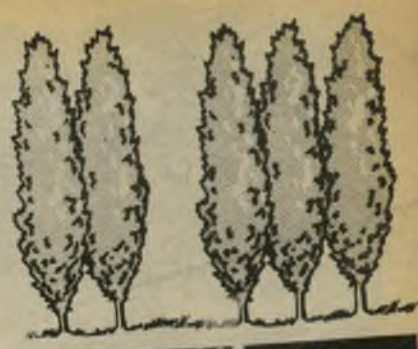

הבית הבא שלך

פרוייקט "גן הברושים" טובל במשמחי דשא ועצים המשתרעים על פני כ-7 דונמים גן ציבורי!

הבית הבא נמצא באיזור היוקרתי ביותר בראשל"צ, בלב שכונת אברמוביץ. בשכונה גני-ילדים, בתי-ספר ומרכז מסחרי.

מ- $ 78,000

רבע שעה בלבד מתל-אביב! 5 חדרים, 2 מפלסים וכ-7 דונמים גן ציבורי צמוד לפרוייקט.

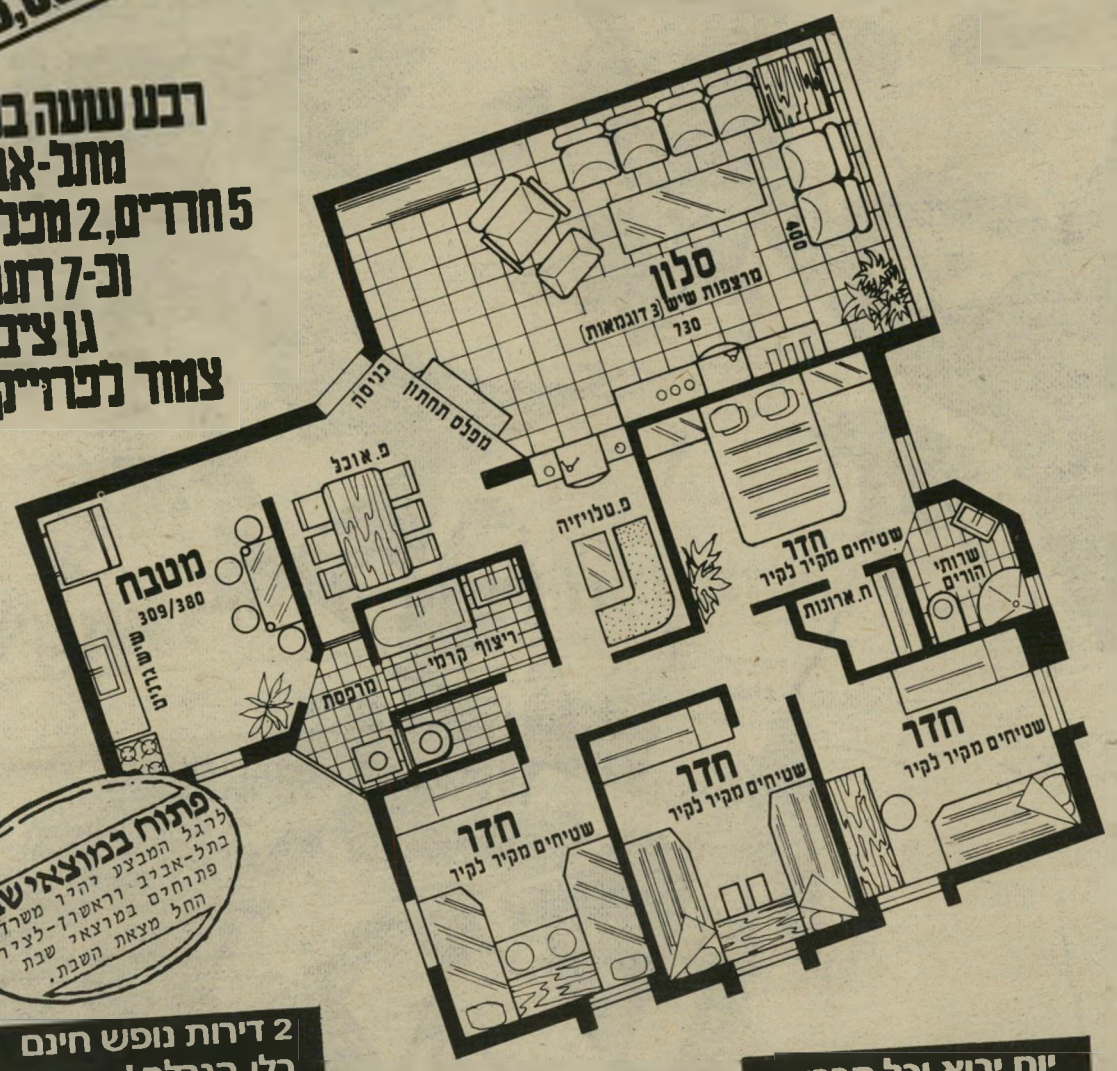

נשר בארץ & שוחי.

פתוח במוצאי שבת
לרגל המבצע יהיו משרדינו בתל-אביב, בראשון-לציון ופתוחים במוצאי שבת החל מצאת השבת.

2 דירות נופש חינם בלי הגרלה!

קניית הדירה תזכה אותך חינם, בלי הגרלה, בשתי דירות נופש שתעמדנה לרשותך שבועיים בשנה — שבוע באילת ושבוע בטבריה — במשך כל חייך!

חינם!
טלפן 03-267059
ונשלח אליך
חוברת מהחברת
ובה שפע תצלומים
ופרטים על פרוייקט
היוקרה "גן הברושים".

נשמח לארח אותך במשרדנו בראשון לציון, להציג בפניך תמונה שלמה מפורטת ביותר, ולהעניק לך סיור באתר הבנייה שלנו "גן הברושים".

גן הברושים בלי מזומנים

הלואה עד 18,000,000 לירות תאופשר לך לתקופה עד 12 שנים, יתרת הסכום תשולם על-ידך בתשלומים נוחים

המשך לגור בדירתך הנוכחית

המשך לגור בדירתך הנוכחית. נקבל את דירתך הישנה במחיר מלא וגבוה ונאפשר לך לגור בדירתך הישנה עד שהדירה ב"גן הברושים" תהיה מוכנה.
היתרה תשולם באמצעות הלוואה, שתחזר בתשלומים נוחים עד 12 שנים.

יום יבוא וכל חברות הבנייה יבנו כך

בגן הברושים מירב השיכלולים והחידושים בענף הבניה:

- זרמים תת מימיים בשיטת הג'קחי.
- טלוויזיה במעגל סגור לזיהוי אורחיך.
- 3 כיווני אויר לכל דירה.
- 2 מפלסים בכל דירה.
- חדר ארונות.
- 2 חדרי רחצה עם ריצוף קרמיקה.
- ארונות מטבח בסגנון אמריקני.
- משטחי עבודה משיש גרניט איטלקי במטבח.
- מרצפות שיש גדולות בסלון, 3 דגמים.
- שטיחים מקיר לקיר בחדרי השינה.
- אפשרות ל-2 כניסות בכל דירה.
- לובי מפואר עם חדר מדרגות רחב במיוחד.
- חדר תרבות וספורט הכולל צריד ומכשירים.
- תאורה דקורטיבית בחוץ.

2 דירות נופש באילת ובטבריה חינם לכל החיים — עם כל קנית דירה אצל אברהם גינדי.

תל-אביב

★ **רח' חתם סופר 9**
בצפון הסולידי, דירות בנות 4 חדרים עם כל השכלולים, בבנין יוקרתי במיוחד בן 8 דירות בלבד!

★ **רח' לסל 22**
דירות בנות 3½ ו-4 חדרים + גג + חדר, בבנין יוקרתי בן 8 דירות בלבד!

★ **רח' ארלוזורוב 166**
דירות בנות 4 חדרים ודירות + גג + חדר, בבנין מפואר בן 10 דירות בלבד.

פתח-תקוה

★ **פנטהאוז יוקרתי**, בבנין מפואר בעין גנים רק 105,000 $.

★ **רח' דגל ראובן** דירות בנות 3 חדרים + גג + חדר, במחיר מבצע של 76,000 $.

★ **במרכז השקט** דירות בנות 4 חדרים + גג רק 72,000 $.

★ **ברח' כץ** דירות בנות 4 חדרים במחיר 72,000 $.

רמת-השרון

★ **בגני שרון**
- **קוטג' מפואר** על קרקע של כ-350 מ"ר רק 160,000 $.
- **דירות מפוארות** בנות 5 חדרים בבנין יוקרתי בן 8 דירות בלבד!
- **מבחר דירות + גג.**

נתניה

★ **בגני ניצה** מול הים בפרויקט היוקרתי ביותר הנבנה כיום בנתניה, דירות ברמה בינלאומית בנות 2, 3 ו-4 חדרים, בריכת שחיה פרטית, מגרש טניס בחצר, חניון תת-קרקעי ועוד שכלולים רבים.

★ **מבחר דירות ברחובות המבוקשים והיפים, ברח' דיזנגוף 18-16 וברח' ראשון-לציון 5-3.**

ראשון-לציון

★ **דירות בנות 3½ ו-4 חדרים בכל אזורי העיר.**

המחירים לא כוללים מ.ע.מ.

אברהם גינדי

תל-אביב	פתח-תקוה	רמת-השרון	ראשון-לציון	נתניה
כיכר הסדינה ה' באייר 10	חיים עזור 28	סוקולוב 84	הרצל 62	הרצל 18

אברהם גינדי בונה דירות שאנשים אוהבים

הגנרל שלא היה

תת־אלוף בצה"ל מנדל מרשק (מימין) מקבל דרגת כבוד של תת־אלוף מידי שימעון פרס, שר־הביטחון, בנובמבר 1976. מרשק קיבל את דרגתו אחרי שהציג עדויות של שני יהודים, שראו אותו במדי גנרל בצבא האדום. באותו מעמד שנערך בלישכת שר־הביטחון בתל־אביב, נכחו גם הרמטכ"ל דאז מרדכי (״מוטה״) גור וקצינים בכירים נוספים

פרס העניק לו דרגה - בגין נתן לו אישור - מישרד הביטחון הוציא ספרו ומיסמך סובייטי קובע: הוא מתחזה

רשמי ספרו האוטוב... גראפי של מנדל מ... שק, קול קורא והלכתי, שתור... לעברית והוצא בהוצאת מישו... הביטחון — ההוצאה לא...

צייטין, פנסיונר מתל־אביב. ד... כותב מדי פעם מאמרים פוב... ציסטיים לעיתונים בשפה הרוס... המופיעים בארץ, והוא בעל ... צבאי בצבא האדום.

סיפר צייטין:

הספר לא הודפס ברוסית, מ... שעולים מברית־המועצות היו י... לים לדעת שזה שקר. זהו כ... מזר. אין בו תאריכים. אין ... ריך יום־הולדת של הגיבור. ... שנת 1980 ציין מרשק את ... הולדתו ה־70. מכאן שהוא נ... בשנת 1910. הוא לא כותב ... הוא גמר בית־ספר תיכון, ... גמר את בית־הספר של חייל... תותחנים, מתי את בית־ספר ט... ומתי את בית־הספר הקומוניס... הוא טען שהוא סיים בית־ס... של תותחנים, אך לא נוייס לי... בגלל מחלה. אחר־כך הוא כ... שהיה אלוף־איגרוף במישקל ... כבד של בילורוסיה, ושבכל ... שירת כמה חודשים בצבא. ... באמת הוא פיטר משירות צ... הוא לא היה משרת במילואי... מרשק מספר, שביום הר... למלחמת העולם השניה הוא ... נה כקומיסר גדודי. אך תפ... זה מקבל מישהו מצמרת הס... לגה או המימסד הסובייטי.

(המשך בעמוד)

1958 מפולין, כשהוא נשוי לאשה שניה. ורק באמצע שנות השבעים בא לבקש הכרה כאסיר־ציון.

ספר מצחיק

ב־1976 הופיע בעברית ספר אוטוביוגראפי שלו קול קורא והלכתי. מרשק תיאר בספר תורגם מכתב־יד ברוסית לעברית. מרבית המהגרים מעבר למסך־הברזל לא היו יכולים לקרוא את הספר וכך לא היו יכולים לדעת על עלילותיו של מרשק.

לעומת זאת, העיתונות גמרה עליו את ההלל, ובמוספים הספרותיים הוא זכה לשבחים רבים.

שר הבטחון

הקריה, כ"ט בתמוז תשמ"א
31 ביולי 1981

00504 /ק

לכבוד
מר מנדל מרשק
רח' גלוסקין 9 א'
ר ח ו ב ו ת

מר מרשק הנכבד,

אני מאשר קבלת מכתבך מיום 30.5.81 ומצטער על האיחור במתן תשובתי.

לגופו של עניין, צה"ל העניק לך דרגת כבוד והדרגה שאחה נושא על כתפיך היא התשובה הטובה ביותר לאלה, שאינם דורשים את טובתך.

ב ב ר כ ה,

מנחם בגין
שר הבטחון

בגין מאשר ראש־הממשלה מנחם בגין מאשר במיכתב מחודש יולי 1981 למנדל מרשק שהוא אינו מסיר ספק בעברו. בגין, שהיה אז שר־הביטחון, השיב למרשק שכתב לו בעניין דרגתו: ״לגופו של עניין, צה"ל העניק לך דרגת־כבוד, והדרגה שאתה נושא על כתפיך היא התשובה הטובה ביותר.״

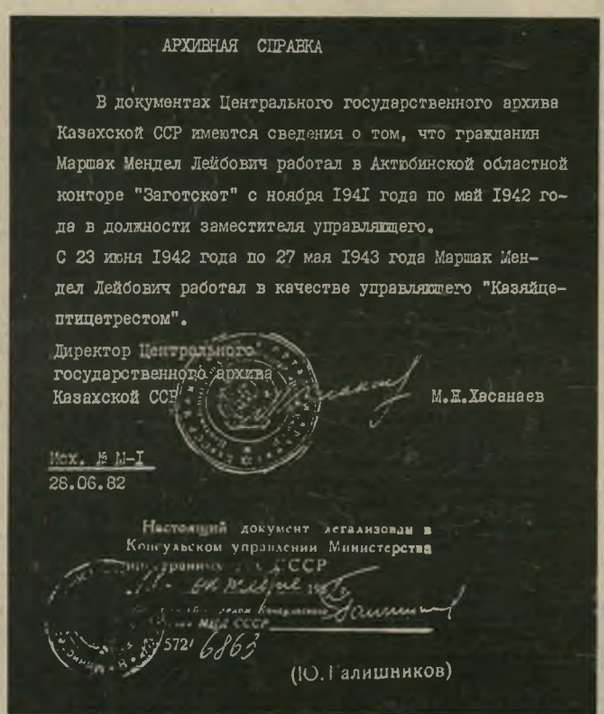

АРХИВНАЯ СПРАВКА

В документах Центрального государственного архива Казахской ССР имеются сведения о том, что гражданин Маршак Мендел Лейбович работал в Актюбинской областной конторе "Заготскот" с ноября 1941 года по май 1942 года в должности заместителя управляющего.

С 23 июня 1942 года по 27 мая 1943 года Маршак Мендел Лейбович работал в качестве управляющего "Казяйцетптицетрестом".

Директор Центрального государственного архива Казахской ССР — М.Ж.Хасанаев

Исх. № М-I
26.06.82

Настоящий документ легализован в Консульском управлении Министерства ... СССР

(Ю.Галишников)

הסובייטים מכחישים ההודעה הסובייטית הרישמית שנשלחה לעיתונאי חיים צייטין, שביקש לוודא אם מרשק היה גנרל בצבא האדום בתקופת מילחמת העולם השנייה. במיכתב, מיום 28 ביוני 1982, כותב מנהל הארכיון הממלכתי המרכזי של קזכסתאן: ״במיסמכי הארכיון הממלכתי המרכזי של קזכסתאן יש ידיעות שאזרח מנדל מרשק ליבוביץ עבד במישרד מחוזי של אקטיובינסק במישרד לחקלאת ביצים ועופות מנובמבר 1941 עד מאי 1942, בתפקיד סגן־מנהל. מ־23 ביוני 1942 עד מאי 27 במאי 1943 הוא עבד בתפקיד מנהל חוות פרות וצאן.״

ראיתי והלכתי. הספר ראה אור לראשונה בהוצאת הקיבוץ המאוחד, ואחר־כך הודפס על־ידי מישרד הביטחון — ההוצאה לאור, לכבודו של התת־אלוף.

הספר מתחיל בתיאור מכתב־יד ברוסית שהגיע לידיו של מרשק. הכתב־יד מספר על מסעו של מרשק מברית־המועצות לישראל. מרשק נולד בעיר קטנה בפולין, ובמלחמת העולם השניה גויס לצבא האדום. הוא הסתפק בשתי עדויות של שני יהודים שראו אותו ברוסיה במדים ועונד דרגות גנרל.

לפני־כן הוכר מרשק כאסיר־ציון שישב בכלא בגין פעילות ציונית, ואף זכה בפנסיה חודשית. הוא כיהן בעבר כיושב־ראש של אירגון ותיקי מילחמת־העולם־השניה בישראל. באירגון חברים כמה אלפי מהגרים מברית־המועצות, ועל אופי פעולתם של ראשיו חלוקות הדיעות.

כאשר פרסמה הידיעה שמרשק קיבל דרגה כה בכירה, צויין שהוא גנרל שנלחם נגד הנאצים, הציל יהודים והרשלך לכלא בגין פעילות ציונית והחליט לעלות לארץ אחרי שנואש מהמישטר הקומוניסטי.

רבים מוותיקי המהגרים מרוסיה ניסו להיזכר בו, אך לשווא. הוא היגר לישראל רק בשנת

הזמנה לנסיעת מבחן

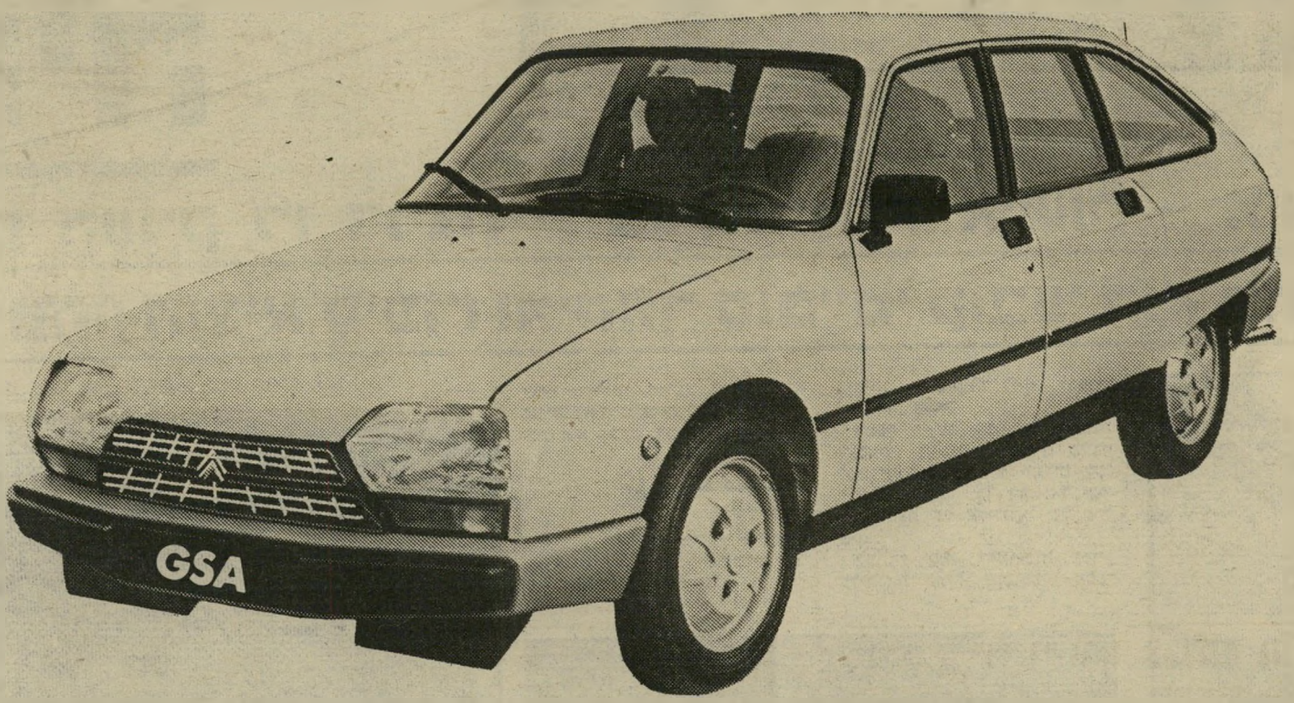

הננו מתכבדים להזמין אותך לנסיעת מבחן במכונית סיטרואן **G.S.A.**
אנחנו משוכנעים שאחרי נסיעה אחת במכונית הזאת אתה תבין שסיטרואן אינה רק מכונית יפה, זוהי מכונית הצועדת 10 שנים קדימה.
אחרי שתשב פעם אחת על המושב הנוח שלה, אחרי שתציץ פעם אחת במערכת הבקרה המשוכללת שלה, אחרי שתסע פעם אחת במכונית עם מערכת הידרו-פניאומטית משוכללת כמו שלה...
...אחרי שתנהג בה פעם אחת לא נצטרך להסביר לך מה פירוש המילים: המכונית שפרצה את מחסום השכלולים.

בוא לנסיעת מבחן.

מחיר המכונית החל מ: 434,420 ש'
כולל מע"מ נכון ליום: 14.2.83
לפי מחירון מס: 37/83

מחיר המכונית כולל:
חגורות בטיחות אוטומטיות קד',
משענות ראש קד' ומכסה דלק ננעל.

ניתן להצמיד את מחיר המכונית ביום ההזמנה.
פרטים בסוכנויות **סיטרואן**

סיטרואן G.S.A

המפיץ הבלעדי: **דוד לובינסקי בע"מ.** ת"א: רחוב שונצינו 16, טל. 333214-9. ירושלים: רחוב הס 3 טל. 02-228488.

סוכנויות: אשקלון: אלבי את בני,א.התעשיה החדש,טל.25754-7, באר-שבע: אשנב הנגב, דרך חברון. טל. 77021, 057-33210.
חדרה: קל נע, שיווק רכב בע"מ, הרברט סמואל 25, טל. 31689. **חיפה:** רכב הצפון בע"מ, שד' בן גוריון 8, טל. 04-520461.
כפר-סבא: פוספלד, איזור התעשיה, דרך השרון רמתיים, טל. 052-20161. **נתניה:** לוינקופף הרמן, רח' שוהם 4 טל. 25307.
תל-אביב: ב.ג. מוסכים, רח' החרוץ 12, טל. 331339. **נצרת** - מישל וזוהיר סרוג'י, מרכז תעשיה החדש, טל. 56860.

CITROËN GSA

אנשים בעולם

אד קוץ' וז'אק שיראק: אורח של סוף השבוע

קפיצתו של ראש־עיריית פאריס לניו־יורק נמשכה רק סוף שבוע אחד, אבל היה בה הרבה פולקלור. ז'אק שיראק התקבל אצל עמיתו, ראש עיריית ניו־יורק אד קוץ', בחמימות מיש־פחתית ממש. קוץ' קיבל את אורחו בחיבוק אדיר והעניק לו במתנה צעיף, שעליו אריגת ז'אקארד של הסמל המיסחרי המפורסם של העיר: „אני אוהב את ניו־יורק" (כשתחת האות O מצוייר פעם אחת לב ופעם אחת תפוח). סיסמה זו מצויירת גם על חולצות טי, סיפלי קרמיקה וחפצי־שעשועים.

צ'ארלס וליידי די: הוד מעלתם גולשים

„אם לא היו כאן כל הצלמים האלה, הייתי משוחה בנפשי שאני בגן־עדן!" שאגה ליידי די, כשהחליקה במורד התלול של אוברס־דורף בליכטנשטיין. הפעם נשאר ויליאם הקטן במעונו שבקנסינגטון, והנסיך צ'ארלס יצא עם רעייתו לירח־דבש שני. היה זה רעיונו של צ'ארלס לעודד את רוחה של רעייתו בעזרת אוויר הרים וספורט של חורף, אחרי ששקעה במרה שחורה. נראה כי העובדה שהיו רחוקים מחובות רשמיים של אירוח בצו המדינה תרמה למורל של הנסיכה יותר מעצת רופאים מלומדה.

המלכה אליזבט: נהגת בנופש

מסתבר שגם המלכה זקוקה לשיחרור המתח בדיוק כמו כלתה. המלכה אליזבת, שבנתה לה תדמית מכופתרת ביותר בין שליטי אירופה המודרנית, נראית בחופשת־חורף כמו דודה נחמדה מן הכפר. היא יצאה לסאנדיגרם הכפרית יחד עם אמה, המלכה־האם, הידועה כדמות החמימה והחביבה ביותר בארמון באקינגהאם. כשהמלכה יוצאת לחופש, היא מתעלמת כליל מכללי הפרוטוקול ותופסת מקומה ליד ההגה. נוסף לנהיגה הירשתה לעצמה ליהנות מתחביביה העיקריים: צייד, טיולים ארוכים ברכיבה על סוסים והנאה בלי סוף ממישחקים עם נכדה, פטר, הבן יפה־התואר של הנסיכה אן. גם מלכה יכולה להיות סבתא משוגעת.

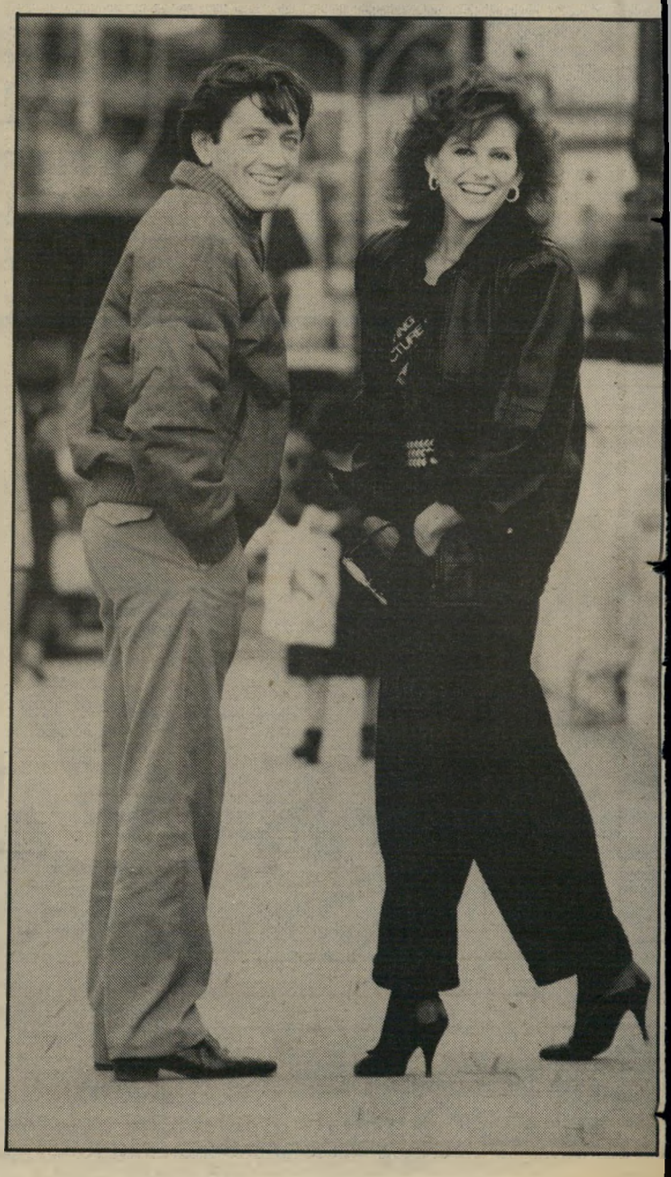

קלאודיה קארדינאלה וברנאר ז'ידו: השובב והיפהפיה

את הגברת הצוחקת במלוא שיניה הזוהרות כפנינים אין צורך להציג: זהי אחת ה־יפהפיות הקורנות ביותר על בד הקולנוע — קלאודיה קארדינאלה. את בן־זוגה נראה בקרוב בישראל בסירטו של אטורה (יום מיוחד) פקולה — פאסיונה דאמורה. יהיה זה סיפור על נערה מכו־ערת, המצליחה לעורר את אהבתו של בחור יפהפה. ה־שחקן ברנאר ז'ירודו, ש־ניחן בנוכחות קולנועית משכ־נעת ובקסם רב.

אנשים בעולם

אלסנדרה מוסוליני: בעיקבות הדודה

אלסנדרה, היפהפיה שבתמונה, היא בסך הכל בת 19. נכדתו של הדוצ'ה (אמה, מאריה, היתה בתו של מוסוליני) עומדת ללכת דווקא בעיקבות דודניתה — **סופיה לורן**. אלסנדרה, דוגמנית־הבית הקבועה של אחד האופנאים המבריקים בפאריס **ג'י לארוש**, נראית בתמונה למעלה כשהיא מדגימה תלבושת מקורית ביותר של כלה. זהי שימלה צחורה מקרפ דה־שין, רקומה בחוטי כסף. לראשה הינומה המורכבת על סרט ענק ממלמלה מעומלנת, שמאחוריו תקועה נוצה לבנה ובמרכזו, לפנים, סיכת יהלומים ועגילי יהלומים משולבים בפניגים. את צווארה הראשון בקולגוע תעשה בסרט ושמו פופטה מארסקה — נסיכה מנאפולי. גם היא, כמו דודתה הנאפר־ליטנית, התחילה לשחק בגיל שלוש בערך, כשנכנסה לנעלי סבתה וטיפסה לראי לראות איך היא נראית. „אומרים לי שיש לי שפתיים כמו לסופיה, עיניים כמו לסופיה והילוך כמו לסופיה. לא שאיני מכבדת את דודתי, אבל הייתי רוצה להתפרסם בזכות עצמי."

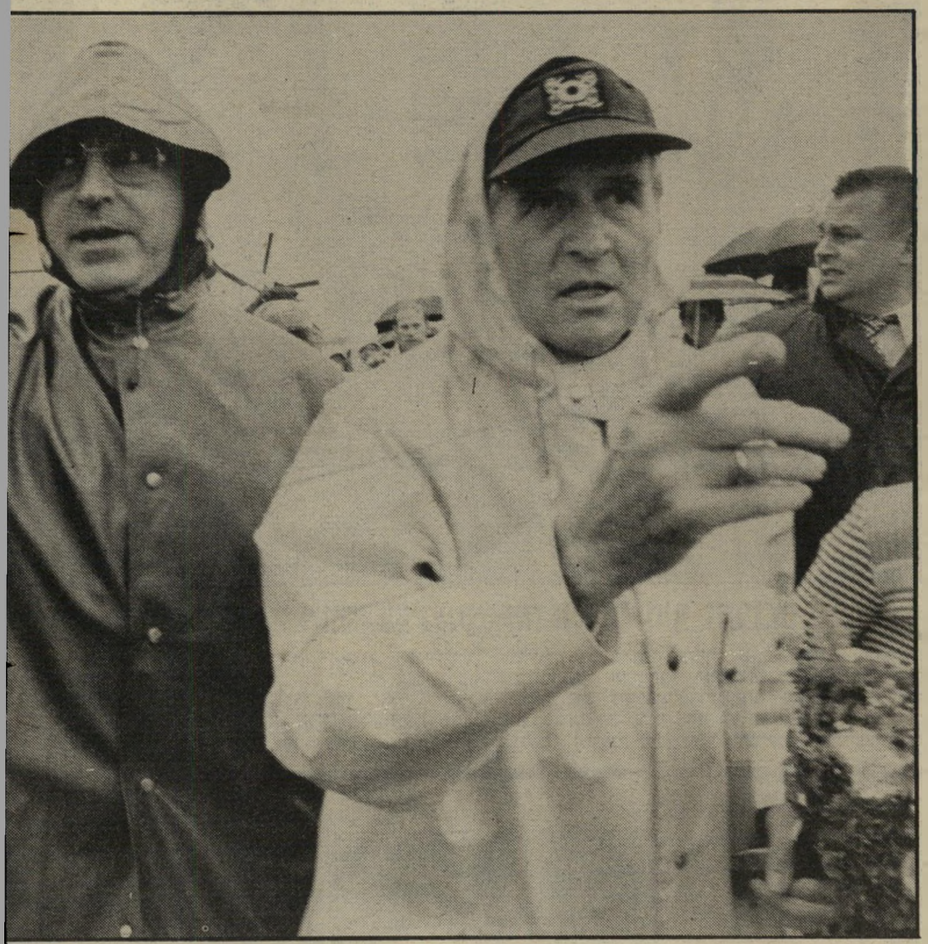

קארל קארסטנס והלמוט קול: מזג אוויר קודר

קאנצלר גרמניה המערבית, **הלמוט קול**, ונשיא הרפובליקה, **קארל קארסטנס**, מצפים ל־6 במארס, מצויידים בלבוש מתאים: מעילי־גשם וכובעים. האביזרים החמים בוודאי יצליחו להגן עליהם מפני מזג־האוויר הסגרירי, אך ספק אם יעזרו להם להיחלץ מפיגעי משבר־האמון, עקב האינפלציה והאבטלה. מהבחירות הקרבות, שייערכו בראשית מארס, הם עלולים לצאת רטובים.

בריז'ים בארדו:

לפני המצלמה

בשנת 1973, בגיל 39, נפרדה **בריז'יט מן המצלמה.**

היא רכשה לה אחוזה פראית באזור הכפרי של באזוך, ליד סן־טרופה, הפכה אותו למיקלט לח־יות. אחרי שהבטיחה לעצמה פר־נסה בתחום ייעוץ יופי, הקימה רשת קוסמטיקה, החלה מתמסרת בולה למאבק למען בעלי־חיים. היא החלה סועדת כלבים וחתולים עזובים, יוגים, סוסים וכבשים ר־נרתמת למאבק, שהגיע עד לער־באות במארסיי, נגד עשיית נסיר־נות בבעלי־חיים. היא התבודדה באחוזתה עם ידידים לפי בחירה, ביניהם מוסיקאים ומרים ולא הס־כימה לחזור לאורות הזרקורים, למרות הפצרות חוזרות ונישנות. מי ששבר את הקרח וחדר מבעד לעורה הקשה היה מפיק סרטים, **אלן בורגרן־דיבורג**, שמגלה, כמו בריז'יט, עניין רב בהצלת בעלי־חיים ואף הקדיש לכך סרט תעודי. הוא שיכנע את בריז'יט לחזור אל המצלמה לשם הפקת סרט תיעודי על קורות־חייה עבור הטלוויזיה (אנטן 2), שיכלול כמובן פרקים על אהבתה לבעלי־החיים. בין השאר הסכימה לגלות תמונות נדירות אלה, צילומיה בי־חברת אמה ואביה.

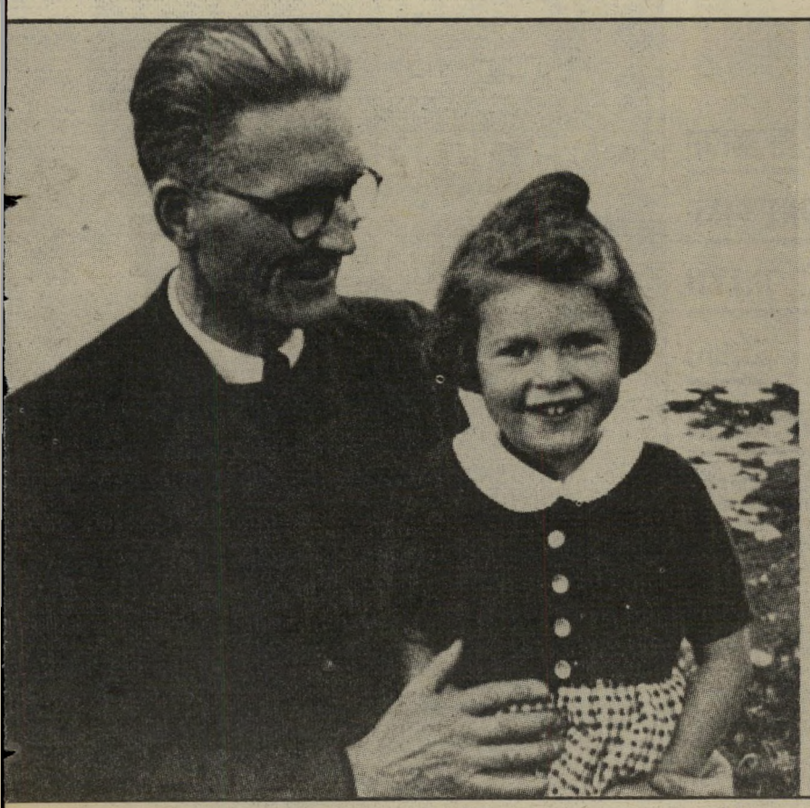

אל קסמי
הדרך הארוכה

"קופל" חברת הנסיעות הגדולה בישראל
מביאה אתכם אל המקומות המופלאים ביותר במזרח הרחוק

דלהי • גייפור • אגרא • ורנסי • קטמנדו • בנגקוק
סינגפור • מנילה • הונג קונג • טייפה • קיוטו
האקונה • טוקיו

2 סיורים מרתקים לבחירתכם:

31 יום במחיר $3395

23 יום במחיר $3045 (ללא הודו ונפאל)

יציאות כל 3 שבועות החל מ- 16.2.83

להנאתך מעמידה "קופל" נסיון של שנים בתכנון ובביצוע סיורים למזרח הרחוק. בתי מלון מעולים במרכזי הערים. ארוחת בוקר אמריקאית לאורך כל הדרך. שרותי קרקע, מלווים ואוטובוסים מרווחים וממוזגי אויר. מדריך ישראלי מנוסה ומקצועי.

לבעלי כרטיסי
"ישראכרט"
"ויזה"
"דיינרס קלוב"
תנאי אשראי מיוחדים:
50% עם רכישת הכרטיס
ו- 50% ב- 4 תשלומים
החל מה- 1 לחודש
שלאחר רכישת הכרטיס
בשקלים ללא ריבית
וללא הצמדה.
או 6 תשלומים
שווים וצמודים
אך ללא ריבית.

צ'יי פרסומאים א

פרטים והרשמה: משרדי וסוכני "קופל" ברחבי הארץ

לעולם הגדול טוס עם הגדולים
"קופל נסיעות"

התובע סוען: אנשי א״זנברג שיחדו פקידים בעירי״ה, ומענו שהבוס שלהם קונה שופטים בעולם כדי לזכות במישפטים

האם מתייחם המיליארדר א״זנברג למדינת ישראל כאילו היתה רפובליקת בננות?

״כדאי לכם לבוא ביום ה־ראשון למישפט אצל השו־פטת הדסה בן־עיתו, יתגלו שם דברים מעניינים על צורת מתן רשיונות בעיריה.״ אמר קול נשי בטלפון. האשה, שסירבה להזד־הות, נסתה לעניין את העולם הזה במישפט מסויים, כדי שינתן לו סיקור.

מסתבר, כי אותה אשה לא הת־עצלה וטילפנה גם לעיתונים היו־מיים, ומייד בתחילת השבוע החלו מתפרסמות ידיעות על נסיונות שיחוד פקידי־עירייה מצד אנשי המיליונר שאול אייזנברג.

מעל החוק

הדריכל מרדכי בן־חורין עלה על דוכן־העדים וימים ארוכים סיפר את תולדות בית־אסיה, שאותו תכנן. הוא גילה כי חברת בית־אסיה, שהיא בראי־שותו של שאול אייזנברג, פעלה בצורה בלתי־חוקית ובלתי־מוסרית. רשיונות ואישורים הושגו בדרכי שוחד, וכאשר איים בן־חורין כי יגיש מישפט נגד אייזנברג, הבהיר לו עורך־הדין עמירם זמני, כי לא כדאי לו. ״אייזנברג אינו מפסיד במישפטים,״ אמר עורך־הדין, ו־גילה כי במיזרח קונה אייזנברג את השופטים.

אייזנברג תואר כמיליונר כל־יכול, הנוהג במדינת־ישראל כב־רפובליקת בננות, ורואה עצמו מ־על לחוק.

בן־חורין צייר את עצמו מעל דוכן־העדים כדויד העברי היוצא למילחמה ציבורית באייזנברג. הוא הסביר, כי פיטוריו מהפרוייקט ב־1976 נגרמו מכיוון שלא הסכים לשיטת הגלוזות של חברת בית־אסיה, ולא רצה לתת להן יד. לעומת זאת, העלה עורך־הדין ד״ר יובל לוי, המייצג את בית־אסיה, את הגירסה כי בן־חורין נכשל כ־אדריכל, עשה שינויים לאין ספור וגרם לעיכובים רבים ויקרים ש־גרמו לפיטוריו.

הגילויים של שחיתות ותקלות כמעט שהשכיחו את העובדה, כי מדובר בתביעה של אדריכל לש־כר־טירחה ממעבידו. אמנם, שכר־הטירחה הוא בגודל של כ־15 מיל־יון לירות לשנת 1976, ותביעה שבן־חורין היה בטוח שלאייזנברג מתאימה הקומה הגבוהה ביותר בבניין. ״אבל היום אני חושב שמקומו בקומת־המרתף.״ הסביר בן־חורין בבית־המישפט את הידר־דורות היחסים.

ב־1976, שבה החלו הסיכסוכים בין הצדדים, התגלה לבן־חורין כי אייזנברג ואנשיו מתכננים לבנות קומה חמישית בבניין ולהציב עוב־דות בשטח לפני קבלת הרשיונות המתאימים. באותו שלב כבר ידע בן־חורין כי שמואל דימאנט, מנ־הל־פרוייקט בית־אסיה ומחותנו של אייזנברג, נוהג לשחד פקי־דים.

כאשר התעכבו האישורים לחניון בבניין, אסר דימאנט על בן־חורין לטפל בעניין. הוא חזר בניצחון גדול מהעירייה ואמר כי השיג את הרשיונות. הוא השאיר מעטפה ובה 1500 לירות על שולחנו של פקיד העירייה המתאים, והאישור ניתן.

במיקרה אחר, כאשר היה חשש כי מישהו מעכב את האישורים בעירייה, טילפן אליו דימאנט מ־חדרו של בן־חורין, והזכיר לו את המתנה הגדולה ששלח לו לפסח.

בת המיליארדים

אסתר זוכוביצקי (מימין) בתו של אייזנברג, מקפידה לבקר כל יום במישפט, לידה בנו של שמואל דימאנט, מנהל פורייקט בית־אסיה.

נגדית בגובה דומה, אבל אין זו תביעה בעלת אופי ציבורי.

בן־חורין הוא גבר צנום ונמוך־קומה. הוא משופם ומקריח וזהיר מאוד בדבריו. בתחילה, כאשר נת־קר על־ידי עורך־דינו, אמנון גול־דנברג, ענה בצורה שוטפת וב־אריכות. אך כאשר החלה החקירה הנגדית, ועורך־הדין יובל לוי חקר אותו, חשש האדריכל להוציא מי־לה מפיו בלי שבע בדיקות.

בן־חורין הוא אדריכל מצליח ובעל־מוניטין. היכרותו עם אייזנ־ברג התחילה לפני שנים רבות, כאשר אייזנברג רצה לבנות ל־עצמו בית בסביון. ״הוא רצה לב־נות את הבית הכי־גדול,״ סיפר האדריכל.

ואומנם, בן־חורין בנה עבורו בית על שטח של 3000 מ״ר. זהו הבית הגדול ביותר בסביון. הוא מורכב מאגפים רבים המיוע־דים לאורחים, משרתים, ובני־משפחה. הבית נבנה בסגנון רב ויש בו חדר יפאני, סלון גדול וסלון קטן, מרתף שבו סאונה, חדר־כושר ומסלול באולינג. בדי־רתו הפרטית של אייזנברג נבנה חדר־אמבטיה מיוחד במינו: מתוך האמבטיה אפשר להציץ אל הגינה שמסביב לבית, אבל הנמצא באמ־בטיה אינו נראה מבחוץ.

כאשר הסתיימה בניית הבית, אמר אייזנברג לאדריכל כי זוהי הפעם הראשונה שהוא נהנה מ־כספו הרב. הוא הזמין את בן־חורין לתכנן עבורו את מישרדיו בתל־אביב. ומכאן התגלגל הרעיון עד שהוחלט על הקמת בניין מישר־דים מיוחד לחברותיו של אייזנ־ברג. נבחר המיגרש המתאים, מול בית־המישפט בתל־אביב, והוחל ב־תיכנון.

מתנה לפסח

יחסים שהיו בין האדריכל ומעבידו עד 1975 היו כאלה

במציאות ובדמיון

בתמונה ל־**בית־אסיה** כפי שהוקם לבסוף, ולידו בנין **אי״ב־אם**. מעלה נראה ביניהם השטח שאמור היה להיות כיכר, אך הוגבה ונעלם. בתמונה למטה: **בית־אסיה** כפי שתוכנן לראשונה, קודקדו רחב מבסיסו והקימור מלפנים.

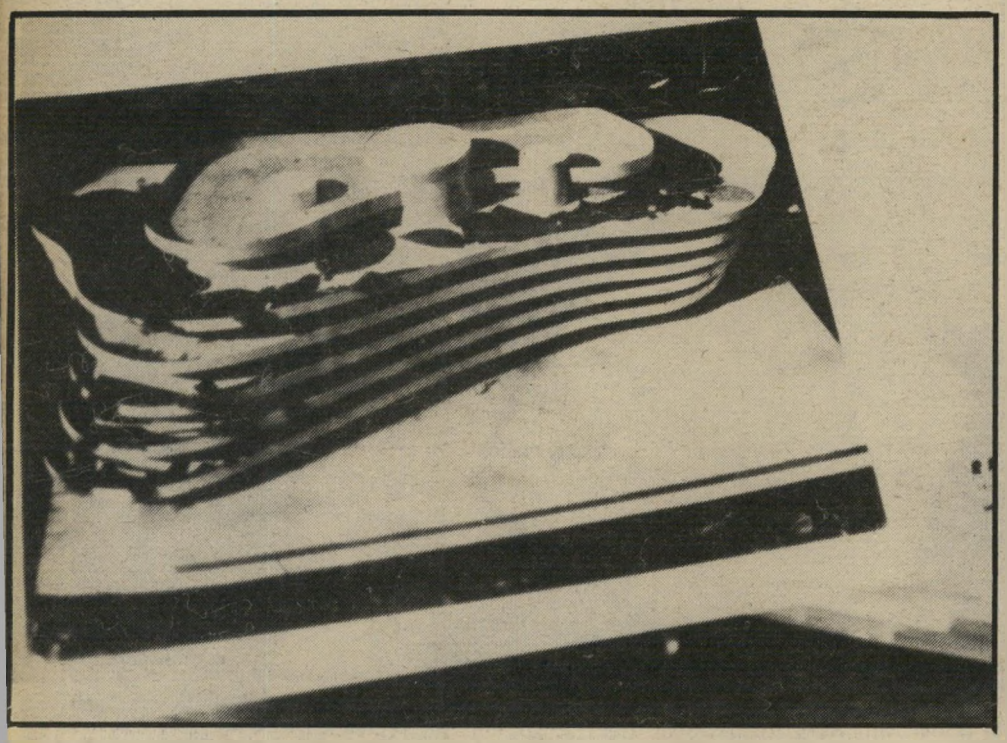

הפרקליט אמנון גולד־ברג (משמאל) מאלו המתמהה שלו), המייצגים את האדריכל: „לוחמים למען הציבור״.

בן־חורין, הלוחם היום את מילחמת הציבור, לא עשה אז מאומה בנידון. הוא התרגז אומנם, לפי דבריו, אך לא פנה לאיש ולא דיווח על כך. הוא היה מעוניין להמשיך בפרויקט הגדול של בית־אסיה, שיתכנן האדריכל אייזנברג, ושיהווה מרכז לתרבות ולמדע.

בארץ. אייזנברג קיבל עבור הבנין אישור למיפעל מאושר, ונתן לאדריכל יד חופשית בתיכנון.

בן־חורין בנה בית שצריך היה לשלב את מסורת המיזרח עם העולם המודרני. „תיכננתי את הבנין בהשראת הפיראמידות וגלי־הים התיכון,״ סיפר בבית־המישפט.

אך יצירת המופת לא הסתיימה בזמן. היו שינויים בתיכנון ועיכובים בבנייה, ובשלב מסויים של התיכנון חל בו מהפך. ב־1972 עבר מרכז־הכובד מהקומות העליונות אל הקומות התחתונות של הבנין, והפיראמידה התהפכה.

מה גרם למהפך זה ולעיכובים שבאו בגינו? האדריכל טוען, כי אייזנברג החליט לפתע שאינו זקוק לשטח רב כל־כך בקומה הרביעית של הבנין, ורצה להקטין אותה. אך נציג בית־אסיה טוען, כי האדריכל גילה לפתע כי המיבנה שתיכנן יראה רע מאוד ליד בנין אי״ב־אם שלצידו, והחליט לשנותו.

מבעד לערימת המיסמכים והתוכניות שהוגשו לשופטת מבצבצות מפעם לפעם שאלות קשות בקשר לנהגי בנין ערים בתל־אביב. בדרך אגב סיפר בן־חורין, כי באורח פלא נגזלה מהציבור בתל־אביב כיכר שלמה.

בתיכנון המקורי היתה אמורה להיות כיכר גדולה בין בית־אסיה ובית־אי״ב־אם, כמו זו המצויה בין המוסיאון והספריה. מיפלס הכיכר היה צריך להיות בגובה שדרות שאול המלך. „יום אחד טילפן אלי יסקי, הארכיטקט של בית אי״ב־אם, ואמר לי שקרה אסון,״ העיד בן־חורין.

יסקי סיפר כי המודד של הבנין

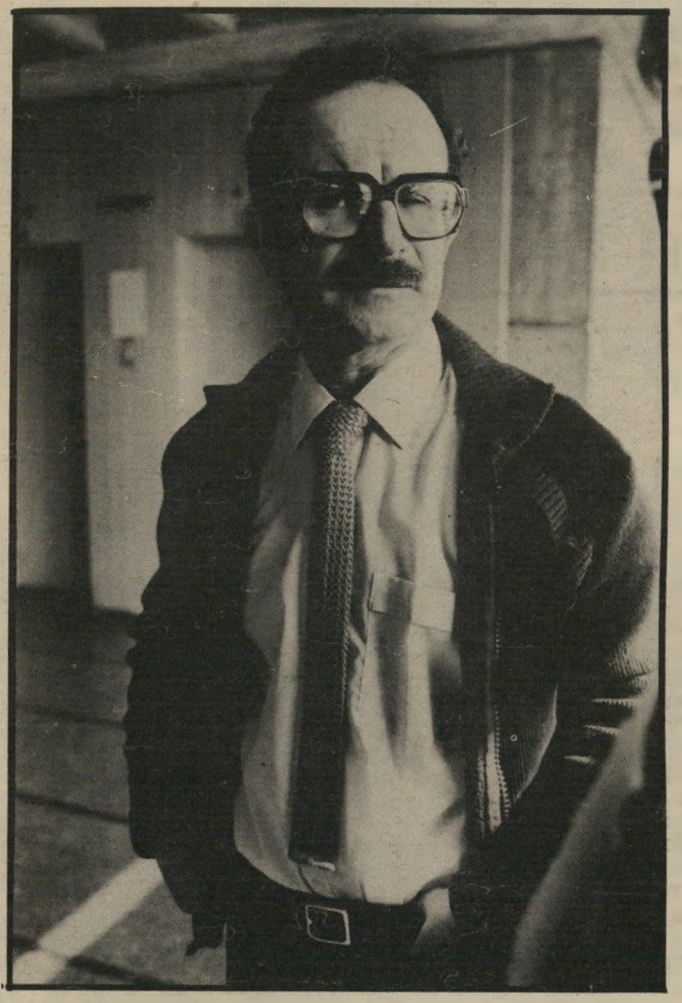

המאשים האדריכל בן־חורין, שתכנן את **בית־אסיה** ופוטר מיליונים מאייזנברג, וטוען כי פוטר כיוון שלא הסכים לשיטות העבודה.

כיכר נגזלה מהציבור אחרי שראש־העירייה

הצהיר ש„לא יקום ולא יהיה״ - אין

הושג הרישיון לקומה החמישית הבלתי־חוקית

אסיה. רק עשר שנים מאוחר יותר סיפר על השוחד למהנדס עיריית תל־אביב, שמואל פן, ואמר לו כי הוא מקווה שפן ינקה את העירייה.

בית־אסיה, שחלקו הגדול אמור היה להיות מוקדש לציבור, היה צריך להיות הבנין היפה ביותר עשה טעות, והתחילו לבנות במטר אחד יותר גבוה. פירושו של דבר היה, כי השטח של ארבעה דונאם, מסביב לבניין, יהיה גבוה יותר מהסביבה, והכיכר תעלם.

כאשר נתגלה הדבר זה היה עדיין בשלב של בניית המרתפים. עוד אפשר היה אז להגמיך מעט תיקרת כל מרתף וליישר את הכיכר.

החל מאבק ציבורי. בן־חורין הזעיק את ראש־העיר שלמה להט, ויחד עם מהנדס־העיר יצאו למקום ביום שבת בבוקר. בן־חורין הסביר מה עלול לקרות, וצ׳צ׳ נדהם והכריז: „לא יקום ולא יהיה!״ הוא פנה לבן־חורין ואמר לו: „מוטי, אני לא אתן שיגנבו את הכיכר.״

למרות הבטחות ראש־העירייה והמסע הציבורי, גבוה השטח שמסביב לבניין אי״ב־אם מכל סביבותיו. הגובה אמנם טושטש בצמחיה, אך הכיכר נעלמה ואיננה. „היא נגזלה מהתושבים,״ ציין בן־חורין.

גם סדרי הרשיונות בבית אסיה דורשים הסברים. שנתיים ימים המשיכו לבנות את הבניין לפי התוכניות המקוריות, כאשר הפירמידה כבר היתה הפוכה. התוכניות האמיתיות לא הוגשו כלל לעירייה באותו זמן. משלב מוקדם בבנייה היה ברור לכולם, כי תהיינה חריגות בנייה, אך איש לא טרח לדווח על כך לעירייה. היו דיונים בקשר לקומה החמישית של בית־אסיה, וכיצד להשיג עבורה רשיון.

קומה זו תוכננה בתחילה כקומת מכונות. אולם אייזנברג ביקש לבנות בה דירה עבורו, בית־כנסת קטן ומוסיאון־אסיה. לשם כך היו פגישות בין אייזנברג ויהושע רבינובין, שהיה אז ראש־העירייה, והחלו בשירטוט תוכניות.

בן־חורין תכנן את הקומה וגם דיבר על כך עם מהנדס העיר, באותה תקופה, והתייעץ איתו על המועד המתאים להגשת הבקשה. אולם כל השיחות היו בלתי־רשמיות.

בישיבה עם אנשי בית־אסיה אמר בן־חורין, כי יש לנהוג בדרכים דיפלומטיות כדי להשיג את הרישיון. כאשר הבין כי אנשי אייזנברג מתכוונים ליצור עובדות בשטח, ולהתחיל לבנות את הקומה החמישית בלי הרשיונות הדרושים, גבהל האדריכל. „היתה לי הרגשה שהם מצפצפים ומתכוונים להציב עובדות בשטח. זה גרם לי בהלה, ולכן שלחתי מיכתב רשום כדי להזהירם,״ סיפר בן־חורין.

באמצע שנת 1976 רצה אייזנברג להחתים את בן־חורין על חוזה חדש, כדי להקטין את שכרו. האדריכל סירב.

זמן קצר אחר־כך פוטר בן־חורין, והשלמת הבניין הועברה לאדריכל אחר. הבניין הסתיים מאחר והיום אפשר לראות אותו היטב ממיסדרון האולם שבו מתנהל המישפט.

בקומה החמישית של בית־אסיה קיים מיבנה מהודר, שנבנה אחר־שפוטר בן־חורין. כיצד הושגו הרשיונות לקומה זו — אם הושגו בכלל — ובאילו דרכים, זאת לא הובהר עדיין במישפט. אך העניין חורג מהמחלוקת בעניין שכרו של טירחת האדריכל. תושבי תל־אביב זכאים לתשובה, אם עירם מתנהלת כרפובליקת־בננות.

איינה אלון

מלכת הדוגמניות החליטה להקדים את פורים - יום ההולדת שלה הפך להצגה גדולה

יומולדת ש

מלכת הערב תמי בן־עמי בכל תפ־ ארתה והדרה מקבלת את פני אורחיה, ליד ניצב חברה, אולסי פרי. אולסי מחייך חיוך מאולץ, מכיוון שהוא ותמי התחילו את הערב בברוגז, שנמשך עד סוף המסיבה. תמי חבשה לראשה נוצות בת־יענה, ואת גופה עטפה בשכמיה.

ליצנית מלכת היופי לשעבר, דפנה נוי־ רסקין, בתחפושת ליצן. בתמונה משמאל: הדוגמנית שלומית אמיר בתלבושת סאטין.

לגנוב את ההצגה הדוגמנית חצעי־ רה סיגל אס ב־ תלבושת קרנבל ובעלה אהרהלה קאופמן, מחופש לאינדיאני. אס גנבה את בקרנבל בברזי בתמונה למעלה

על הגובה

חינוקת משועשעת היא אילנה תמרי, אחת הפקידות הבכירות בחברת התעופה. תמרי התנהגה כל הערב בהתאם לתחפושתה.

ליצן יבואן חברת הקוסמטיקה הנרי זימן מחופש כליצן ומעווה את פרצופו. את התחפושת עיצבה עבורו שותפתו האופנאית ליזה בוקר.

הכל התרחש כמו בהצגה אחת גדולה. היא עמדה ב־כניסה וקידמה את אורחיה בתיל־בושת מהממת כמו בקולנוע. גופה התמיר והשחום היה עטוף בבגד־גוף, עשוי כולו מפאייטים נוצצים בצבע שחור, שהבליטו כל קימור מחיטובי גופה המושלם. על שיערה השחור האסוף התנוססו לתיפארה נוצות בת־יענה ענקיות. על בגד הגוף היתה זרוקה חצי שכמיה עשויה כולה נוצות תרנגול בצבע לבן. בדל השיכמיה עטף את מח־צית גופה, בעוד מחצית הגוף השני נותר בבגד הגוף ההדוק.

ההופעה המהממת הזאת תאמה להפליא את הדוגמנית המצולמת ביותר בישראל תמי בן־עמי, שיום הולדתה ה־28 הפך לאירוע חברתי שמשך אליו צלמים ועיתונאים, שעטו על ההצגה כדבורים אל הדבש.

בזו אחר זו נכנסו יפהפיות ה־צמרת לאולם השימחה כשכל או־רחת מנסה לרכוש את תשומת־הלב בכניסה מלכותית ותילבושת יוצאת־דופן.

תמי ביקשה מחברותיה לבוא ב־תחפושות ואלה לקחו את העניין כמבצע צבאי. כל דוגמנית ויפ־הפיה לקחה לתשומת־ליבה כי ב־מסיבה שכזאת הכי חשוב זה

ההצגה בתלבושת שזכתה בפרס הראשון ל והובאה לה במתנה על־ידי משפחתה. אהובה גורן סוסקין ופינצ'י מור (משמאל).

צ'רלסטון רוקדת הדוגמנית הוותיקה מירי אורן בחולצת סטרפלס מנוקדת וחצאית שכבות.

אינדיאנית הדוגמנית פינצ'י מור מחופשת כאינדיאנית, בבגד ערב עם שנצים שהלם אותה מאוד.

חתפ"יסות בסוף המסיבה התפייסו אולסי וחברתו ת כאשר לצורך צילום תפס לפתע אולסי א תמי, חיבק ונישק אותה. מימין: חנה עדן מסתירה פניה במסכ

ברין, שם זכתה במקום הראשון בתחרות התלבושות. מעצבי אופ־נת־הצמרת של ישראל ידעו גם הם היטב, שכל בגד יזכה כאן בתשומת־לב הצלמים, והם טרחו לתכנן עבור דוגמניותיהם בגדים במיוחד לכבוד האירוע.

מי שהיתה נערת ישראל, הדוג־מנית דנה וכסלר, הופיעה בבגד בלרינה לבן, שנתפר עבורה ב־מיוחד באופנת לורנצו, לערב אחד ויחיד.

הדוגמנית חניתה צנטנר נראתה כנסיכה אמיתית, בחולצת טאפטה בעלת שרוולים תפוחים וחצאית תואמת, שעיצב עבורה במיוחד האופנאי עודד גרא.

הדוגמנית הוותיקה ליאורה לפי־דות באה לבושה בטעם עם אוורול שחור בפסים שחור־לבן, בעיצוב חברת גוטקס. מעצבת האופנה אביבה פיבקו העדיפה לתכנן ל־עצמה את תחפושת הכושית, ו־חבשה על ראשה מטפחת בעלת סרט ענק, בצבע הכסף. הקשור כפרפר ואת פניה צבעה בצבע שחור.

אולסי פרי, חברה של תמי, התחפש למוריס שבאלייה, כשעל ראשו התנוסס כובע קש, שהפך לסימן היכר של שבאלייה, וז'אקט לבן תואם.

תמי התנשקה עם כולם, הצ־טלמה ללא סוף בכל הפוזות ה־

(המשך בעמוד 64)

היפות מלוס־אנג'לס

שתי האחיות הספריות **בתיה ועליזה**, הן ממש מה שקוראים סיפור הצלחה.

כל־אחת מהן היא סיפור בפני עצמה. בתיה נסעה מהארץ עם בעלה הרופא **אורי אלקיים** להשתלמות של שנה.

אבל לא זה מה שקרה. משום שתיכף אחריה נסעה גם אחותה עליזה, עם בעלה **סמי**. כולם היו בניו־יורק, וכולם ביחד עברו ללוס־אנג'לס.

בחוף המערבי פתחו שתי האחיות מספרה, ומכאן הסיפור הבא:

בעלה של בתיה הוא רופא מאוד מצליח, מתעסק בעיקר במחקרי־הלב. הוא גם כתב ספר מאוד־מאוד מצליח על אותו נושא: איך להמנע ממחלות לב.

בינתיים הם מגדילים את המישפחה. **ליהונתן** הקטן בן ה־5 נולדה אחות בשם **רניאל**.

אצל עליזה היו שינויים במישפחה. היא נישאה ל**מרטי קולנר**, שהוא מפיק־טלוויזיה ידוע ומפיק תוכניות לאחת מתחנות הטלוויזיה הכי־גדולות בארצות־הברית. הוא למשל עשה תוכניות־מיוחדות עם **לייזה מינלי** ו**דיאנה רוס**, ועכשיו עושה תוכנית עם **ריצ'רד הריס**. לעליזה יש בת ובן מנשואין ראשונים, ולבעלה יש שני בנים מנשואיו הראשונים. הם גרים כולם ביחד בבית אדיר, ממש ענק, מלא אורחים, עם חמישה משרתים ושלוש מכוניות.

עליזה קולנר ובתיה אלקיים
מישפחה וילדים

אהבה לילדים

לא מזמן סיפרתי לכם על **רפי שפיר**, איש־עסקים ישראלי שיוצא עם הדוגמנית **ציונה הירשנברג** (העולם הזה 2369). באותו סיפור לא הספקתי לספר לכם על

דפנה שחר
בוטיק לביגדי־ילדים

גרושתו. שמה **דפנה שחר**. היא חוגגת את יום הולדתה ה־30 כשהיא נשואה למישהו אחר.

דפנה היתה בזמנו מנהלת בית־האופנה של **גידעון אוברזון**, והיום היא בעלת־בוטיק לביגדי־ילדים ברחוב אבן־גבירול בתל־אביב, והיא מייבאת בעצמה את הבגדים לבוטיק שלה מהמיזרח הרחוק.

דפנה היא אמריקאית במוצאה. היא התחתנה עם שפיר לפני עשר שנים. בגלל עסקיו, הם היו בכל העולם, חזרו לארץ ב־1980 ואז דפנה עזבה את בעלה לטובת מישהו אחר. שמו **ארי שחר**, והוא מהנדס אווירונאוטיקה. היא התחתנה עם ארי, ואף נולדה לה בת, **לורן** שמה.

חברים רזים

סמדר קלצ'ינסקי, יפהפיה אמיתית שבאחרונה קיצצה את שערה וצבעה אותו בפסים, מספקת תמיד סיפורים חדשים.

למי שאינו זוכר: היא בתו של **אנדרי**, צייר המקדיש את חייו למילחמה ב־שגרירות הגרמנית בתל־אביב. הוא חבר מרכז חרות, ועל רקע זה מירר לו סמדר את החיים. לפני ארבעה חודשים היא

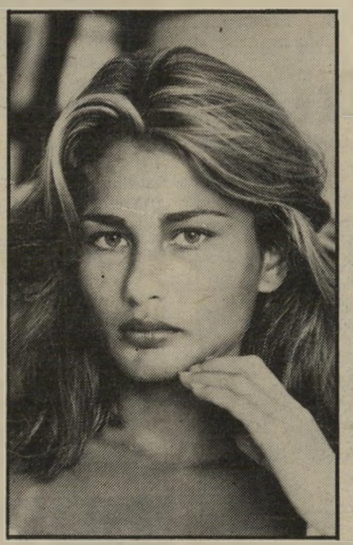

סמדר קלצ'ינסקי
זוג —

סיפרה מעל עמודי העולם הזה (2351) מה היא חושבת על אריק שרון ועל מעשי צה"ל בלבנון ובשטחים. זה היה גילוי־לב דרמאתי של בת שלמדה מאביה כי צריך להישמר מפאשיזים כמו מאש, ושהחליטה שאי־אפשר לשתוק על מה שקורה כאן. אביה, שנמנה עם חבריו רובי. הוא למד אצלה באוניברסיטה ריקוד, והחליט שזהו עסק לא רע.

סרט־שמרט, הבחור עדיין לבד — לי־ ידיעת כל הרכלנים.

חנוך רזין
— משמיים

האישיים של שרון, כיבד את דיעותיה התייחס אליה בכבוד.

מאז עזבה סמדר את הבית, כי הגיעה למסקנה שהיא רוצה לגור לבד. היא מב־קרת את אביה בכל הזדמנות, הם מבינים היטב האחד את השני. רק לא בענייני פוליטיקה.

סמדר, שהיא כמעט בת 20, לא גוייסה לצבא בגלל חוסר־מישקל. לכן היא כבר בעלת עבר של דוגמנית. צילומי פניה וגופה הדקיק מעטרים מודעות־פירסומת רבות. היא היתה די אמיצה באותו ראיון לומר, שהיא לא חוששת שמישהו יסטיק להעסיק אותה בגלל דיעותיה. היא ידעה למה — אין לה מתחרות בגילה בשוק.

היא מתגוררת היום עם חברה, מאפרת הטלוויזיה המוכרת **עדה זוערכן**. באותה דירה היא הכירה את **חנוך רזין**, הפנטו־מימאי, המופיע כל הזמן מעל המירקע. רזין הרווק נדלק על סמדר, החולמת עכ־שיו על גדול, על קולנוע.

מאז שהם נפגשו בפעם הראשונה, הם נראים כל הזמן ביחד, בכל פתיחה או מסיבה בעיר הגדולה.

תואר שני ומחול

פגשתי אותו באחת המסיבות. שמו **צבי** („צביקה") **סמלר**, צעיר רזוק, גם זהוב־שער ותכול־עיניים. שהוא גם רקדן, גם מפיק סרט וידיאו, גם מסטרנט וגם לבד.

צביקה נולד בבנימינה, בדיוק לפני 28 שנה. הוא בן מזל טלה ובן יחיד. בילדותו הוא עקר עם בני־מישפחתו ממושבת הור־תיקים לעיירת המיתוח מיגדל־העמק, את בית־הספר התיכון הוא עשה בפנימיה של קיבוץ בעכו, ובאופן טיבעי התגייס ל־חיל־הים.

כשהשתחרר, הלך לאוניברסיטה, ושם סיים תואר ראשון במדעי־המדינה. אחר־כך המשיך לתואר שני באותו חוג.

אך צביקה לא הסתפק בכך. הוא החליט

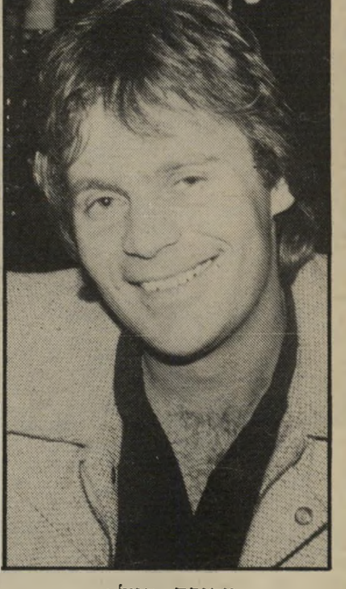

צביקה סמלר
מדעי־המדינה

לממש את אהבתו הישנה לקולנוע ולטל־וויזיה. הוא החל לומד לתואר ראשון ב־אוניברסיטת תל־אביב בחוג לקולנוע ולי־טלוויזיה. במיסגרת שיעורי־סדנת־הטל־וויזיה באוניברסיטה הוא היה צריך להפיק ולביים תוכנית טלוויזיה.

כך נולד רעיון לשלב בעבודתו מורה להתעמלות שהיא גם כוכבת המחול האי־

הגנן המחבודד

לפני שבוע סיפרתי לכם על העיתונאית הצימחונית **פילים גלזר** והרפתקותיה בניו־יורק. אחר־כך נזכרתי שלא סיפרתי לכם על האקס שלה, **יוני**, בנו של **שמעון פרס**, יושב־ראש מיפלגת העי־בודה.

השניים היו נשואים זמן קצר בלבד, והתגרשו לפני כחצי שנה. מאז סיליס פורחת, ונראית בכל מקום. ואילו יוני נעלם.

בדקתי ומצאתי שיוני מתגורר ברמת־השרון, בדירת־רווקים שאותה הוא מחלק עם חבר נעורים, נכה־מילחמה.

יוני הוא גנן במיקצועו. הוא בוגר הס־קולטה לחקלאות של האוניברסיטה העב־רית ברחובות, ועוסק בסיפוח גנים פר־טיים בבתים ובווילות. אני יודעת שהחלום שלו זה להיות טרינר, אבל ביניתיים הוא לא עושה שום דבר בעניין זה.

יוני לא אהב מעולם לבלות. עכשיו כשפיליס איננה לצידו, בכלל לא רואים אותו בשום מקום.

רחל מרחלת על כל העולם

פעמיים כי טוב

הידיעה שהעיתונאי **שעיה פנל** התחתן בטבריה, היא הזדמנות להזכיר קצת את ההיסטוריה המרתקת של הצעיר הזה. שעיה, שהיה נער צנום ומוסגם בעל תלתלי זהב, הוא בנו של המוהל של כפר־סבא. בתום שירותו הצבאי הוא נשא לאשה את **תחיה**, בת ירושלים, ולבני־הזוג נולד בן, **איתן**, ממש־ממש ערב מילחמת יום־הכיפורים.

אבל הנישואין עלו על שירטון. הבחור חסר־המנוחה וחסר מישלח־היד התקבל לפתע כצלם מערכת בעיתון צהריים די

שעיה פנל
הסיפור המלא

נפוץ. הוא ועוד שני חברים, **שמואל רחמני** ו**חנניה הרמן**, כינו עצמם אז „24 פלוס".

בעוד אורות־הכרך חייכו לשעיה, באה אפילה על חיי־נישואיו. את מקומו כראש־המישפחה תפס חברו הטוב, חנניה, שנשא לאשה את תחיה.

שעיה עצמו, שהיה מסורתי, הפך עירוני לכל דבר. שמו כמארגן המסיבות הגדול ביותר בישראל הלך לפניו ברבים. דירת־הרווקים שלו בתל־אביב הפכה למוסד.

הוא עצמו עשה חיל בעבודתו. הוא היה העיתונאי הישראלי הראשון שראיין את **חוסני מובארק** בקאהיר, ימים ספורים אחרי **רצח אנוור אל־סאדאת**. שמעתי אחר־כך שהוא נפגע עמוקות מהטיפ הקטן שהוא קיבל מהנהלת עיתונו על הסקוופ הגדול.

שעיה הצלם הפך בן־לילה לכתב. הוא המשיך לצלם ולכתוב, וכאשר התפנתה מישרה של כתב בצפון, הוא שש למלא אותה.

למרות שהוא הרחיק לכת עד טבריה, לא נטשו אותו התל־אביביות. **שרה** („שרהל'ה") **קנטור**, סטודנטית בעלת ה־שיער הכי ארוך בתל־אביב, עלתה צפונה אחריו.

חבריו של שעיה היו בטוחים שהרומן שלו עם שרל'ה, בת למישפחה ותיקה מ־רחובות, שגם היא הספיקה להתחתן ול־היפרד, יהיה אפיזודה חולפת, אחת מיני רבות. אבל לא. האוויר של טבריה עשה להם משהו, והם החליטו למסד את הקשר.

שעיה תיכנן את חתונתו ליום השלישי בשבוע שעבר. אבל האולם הגדול שהוזמן היה ריק למחצה. עמיתיו העיתונאים לא הגיעו, כי הם היו עסוקים בניתוח מס־קנות דו"ח ועדת החקירה, שריתק את כל המדינה. אך בכל זאת באה מישלחת מתל־אביב, מהעיתון שעדיין רושם ליד הכותרת שלו שהוא הכי נפוץ במדינה.

במקום היה אפילו **עזר וייצמן**, שבא בלוויית אשתו, **ראומה**. כאשר פנתה אליו צעירה גבוהת־קומה וחטובה והזמינה אותו לרקוד, הוא חיבק אותה. אך סירב לרקוד.

הם בנפרד

חני פרי
לומדת נהיגה

חדשות רכילות יש גם בניו־יורק הרחוקה־קרובה. גם שם אוהבים, מתחתנים, נפרדים, גם שם מדברים עברית.

חני פרי, אחת מיפהפיות תל־אביב, ובעלה **אלן שוורץ**, עורך־דין מצליח, חיו להם באושר ועושר באולימפיק טאואר, אחד הבניינים היפים ביותר של העיר הגדולה. הכל היה יפה: בית יפה, זוג יפה, מכונית יפה. מה שהיה חסר לזוג הזה זו רק עין רעה. גם בזה הם זכו. נו, איפה? בתל־אביב, כמובן.

חני מבלה את חופשותיה בישראל, וגם משתבצת בכל תצוגה ומופיעה בכל אירוע. ודווקא כאן זה קרה: בעלה היפה הצליח לחמוק מידיה, ממש מתחת לאפה, לטובת אשה פחות יפה וקצת יותר גדולה ממנו.

בהתחלה זה נראה כעניין חולף. אך מייד כשחזרו להם בני־הזוג היפה לבית היפה, עם המכונית היפה, התגעגע הבעל היפה לארץ והתחיל להתעופף בקו ניו־יורק תל־אביב.
חזרו־נפרדו, נפרדו־חזרו. עכשיו גרים בני־הזוג בנפרד.

חני מבלה את זמנה בשעורי־נהיגה, כי בעת היא צריכה להסתדר לבדה. היא גרה במנהאסן, וגם אלן גר שם. אבל הם לא נפגשים.

חני היתה צריכה להיפרד גם מהבית, גם מהפינוקים, גם מהבעל העשיר וגם מהמכונית הרולס־רויס שלהם.

רומן בקנדה

מכיוון שקוראים את המדור בארצות־הברית לא פחות מאשר קוראים שם את ניו־יורק טיימס, אני רוצה לחסוך בשיחת־טלפון ולשלוח מעל דפי העיתון בירכת מזל־טוב לידידה טובה, שגרה מעבר לים. **נאווה בודינגר**, שהיא עכשיו אמא.

נאווה, ישראלית לשעבר, עבדה בתי־אסרתן טולן של **מיקי פלד**, ירדה לפני כמה שנים טובות לארצות־הברית עם בע־לה. כאן וגם שם נקשר שמה בעיסקי אמרגנות ואמנים. בכל שנה היא מארגנת את פסטיבל הזמר החסידי בארצות־הברית. נאווה רכשה לה מקום של כבוד בקהילת היורדים בניו־יורק, וכבר הפכה למוסד. כל אמן המגיע להופעות שם עובר דרך נאווה, המפיצה עבורו את הכרטיסים.

לפני כשנתיים היא התגרשה מבעלה, שעבד ביחד איתה. היא עבדה במישרד, והוא היה מנהל את המשא־ומתן בחוץ. אחרי הגירושין, הוא פתח עסק עצמאי והיא נשארה בעסקיה.

נאווה ניסתה במשך שנים להיכנס ל־הריון, ללא הצלחה. חבריה בישראל הכי־רו אותה כבחורה מלאה ביותר. היא ירדה 25 קילו, אחרי שהחליטה לעשות דיאטה חריפה.

לפני כעשרה חודשים החלה שוב ל־השמין. והפעם לא מאוכל, כי אם משום שהרתה. אבי הילד הוא קנדי, שאותו הכירה במסיבה בביתה.

נאווה אינה בשנות העשרים לחייה, ו־שמעתי שהיא שמחה מאוד לזכות סוף־סוף בצאצא.

יחסים מישפחתיים

הם כל הזמן יחד, המלחין **הנרי ברטר** והמצחיקנית **מרים** („ז'יבוטרו") **פוקס**. את מי ששאל אם יש ביניהם רומן, מיהר ברטר להרגיע. „אני ומרים ממש ידידים. כמו מישפחה, כמו אחים." או אין להם רומן, וברטר הוא עדיין לבד. וזהי סיבה טובה לשוב ולהזכיר מיהו.

הנרי ברטר
— אחים"

מרים פוקס
„כמו —

הוא בן 35, יליד פאריס. „כשהייתי קטן, התחלתי לנגן על העצבים של ה־שכנים," הוא סיפר. לדבריו, בגיל 12 הוא החליט להיות מוסיקאי. למרות זאת, הוא למד כלכלה ומינהל־עסקים, אך בשעות הפנאי הוא היה מנגן על גיטרה. רק בגיל 25 הוא התחיל לכתוב שירים.

לישראל הוא בא לחופשה. וכמו שזה קרה להרבה אחרים, הוא התלהב ונשאר. מסתבר, שהקסם עדיין עובד עליו, והוא מאוד מרוצה כאן. שמו ידוע כמלחין של צמרת הזמרים והזמרות בארץ. הוא כותב, מעבד, עובד על אריכי־נגן ומבלה הרבה. אך ללא שום דבר ממשי: „אני נשאר בארץ כי יש לי סיפור אהבה עם ישראל," הוא אמר לי.

הגנרל שלא היה

(המשך מעמוד 29)

דגה צבאית של קומיסאר בטל־
תי — ולא מנהל טרסט של תע־
שיית בשר וחלב כפי שהוא היה.
הוא מספר שהוא הציל אלפי
יהודים, ותחת להחזירם לברית־
המועצות, הוא שלח אותם לארץ־
ישראל. אך הוא נעצר ב־1946.
תחנות ההשמדה חוסלו שנה קו־
דם לכן. אם מרשק צודק, הרי
הוא נעצר כבר ב־1945. הוא טו־
ען שהוא הואשם בציונות ונעצר
ב־1946. באותה שנה לא הואשמו
יהודים ברוסיה בעבירה כזאת.
הוא מספר, שעקבו אחריו חצי
שנה. אז היו נותנים לו באותו
יום דרגת גנרל?

הוא באמת ישב בכלא. אך כפי
שהוא בעצמו כתב בתשובה לעי־
תון הארץ, בנוסף לסעיף בגידה
שמולדת הוא נאשם גם בסעיף
ריגול.

נגב בסיביר

לרשת הדרגה שזו היא
היתה מאוד מעניינת. הוא קיבל
את הדרגה זו בגיל מאוד צעיר, 35.
לאחר חמש שנות שירות. הוא
כותב שמדי הגנרל שלו נתפרו
במיוחד. באותה תקופה מדים אלה
היו מתקבלו מהאספנאות. הוא מזכיר

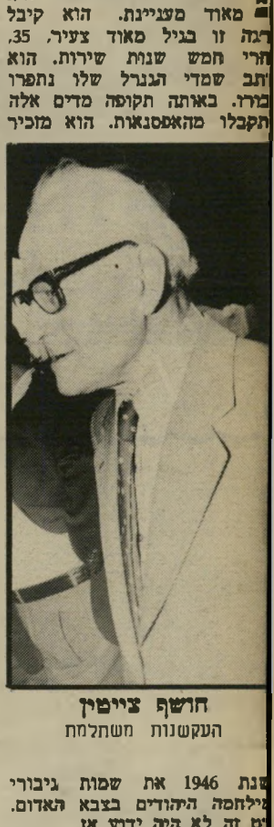

חרשף צייטין
העקשנות משתלמת

שנת 1946 את שמות גיבורי
המלחמה היהודים בצבא האדום.
כיום זה לא היה יודע אז.
לעומת זאת, בעיתונות הסוב־
יטית מימי המלחמה, אין אי־
פור שמרשק מקבל דרגת גנרל
ומסורים. אין צילום שלו במ־
דים וצייטורים על חזהו, בעוד
שלגנרלים אפילו של השירות ה־
שאי יש איזכור שם.

בעמוד אחר הוא מספר שהוא
נגע בעמוד־השידרה ועבר לעו־
דה. אחר־כך החזן למוסקווה ל־
מלת מינוי חדש אצל המפקד
הצינוי העורף, אך שם לא היו
מקים למגוללים. במקום אחר
הוא מספר שסטאלין עצמו טיפל
בעניני־החירום שלו, כממונה על
המפקה לחזית. גם זה לא מתק־
בל על הדעת.

הוא כותב שאחרי המלחמה הו־
ציו לו תפקיד של שר בבילורוס.
הוא כידוע, רק בעלי השכלה
מסוימת יכולים להיות שרים, ו־
מי שלא יהודים. לא יעלה על
הדעת שהוצע לו תפקיד כזה.

עד כאן דבריו של צייטין.
הסיפור על מרשק, ששירת ב־
עורף ההספקה בזמן מלחמת־
העולם־השניה במיסגרת המינ־
הרון האוחרי לבשר ולחלב, הפך
תחת־היום בקרב ותיקי הצבא
האדום ומהגרי ברית־המועצות ב־
ישראל. ד"ר הרצל סונרוב, אסיר־
ציון מתל־אביב, שמע מאסיר־
ציון אחר, שמואל גורביץ, ש־
הגיר לישראל ב־1969, שבין השנ־
ים 51־1947 הוא ישב בסיביר
עם מרשק, ושם הוא לא היה סו־
כר לא כגנרל ולא כאסיר על
רקע ציוני, אלא כאסיר שנתפס
בנגיבה.

ההיסטוריון אהרון אברמוביץ', החוקר שנים רבות את חלקם של היהודים במלחמת־העולם־השנייה נגד הנאצים, סיפר שכאשר שאל את מרשק מתי הועלקה לו הדר־גה, הוא זכה בתשובה שזה היה סודי. טענה זו לא היתה יכולה להתקבל על הדעת, לדברי אבר־מוביץ, גם הוא מהגר מברית־המועצות, משום שמרשק שירת בחיל־האספקה, ובמיקרה זה לא היה כלל עניין של סודיות בהע־נקת דרגה.

מחלק הביצים

ל תכן שפרשת דרגתו הצ־
באית של מרשק היתה נשכ־
חת, אילמלא אישיותו. מה שצרם
לכמה מותיקי המלחמה היתה ה־
עובדה שמרשק ניצל את פרשת
דרגתיו לקידום מעמדו כיושב־
ראש אירגון ותיקי המלחמה. מקו־
רביו איימו על אותם שהסלו
ספק בעברו, שהוא יתבע אותם
לדין על הוצאת דיבה.

בשלב זה החליטו חושפי־זהותו
לפנות למישטרה.

בסוף 1981 הגשה תלונה לי־
חידה לחקירות הונאה במטה ה־
ארצי. חוקר ממחלקתו של תת־
ניצב בנימין זיגל החל לאסוף
חומר הקשור למרשק.

בפברואר לפני שנה כבר יכלו
המחלונגים להיאנח אנחת־רווחה.
נרמז שמרשק החזמן לחקירה. פעם
אחת התלונן שהוא חש ברע ו־
נשלח לביתו. בפעם השנייה נש־
בר התודה שלא שירת בצבא ה־
אדום בדרגת גנרל, המקבילה ל־
דרגת אלוף, אלא בדרגת קולונל,
המקבילה לדרגת אלוף־משנה. גם
על כך לא יכול היה להמציא אי־
שורים.

מרשק עצמו לא שקט לרגע. הוא
הצליח להוציא מיכתבי־תמיכה בו־
משרי־ביטחון שונים, כעזר וייצ־
מן ומנחם בגין (ראה גלופה).

מרשק הוא גדול מימדים, ולמ־
רות גילו הוא ידוע כאדם בריא.
הוא מתגורר ברחובות, וקשה מ־
אד לאתרו בטלפון. כאשר פנה
אליו העולם הזה וביקש לשוחח
עימו בעניין הספר וחילוקי־הדי־
עות עליו, הוא הסביר שהוא חר־
לה, דבר המתקבל על הדעת ל־
אדם בגילו, קרוב ל־73. הוא בי־
קש ליצור קשר כעבור זמן.

מרשק איננו דובר עברית, אלא
רוסית ואידיש. כאשר פנה העו־
לם הזה שוב לביתו בתאריך ש־
נקבע, אי־אפשר היה לאתרו.

לא מן הנמנע שהופעל לחץ ל־
עצירת החקירה, כשמרשק עצמו
שומר על שתיקה.

כאשר היה נדמה שהחקירה
הופקפה, החליט צייטין לפנות
במישרין לברית־המועצות ולבקש
אישור על מעשיו של מרשק בזמן
המלחמה. הוא ציין במיכתבו,
שהתעבר דרך מישרד־החוץ, שאם
לא תיחשף האמת, יש חשש ש־
יוחתם שמו של הצבא האדום ה־
לוחמים שנלחמו בנאצים בימי
מלחמת־העולם־השנייה. המיסמך
הרישמי שהוא קיבל בתשובה,
מאשר שמחודש נובמבר 1941 ו־
עד חודש מאי 1943, בעצם ימי־
המלחמה, עבד מרשק כקזקסטן
כסגן מנהל מישרד לחלוקת בי־
צים ושיפות, ואחר־כך כמנהל חוות
פרות וצאן.

כאשר הובא מיסמך זה למח־
לקתו של זיגל, לא נותר להם
אלא להעביר את התיק ולהמליץ
על העמדתו לדין של הגנרל ש־
לא היה.

כן־ציון ציטרין ■

שמי ניאורה, ואני שחקנית

ב שבוע שעבר ראינו אותה
בשמי דנה זאני אלכוהול־ספית.
דמות חזקה מאוד, הרסנית, סו־
בלת. כצופה היה לי קונפליקט
גדול עם עצמי, להעריץ את דנה
או לרחם עליה, לאהוב אותה או
לשנוא. היתה זאת דמות חזקה
מאוד, מזיזה לך דברים בכוח
שלה.

ביקשתי לראיין את דנה־ליאו־
רה ריבלין ולא התאכזבתי. הופ־
תעתי. היא באה בזמן לפגישה.
לא אהבת לאחר. עמדה על כך
שהפגישה תיערך בבית־קפה ולא
בביתה. הסביבה שבמיקצוע שלה
היא מרגישה ממילא חשופה מאוד,
או היא נלחמת להשאיר פינה
אחת אינטימית בחייה. הבית ש־
לה ושילדים שלה. ראיון לעיתון
זו עבודה ועבודה עושים בחוץ,
מה שיותר קרוב לתיאטרון. בחרה
בית־קפה במרחק של שלושה מט־
רים מהבימה. „אני בכלל לא רו־
צה שיתחילו לפרט בעיתונים אי־
לו דהיסים יש לי בבית ואין סי־
דרתי את החדרים. זה לא עניין
של אף אחד," אמרה.

עשר שנים לא נתנה ראיונות
לשום עיתונאי. ראתה שאפשר גם
ככה. המשיכה לקבל תפקידים,
בלי שיפרסו אותה לפרוטות. עכ־
שיו, פתאום, יש לה הרגשה ש־
בריחה מהעיתונות היא קצת פחד
וקצת אינפנטיליות, אז החליטה
לא לסרב עוד. כבר היו לה אכ־
זבות. אבל היא מנסה שוב. הינה,
היא יושבת פה מולי.

סבא הלחין ועשה ילדים

א ני יודעת שהיא בת 38,
ובכל זאת קשה להאמין. נמו־
כה, רזה, חייכנית. מדברת ב־
שקט בשקט, בקושי אפשר לשמוע
אותה בבית־הקפה. מורידה את
מעיל הפרווה ומשחקת איתו כל
הזמן. לא יכולה להחליט אם היא
רוצה אספרסו או תה עם חלב.
בסוף מחליטה. קודם אספרסו ו־
אחר־כך תה עם חלב.

נולדה ללאה ויוסף ריבלין.
אבא היה רואה־חשבון אמיד.
גדלה ברמת־גן. בית תצי בורגני.
„תמיד היו המון אורחים בבית,
תמיד ישנתי לא במיטה שלי,
כי היא היתה תפוסה." לא בית
עם זיקה מיוחדת לתיאטרון. אר־
לי קצת למוסיקה. סבא זלמן ריב־
לין היה קומפוזיטור ותזן. היו
לו 22 ילדים מאותה האשה. כל
הזמן הלחין, שר ועשה ילדים.

ליאורה רצתה להיות בלרינה,
אבל ההורים רצו שתגען על פסנ־
תר. מדוע? כי אח שלה ניגן 10
שנים ואחותה ניגנה 10 שנים.
בכלל, לגען על פסנתר היה יותר
מכובד מלהיות בלרינה. בדמי ה־
חנוכה שהיתה מקבלת מימנה את
שיעורי הבלט, כשגמר הכסף הי־
תה מפסיקה ללמוד בלט. כל שנה
למדה מחנוכה ועד פסח. כשהיתה
בכיתה ח' ראתה מודעה שמחפ־
שים שחקנית־ילדה לחזיונות סי־

מון משאר של ברטולט ברכט. הלכה לבחינה וקראה פרק א' ב־ישעיהו „עם פאטוס שבחיים כבר לא יהיה לי.“

התקבלה. רק אחרי שהתקבלה לתפקיד סיפרה להוריה על הבחי־נה. „אני חושבת שהם היו נאים בי. קיבלתי מהם איזה יחס נעים כזה, חבילת שוקולד כל יום. מערב, כשחזרתי מהצגות, חיכה לי בקבוק חם במיטה.“ הם קיב־לו את זה בלי התרגשויות. שוקו־לד ובקבוק חם.

אחר־כך החליטה להיות עורכת־דין. היום היא מבינה שזו היתה מין התגוננות. רצתה להיות מוכ־נה אם לא יזמינו אותה שוב לי־שחק בתיאטרון. אבל הזמינו לי־תפקידים קטנים מאוד, זעקי ארץ אהובה, עושה הנפלאות. בכל זאת תיאטרון.

יום אחד פגשה ברחוב את אה־רון מסקין. הוא סיפר לה שבנו, אמנון, חזר מחו"ל והזמין אותה לבוא ולראות את ילדי הצל. „אה, איזה לילה זה היה,“ היא אומרת בהתרגשות ובקול רם. כל הלילה ישבה עם אמנון מסקין ודיברו על תיאטרון. עד אור ה־בוקר ממש. ילדה מבית בורגני.

בסמדינו של אמנון הכירה את עודד קוטלר. התאהבה בו והת־חתנה איתו. על עודד היא לא רו־צה לדבר. „למה לי? היא שוא־לת. הם חברים ויש להם שני ילדים משותפים, אמנון וגינה. זהו.

הברז נפתח

המשיכה לשחק בתפקידי סטטיסטים. „לא יכולתי לו־מר מישפט אחד על הבימה שייר־אה או יישמע הגיוני. הרגשתי מיכאל שלי וסירבתי. היום לא הייתי חושבת על הצעה כזאת פעמיים. היום הקולנוע בא אצלי לפני התיאטרון.“

אני שואלת אותה איך היה לעשות את דנה. איך היה לפגוש את האנשים בתהליך הגמילה? האם נוצרת מעורבות אישית עם הבעיה? האם אהבה או שנאה את דנה, או הרגישה הזדהות?

ליאורה מלטפת את סניה ב־מעיל הפרווה שלה ואומרת: „זה לא ניראה לי תפקיד יותר קשה מאחרים. למדתי להכיר אנשים כאלה. נסעתי לפגישות של הגג־מלים ודיברתי איתם. נסעתי כמה פעמים לבית־חולים לחולי־נפש וישבתי איתם כל פעם כמה ש־עות. אפשר לתפוס איתם ראש. אני לא יודעת אם אני מסבירה את זה טוב. נידמה לי שהרגי־שויות שלהם יותר חשופות משל אחרים. המחיצות בינם ובין עצמם ובינם ובין אחרים נופלות מייד. מערכות ההגנה של בן־אדם נור־מלי לא עובדות אצלם. יש ביני־הם אנשים מאוד מעניינים, אבל אני לא רוצה לדבר עליהם כי זה נראה לי לא פייר.

„לא פגשתי שם את דנה. או־תה יצרתי מכל מיני דמויות ו־קצת מעצמי. לא הרגשתי הזד־הות איתם, אבל גם לא רחמים, גם לא שינאה או אהבה. קשה לדבר עליהם במונחים של אהבה־שינאה. יש בהם איזה כוח של סכנה לעצמם ולחברה. כוח ש־נמצא בתוכם ומאיים עליהם ועל אלה הקרובים להם. כדי להמ־שיך לחיות בתוך החברה הם שמים על עצמם מחוייבויות ש־אי־אפשר לעמוד בהם ואז הם שו־תים כדי לרכך את אי־קיום ההב־טחות המחוייבויות.

„זה מצב שקשה להסביר אותו, רק איכשהו לחוש בו, ואני חו־שבת שחשתי אותו בין המילים שלהם. לכן גם כל־כך קשה לי להגיד אפילו לעצמי, אם אני נאה בתפקיד שעשיתי. זה תפקיד גדול עם הרבה מאוד אפשרויות. יש גם חמשים דקים מאוד של הומור במצב הזה, ונדמה לי שאת ההו־מור דזוקא לא הצלחתי להעביר.“

החלום — מוסיקה

כשיו היא עושה סידרה בת 12 פרקים לטלוויזיה, קרובים קרובים. בערב היא משחקת בנפש יהודי. היא רק עובדת ונוסעת ה־ביתה. לא עושה את תפקיד ה־שחקנית בשעות הפנאי. אין לה צורך בזה. אפילו לא בתי־קפה. מהבית לתיאטרון וחזרה. גדל־יה בסר, חברה לחיים והיא, עם שלושת הילדים — גינה ואמנון מעודד קוטלר ושאול בן ה־3 מ־גדליה — מהווים מישפחה כמ־עט בורגנית. שלוש ארוחות ביום, הסעת הילדים לחוגים „ככה כמו כל מישפחה, לא?“

בעל ואשה שחקנים זה לא רע. זה טוב. שניהם כל הזמן ברומן גם העבודה. תיאטרון זו עבודה כל־כך אינטנסיבית, שממילא סו־חבים אותה הביתה. הם אוהבים מאוד לעבוד ביחד. „כשאני עו־שה תפקיד לבד, גדליה לא תמיד מפרגן לי,“ היא אומרת ומוסיפה מייד, זה בהומור, אני מתכוונת. הם לא מתחתנים כי כל אחד מהם כבר היה נשוי פעם ונישו־אין נראים לה דבר חד־פעמי. טקס מיותר. מסתכלת עלי ומל־טפת את עצמה במעיל הפרווה ואומרת בשקט בשקט, כאילו ל־עצמה, „אולי זה גם נגד עין הרע שאנחנו לא מתחתנים.“

היא לא פוחדת מהביקורת של גדליה. גם לא תמיד מקבלת או־תה. אבל יש אנשים קרובים ש־עצם הקירבה שלהם הופכת או־תם למבקרים חשובים, בלי קשר למה שהם אומרים. „אם אני יו־דעת שאח שלי נמצא באולם, אני הולכת למות“. אז הוא קונה כרטיס ונכנס לאולם בלי שהיא יודעת. היא גם לא אוהבת לדעת שעודד קוטלר באולם. הם מוצי־אים אותה מהריכוז ותמיד יש לה הרגשה שבמיוחד עבורם היא רעה מאוד. שייחשו כמה רעה היא יכו־לה להיות.

התאומים, אמנון וגינה, הם כמ־עט בני 12. שאלתי את ליאורה איך הגיבו למראה אמא אלכו־הוליסטית על המסך. גינה בכלל לא רצתה לראות את הסרט. או־לי פחדה שהיא לא תאהב את זה ואולי גם פחדה שידברו אי־תה בכיתה על זה. אמנון ראה חצי סרט, אמר „איזה דפוקה ב־ראש,“ והלך לישון. היא שמחה שכך היה. היה משהו אישי של ליאורה בדנה, והיא קצת פחדה שהם יעשו השלכות לא נכונות. אבל היום היא כבר לא אוסרת עליהם לראות דברים. את הסלק־ציה הם עושים כבר לבד. היתה לה בעיה לשכנע אותם, בזמנו, לא לבוא ולראות אותה בסטריפטיז האחרון.

ליאורה ב„הסטריפ־טיז האחרון“
הילדים לא ראו

ליאורה (בעלת הצמות) כילדה ב„חזיונות סימון משאר“
שוקולד ובקבוק חם למיטה

כל הזמן לא טובה ולא מוכשרת ומתוסכלת התחלתי להאשים את כולם.“ אני שואלת אותה למה לא קמה ועזבה. היא מגייסת לעזר־תה את ה„פרצוף בת 12“ שלה ואומרת בלחש: „אני לא יודעת.“

כשנבחנה וקיבלה את התפקיד בהמיבנה היה נועד להריסה, קרה לה המהפך הפרטי שלה. כאילו איזה ברז נפתח ומשהו טוב הת־חיל לצאת ממנה. ואז באו עוד הצגות והתחילו לבוא הסרטים. סירסו של ג'ד נאמן השימלה ו־סירסו של דני וולמן התמהוני.

„גורא שנאתי לעשות סרטים אז,“ היא אומרת. „הייתי פסי־כית. הרגשתי כאילו לוקחים אותי לצבא. קמים בחמש וחצי בבקר. עובדים 16 שעות ביום. בלי ה־מסכיות שיש בתיאטרון. לא ידעתי מה רוצים ממני. כל העניין זרק אותי. חיכיתי שייגמרו ימי הצילום וייגמר הסיוט הזה ואני לא אשחק יותר בסרטים. דני וול־מן הציע לי אחר־כך לשחק ב־

ליאורה עם גדליה בסר
נגד עין הרע

נורן לכם מרינה

אנשים שבורים נמשכים אליה כמו פרפרים אל הנר - היא משחמשת בכוחה ומחוללת בהם תהפוכות לטוב ולרע - בשבוע שעבר התאבד אחד ממאמיניה - אחרים התגרשו בגללה והרסו את מישפחותיהם

בית המקדש

רינה שני, או ריין שיין, כפי שהיא מכנה את עצמה, יושבת בחדר־המגורים שבביתה בזיכרון־יעקב. על הקיר תמונות רבות ועל השולחן ספרים אינספור. רינה אינה מכלכלת את עצמה, מאמיניה הם הדואגים לכל מחסורה.

היא נוהגת לקבל את פניהם שלוש פעמים בשבוע ולהרצות לפניהם את הפילוסופיה שלה. לשני היתה מאז ומעולם חולשה לבתים בוהמיים. ביתה המשותף עם האדריכל דן איתן היה גם הוא עמוס בתמונות, במפות־תחרה ובכסויי קטיפה מרהיבים, בדיוק כמו הבית בזיכרון־יעקב.

היא היתה הכוהנת הקטנה של הבוהמה התל־אביבית בשנות השישים. גברים נטרפו אחריה, היא קבעה את גורלם של אנשים עוד לפני שהפכה לגורו של כת אצבע האלוהים.

ברחבי הארץ ניתן לפגוש גברים, מהם חשובים ומפורסמים, שיספרו כי רינה שני היתה דמות דומיננטית וחשובה בחייהם. גברים נהו אחריה, הפכו במידה מסויימת למה שמכונה בסלנג של הבוהמה „שפוטים" שלה, עוד לפני שהיא התחילה לדבר בלשון של גורו, עוד לפני שאפפה עצמה באווירה של מיסטורין מיסטי, עוד לפני שהסתגרה לה בביתה שבמגדיאל, ומאוחר יותר בזיכרון־יעקב.

לקרוע ספר

רינה שני אהבה מאז ומעולם לשנות גורלות ולהתערב בחיי אנשים. היה לה תענוג להתפרץ לבית ולחולל בו מהפך. היה לה צורך לקחת גבר ולשנות אותו מן היסוד, לסלק מחייו את כל מכריו וחבריו הוותיקים, לגרום לו לזלזל בכל מה שעשה עד שפגש בה.

אחד המיקרים המפורסמים וה־ידועים היא של משורר ידוע. ב־משך שנה תמימה הסתתר האיש בעליית־גג באמסטרדאם וכתב את הרומן האוטוביוגרפי שלו, שהיה מפתיע בסגנונו ובצורה החושפנית והאמיתית שבה נכתב. ברומן הוא עיצב מערכות יחסים, שהדקויות שבהן היו לבטח שובות לא רק את לב הביקורת, אלא גם את לב הקוראים.

הספר הזה היה בנפשו של ה־איש שכתב אותו. כשעמד לסיים את כתיבת הספר, פגש ברינה שני.

היא קראה את הספר וקרעה אותו לגזרים.

הסופר האומלל, שהקדיש לסיפורו תקופה כל־כך ארוכה וראה בו במידה מסויימת את יצירת חייו, נשבר. הוא לקח את הספר והש־מיד אותו. מאז לא כתב ספר נוסף וחייו השתנו כמעט לחלוטין.

הגברים של רינה שני מעריצים אותה עד היום. בתוכנית שעתיים משתיים בגלי צה"ל ניסו לראיין כמה מהם.

אבי בתה — האדריכל דן איתן, החי כיום עם ציירת בשם מימי, והמגדל את תמר, שהיא היום בת 17 — סירב לשוחח על האשה שהרסה את נישואיו הראשונים לסופרת רחל איתן.

יעקב רוטבליט — שהיה חברה של רינה עד לתקופה שבה הפכה הגורו של אצבע אלוהים, ושניהם בינתיים מחדש ועומד להפוך לאב בקרוב — סירב גם הוא לדבר על רינה שני.

עיתונאית שהיתה מקורבת לרינה במשך תקופה מסויימת ועקבה אחר מעשיה, סירבה להתראיין לאותה תוכנית רדיו.

רק גבר אחד בחייה של רינה הסכים להתראיין — היה זה ה־שדרן דורי בן־זאב, שסיים את הגשת תוכנית הרדיו שלו ברשת גימ"ל ומיהר לשוחח עם יוסי עוזרד על רינה שני.

בן־זאב לא חידש הרבה בדב־ריו. הוא דיבר על רינה כעל אשה יפה ומפתה, אשה האוהבת להש־פיע על אנשים. הוא הזהיר את אותם הצעירים הנוהים אחריה, ואמר להם שגורו אוהב ללמד את תלמידיו, אך אחרי שהוא גומר ללמדם הוא זורק אותם ככלי אין חפץ בו. דורי בן־זאב היה חבר של רינה שני במשך תקופה מסו־יימת, התגורר איתה בכפר־שמר־יהו.

גבר אחר בחייה של רינה שני הוא משה ינוקא, איש־בוהמה ידוע. ינוקא סיפר בראיון עיתונאי, כי לרינה היתה השפעה עצומה על חייו וכי עד היום, עשרים שנה אחרי הרומן הלוהט שהיה ביניהם, היא נחשבת בעיניו כאהבת־חייו.

סיבה לשערוריה

קשה לומר שהסופרת רחל איתן מתייחסת לרינה שני ב־הערצה. היתה זו שני שהרסה את נישואיה לבעלה ואבי שני ילדיה, האדריכל דן איתן. במרכז הרומן השערורייתי שכתבה, שידה ושידות, עומדת אשה ההורסת את נישואי הגיבור והגיבורה.

בראיון עיתונאי שנתנה איתן, המתגוררת כיום בניו־יורק עם בעלה האמריקאי ועם בנה הקטן, אמרה, כי רינה שני היא דמות מאוד מיוחדת, אך סירבה להודות כי היא־היא גיבורת הספר. אך כל מי שהיה מעורה בבוהמה התל־אביבית בשנות השישים יודע הי־טב כי שני היא גיבורת הספר.

כאשר הרתה רינה לדן איתן, סירבה להינשא לו. כשנולדה בתם תמר, לפני 17 שנים, היתה המו־דעה שהתפרסמה בכל עיתוני ה־ערב והצהריים מעוררת סנסצייה: רינה שני ודן איתן שמחים להו־לדת תמר. לידה מחוץ למיסגרת הנישואין היתה אז סיבה לשערו־ריה, אך רינה שני מעולם לא התייחסה למה שהחברה אומרת עליה. מאז ומתמיד היתה יוצאת־דופן בהתנהגותה ובלבושה.

בתקופה ההיא נהגה ללבוש שמ־לות ערביות ארוכות ומיכנסי ג'ינס. היא היתה בין הראשונים בבוהמה שגילו את הסמים, וחשיש הפך להיות חלק בלתי־נפרד מ־התפריט היומי שלה.

עם דן איתן התגוררה במשך כמה שנים בבית יפהפה ביפו ה־עתיקה. הבית, שחלונותיו צפו אל הים, הפך מרכז חברתי של ה־בוהמה דאז. רינה נהגה לשבת על הכריות ולרכז סביבה את עדת מעריציה.

בשלב ההוא בחייה עדיין לא גילתה עניין בגברים צעירים מ־מנה. זה התחיל לקרות לה כמה שנים מאוחר יותר, כאשר היחסים ביניה ובין דן איתן התחילו להת־ערער. איתן פגש ציירת יפהפיה וצעירה ממנו בשנים רבות מימי, רינה נדחקה הצידה.

באותה תקופה התוודעה רינה אל הבוהמה הצעירה, אל אנשי רדיו, עיתונות ושירה צעירים. נציגה הבולט של הבוהמה הצעי־ריה היה המשורר יעקב רוטבליט, שהיה אז בן 27. שני היתה מבו־גרת ממנו בעשר שנים.

מהרגע שבו פגש רוטבליט ב־רינה, השתנו חייו לחלוטין. הוא חזר אז משהות ממושכת בלונדון. היה לו טור סאטירי קבוע בעיתון הארץ בשם שחק אותה, הוא כתב שירים לאריק איינשטיין. אני זו־כר אותה בדרך לג'ימנסייה מפרי עטו הפך שלאגר של הנוער.

רוטבליט היה בחור מצליח. עד שפגש ברינה, ניהל רומן סוער עם צעירה ירושלמית בשם יעל אדלר, לאחר מכן ניהל רומנים בלתי־חשובים עם נשים רבות, בהן הזמרת מרגלית אנקורי. אך כשפגש ברינה, זנח את כל הרו־מנים שלו. האהבה ביניהם ניצתה כאש והם נסעו יחד ללונדון.

באותה תקופה עברה רינה שני פסיכואנאליזה. היא ראתה עצמה הכוהנת הגדולה של הפסיכואנא־ליזה. בכל מקום שאליו הגיעה,

הטיפה לפסיכואנאליזה, היא היתה שבוייה כולה בגימלאות הטיפול.

היא שיכנעה את יענקלה רוטבליט לעבור טיפול כזה, ולא רק אותו. בלונדון ניהלה מסע שכנוע בין ידידיה הישראלים שהתגוררו במקום, היא הצליחה עם כמה מהם.

ידידים חדשים

ג ברים ונשים חלשים נמשכו אליה כמו פרפר אל האור. תחילה היא לא ניסתה לשנות את חייהם באופן קיצוני, בשלב מאוחר יותר היא הפכה גורו עבורם.

הפסיכואנאליזה נטעה ברינה כוחות מחודשים, שהיא ידעה שגלומים בה, אך לא ידעה כיצד לנצלם. היא היתה קשורה בכל מאודה לבתה, תמר, שאותה העריצה, אך אחרי הפסיכואנאליזה לא יכלה לגדל אותה בכוחות עצמה. הילדה נמסרה לטיפולו של אביה, שגידל אותה ביחד עם ידידתו, מימי.

רינה הפכה בן־אדם חדש והחלה בחיים חדשים. היא עברה להתגורר במושבת הבוהמה במגדיאל, לא הרחק מביתה של הצוירת בתיה אפולו, לא הרחק מביתם של ג'ודי ויגאל קראוס, לא הרחק מביתם של יונתן ונורית גפן ולא הרחק מביתו של הזמר אריאל זילבר.

אולם למרבית הפלא, לא היה קשר בין רינה ובין אותם אנשים, שבאופן טיבעי סביר היה להניח שהיא תבחר בהם כידידים.

רינה שני בחרה לה חברים חדשים. ברחוב התכלת שברמתיים התגורר זוג צעיר, ישי ורות. הם גרו בצריף שוחד. השניים עסקו במלאכת האמנות. רינה התאהבה בישי, או נכון יותר ישי התאהב ברינה, ועזב את אשתו. הוא עבר להתגורר בביתה של רינה.

כבר אז התחילה רינה ללבוש בגדים מוזרים, לדבר על אלוהים כאילו היתה שליחה פרטית שלו. ישי הלך אחריה בעיניים עצומות. היא נהגה בו כרצונה. גם הוא, כמו האחרים בחייה, הפך ל„שפוס" שלה. למרבית הפלא, הצליחה ריינה להפוך גם את אשתו ל„שפוסה" שלה, וכך נוצר הגרעין הראשון לכת אצבע האלוהים.

מי שהכיר את ישי קודם לכן, לא יכול היה לזהות אותו כעת.

המורה לאמנות גידל שיער ארוך, הוריד ממישקלו קילוגרמים רבים והסתובב ברחובות רמתיים ומגדיאל כשהוא לבוש בכותונות לבנות ארוכות.

ישי הצליח להשפיע על צעירים רבים בני המקום, אלה החלו לסור לביתו ולהאזין לדבריה של הכרזמת הגדולה.

הורים מודאגים לא ידעו כיצד לפתור את הבעיה. הם באו לרינה וביקשו ממנה לחדול ולהשפיע על ילדיהם, אך זו שלחה אותם מעל פניה בטענה כי ילדיהם מבוגרים דיים בשביל להחליט בעצמם.

כוחה של רינה הלך והתעצם. היא הצליחה לגרור אל הכת חדשה שלה נשים וגברים נוספים. צעירה מרמתיים, שהיתה נשואה במשך שנים ארוכות, עזבה את בעלה ולקחה את ילדה והצטרפה אל הכת של רינה.

באותה תקופה פשטה מישטרת כפר־סבא על הבית במגדיאל, עצרה את ישי ורינה באשמת אחזקת סמים. רינה נשאה בבית־המישפט נאום, שבו ניסתה לשכנע את השופט כי אין כל רע בחשיש. באותה תקופה שינתה רינה את שמה לריין שיין. היא התחילה להאמין כי היא שליחתו של אלוהים עלי אדמות, התחילה להאמין כי היא אחותו של ישו ומורת הנשמות האבודות של העולם כולו.

בנאום שנשאה לפני השופט טענה כי המריחואנה היא קידוש השם, היא טענה כי היא נרדפת על כך שהיא מעשנת אותה. בשיחה עם עיתונאית טענה, כי החברה בישראל היא נאצית וכי הארץ המובטחת האמיתית איננה אלא הודו, וכי אלוהים התאכזב מארץ־ישראל.

מאבקה העיקרי של רינה היה נגד הוריהם של הילדים שנהו אחריה. היא הגדירה אותם כרוצחים מאשיסטיים.

סמים משחררים

א ז עברה רינה עם כת מאמינה להתגורר בזיכרון־יעקב. בשיחה מלב אל לב עם מכרה, סיפרה רינה כי אחרי שלקחה אל־אס־די, ואחרי שעשתה פסיכואנאליזה הבינה כי רינה שני מתה וכי בגילוי חד־פעמי נולדה ריין שיין.

רינה סיפרה כי אחרי שנת נדודים בחברתו של יענקלה רוטבליט בארצות־הברית החליטה לנתק עצמה לא רק מרוטבליט אלא גם מכל חבריה הקודמים ומבני־משפחתה. הפילוסופיה שלה אומרת, כי יש להינתק מהעולם הבינוני ומהעבר, לכן יש להחליף את השמות בשמות חדשים שהיא מעניקה למאמיניה.

עוד טוענת הפילוסופיה, כי יש לבטל באופן מוחלט את הקשר עם ההורים, האחים, האחיות וחברים הקודמים. בעזרת הסמים יש לשחרר את התלות המוחלטת בכל מה שקשר אותך קודם שהכרת את ריין שיין.

בנוסף לכך הטיפה רינה למאמיניה נגד שיטות־החינוך המקובלות ובעיקר נגד השירות הצבאי.

מאמיניה של רינה שני מתגוררים בסביבתה. בביתה שבזיכרון היא מתגוררת לבדה. לעיתים היא מחלקת את יצועה עם מאמין זה או אחר. המאמין האחרון שאתו קיימה יחסים מיניים היה צעיר בשם יובל אשכנזי.

רינה שני נולדה לפני 45 שנים להורים ממוצא פולני. היא נהגה לספר כי היא שונאת את אמה וכי האם היא שניסתה כל השנים ללחום בכישרונותיה.

שני אינה מקיימת כל קשר עם הוריה מאז שהיתה סטודנטית לפילוסופיה באוניברסיטה העברית בירושלים. את שירותה הצבאי עשתה כמפקדת בקורס קציני וכשהשתחררה, עלתה לירושלים ללמוד באוניברסיטה.

באותה תקופה ניהלה רומן סתר עם הפרופסור משה לזר, מי שהיה מאוחר יותר ראש החוג לספרות באוניברסיטת תל־אביב. עידידיה הקרובים נמנה מתי שמואלביץ', מנכ"ל מישרד ראש־הממשלה, הנשוי לידידתה־לשעבר שני, המשוררת ש' שיפרה.

כאשר נעצרה רינה שני באשמת אחזקת סמים, היה זה מתי שמואלביץ' שניסה לשחרר אותה מוקדם ככל האפשר ממעצרה במישטרת כפר־סבא.

רינה שני ציוותה באותה תקופה על ישי, ידידה, להתגרש מרעייתו. הרעיה עצמה, שהפכה „שפוסה" של רינה, נהגה מכל הרומן לנקות את ביתה של שני, לבשל לה ולבעלה, אהובה של רינה.

לפני כשנה התאהב ישי בה־40 ביעל, בת אחותו מקיבו

(המשך בעמוד 4

הבית והמאמינים

זהו הבית ב־זיכרון־יעקב, שבו מתגוררת רינה שני. אל הבית הזה עברה ממגדיאל, שם התגוררה כמה שנים ושם ליקטה את חבר מאמיניה. הבית נמצא באחד משבילי העבר של זיכרון, ומאחריו שדות רחבים ובאר עתיקה. שני נוהגת לשלוח את מאמיניה לבאר ושוענת כי שם הוא מקום ההיטהרות שלהם. בתמונה למעלה: שני עם מאמיניה בבית־המישפט, בעת דיון שהתקיים כשנאשמה באחזקת סמים ונעצרה על־ידי המישטרה.

גורו לכם מרינה

(המשך מעמוד 43)

אדים. הוא החליט להתחתן איתה בעידודה ובתמיכתה של רינה שני, המטיפה בדרך־כלל נגד נישואין והטוענת בתורתה כי הנישואין כובלים את האדם ואת חרותו ומ־שעבדים אותו.

בן רמות־השבים, התוודע אל רינה דרך ישי, שהיה המורה שלו ל־ציור. באותה תקופה נהג לפקוד את ביתה של רינה במגדיאל באו־פן קבוע והפך למאמין נלהב.

הוריו של יובל לא ראו ברצון את יחסיו עם הכוהנת המוזרה, שכן אליה. אלא שהיא עצמה נמ־שכה אל החלשים, אהבה לעצב את דמותם כחומר ביד היוצר. הבעיה של רינה היא, שהיא לקחה יותר מדי אל־אס־די, וזה שיבש לה את המוח.

„אז במקום ללכת שוב לעזרת הפסיכיאטר, כפי שנהגה בעבר, היא מוציאה את כל השיגעונות שלה על קבוצת אנשים צעירים, התלויה בה כמו אוויר לנשימה."

מה שאותו מחזאי אינו יודע הוא, כי בנוסף לקבוצת אנשים צעירים לסני גיל צבא, יש בין מעריציה של רינה נשים וגברים מבוגרים, שעזבו את משפחותיהם כדי לעבוד אותה.

היא מתייחסת אליהם בנוקשות רבה. אוסרת עליהם לבוא אל ביתה בכל עת שעולה בחפצם, מקיימת איתם מיפגשים קבועים שלוש פעמים בשבוע. הם באים לקנות לה כל טוב ולהניח את המתנות בעגלה העומדת בפתח ביתה. שני לא נגעה בכסף מזה חמש שנים, והמאמינים הם שמזרימים כסף לחשבונה בבנק.

עם רן איתן

רינה שני עם אהבתה הגדולה, האדריכל רן איתן. היא גרמה לכך שיתגרש מרעייתו ואם ילדיו, הסופרת רחל איתן. לאחר מכן ילדה לו את בתם המשותפת. כיום חי איתן עם הציירת מימי יחד עם בתו ועם התינוק שנולד לו למימי.

זוהר

רינה שני כנערת זוהר בסוף שנות החמישים, כאשר היתה מלכת המסיבות בעיר.

ספר הזוהר

רינה שני מחזיקה בידה את ספר־הזוהר, שהוא לדבריה התנ"ך שלה. היא סוענת שהיא אחותו של ישוע הנוצרי, ומשמשת כשליחת־האלוהים עלי אדמות.

עם צאן מרעיתה

רינה שני בחצר ביתה, כשהיא מטיפה לצאן־מרעיתה. המאמינים נוהגים

שואיה. בעלה בגד בה עם נשים אחרות והיא הרגישה נעזבת ר־אומללה. רק אחרי שהכירה את רינה שני התגלה לה האור. היא לקחה את ילדה היחיד, עזבה את בעלה והתחילה לעבוד את הגורו של כת אצבע האלוהים.

רינה שני מספרת כי חלומה הוא לחנך 12 שליחים שיפיצו את תורתה ברחבי העולם. עד כמה שידוע, היא הגורו הנקבה היחידה בעולם כולו.

היא עצמה לא נוגעת בכסף מזה חמש שנים. מאמיניה הם הדואגים לכל מחסורה. בפתח ביתה של שני שבזיכרון־יעקב עומדת עגלה, שעליה מעמיסים המאמינים כל טוב. הם אלה הדואגים להכניס כספים לחשבון הבנק שבחיפה, הם אלה שדאגו לשכור לה עורך־דין כשנזקקה לו, הם אלה המסדרים את ענייניה במישרדי־הממשלה.

בימים האחרונים, מאז התאב־דותו של הצעיר מוקי מלמד מ־שדה־בוקר, שהיה חבר בכת של רינה שני, נעלמה רינה עם מע־ריציה מביתה שבזיכרון־יעקב. גם במגדיאל אי־אפשר היה למצוא אותם. החבורה כולה מסתתרת ב־ראש־פינה, שם יש גרעין של חברי אצבע האלוהים, עד יעבור זעם.

הראשון

ישי, מורה לציור מרמתיים, שהתאהב ברינה והלך שבי אחריה. היא אילצה אותו להתגרש מאשתו, הפכה את אשתו למשרתת של שניהם ולמעריצה שרופה שלה.

מדוע הסכימה הפעם רינה שני לעדוך נישואין? מכיוון שבנישו־אין ראתה קיום של מוטו אחר בתורתה, והוא המוטו של השיח־רור המוחלט מהחלות בהורים. הוריה של יעל התנגדו לנישואיה וליחסים עם דודה, ישי, ששינה במצוות רינה את שמו מישי לאי־שי.

נגד ישי הוצא צו איסור־כניסה לקיבוץ, אך הוא הצליח להבריח את יעל מהקיבוץ והחביא אותה בראש־פינה, שם יש לרינה מע־ריצים רבים.

"חבורה של טמבלים"

עיר אחר שרינה שני הצ־ליחה להשפיע עליו באופן מוחלט הוא יובל אשכנזי. יובל, אך ככל שהתנגדו ליחסים כן נמשך יובל אל רינה כבחבלי־קסם.

הצעיר בן ה־17 נזקק לטיפול פסיכיאטרי, ואף אושפז בבית־חולים לחולי־נפש. כאשר ניסו הוריו להיעזר בחבריו לבית־הספר וביקשו מהם כי ישפיעו עליו לע־זוב את כת אצבע אלוהים, נדהמו לגלות כי החברים לא רק שלא הצליחו להשפיע על יובל — הם הצטרפו בעצמם לאותה כת מוזרה.

ידידיה הוותיקים של רינה שני אינם מתפלאים על השינוי המוח־לם שחל בחייה. „היא תמיד רצתה לשלוט על כל העולם," אומר אחד מידידיה. „הנה היא מצאה חבורה של טמבלים, חסרי עמוד־שידרה, ההולכים אחריה באש ובמים."

ידיד אחד, מחזאי מצליח וידוע אומר: „רינה היתה מאז ומתמיד אישיות כאריזמטית שאנשים נמ־שכים אליה. היא עצמה נמ־שכה אל החלשים, אהבה לעצב את דמותם כחומר ביד היוצר. הבעיה של רינה היא, שהיא לקחה יותר מדי אל־אס־די, וזה שיבש לה את המוח.

„אז במקום ללכת שוב לעזרת הפסיכיאטר, כפי שנהגה בעבר, היא מוציאה את כל השיגעונות שלה על קבוצת אנשים צעירים, התלויה בה כמו אוויר לנשימה."

מה שאותו מחזאי אינו יודע הוא, כי בנוסף לקבוצת אנשים צעירים לסני גיל צבא, יש בין מעריציה של רינה נשים וגברים מבוגרים, שעזבו את משפחותיהם כדי לעבוד אותה.

היא מתייחסת אליהם בנוקשות רבה. אוסרת עליהם לבוא אל ביתה בכל עת שעולה בחפצם, מקיימת איתם מיפגשים קבועים שלוש פעמים בשבוע. הם באים

זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...

יומולדת בחורף

כפי שידוע לכל אדם משכיל, יש ילדים שנולדו בחורף: הרוין בלתי מתוכנן, ללא ספק. איזה הורים שפויים היו מתכננים ללדת ילד, נניח בחודש דצמבר, לייבש לו את החיתולים מעל התנורים המפוארים בחדר, לפנק אותו בין הצטננות לשעלת ולמרוח לו את הטוסיק במישחה כשבחדר אין מעלות בכלל. אבל נניח שעברו שלושת החודשים הראשונים ועבר החורף הראשון. נו, אז נגמרו הבעיות? נידמה לכם!

הילד החורפי הבלתי־מתוכנן יחגוג את יום־הולדתו כל שנה בחורף. ואני לא רוצה לשמוע שום „מה זה משנה?" כי זה משנה מאד. בקיץ, למשל, אפשר להזמין את 28 החברים שלו לפיקניק בשפת־הים, או לערוך את יום־ההולדת בגן־השעשועים השכונתי, או אפילו על הגג או על המירפסת. במילים אחרות, אפשר להתחמק מפוגרום בלתי ניתן לשיפוץ בתוך הדירה. פוגרום זה כולל קרם שוקולד על הקירות, חומוס על הכריות, מסטיקים מודבקים על השטיחים, ידית ארון שבורה, כוננית ספרים עקורה מהקיר, וילון שבמיקרה נפל וקצת דרכו עליו ודברים אחרים, הכל בהתאם לכישרונות של חבריהם הקטנים המושחתים של ילדיכם. מי שיש לה שני בנים יודעת בדיוק על מה אני מדברת.

חברתי הלית, שהיא אשה מאד מודרנית ומתקדמת, מצאה פיתרון בדמותו של בדרן מיוחד לילדים. בגלל חינוך סוציאליסטי עיקמתי את הפרצוף ברגע הראשון, כי הרי זו בושה גדולה לשכור מישהו שיבדר לך את הילדים. אבל כשאמרה לי הלית „פעם התבייישנו לקנות עוגות מוכנות." השתכנעתי.

מהיום שמצאתי את הבדרן שלי, שאת שמו אינני מוסרת, אבל אפשר למצוא כמוהו בדפי־זהב, יש לי שני ימי שקט

בשנה. יום שקט עבור כל ילד.

כדי שלא ירמו אתכם, תדעו שהבדרן שלי נותן תוכנית של שעה וחצי תמורת 1500 שקל (נכון לינואר 83). התוכנית כוללת מישחקי חברה, שירה בציבור, קוסמות (כולל יונים שיוצאות מכובעים ודברים מפליאים אחרים), וגם כמה סרטים במכונת־הקרנה שהוא מביא איתו. באותו זמן יכולות האמהות האלגנטיות לשבת בחדר אחר, ללגום קפה עם קצפת ולגולל שיחה תרבותית נגד עבודה שכירה בקיבוצים, למשל. אחרי שהבדרן גומר את ההצגה שלו ומקפל את הציוד, מבקשים מכל אמא לקחת את ילדיה הנחמדים וללכת הביתה. כולם מרוצים, הילדים, האמהות וגם בעלת הבית.

אגב, שני הבנים שלי נולדו בקיץ, אבל אני משתמשת בשרותיו של הבדרן שלי, כי לי קר כל השנה.

E.T.

GO HOME!

אם אני תופשת את הסטיבן שפילברג הזה, אני מולקת לו, אתם יודעים מה. למה? ככה! יש לי ילד. נחמד, חכם, מצחיק, קצת מעצבן, קצת כולירה, ככה, ילד פחות או יותר נורמאלי. עד חופש חנוכה האחרון הוא גם היה ילד אינטליגנטי, סקרן, קורא הרבה, מתעניין בהרבה מאד דברים, משוחח באופן רציני על נושאים שונים, תלמיד טוב. אפשר היה לחשוב שהילד יגיע לגדולות.

ואז לקחו אותו לסרט של אחרי־הצהריים. מה יכול להיות יותר תמים מזה? אבל הסרט היה אי־טי, וככה נגמר לי הילד המעניין האינטליגנטי ונהיה לי ילד נודניק, שישן בלילה עם בובת גומי מגעילה בצורת אי־טי, מדבר רק עליו, חושב רק עליו, קורא כל שורה שנכתבה על הייצור המגעיל באיזה שהוא עיתון, שבועון או ירחון. החדר שלו עטוף בתמונות ופוסטרים של המפלצת הקטנה (לא אני קניתי לו את התמונות, הוא השיג אותן לבד, אני נישבעת). עכשיו הוא מבקש שאקנה לו פחיות בירה כי אי־טי אוהב פחיות בירה. על הלימודים אין מה לדבר, כמובן, מי זה אברהם אבינו בנו של תרח לעומת החבר המרגש מן החלל?

היום הוא פרץ בבכי קורע לב כשקראבעיתון שהאיש־גמד שלבש את חליפת הגומי של אי־טי מת. כדי להרגיע אותו מהבכי הבלתי פוסק הבטחתי לו שאקח אותו שוב לראות את הסרט (על גופתי המתה!) שמעתי שבשוודיה אסרו את הצגת הסרט לפני ילדים, אני חושבת שהם יותר חכמים מאיתנו. אם זה היה קורה לילד של גאולה כהן, היא בטח הייתה אומרת שאי־טי הוא סכין בגב האומה. מה אגיד לכם, כל הזמן אני רוצה לצרוח HELP!

מחפשים כלה מתאימה

יש לי הרגשה שחטפתי משהו טוב מרחל המרחלת. אבל חטפתי. פקט. זה שלי. העניין הוא שאני מחפשת כלה יפה ונחמדה בשביל חתן סוג א'א. תשאלו מאיפה יש לי חתנים מיותרים? אז ככה: בתל־אביב נפתח לא מזמן, מועדון אפוק־ליפסה. המועדון הזה נראה לי יותר כמו קאונטרי־קלאב, יש בו מיסעדה, בית־קפה, בר, מקום מיוחד לריקודים (אם אתם חושבים על פסדובלה או טנגו — תישארו בבית). הכל יפה כזה, מאוד מהודר, מאוד חוצלארצי.

אני מקווה שבעלי אפוקליפסה לא יהרגו אותי אם אספר לכם שמה שעשה עלי לא ראיתי שירותים כאלה. בטח תענוג לעשות שם עיסקות בנקאיות. המישפט האחרון הוא רק לתשומת ליבם של מנהלי בנק־המיזרחי.

אבל נעזוב את בתי־השימוש ונעלה לקומת המיסעדה. בעל המקום הסביר לי שזו לא מיסעדה או בית־קפה או מועדון דיסקו, כמו שאני חושבת. אלא מועדון. זאת אומרת שלא כל שמוק יכול להיכנס ולהזמין חומוס וחמוצים. הם לא רוצים אצלם שמוקים ואין להם בכלל חומוס וחמוצים. מי שרוצה להיות חבר במועדון צריך לוותר על 360 דולר מכספו הפרטי לטובת המועדון ואז הוא יכול לבוא מתי

שהוא רוצה ואפילו להביא חבר, אם הוא מבית טוב. חקירה קצרה העלתה שהם מוכנים בהתחלה להכניס גם אנשים שאינם חברי המועדון, כדי לתת להם הזדמנות לראות את הסחורה לפני התשלום. היה לי הרושם שהם מוכנים לקבל אפילו הכי הרבה רושם זה השירותים. שירותים, אני מתכוונת לבתי־השימוש. הכל חרסינה ורודה, מראות גדולות, כיורים יפים, מגבות נקיות וריחניות תלויות, פרחים בעציצי־נחושת. אני מוכרחה להודות שבאף בית־קפה או מיסעדה בארץ עוד אותי כחברה (אילו היו לי 360 דולר הידועים) ואם הם מוכנים לקבל אותי, בטח גם לכם לא תהיה שום בעיה.

עכשיו אתם כבר שואלים מה בילבלתי לכם את המוח עם חתן־כלה. תתאפקו קצת, הנה זה מגיע. תוך כדי הסבר על המועדון ועל דרך פעולתו בסגנון צרפתי (כמו בעליו) היה לי העונג הגדול מאוד לאכול מנה של פסה יוצא מהכלל ולידו סלט חסה אכסטרה־אורדינר (לא מתאים פה להגיד עלא כיף כיפאק).

שאלתי, מתוך נימוס כמובן, מי השף, ואז הציגו לפני חתיך משגע בן 23, נידמה לי, לבוש ג'ינס ובטלדרס בשיק פריסאי. טוב, מה יש לדבר, כבר אמרו שאלף מילים לא שווה תמונה אחת. בבקשה, הסתכלו, והיצור הזה, שכבר הספיק לעבוד כשף על האוריינט אקספרס — רכבת־העשירים האירופאית הידועה, הוא גם נחמד, גם בעל־מיקצוע, גם חתיך וגם יהודי. הוא גר בפאריס אבל הסכים לבוא ארצה על חוזה מיוחד לשישה חודשים. ניראה לי ביזבוז איום להחזיר אותו לצרפתים. מה שאני מציעה לחתיכות של תל־אביב, זה פשוט ללכת לאפוקליפסה, אפילו לסתם קפה של חמש אחרי־הצהריים, ודרך אגב לבקש להגיד משהו לשף, ששמו ברנן קפלן. אוי ואבוי לכן אם אתן אומרות שאני שלחתי אתכן.

ועוד באותו עניין

הנה איך עושים את שני הדברים הנפלאים שאדון קפלן לימד אותי.

פטה כבד אווז

500 גרם כבד אווז
500 גרם שומן של אווז
500 גרם חזה הודו
חצי כוס יין פורט או קוניאק
1 בצל גדול, 1 שן שום גדולה
אגוז מוסקט, מלח, פלפל.

מכניסים הכל לבלנדר ומפעילים עד שהכל נהיה מישחה. בינתיים משמנים תבנית אפיה, רצוי מפיירקס. מעבירים את המישחה לתוך כלי־הפיירקס. את כלי־הפיירקס שמים בתוך תבנית גדולה שבתוכה כוס מים. עכשיו הכל ביחד לתנור בחום של 150 מעלות ל־35 דקות.

את הפטה פורסים כמו עוגה ונותנים לכל אחד מנה על הצלחת שלו, בלי תוספות. זה לא אוכל של קיבוץ.

סלט חסה נוסח פאריס

חסה אחת
חצי כוס קוביות בייקון
קצת קרוטונים
חומץ, מלח, פלפל

רוחצים את עלי החסה ומייבשים במיסנגת (חשוב!) מעבירים לקערת הגשה. שמים חופן או שניים של קרוטונים. עכשיו מטגנים את קוביות הבייקון על האש מחבת ומוסיפים אותם לקערת החסה. לשומן שנשאר במחבת מוסיפים חומץ, מלח, פלפל ואם רוצים שן שום כתושה ואת כל הרוטב החם הזה שופכים על החסה. מערבבים בקלות ואוכלים מייד כשהכל עוד טיפ־טיפה חם. יותר טוב מטוב מאוד.

אם יש עוד מישהו שלא יודע מה זה קרוטונים, שלא יתבייש. קרוטונים זה פשוט קוביות לחם קטנות מטוגנות. אפשר לקנות את זה מוכן בתוך שקיות ואפשר לעשות את זה בבית משאריות לחם. חותכים את הלחם לקוביות ומטגנים בשמן, או אם רוצים שלא יהיה שמן, אפשר למלא תבנית בקוביות לחם ולהכניס לתנור ל־10 דקות. קרוטונים הולכים נפלא עם סלט חסה ועם מרק בצל או מרק אפונה.

ה„תהילה" הפרטית של אושרה

עיניים שקופות

אושרה אלקיים־רונן, שהיתה בין הישראלים הראשונים שלמדו אצל הכוהנת הגדולה למחול מודרני — מרתה גרהם, נודעה לא רק בכישרונה המיוחד, אלא גם ביופי נדיר ובחוש הומור מפולפל המתבטא ביצירותיה.

אושרה אלקיים־רונן. תי־אטרון תנועה". כך כתוב למטה על תיבת הדואר. אשה־ילדה. שיער אסוף מתולתל, עיניים כחולות מרצדות. „בת כמה את?" „מה זה חשוב?"

חולצה משובצת ומיכנסי קטיפה שחורים. יורדת על השטיח בעמי־דה של נר. רגליים מסתובבות באוויר. „אני מוכרחה לרזות ב־מיבצע בזק." יפה, שחקנית וחק־ינית חסרת־תקנה. מסתובבת ב־בית חסרת־שקט. הרבה טלפונים. אינטונציות בלי סוף. חוזרת על אותו מישפט פעמיים. עולמות של־מים עוברים ביניהם.

מכינה דו"ח של קבוצת התי־אטרון לרואה־החשבון „תשמעי, ביצירה הבאה שאני עושה אני מכניסה את המס־ערך־מוסף לתוך איזו סצינה רומנטית. מה את או־מרת? אפשר להשתגע. טעמת מ־עוגה?" סיוון ואמיר יוצאים מ־הבית על סקייטים. תיאטרון תנו־נה אמיתי. „אמא, תחליפי בגדים שאת יוצאת." „בסדר סיווני, להת־ראות ילדהל"ה." אמא לאיתי ו־אמיר, תאומים בני 16 ולסיוון, בת 13.

חגי רונן היה טייס. נהרג ב־מלחמת ההתשה. „אושר". כפי שכינה אותה חגי, נשארה עם תאומים בני 3 חריון של סיוון, 13 שנה עברו. השם אושרה אלקיים הוא כבר מימסד ב־ארון הבגדים. אחר־כך עוברת למשהו אחר. אי־אפשר לעצור בע־דה.

מרתה גרהם וג'וליארד

מישהו בעינבל מספר על פגי־שה בביתה. „אושרה הכינה לי כוס קפה. שאלה כמה כפיות סוכר לשים. שתיים אמרתי. היא שמה ארבע בכוס שלה, לקחה את העט ובחשה כמה דקות בכוס שלי."

„תהילה"

אחרי שנתיים וחצי של הש־תלמות בבית־הספר של מרתה גרהם, התקבלה אושרה לגוליארד — בית־הספר הגבוה לאמנויות שבניו־יורק. בגוליארד סיימה אושרה תואר שני במחול מודרני ובכוריאוגרפיה. „מוסיקה היה מיקצוע חובה שם," מספרת אושרה.

אושרה בכיתה ד' בנתניה. מכי־נה ריקודים לשירים ישראלים. „כשהתבגרתי למדתי שקוראים ל־זה ריקודים אכספרסיביים," היא מדגישה בציניות. אחר־כך בת 13, פעמיים בשבוע נסיעות מנתניה לתל־אביב לגרטרוד קראוס. שלוש שנים מאוחר יותר „האמביציה הי־תה בהיכון גבוה" — רצה אל מאחורי הקלעים בהבימה, כדי לקבוע ראיון עם מרתה גרהם. גרהם הזמינה אצלה ריקוד לבחי־נה. אושרה עושה חזרות שבוע ימים עם דני שליט, בן כיתתה. ריקוד לפרלוד של רחמנינוף. ב־בחינה היא שכחה את הריקוד ועושה אימפרוביזציה. אמא מת־חבאה מאחורי הקלעים. גרהם מציעה לה מייד סטיפנדיה. אמא יוצאת מאחורי הקלעים ובוכה.

אושרה בניו־יורק. רצה מסטודיו של גרהם לעוד כמה סטודיו לת־פוס עוד כמה שיעורים. היא מק־דישה שנתיים וחצי לגרהם ו־עוברת לבית־הספר ג'וליארד. פגי־שה עם לואי הורס — מורם ו־רבם של גרהם, פול טיילור ומרס קנינגהאם. „גרהם היתה גדולה, אבל כבר אז הרגשתי שהנוקשות של הסגנון שלה עלולה להגביל את החופש היצירתי שלי."

היא עשתה מייג'ור במחול מו־דרני של גרהם ומייג'ור בכורי־אוגרפיה. עד אז עשו רק שתיים מייג'ור בכוריאוגרפיה בג'וליארד, שהיה קיים כבר עשרים שנה.

מוסיקה היה מיקצוע חובה. היי־תי יושבת ארבע עד שש שעות ביום להקשיב למוסיקה. התחלתי ב־9 בבוקר ויצאתי אחרונה ב־משך ארבע שנים."

עם גמר הלימודים נשארה אוש־רה עוד שנה בניו־יורק והכינה ערב מיקצועי. ליקטה עשרים רק־דנים מיקצועיים. רובם הפכו לכור־כבים במרוצת השנים. בערב נכחו בין היתר אנתוני טיודור ומרתה גרהם. גרהם באה נרגשת מאחורי הקלעים והבטיחה לצלצל אל ידי־דה, לואי הורס, ששכב בבית־החולים ולדווח לו על הקונצרט. שבוע לאחר מכן הוא נפטר.

שנתיים לפני שחזרה ארצה באה לביקור מולדת. על שפת הים פגשה את חגי רונן, טייס צעיר מקיבוץ אפיקים. הוא ביקש מ־בעלה של אחותה להחליף איתו במטקות, כדי שיוכל לשחק עם אושרה. הם החליטו להתחתן. אושרה חזרה ללימודים, חגי בא אליה לביקור לכמה חודשים.

תיאטרון תנועה

בת־שבע דה־רוטשילד הח־ליטה להקים את בת־שבע. היא הקימה בו־זמנית שתי קבו־צות תיאטרון — אחת בניו־יורק

בחווה אושרה נולדה בנתניה למישפחה חקלאית שהתגוררה ברמת־טיומקין. כילדה בילתה הרבה שעות בשדה עם ארבע אחיותיה ואחיה. האם היא ממוצא רוסי והאב הוא ממוצא ספרדי.

האשה־הילדה שלמדה אצל הכוהנת הגדולה, מרחה גראהם, ובבית־הספר לריקוד ג'ול יארד, החליטה לרקוד בחתונה אחרת

ואחת בארץ. אושרה, עם הקבוצה של ניו־יורק, חזרה ארצה, כרקדנית. פרמיירה של בת־שבע ב־1964. אחר־כך כוריאוגרפיה שלה עם שמעון בראון, אדם וחווה — פרודיה. רקדנית שרוקדת עם נעל שפיץ ונעל בלי. בינתיים היא גרה עם חגי בבסיס צבאי ברמת־דויד וטסה יום־יום לתל־אביב. „צברתי גם שעות טיסה," היא מתלוצצת. מאוחר יותר עש־

מסע אל שום מקום וליקוי מאורות בבת־שבע ובלהקה הקיבוצית כמה מתולות, שהאחרון בהם, צלע, שוק וכל היתר — שוב פרודיה, היוותה ציון־דרך במחול הישראלי.

לפני שנתיים חזרה לתל־אביב כדי לנסות משהו אחר — תיאטרון תנועה. „הרעיון תמיד היה הכוח המוביל בכוריאוגרפיות שלי. התנועה היתה בעצם דבר מישני שבא לשרת אותו. אי־אפשר לומר שהתחלתי לעשות תיאטרון. נכון יותר שחדלתי להתעסק באופן מוחלט בתנועה. מה שמעניין אותי היא יכולת והבעה ואישיותו היצירתית של האדם. מספיק שיידע להתנועע. מאז ומתמיד נמשכתי ממוגדרות. לכן אני עובדת בשיטת האימפרוביזציה. האפשרות הזאת לזרוק את עצמך בלי תבנית מוגדרת, מביאה לדעתי לתוצאות הרבה יותר מרחיקות לכת, מאשר יצירה בתוך סיגנון נוקשה."

חמישה אמנים מתחומי יצירה שונים — פנטומימה, זימרה, תנועה ומישחק, חברו יחדיו לנסיון בן שמונה חודשים שהניב בסופו את טרמינל. המופע זכה בפרס כיגור דויד בשנה שעברה כיצירת המחול המקורית, והוזמן השנה לפסטיבל ברלין, לפסטיבל אדינבורו ולפסטיבל הסתיו בפאריס. „מה שחשוב זה המיפגש עם קהל חדש. התגובות היו שונות במקומות שונים. את שיא ההצלחה קצרנו דווקא בגרמניה. קהל זה, שאמון על הרבה סגנונות מחול, זיכה אותנו בתשואות מרגשות."

האבסורד כמציאות

„לגבי החיים בנויים כרצף של תחנות־מעבר. יש תחנות סופיות שבסך הכל הן זמניות. אולי מה שחשוב בעצם, הם המעברים בין התחנות. לכן קראתי ליצירה טרמינל. יש תנועה מתמדת של התרחשויות ותגובות, של יחסי־גומלין בין מאורע למאורע ובין האנשים עצמם. הזרימה היא העיקרון הראשי בעבודתי. אם היא אורגנית, מקבלת היצירה הגיון פנימי משלה. זהו תהליך של זמן. לפעמים אני זורקת נושא מסויים והוא מתפתח למשהו אחר — יותר מוצלח או יותר נכון, ואז הרעיון הראשון הופך להיות מישני. זה מסקרן אותי. אנחנו חושבים דבר אחד ויוצא משהו שונה לחלוטין.

„אני מנסה לתפוס את המציאות בקרניים שלה על־ידי הבאתה לאבסורד. דרך האבסורד יש, לדעתי, נגיעה במציאות. על כל פנים, כך קל לי יותר לראות את החיים. מצד אחד אני רצה עם רעיון, נותנת לו להתגלגל לכל הכיוונים, ומצד שני אני מגבילה אותו. כאילו מעריכה על האבסורד כשאני מציבה, למשל, כיסא. כאילו אומרת נסה ללכת כמה שיותר רחוק סביב הכיסא הזה. נוצר מתח מרתק בין הרעיון עצמו ובין האומנות — אותם כלים שאינם יומיומיים."

יום אחר. אוניברסיטה. אושרה אוספת רעיונות ל„פעם הבאה". שומעת הרצאה ורושמת „איזמים" במחברת. „באיזשהו מקום האינטלקטואליזם הזה מצחיק אותי. הוא לא נוגע בחיים עצמם. זוהי דברת — מילים שפורחות באוויר. בסך־הכל האדם נראה לי מכונה מאד חלשה. כל האינטלקט הגדול הזה יכול להתמוטט בגלל תקלה ריגשית. המיפגש האמיתי עם החיים, לדעתי, זה הורים ומישפחה.

„הקשר בין האדם לרחם הוא מוטיב המעסיק אותי לא מעט. זוהי מין נקודת אחיזה שאי־אפשר להינתק ממנה. הוא הדין לגבי המקום שבו אני יוצרת. אני מסוגלת. אמנם, ליצור במקום אחר, אבל פה הבית שלי ולכאן אני שייכת, עם כל הביקורת שיש לי. לחיות בחו"ל זה כמו לאבד את האישיות שלי. כנראה שהראשוניות היא בכל־זאת דבר חזק אצלי."

תיאטרון תנועה הפך אחרי טרמינל למושג רווח בנוף התרבותי שלנו. בדרך כלל הוא קשור למושג חדש בשם תיאטרון אחר.

„אני מגיחה שבאופן טבעי יש השפעות וזה חיובי," מחייכת אושרה. „בסיכומו של דבר, לא השילוב של כמה אמנויות הוא העושה אותי מקורית. המקוריות נמדדת בערך הסגולי של היצירה — מה היא מעוררת ומה טמון בה."

אוריאלה ויים ■

ארוחת בוקר

עם אחד התאומים, אמיר בן ה־16, ועם סיוון בת ה־13. האווירה בבית תוססת ומלאת חיים כמו ביצירותיה. הרבה תנועה, הרבה קפיצות לסטוריזה, למיטבח ולחדרים השונים. הרבה מוסיקה והרבה מאוד טלפונים.

חווה בגן־עדן

מבצעת אושרה ב־ריקוד **אדם וחווה** עם שימעון בראון בשנת 1965 בלהקת **בת־שבע.** הריקוד — פרי יצירתה — בוצע בלהקה במשך שלוש שנים והיה שילוב של הומור ושובבנות. היתה זו היצירה הישראלית הראשונה שיצאה לאירופה.

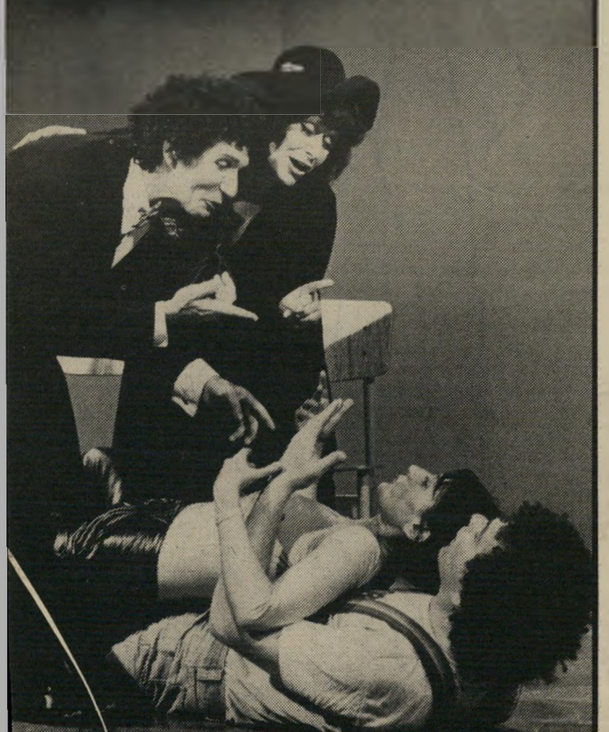

„הטרמינל"

היה שם ההצגה האחרונה שביימה אושרה שבה שילבה ארבעה תחומי אמנות שונים – פנטומימה, שירה, מישחק ותנועה. „לגבי החיים בנויים כרצף של תחנות.

תחפושות פורים לכל המישפחה
ללא הוצאה כספית מיוחדת

פורים בזול

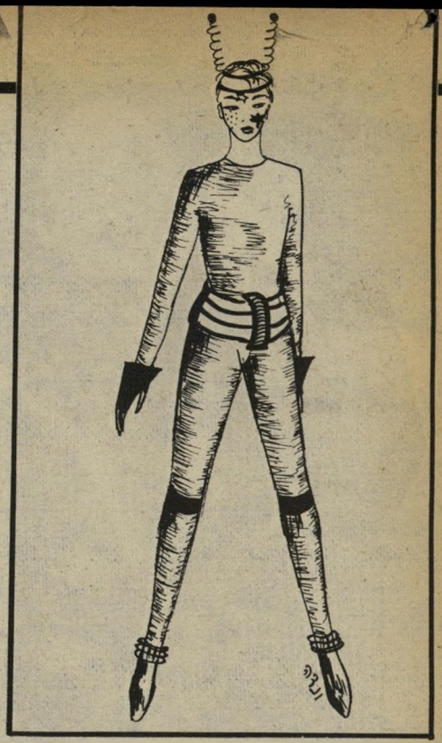

איש חלל כל ילד רוצה להיות אי־טי. הפיתרון הוא בגדים ישנים, ספריי בצבע כסף, ברזלים מלופפים ואיפור מתאים.

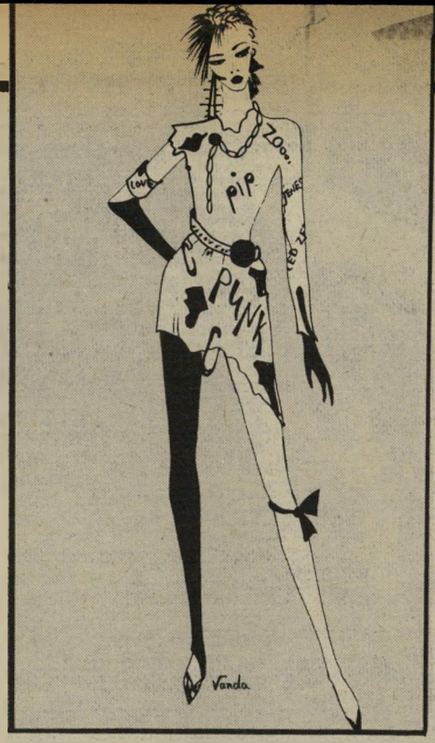

פאנק תחפושת המתאימה לבנות ולבנים. ואפילו לאמהות המרגישות שאיחרו את הרכבת. חצאית מיני, סיכות ביטחון ואיפור מוגזם.

מדוע סובלות נשים רבות בחודשי ינואר־פברואר מכאבי ראש? מדוע חשות רבות מאיתנו לחצים שונים ומשונים? הסיבה לכך פשוטה ביותר: זוהי מחלת פורים, מחלת האמהות החושבות וחוככות השכם והערב: למה יתחפש הבן? מה תלבש הבת? ואיך ניראה במסיבת הפורים שאליה הוזמנו ושבה נאמר לנו כבר מראש התחפושת היא חובה!

ובכן, אל דאגה, הירגעו. הפיתרון הרבה יותר קל ממה שחשבתן, וניתן לביצוע גם ללא הוצאה כספית מיוחדת. התחפושות גם אינן מסוכנות ואינן עשויות נייר או פלסטיק. אינכן צריכות להיות תופרות מעולות וגם לא מעצבות מיקצועיות. אינכן צריכות לייגע את מוחכן מה ואיך. כל אשר עליכן לעשות הוא לקרוא את אשר לפניכן, לבחור באחת האפשריות, ואם יתחשק לכן להכניס שינויים — קדימה.

לא נוכל להתחיל במלאכת הסבר וההכנה בלי להודות לנילי טופז, האופנאית מרמת־גן, על תרומתה ועזרתה. היא אשר ישבה וחשבה איך להקל על חייכן.

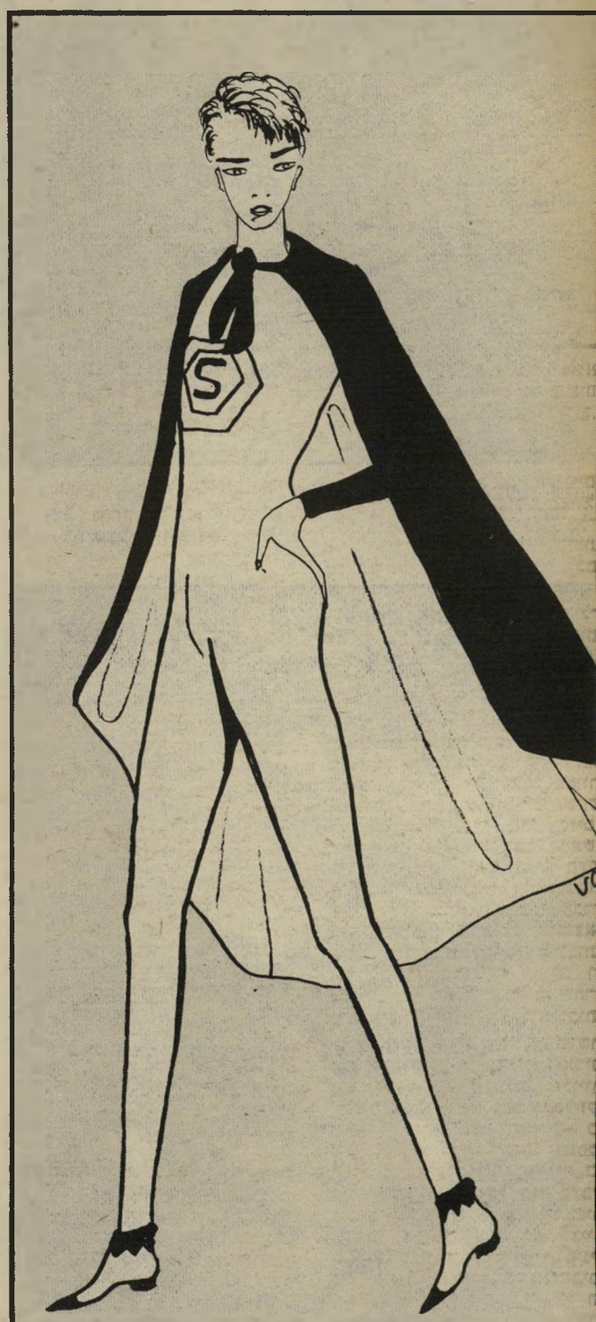

סופרמן של המעצבת הצעירה ונדה רוזן, (העולם הזה 2366): בגד־ריקוד בצבע אחיד, פיסת קרטון צבוע באות S וגלימה ציבעונית היכולה להיעשות מסדין אדום או מחיבורן של שתי מגבות אדומות תואמות כשבקצוות תופרים סרט לחיבור.

מנקה ארובות תחפושת המתאימה לכל הילכלוכונים שנראים כך כל השנה, בלי להתחפש. תנו לקסנים עיפרון שחור ביד, ושיתחילו במלאכת הצביעה והציור העצמית, על הבגדים וגם על עצמו, טוב להתבסאות אישית.

אי־טי
פשוט וזול

עכשיו לתחפושת. בעולם שלנו, עולם שכולו טוב ושרוב בני האדם הם עם שתי רגלים על הקרקע, רוצים דווקא הילדים להיות אנשי־חלל. למה חלל? תשאלו את אי־טי. תתפלאו, אבל זוהי תחפושת קלה להכנה, ואינה גוזלת זמן רב, וגם לא ממון מיותר. כל אשר עליכן לעשות הוא לקחת זוג מיכנסים וחולצה שאינם בשימוש, פלוס נעלים שכבר אבד עליהן הכלח, אך בכל זאת כאב הלב לזרוק אותן, לגזת לחנות לחומרי־בנין ולקנות קופסת ספריי בצבע כסף, להתיז על כל הבגדים עד שיכסיפו. אחר־כך לוקחים ברזל בעובי בינוני, מסלסלים אותו בצורת קפיץ כדי שיווצרו שתי אנטנות, ומחברים בליפוף לסרט אדום שייקשר על המצח. מוסיפים לאנטנות כדור פינג־פונג, ואם רוצים צובעים גם אותו בצבע כסף. את הפנים מורחים בטאלק. בעיפרון אפור־כחול

ליצני החצר

והמצחיקים. לוקחים מכנסיים וחולצה במידה גדולה, דוחסים כרית לבטן, פפיון ענק, בלון ביד, פינג פונג באף ובדילוגים עליזים יוצאים לרחוב החוגג.

מאפרים את העיניים בקו עבה. שמים מבריקים ונוצצים על הפנים. מי שאינו מחזיק בהם בין בכליי האיפור, יכול להשיגם בפרפומריות. את השפתיים צובעים בצבע כחול, והתוצאה — איש־חלל מושלם.

מי ששומרת על תחפושת יכו־ לה לשמרה לשנה הבאה ולהחליף אדם, מוגש כאן רצפט של פאנק לכל המישפחה.

בנות ואמהות שלא זרקו את גרבי הניילון השחורים עם הרכבות תשמחנה. לאלה שכן זרקו, קחו זוג חדש. אבל ממין זול, ועשו בו שמות פה ושם. ליבשו חצאית מיני שחורה — אבל באמת קצרה

לילדים הרוצים להיות אנשי חלל הפיתרון פשוט וזול. לוקחים זוג מיכנסיים וחולצה שאינה בשימוש, נעליים ישנות, קונים בחנות חומרי בניין תרסיס צבע כסף ומחזירים על הבגדים שיכסיפו

עם חברתה בתחפושת אחרת. ב־ עתיד אפשר גם למכרה לשכנה, או אפילו להשכירה. תלוי איזו אשת־עסקים את.

פאנקיסט ולורד

יורדים מן ההלך, ולאלה שאינם רוצים להיות כאחד ה־

— ותיקעו בה הרבה סיכות־ביט־ חון בגדלים שונים בצורה לא מסודרת.

הוסיפו חולצת טריקו ישנה ו־ צבעונית, וגיזרו אותה בצורה לא סימטרית — שרוול אחד ארוך, בפראנזים, והשני קצר. חררו ו־ גיזרו בלי בושה. הוסיפו הרבה שרשרות פלסטיק בצבעים שונים, וכן סיכות צבעוניות עם כתובות של אלילי הפאנק. אם אין לכן סיכות צבעוניות כאלה, קחו קר־ טון עבה, גיזרו משולשים וע־ גולים, ציבעו אותם ורישמו ב־ לורדים את שמות הלהקות והז־ מרים הנערצים, ותיפרו זאת לבגד או חברו עם סיכת־ביטחון. לאלה שתמיד קר להן, ליבשו ז'קט ג'ינס, רצוי גדול ממידתכן.

נפחו את השיער ואל תסתרקו. קחו גירים ציבעוניים, פוררו אותם לאבקה, ושימו צבע שונה על כל קבוצת שיער. אפרו את הפנים בסאלק, הדגישו את הלחיים והז־ שפתיים בשפתון אדום וחזק. אפ־ רו את העיניים בצורה מוגזמת בצבעים רועשים, הוסיפו עגיל ארוך באוזן אחת. אם אין לכן, כזה הוסיפו על עגיל קצר כמה מהדקים.

לבנים ולאבות, לבשו מיכנסים שחורים או ג'ינס ישן. ציירו ב־ ציבעי שמן סיסמות ושמות של להקות. שימו חותלות צבעוניות בצורה לא מסודרת. ליבשו חולצת טריקו מיושנת ונעלי שפיץ. שמנו את השיער וסרקו אותו לאחור או עשו שביל באמצע או בצד. אל תשכחו לשים עגיל אחד ב־ תנוך האוזן. הדגישו את העיניים בעיפרון כהה ובלו בנעימים ב־ מסיבת הטוויסט והרוק.

לכל האנטי־פאנקים, גם לכם יש מזור, והוא בצורת הלורד ה־ אנגלי. התחפושת מתאימה לשני המינים, הרוצים להופיע יחדיו.

הלורד, כלומר הגבר, ילבש זוג

לורד ולורדית

תחפושת נהדרת להורים מרובעים שלא רוצים לעשות צחוק מעצמם וגם עושים טובה שמתחפשים. לובשים כמעט את כל הבגדים הרגילים בשחור ולבן.

ניתן להשיג בחנות סידקית לפי מטר, וזה לא כל־כך יקר.

הז'קט השחור שיילבש על ה־ חולצה רצוי שיהיה עד כמה ש־ אפשר מהודר, עשוי קטיפה, סאטן או אפילו סמוקינג. בכיס העליון תיקעו מיטפחת לבנה מתחרה או ציפורן אדומה. מסרט קטיפה ברור חב של 2-3 סנטימטרים הכינו עניבות פרפר גדולות. בשביל ה־ חולצות, ופרפרים קטנים יותר שיודבקו על הנעליים השחורות. השיגו כפפות לבנות והשחילו כפות ידיכם לתוכן. קחו בריסטול שחור, גיזרו אותו בצורת גליל בקוטר ראשכם. הדביקו למעלה עיגול נוסף, וחברו בדבק או ב־ סיכות, והרי הצילינדר מוכן.

איפור הפנים יהיה עדין, כמו שלורד או ליידי צריכים להיראות. לגבר, שכל חייו חלם לגדל שפם — עכשיו זה הזמן. או שתצמיח אותו לכבוד פורים, או שתסתפק בציור שפם על־ידי עיפרון שחור או ג'ינג'י.

ליכלוך ובורסה

אם תחפושת, אי־אפשר בלי ליצני פורים לכל המיפשחה. קחו מכנסיים רחבים. הכניסו לתו־ כם כרית, הוסיפו חולצה מנוקדת או משובצת, ואל תשכחו את ה־ שלייקס למכנסיים. שימו פפיון ענק עשוי בד או בריסטול צבוע, קחו כדור פינג־פונג אדום, חיתכו אותו כמעט לשניים, בעזרת מחט השחילו לתוכו גומי דק, שימו אותו על האף וקישרו את הגומי מסביב לראש. ציירו שפתיים אדו־ מות גדולות מחוץ לקו הטבעי של הפה, הגדילו את העיניים על־ידי ציור קו חיצוני מעוגל מעל גבת העין, הדגישו את הל־ חצים בצורה בולטת על־ידי צביעת שני עיגולים אדומים, והרי לכם תחפושת קלילה לכל המישפחה.

ולילדים שהאמהות צריכות ל־ החליף את בגדיהם שלוש פעמים ביום, חג פורים הוא חגיגה מדוע? כי עתה תוכלו להתחפש למה שאתם באמת — למנקי ארו־ בות. קחו זוג מכנסיים וחולצה טריקו שאינם בשימוש, פלוס מג־ פי גומי שחורים, תנו לילד את התענוג למרוח את עצמו כאוו־ נפשו בעיפרון שחור. שיקשקש על הבגדים וילכלך את הפנים שימו לו כובע ישן על הראש קחו שני קרשי דיקט והכינו מע־ סולם קטן עם שלבים. קחו חתיכו ברזל ותלו עליה כל מיני מבר־ שות ישנות וכל הזבל שתמצא בבית ושמתאים למנקה ארובות את כל זה תלו על הסולם ו עכשיו תנו לליכלוכון הקטן להר גיש איך זה להיות מנקה־ארובות

ואי־אפשר לסיים בלי התחפוש הכי חמה והכי אקטואלית לפורי 83, הלא היא הבורסה. זכויו הרעיון שמורות לרחל קפלינס שלא הרוויחה ולא הפסידה, כ היא פשוט לא היתה בעסק והרי תחפושתה: על בגד־גוף ב צבע אחיד או על כל בגד בצב ניטרלי מדביקים בצורה סטגוני שטרות כסף. אפשר גם לציי שטרות כסף וכן צמודים למיני הם, קרנות נאמנות, ספקולטיבי תירוש, פיבי, רונית וכו'. על ה מצח מוסיפים סרט שעליו יהי כתוב „אם אין כסף אין תורה או „אם אין אני לי מי לי" ושא מיני מישפטים, וזהו. צאו לרח בות ולמסיבות, ריקדו עילצו צהלו.

אינדיאנית

שבגדיה עשויים שק תפוחי אדמה גזור פרנזים. הציורים הם של ונדה רוזן.

מכנסיים שחורים. האשה חצאית צרה שחורה וגרבי ניילון שחורים עם פס מאחור. שניהם ילבשו חול־ צת תחרה לבנה. אם אין לכם כזאת, קחו חולצה לבנה רגילה והוסיפו לה תחרה בקידמת החו־ לצה ובקצה השרוולים, כך שהק־ צוות ייצאו מן הז'ק־ט. את התחרה

נמר של עיר

סינתטיות מילולית של לוז(ר) סיפרותי ✷ ליאון פויכטוונגר כותב ספר ישראלי ✷ האבא של אודי חמודי ✷ המסע מ"בוורת" ל"דודה" ✷ מליוורדו דה'וינצ'י למיכאל אנג'לו

מקור

לוז חלול

כנראה שבחוג לספרות עברית באוניברסיטת בר־אילן אין איש שמעז לומר לפרופסור **צבי לוז**, את שצריך לומר לו על יצירתו הספרותית (ולא ביקורתית). ואין מי שיאמוד את ערכה של הספרות, שאותה מחבר הפרופסור הנכבד, בכלי־הביקורת המקובלים בחוגים לספרות.

באחרונה פירסם הפרופסור צבי לוז רומן חדש תחת הכותרת הצטלבות*. רומן שהוא בבחינת להג מילולי בלתי־חדל, מראשיתו ועד לסופו. בהצטלבות שואף הפרופסור לוז להגיע לעולמם של בני הדור הצעיר בישראל. אך כוחות היצירה שלא ניתן בהם, אינם מסייעים בידו. שאיפה זו נפתחת מהפתיח שבו מספר גיבור הרומן: **„בכיתה האחרונה בתיכון העירוני שבצפון תל־אביב היתה לי חברה, שולה מרחבי היה שמה; ולא רק אני, רוב הבנים בכיתה אהבו אותה, כמעריצים ניפתרים או כמחזרים חצופים, אבל שולה פחדה כי לבדי, לא בגלל שהייתי היפה או הזריז או החכם מכולם היא פחדה כי...**" מישפט פתיחה בן 55 מילים, הזקוק לטיפול אנשי החוג ללשון עברית באוניברסיטה שבה עובד הפרופסור לוז על תלמידיו.

לוז מנסה לפתח ב־179 עמודי הרומן שלו דמות טרגית של בן־התקופה, המתאהב בבתו של אלוף בצה"ל, המתאבדת ערב גיוסה לצה"ל. ההתאבדות משבשת את חייו של **דן נחומי**, גיבורו הדהוי של לוז. לשונו הסנתטית של לוז, שלפיה חברתו של דן נחומי, שולה, מרעימה את הוריה, אך לובשת: **„בגרים נועזים, ג'ינס מפולאים וחולצה אדומה..."** מבי־אה את המחבר עד ל: **„...בסתיו, סוף סוף מיקרה טוב של שבירת בתולים, שהיה קשור בניסיעת הוריה של שולה..."** שבירה, המעוררת את הקורא כבר בעמוד 9 למחשבה, שמוטב היה אילו לא היו נשברים בתוליו של הפרופסור והוא היה ממשיך בעיסוקיו בקתדרה שבין בני־ברק לרמת־גן.

דן נחומי הוא דמות חד־מימדית המגיעה לשיטחיות מחרידה. הוא מצליח לשגל את אמה של שולה, אחרי התאבדות הבת, להעביר סידרה מכובדת של מרצות מהאוניברסיטה העברית על פינו המושחז בעברית של בית־מרקחת, תוך שהוא מקדם את עצמו בקאריירה אקדמית מרהיבה בסוציולוגיה („**אני דווקא אוהב נשים מלאות האמהיות...**").

הכישלון של לוז כמחבר, מגיע לשיאים מחרידים ברדידות שבה הוא מעביר את גיבורו, דן נחומי, דרך אירועים כמילחמת ששת־הימים, אירועים שגם ההדיוט שבקוראים או בתלמידי הפרופסור לוז, יחשוף את אי־אמינותם.

גם ההמצאות הסוציולוגיות באגורות שחוקות אודות דור המייסדים, שאותן מניח לוז בפיו של דן נחומי, אינן עומדות בכל קנה־מידה ערכי, מה עוד שהגיבור נוטל לביתו מהספרייה הלאומית חומר שלא ניתן להוציאו מחוץ לכותלי הספרייה: **„ברכים ישנים ומתפוררים של חוברות הפועל הצעיר ו'האחדות' ומיתי קונטרסים ישנים שאני שואל במדור מיוחד של בית־הספרים הלאומי..."** תיאור, המעלה מן הסתם חיוך של רוגז אצל עובדי הסיפריה הלאומית.

לוז גם אינו מצליח לפתח את הנושא המטרידו מן הסתם כסופר, עניין **„דם־החלוצים שנמהל בדם המוחרים..."**, והוא פוסק: **„לא שאבא שלי אשם כלפיי, שמהל את דמי; הוא לא חשב כלל על דמה של האישה שלקח לו בתל־אביב, והוא הוליד אותי בלי חששות מוקדמים על מריבת דמים בדמים..."**

פרופסור לוז
שבירת בתולים

בינות לעיסקי דם מוליך לוז את גיבורו בכל משבר אפשרי, באמצעות הכסף של אותו דם סוחרים, שהוא ירש ותורם בכל לרדידותו הבלתי נסבלת.

גם התפרצותו של דן נחומי בין כותלי האוניברסיטה כלפי המרצים הבוגרים ממנו לסוציולוגיה, מעידה מן הסתם על יצרים של הפרופסור לוז, לתקוף באלימות פיסית פרופסורים ערכיים ממנו בתורת הספרות. אלא שעניין זה עשוי לעניין את חוקרי הפסיכולוגיה של הפרופסורים לספרות, ולא את ביקורת הספרות.

לשיא רדידותו התיאורית והבלתי־אמינה מגיע לוז בתיאורי בית־החולים לחולי־רוח, שם כובש דן נחומי את החולה **עדנה שאולי**, באותה „הצטלבות" ש־העניקה מן הסתם להצטלבות את שמו, תוך שהוא מותיר את הקורא שעור פה, ומלא תהיות בשאלה: מה הביא אותו לבזבז זמנו בקריאה בספר כה משעמם ובלתי אמין.

לסיכום, לא ברור מה הביא את בנו של יו"ר הכנסת לשעבר **קדיש לוז** (מי שסופר עליו: כאשר אמר אחד לחברו „מדוע אתה אומר שאין במדינה אנשים ישרים? ישנם אנשים ישרים... ישנו... קדיש לוז... קדיש לוז... ו... קדיש לוז..."), ומשמש כפרופסור לספרות עברית, לחבר רומן להטל עוגן בנפשו של שיהיה בכוחו להט"ל עוגן בנפשו של אחרון קוראי הספרות הישראלית, באותה אסופת דפים וגיליונות דפוס, הכרוכה בכריכה רכה ונושאת את השם הצטלבות.

מן הראוי לומר לפרופסור לוז, המלמד באוניברסיטה דתית, מעט מדיברי חכמי העבר: **„לוז חלול היה עומד על פתחה של מערה, והיו ניכנסין דרך הלוז למערה ודרך המערה לשיר"** (מד"ר בראשית). שמוטב לו לעסוק בפרופסורה לשמה, ולא לעסוק עוד בליטרטורה, שהרי האל לא הפניק לו כישרון לכך. לבי לבי על ידידיו של לוז באקדמיה שאינם מטריחים עצמם לומר לצבי לוז אמת מכאיבה זו.

* צבי לוז — **הצטלבות**; סידרה בע"מ ריכת נתן יונתן; הוצאת ספריית פועלים; 179 עמודים (כריכה רכה).

החוויה הישראלית

דוקטור אופרמן נכנס לבית־משרניחובסקי

סידרת הטלוויזיה הגרמנית האחים לבית אופרמן, שהוצגה בטלוויזיה הישראלית, והמבוססת על סיפרו של הסופר הגרמני ממוצא יהודי **ליאון פויכטוונגר** ומתארת את ימי עליית היטלר לשילטון, לא היה בה רק כוח תיאורי של עליית קול ההמון המסורף הגרמני לשילטון בראשית שנות ה־30.

כמה מהקולות שנשמעו בהאחים לבית אופרמן נשמעו מוכרים עד למאוד ביש־ראל של סוף שנות השבעים ובראשית השמונים, בעיקר אותם קולות המון, הנשמעים עכשיו בישראל כקול שדי.

אם להתעלם מכך שאת האוטוסטראדות שאותן הבטיח היטלר לגרמנים מחליפות כיום אוטוסטרדות המוליכות את המשתכנים בשיפולי השומרון, בשכונות של וילות — הרי שהקונוטציות הישראליות החזקות ביותר באו מדמותו של האח הסופר לבית אופרמן.

דמותו של ד"ר **גוסטב אופרמן**, אותו משכיל יהודי־גרמני, המחבר מסות חשובות על המשוררים הגרמניים של המאה ה־18, מייצגת את דמותו החלושה של המשכיל הישראלי, ב„אביב העם היהודי" נוסח **מנחם בגין**. משכיל המאמין בכוח התבונה, ואטום לאימה שמביא אותו קול המון, קול שדי על התבונה והתרבות. כאשר חותם הד"ר גוסטב אופרמן על גילוי־דעת של אנשי רוח גרמנים נגד הטירוף ההיטלראי, כאשר אלה כבר אחרו את הרכבת של ההיסטוריה הגרמנית, הוא חושף את הניתוק שקיים בין יוצרי התרבות ובין העם הלכוד בידיהם של יוצרי הטירוף.

התמונה המחרידה של ביקור אנשי האס־א הנאצים בביתו של גוסטב אופרמן, ההתרומה הגרמאנית שלהם לספרייתו, העלו בי בעל כורחי את אותה תמונה במהלך מערכת־הבחירות האחרונה, כאשר ראש־הממשלה הישראלי, מנחם בגין עיוות את אפו ואמר „אנשי רוח".

תמונה מתוך „האחים לבית אופרמן"
בר־כוכבא היהודי מול הרמן הגרמני

כאשר יתכנסו בפסח סופרי ישראל לוועידתם השנתית בבית־הסופר ע"ש שאול טשרניחובסקי, הם יעניקו, כמיהגם, כבוד לראש־הממשלה מנחם בגין ולשר־החינוך שלו **זבולון המר**, ואפילו יקומו מכיסאותיהם, בהדר לא מבוטל, כאשר הם ייכנסו לאולם. דבר אחד ברור: לאופרמנים שבתרבות הישראלית — אם ישנם כאלה — אסור להיות באותה ועידה, שתיערך באולם שאירח לפני כמה שבועות את הרמטכ"ל, רב־אלוף **רפאל איתן**. לד"ר אופרמן, מהדורת ישראל 1983, אין מה לעשות בבית טשרניחובסקי.

פרט אחר בהאחים לבית אופרמן שעורר בי דימוי ישראלי, היה בעיסוקו של התלמיד, **ברטולד אופרמן**, בהרמן, אותו מנהיג שבטים גרמני וברברי, הנחשב בעיני מורו הנאצי כמנהיג הגדול הראשון שבתולדות גרמניה. המחשבה המיידית שלי היתה, על תלמיד תיכון ישראלי, שיתמודד באותה יסודיות עם דמותו של **בר־כוכבא** היהודי, מול מורה המטיף בשמו של בר־כוכבא כמייצג הגבורה היהודית.

על סיפרו האחים לבית אופרמן כתב ליאון פויכטוונגר: **„רציתי להנציח עבור הבאים אחרי את הזמן האפל ביותר שעברה גרמניה, מחשש כי מתוך המידע התיעודי של התקופה לא יוכלו לתפוס את נוראותיה."** את האחים לבית אופרמן חיבר פויכטוונגר בשנת 1933, ובישראל של 1983 אין סופר המסוגל לכתוב את המקבילה הישראלית.

עדות

אביטל דפנא

במיתולוגיה התרבותית של ישראל קיים ערך רב לשיר למה? שאותו חיבר **משה דפנא**, שיר המספר עד נכדו: „זה ארזי חמודי הוא ילד קטן / גר הוא הרחק שם בעמק בית־שטן...“ שיר המספר על הילד **אהוד דפנא כן אביטל**, שנפל ביום התשיעי למילחמת יום־הכיפורים, כאשר פיקד על פלוגת שיריון ברמת־הגולן.

לפני קרוב לשנתיים הלך לעולמו אבי־טל דפנא, אביו של אודי, איש קיבוץ מעוז־חיים, ובמותו נסגר המעגל האחרון של אותה מיתולוגיה ישראלית אודי חמודי.

באחרונה ראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד סיפרו של אביטל דפנא אני רוצה בקצב קל לקטול את כל העצב*, ספר של פיזמונים, שלצידם פרטים מתוך סיפור־חייו של האב, בנו של משה דפנא, מורה „מדבר ומזמר עבריית“ במושבת הבילויים גדרה. בצד אותם פיזמונים, מובא סיפורה של ישראל שאיננה עוד. ישראל, שכימעט שלא נותר מי שידבר בה בימים קודרים אלה.

שיריו של אביטל דפנא הם ביטוי שירי ונאיבי למדי לאותם ימים („היה בשעט חופר עבודה / בצל ושום אכלנו לכבודה...“), עולם העובר מחופי ים־המלח לשדות מעוז־חיים („פרם היה המאזור — / על זאת אשיר לך, אזמר...“).

הספר מביא גם את תמונות האדם הדקוסה, כאשר בצד שיר תחת הכותרת כי אנו בראש הילודה, תצלום אביטל דפנא ואודי בידיו, ושורות כ„וכבה ניק־שרת חוליה בשרשרת / ולא מעלה חלודה...“ ושירים אחרים מהווי המשק, כמו השיר י״ב שנים, המוקדש לבני המשק היוצאים לצבא, שבו כותב אביטל את השורות: „נלך עתה עם הרובים / שלמים נשוב הלום...“

שיריו־פיזמוניו של אביטל דפנא אינם קלים, אך קיימת בהם אותנטיות, שמשר־רים קלי־עט עשויים להתקנא בה למרות פשטותה, כמו השיר נשיאים ורוח המוק־דש לביקור **אל־פאראת** בירושלים שבו כתב: „אך יש לזכור חלק וחד: / למילחמה מספיק אחד / ולשלום דרושים השניים — / כרוך הבא לירושלים!“ אמת הניצבת בשלמותה מול שורות המוקדשות לבנו החלל: „בני, בני, רכב ישראל ופרשיו — / מדוע כושש ריכבו?“

מי שמחפש חתיכת ארץ־ישראל הכתו־בה במילים פשוטות ולא מדעיות, בשר־רות בינוניות, עם הרבה אהבה ונאיביות, ימצא את כל אלה באני רוצה בקצב קל לקטול את כל העצב של אביטל דפנא, אביו של אודי חמודי, שהפך בחייו ובמותו לאגדה.

---

* אביטל דפנא — אני רוצה בקצב קל לקטול את כל העצב; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 93 עמודים (כריכה רכה).

אמנות

רנסאנס

הייניריך ולפלין, היסטוריון של ה־אמנות (1864—1946), יליד שוויץ, תל־מידו ויורשו של **בורקהארדט**, נחשב לאחד מגדולי המומחים באמנות הרנסנס, ולאחד ממניחי היסוד להבנת האמנות המודרנית. באחרונה ראתה אור מהדורה חדשה של סיפרו האמנות הקלאסית — מבוא לרנסנס האיטלקי*, בתרגום עברי. ולפלין בוחן בסיפרו את משמעותו של הערך אמנות קלאסית. תמונות כהסעודה האחרונה, מונה ליזה ואחרות של **ליאו־נרדו דה־וינצ׳י**, דרך תמונות כנישואי הבתולה והקבורה; המאדונות הפלורנ־טיניות; חדר הלידורדום של **רפאל**, ה־ציורים הפרא ברתולומיאו והפרסקות של **אנדריאה דל סארטו** וכלה בעבודות של **מיכאלאנג׳לו**, כציורי התיקרה של הקאפלה הסיסטינית והקאפילה של **מדיצ׳י** — חושפים באמצעות של עש־רות המחשות את ערכיה של אותה אמ־נות נודעת ונוצרית, ששר־החינוך ה־תרבות **זבולון המר** ושליחיו במערכת החינוך, עושים כל שביכולתם לגרוע מחשיבותה, והמערכת מגדלת דור אטום לאותה אמנות מרגשת ומופלאה.

סיפרו זה של ולפלין עשוי לשמש כסדנה לכל שוחר אמנות, בהבנת כמה מערכי היסוד של האמנות, באמצעות העין המתבוננת בה. מהציורים והביאו־רים ניתן ללמוד על אותם ימי רנסנס מוקדם, נשותיו הנאות, נופיו, בנייתו ושאר כוחות הנעורים התרבותיים, שה־ביאו שחר חדש לתרבות העולם באיטליה.

האמנות הקלאסית של ולפלין הוא ספר מומלץ לכל.

לָמָּה?
מָה זֶה?

זֶה חֲמוּדִי הוּא יֶלֶד קָטָן.
וְהוּא גָּר בְּעֵמֶק בֵּית־שָׁאן.

עֵינַיִם לוֹ תְּכֵלֶת וְרֹאשׁ לְבָנוֹן,
פֶּה לוֹ לְיָלֵק מְתוּק וּמְקֻשָּׁן.

שׁוֹאֵל כָּלִי הַרְחֵק הוּא: לָמָּה זֶה כָּךְ?
־לָמָּה וְלָמָּה ׳ כְּעֵבֵר הוּא נָשָׂךְ.

חֲמוּדִי, הוּא בֶּן אֲבִיטָל,
שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה אֶת אִבִּי־הִי שָׁאַל;

אגרת „זה אודי חמודי ילד קטן“
נסגר מעגל אחרון בעוד מיתולוגיה ישראלית

זמר ישראלי

סנדרסון

במשך יותר מ־10 שנים נחשב **דני סנדרסון** לתופעה חסרת־תקדים בזמר הישראלי, דרך להקות כוורת, גזוז ו־דודה. בימים אלה פירסם סנדרסון, בהוו־צאת עם עובד, אלבום שירים וציורים, תחת הכותרת דני סנדרסון — כוורת — גזוז — דודה**. שהוא אחד מאלבומי־הזמר היפים שראו־אור בארץ, למרות שהוא מזכיר אלבום מסויים של שירי החיפושיות.

אלבומו של סנדרסון נפתח במדור כוורת, אותה להקה שסנדרסון היה אחד ממייסדיה, להקה שהביאה למהפכה בזמר הישראלי של ראשית שנות ה־70, בשירים כמו שיר המכולת: „אני זוכר אותה, / אני זוכר אותה מהמכולת, / אני זוכר אותה, / אני זוכר אותה קונה שם סולת. / והיא נתנה לי להחזיק לה / את הקרטון, / וגם ביקשה ממני בקבו... / קיס של שמפו...“

שיר אחר משיריו כוורת, שנחשב לאחד מהלהיטים של מילחמת יום־הכיפורים, הוא המנפיים של ברוך („נעלים קונים מהר, / ונרביים לא חפר. / אך מנפיים ומכנסיים / שתמיד קונים קומפלט, / קשה מאוד להשיג אותם כעת. / ננני ננני ניפרה...“) הוא מוליך לשיר אחד ובלתי־נשכח של אותה להקה, פה קבור הכלב („...זהו עצם העניין“), / לא זה עצם הכלב, כל הכלב מת מזמן, / מוב זה עצם העניין...“) ושלא לשכוח את השיר המצחיק־פטריוטי נתתי לה חיי („עוד בימים הראשונים של ההיספוריה /כשהעולם היה קיים רק בתיאוריה...“)

בשירים אחרים מצוי התיחכום הלשוני נוסח דני סנדרסון בפשטותו, כמו הבלדה על ארי ודרצ׳, שיר המחרוזן („מי כבע את הקוריות / רק פעם בשנה? / מי הם שלוש מאות / הנכיאים בחדר־דירה...“) והאיש הכי מהיר („לא שומרת לא תחול, / לא רכבת לא מנעול / לא יצליחו להכשיל את המוכשר...“)

מחזור השירים השני, משירי להקת גזוז, נפתח בתשע בכיכר, דרך היא לא תדע („שאני אוהב אותה, / אוהב אותה כל חיי...“), גובייצא („מילפנתי לאב־ריקה לשמוע קצת אנגלית, / עתה לי מנומסת אחת מרכזנית. / קולה המשגע את לבי ככש...“), ו...ציפי פרימו („מחלון, / שנמאס לה מלקום ולשכת. / עד שיום אחד עלתה היא על סילון / והיא טסה ליכשת המזהכת. / עזבה את האבא והמישפחה / עזבה את הבית והמלתחה, / נסעה לקליפורניה...“) וה־שיר השובבי מאוד אמא ודני („הלכו לים / אתע פנשו בלוויתן. / דני קפץ על לשונו / תיכף ניבלע בתוך בפנו. / ככמן פגש נביא זקן, / פוליטיקאי וחייט מיכסן...“) ושירים כתה עושה סתרחורת, כחול ים תיכון, הימנון ליום חול ומילים יפות („שוב המדחום עולה, / אני לא אשתנה...“).

השלישי והאחרון במחזורי השירים של סנדרסון הוא מחזור דודה, הנפתח ב־לידיה הלוהטת („רגל ניילון חמודה / מצמידה אל הדוושה...“), אל שקט, שקט („אנשים ברחוב הולכים / כמויות של אלפי שרוכים...“), ואבן המנדלי („נשקה לי על פני / וזרקה את אבן המנדלי“) ואחד מהשיאים, הלא הוא השיר אלף כבאים („לא יצליחו לכבות אותי...“) ופתד ועוד ועוד שירים מהנהדרים שבזמר העברי. שירים, שיש בכוחם לעורר קינאה בלא מעט משוררים בעלי תארים, המנקדים על שולחנות בתי־קפה בתל־אביב שירים, שלעולם לא יגיעו ולא ייגעו בליבו של איש.

שיריו של דני סנדרסון, בחלקם בשיתוף חבריו לשלוש הלהקות, הם חוויה נהדרת, המלווה ברישומים פרועים ומרתקים של **אלעזר דן, יוסי הירש, תרצה וזיר, ליאורה ורבין, אבנר קן, מירה פרידמן, אירים שיקר, אמי רזבי־גר** ועוד רבים אחרים, ההופכים בצירוף תווי השירים, את סיפרו של סנדרסון לחוויה מטריפה, כשיריו.

מי מריבה

הספר „תהילה“ בחנויות הספרים * המהדורה העברית ל„יומנה של גב׳ וילסון“ * משוררת ושמה בטין

■ לקוראי הניו זורנאליזם המתעורר בישראל בשנה האחרונה, לא ידוע מן הסתם על שבועון סאטירי בריטי בשם הערן הפרטית. בשבועון זה ראה אור בשנות השישים, בימי שילטונו של **הרולד וילסון** כראש־הממשלה הבריטית, מדור סאטירי מתוחכם תחת השם יומנה של גב׳ וילסון, מאת צמד הסופרים **ריצ׳ארד אינגראם** ו**ג׳והן וולס**. מאוחר יותר ראה המדור אור בצורת ספר. בימים אלה ניתן לראות באחד מהשבועונים את הממדר הישראלי ליומנה של הגב׳ וילסון, שהוא סידרת מיכתבים הממוענים אל אשת אחד משרי ממשלת ישראל, והמחנכים את הציבור במקוריות הניו זורנאליזם.

■ אחד מידידי סיפר לי את הסיפור הבא: „לאחת מחנויות הספרים בתל־אביב נכנסה תלמידת תיכון, וביקשה את ה־ספר „תהילה“. המוכרת ניגשה למדף סיפורי־הלימוד, והוציאה מהדורה ישנה של הסיפור „תהילה“ מאת ש״י קניון ומסרה אותה לתלמידת־התיכון. התלמידה התבוננה בסיפרון בתדהמה, עילעלה בו שניה קלה, השיבה את הסיפרון, ואמרה: „לא התכוונתי לספר הזה. התכוונתי לספר על הסירה „תהילה“ שהוקרנה בטלוויז־יה!“ אכן, דור דור וה„תהילה“ שלו. כך עוברת התהילה מהעולם.

משורר ביטון
קטע ל„עמוד ישן“

■ במשך שנים רבות של פעילותו הבלתי־חדלה של המתורגמן והמשורר הכנעני **אהרון אמיר**, בנושא הקשר בין ישראל ובין הלאומנות הצידונית־לבנונית, לא היה ברור לאיש בטרקליני הספרות הישראלית מה מריץ את אמיר. בשבוע שעבר נמצא הפיתרון, בצורת ידיעה קצרה במדורי הכרוניקה בעיתו־נות: „שיר של משוררת ישראלית, בטין אמיר, כתוב צרפתית במקורו, נדפס כהכלטה בגליון ה־24 פינואר של העיתון הפיריזאי הצרפתי „לה־רוויר“, שבבעלותו של אמין ג׳מייל, נשיאה הנוכחי של לבנון...“ אין ספק כי השכלתו של נשיא לבנון ג׳מייל על השירה הישראלית, תבוא ממשוררת שאיש בישראל טרם שמע אודותיה. ובאשר לבעלה, אהרון אמיר, הרי שברור כי נהג בדרך של „האישה קודמת לגבר“ גם בנושא פירסום השירה של מישפחת אמיר בלבנון. כה לחי, בת׳ כנעניה ומתמשכת.

■ את האקורד האחרון בשבוע חגיגות הטלוויזיה לרגל עלייתו של **אדולף היטלר** לשילטון בגרמניה, הביא **יעקב אחימאיר**, בכתבה בהשבוע — יומן אירועים, שהציגה דיאלוג טלוויזיוני בין פיזמונאי הפולקלור המיזרחי **ארז ביטון** לאיש גוש אמונים **בני קצובר**. דיאלוג זה, שהיה בבחינת קואליציה מחרידה, שהתמקדה בציניות של הקונצנזוס שהמציא שר־החוץ יצחק שמיר („למה ארץ ישראל? — ככה!“). מיפגש מעוות זה היה בבחינת חומר תיעודי מצולם לסידרת טלוויזיה בשם עמוד העשן, אותה ייצרו, אי־פעם בעתיד, צאצאיו של **יגאל לוסין**, אחרי עבור זעם וסירוב.

מאת דן תומר

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

„העולם הזה" : 1064
תאריך : 19.2.1958

גליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הביא כתבה נרחבת תחת הכותרת „מסביב יהום הסער" על השינויים העוברים על המיזוג התיכון, לרגל האיחוד המצרי־סורי. כתבת־השער, תחת הכותרת „קרב הבריכה", הביאה את סיפור העימות של חונים דתיים מול משטרת ירושלים, בנושא בריכת־המריבה שהוחל בהקמתה בירושלים לקראת הקיץ הקרוב. בכתבה דווח על ההתפרעויות של ההמון הדתי. כתבת־מיסגרת תחת הכותרת „מותה של מנצ'סטר יונייטד" הביא את סיפור נפילת המטוס, שבין נוסעיו נהרגו כל חברי קבוצת הכדורגל הבריטית המפוארת מנצ'סטר יונייטד (ראה: תצלום), קבוצה שנחשבה למעולה שבקבוצות הכדורגל בעולם. בשער הגליון: עימות דתי־משטרתי ליד „בריכת ירושלים".

תיקווה ושמה נחום גולדמן ✷ מיליונים מחגלגלים בנגב

✷ מותו של „עוזי" ✷ כלבים עיתונאים ואזרחים רזים

מפלגות

אל תחרגו

ריץ־ראץ' הוא משחק חביב על ילדי ישראל, כשם שהיה חביב בגרמניה, שם נקרא בשם אל תחרגו. כל ילד משתדל להעביר את חיילי־העץ שלו קדימה, ל־אורך מסלול של מישבצות, תוך זריקת קוביה. אך ההתקדמות אינה בקצב אחיד. לעיתים ניתן לחייל לקפוץ כמה מישבצות קדימה, ולעיתים הוא נאלץ לקפוץ כמה מישבצות לאחור. לחייל בישׂ־המזל יכול לקרות שהקוביה מביאה אותו למישבצת, המחייבת אותו דווקא להתחיל את המס־לול מחדש.

דרכו של הד"ר נחום גולדמן אל ה־זירה הפוליטית הפנימית של ישראל דו־מה למישחק זה. יש ונדמה שהוא מתקדם במהירות, ויש שנדמה כי חלד לבראשית.

קול קורא. לפני כמה שבועות הגיעה לנחום גולדמן ידיעה שהקפיצה אותו. משה קול, מנהיג העובד הציוני במיפלגה ה־פרוגרסיבית, כך נמסר לו, מסכים עתה להצטרף למיפלגה החדשה של גולדמן. הוא העמיד רק תנאי הגיוני אחד: במקום שהמיפלגה תישא אופי של איחוד פרוג־רסיבי + הציונים הכלליים (כיום המיפלגה הליברלית) תהיה רשמית מיפלגה חדשה לגמרי, שאליה יצטרפו מנהיגי שתי המיפ־לגות, יחד עם אישים וחוגים נוספים.

היתה זאת תזוזה מכרעת. כי בעבר הוכשל האיחוד בין הפרוגרסיבים והצ"כ, לפי הצעת גולדמן, דווקא על־ידי קול וחבריו, אנשי האגף השמאלי של הפרוג־רסיבים, שחששו כי באיחוד כזה יתבטלו בשישים. כמו יוליוס קיסר על גדות ה־נהר רוביקון, יכול היה גולדמן לקרוא: „הקוביה הוטלה!"

נשיא ההסתדרות הציונית קרא למקו־רביו, ביקש מהם להכין רשימה ראשונה של אישים הבאים בחשבון. אולם כמעט באותו רגע הוטלה קוביה אחרת. דויד בן־גוריון שיגר מיכתב ממותק לנחום גולדמן, שכיפר על כל העלבונות בעבר. היחסים בין השניים הוטבו במפתיע, ו־גולדמן החל שוב מהסס אם כדאי לו לצאת למילחמה גלויה בבן־גוריון. כך חזר גולדמן כימעט לאותה מישבצת שבה עמד עת הגיע ארצה בפעם שעברה.

המשק

איך להתעשר

מאז נתן דויד בן־גוריון פקודת מטכ"ל בלתי־חוזרת לפינחס ספיר להקים תעשיה בנגב בכל מחיר, נעשו כל האמצעים קדושים למטרה זו. מבלי לבדוק אם ב־אמת יש הגיון ביטחוני אמיתי בקו זה, או אם יש סיכויים אמיתיים למיפעלים שיוקמו, הופעלו כל המכונות כדי להקים בתי־חרושת שיעשו רושם ויפארו את שם הממשלה.

גאוני המשק המקומיים, שיש להם אף טוב להודמנויות של זהב, הבחינו זה מכבר שפיתוח מדומה זה של המידבר עשוי להפוך למיכרה־כסף. איש מבין כל אלה לא הצטיין בחוש־ריח כמו מנהלי החברה המרכזית, המאגדת בקרבה את הלוויתנים הפרטיים השמנים ביותר.

שאר ארבעת המיליונים ישקיע כל אחד במיפעלים בנגב.

אולם איש אינו חייב להשקיע בנגב את מלוא הכסף הדרוש למיפעל חדש. הממשלה נותנת ברוב אדיבותה אשראי בסך 75% מכל השקעה (ולמעשה הרבה יותר, מאחר שכימעט אי־אפשר לקבוע את גובה ההשקעה האמיתית). במילים אחרות: החברה הכלכלית תשקיע בנגב את ארבעת המיליונים שקיבלה מן הממ־שלה, תוסיף לה הממשלה אוטומטית אש־ראי של 12 מיליונים נוספים.

עיתונות

עוזי בלי תת־מקלע

מן היום שבו יצא עוזי לאוויר העולם, חיבבוהו הבריות. הצבר החמוד והעוקצני, שכתב בכל יום טור קטן בעיתון של הארץ, יום יום, מילא תפקיד חשוב. ה־ימים היו ימי מילחמת־תש"ח, דור ה־קשישים גילה בפעם הראשונה כי יש נשמה ומאוויים בדור הצברים ששפך את דמו בכל רחבי הארץ. דעתו של הדור הצעיר היתה לפתע חשובה מאוד, ודעתו של עוזי ביטאה אותה בכישרון רב.

רק מעטים ידעו מיהו עוזי האמיתי: סופר־פסל־עיתונאי בנימין תמוז, צעיר יליד פולין שבא ארצה בילדותו, היה אחד הראשונים שהצטרפו לקבוצת הכנענים בראשותו של יונתן רטוש.

מרד שובב. אולם תמוז התבגר. הוא קיבל את עריכת הארץ שלנו. נפשו ערגה לעיסוקים סולידיים, כמו ביקורות אמנות. עוזי ושות' עבר לידיו של בעלים חדשים: עמוס קינן, גם הוא כנעני לשעבר.

תחת ידו של קינן הפך המדור למוסד לאומי. כמה מהברקותיו הגיעו לפיסגת היצירה התרבותית של הדור הצעיר ב־ארץ. וייישמרו לדורות. אולם באחד הימים נאסר עמוס קינן כחשוד בהנחת פצצה בביתו של שר־התחבורה הדתי פינקס. למרות שזוכה מכל אשמה, לא חזר קינן למדורו. כל הנסיונות למצוא לו מחליף עלו בתוהו, עוזי ושות' מת.

השבוע הופתעו קוראי הארץ לגלות כי עוזי ושות' חזר. בעליו לא היה גאון חדש שנתגלה בן־יום. העוזי החדש, שזהותו לא פורסמה, לא היה אלא מייסד המדור, בנימין תמוז. אך נראה כי יחד עם תמוז, כיום בן 38, התבגר גם עוזי. למדור ה־חדש חסרו זיו־העלומים ואותה תוקפנות קלילה שנראתה כשובבות. אך היתה ל־מעשה קריאת־תגר על הקשרים המוסכמים למיניהם. יחד עם תמוז נכנס גם עוזי לתלם המקובל, לא היה מהפכני יותר ממאמר ראשי שיגרתי של הארץ. לא היה לו תת־מיקלע של הומור קטלני וצורב.

מתנת עם ישראל. החברה המרכזית שותפה על בסיס של חמישים־חמישים עם סולל בונה בבעלות על מיפעל המלט נשר. השבוע נודע כי שני הלוויתנים קיבלו מתנה מעם ישראל, שלא היתה עוד כדוגמתה.

ממשלת ישראל נתנה לשתי החברות 10 מיליון לירות, תמורת מניות בחברת נשר, שלא יתנו לממשלה זכות הכרעה כלשהי. הדבר היחיד שהובטח לעם־יש־ראל תמורת כספו: הממשלה תקבל די־בידנד בסך 6% לשנה, אם הרווחים יאפשרו זאת. העוקץ: ריווחי נשר תלויים בממשלה, הקובעת את המחירים וגם את גובה הבלו.

מדוע נתנה הממשלה מתנה אגדתית זו? כל אחד משני הלוויתנים — סולל בונה השמאלי והחברה המרכזית הימנית — יקבל 5 מיליון. מיליון אחד מסכום זה הבטיח כל אחד להשקיע חזרה ב־מיפעל חדש של נשר שיוקם ברמלה. את

חוסיין מלך ירדן

יזם איחוד האשמי עם עראק, מתוך חשש מפני האיחוד המצרי־סורי, שהתממש.

אנשים

● ח"כ חרות **אליעזר שוסטק**, בנאום בכנסת: „אין תרופה נגד סרטן, ואין גם תרופה נגד קומוניזם."

● ח"כ חרות הד"ר **יוחנן בארד**, בהסבירו בכנסת כי מפא"י חוששת מהקמת ועדת־ביקורת, כי יושב־ראש הוועדה וחבריה לא יוכלו להיות אנשי מפא"י: „כל מה שיש להם פחות ראשים, יש להם יותר יושבי־ראש."

● אחרי שהכנסת דחתה את הצעתו של ראש־הממשלה **דויד בן־גוריון** ל־הנהיג בארץ בחירות איזוריות, ניגש ה־מנהיג הקשיש לח"כ אחדות העבודה, **יצחק בן־אהרון**, שמיפלגתו השתתפה בחיסול ההצעה. אמר בן־גוריון לבן־אה־רון: „אתה עוד תופיע בעצמך בבחירות איזוריות, כמועמד מטעם מפא"י."

● העיתונאי **אורי קיפרי**: „אצלנו, העיתונאים זורקים לכלבים את האזרחים, מחזאים זורקים לכלבים את העיתונאים, הקהל זורק לכלבים את המחזאים, ואחרי סעודות שכאלה עוד מתהלכים ביניינו כל־בים רזים ורבים כל־כך."

מותה של מנצ'סטר יונייטד

תצלום שרידיו של מטוס שנפל ליד נמל־התעופה של מינכן, וגרם למותם של חברי קבוצת מנצ'סטר יונייטד הבריטית, דבר שהביא לאבל עמוק בקרב שוחרי הכדורגל בעולם כולו ולזעזוע ותדהמה באנגליה.

יש בעולם משחת שיניים אחת המומלצת בכל פה, לכל המשפחה.

אלמקס®

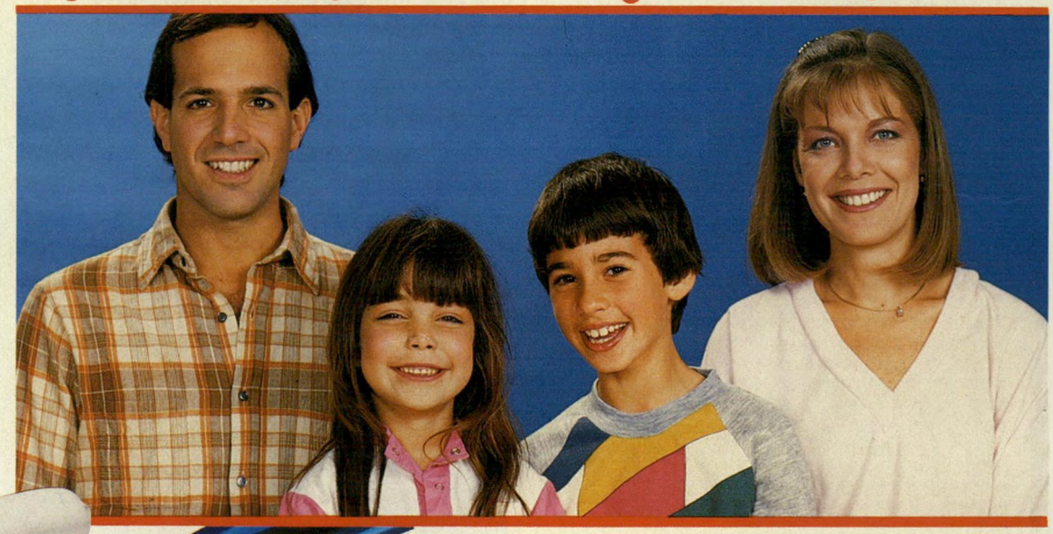

„אלמקס" היא משחת השיניים לכל המשפחה כיוון שיש בה המרכיבים החיוניים להבטחת בריאות השן בכל הגילים.

„אלמקס" מונעת חורים בשיניים ובעיות חניכיים

„אלמקס" היא היחידה המכילה אמין־פלואורידים - החומרים החדשניים והיעילים ביותר בעולם למניעת חורים בשיניים ובעיות חניכיים.
„אלמקס" אינה דומה למשחות השיניים האחרות ומכיון שהיא היחידה שיש בה אמין־פלואורידים, היא עולה על כולן בארבע תכונות חשובות:

א. „אלמקס" מגינה על השן ע"י חדירה מהירה וטובה יותר לזגוגית השן, ויוצרת שכבת מגן עם אפקט מצטבר לאורך זמן.

ב. ל„אלמקס" פעילות אנטי־אנזימטית הבולמת הפיכת הסוכרים שבאוכל לחומצות הרסניות לשן.

ג. ל„אלמקס" פעולה אנטי־בקטריאלית - היא משמידה את החיידקים בחניכיים הגורמים לרקבון שיניים ודלקת בחניכיים.

ד. „אלמקס" מונעת שחיקה של זגוגית השן כיוון שלא מוסיפים לה דטרגנטים כמו משחות שיניים אחרות.

„אלמקס" מלבינה את השיניים

„אלמקס" עברה ניסויים ובדיקות ע"י מכוני מחקר ומעבדות יותר מכל משחה אחרת, ומיוצרת בארץ ברשיון מיוחד לפי הנוסחה של חברת „גאבה" השוויצרית, יש לה עוד תכונה חשובה: הלבנת השיניים. צחצחו בה שיניים בוקר וערב וצפו לשיניים בריאות ולבנות.

„אלמקס" נעימה וטעימה

נוסף לכל אלה, ל„אלמקס" טעם טוב וריח פה נעים ובזמן הצחצוח לא נוצר הקצף האופייני למשחות האחרות שיש בהן תוספת דטרגנטים.

עכשיו אתם יודעים

למה הסתדרות רופאי השיניים בישראל ממליצה על „אלמקס".

„אלמקס" - המשחה המומלצת בכל פה לכל המשפחה.

מיוצרת ע"י טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ. ברשיון מ- GABA/SWITZERLAND

טבע TEVA

וימר יעקבסון טמיר

בנק-קט 2000

שרותי בנק ביום ובלילה.

קידמה שחוסכת זמן

"בנק-קט 2000" עומד לרשותך ביום ובלילה,
בכל רחבי הארץ.
בלחיצת כפתור אתה יכול להפקיד שיקים
ומזומנים, לבצע תשלומים,
להזמין פנקסי שיקים, לברר יתרה וכמובן...
למשוך מזומנים. כל זאת בשעות הנוחות לך.

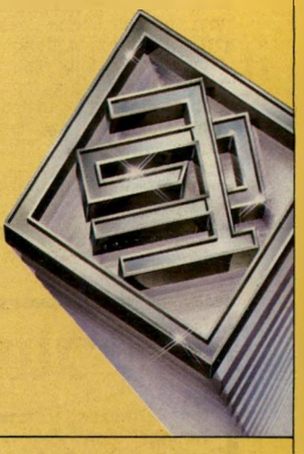

שרותי בנק בלחיצת כפתור

בוא לגדול אתנו

בנק הפועלים

שידור

צל"ש

אזלי שירת־הברבור

● למנהל החדש של חטיבת־החדשות של הטלוויזיה, **יאיר שטרן**, ולעורך מבט ביום פירסום דו"ח ועדת־כהן, **יעקב אחימאיר**, שהחזירו לשעה קלה עטרה ליושנה במחלקת־החדשות של הטלוויזיה הישראלית. היה זה סיקור מעולה מהבחינה העיתונאית המצולמת, שתימצת מחדש את המהלכים שהביאו לדו"ח ועדת־כהן. גם כתבתו התמציתית של **רמי וייץ** על ה־מהלכים השונים של ועדת־החקירה היתה טובה. גם דיווחיו של **יורם רונן** מחזית מישכן ראש־הממשלה וחזית מישרדו בי־טאו את ההלם שהיכה את הצמרת המדי־נית של ישראל. מהדורת 2 בצהריים של הטלוויזיה החזירה לתחנה את ימי־הפאר שלה, ימי מילחמת יום־הכיפורים, ביקור אנוור אל־סאדאת ושאר אירועים, שבהם היא הוכיחה בעבר את ייחודה. גם סיקורו של הכתב הצבאי, **דן סממה**, הצליח לשחזר את סיפור הדראמה שהר־ליכה לטבח בצברה ובשאתילא. בהמקדת עריכת מבט באותו יום גורלי בידיו של יעקב אחימאיר, ולא בידיהם הבלתי־אמ־נות של **מיכאל קרפין** ושות', המרו־קנים את המסך הקטן מכל מתח. הוכיח יאיר שטרן את הכלל שהתפקיד עושה את האדם, והוא עבר את מיבחנו הראשון כמנהל חטיבת־החדשות בהצלחה שמעבר למשוער.

נופך נוסף הביאה הטלוויזיה במיקרה: אחרי הרצח בהפגנת שלום עכשיו ופיר־פורי אריאל שרון שידרה את הסרט 7 ימים במאי, שכולו נראה תפור למציאות זו של גנרל הנעזר בכוחות פאשיסטיים. אלא שסרט זה נבחר כבר לפני שלושה חודשים להקרנה.

מאחרי הקלעים

הקרב קול־ישראל־גל"צ

פורום החדשות, שנערך בבוקר שלאחר פירסום דו"ח ועדת־כהן התמקד בפעולו־תיה של תחנת־השידור הצבאית, גלי צה"ל, במהלך יום ההדיווחים. הדוברים עמדו על החלטת גל"ץ להפסיק את שידור מבט, כאשר דיווחה הטלוויזיה על נאומו של שר־הביטחון אריאל שרון לפני חברי מיסדר ז'בוטינסקי. אחד מראשי הטלוויזיה, שהשתתף בדיון, העיר: „גלי צה"ל ער־רכים את מבט, וזה פוגם באמינות שלנו!"

באותו הדיון הוזכר גם שביום פירסום הדו"ח לא שידר גל"ץ את מהדורת קול ישראל, כמקובל בין השעות 10 ו־1. ה־אווירה שהתלהטה בפורום הביאה כמה ממשתתפיו להשתמש בביטויים גוסח: „גל"ץ החלה לתפקד כתחנת השידור ה־פרטית של אריק שרון..."

בסופו של הפורום הוחלט, שמנכ"ל רשות־השידור, **יוסף לפיד**, יזמין את מפקד גל"ץ, **רון בן־ישי**, לישיבה ה־באה של הפורום, ויביהיר לו שאם הוא משדר את מבט ואת מהדורות החדשות של קול־ישראל, עליו לשדר אותם במלו־אם, או לוותר על שרותי רשות־השידור.

בתגובה על האשמות אלה, הפותחות מאבק תיקשורתי גלוי בין קול־ישראל וגל"ץ, אמר מפקד גל"ץ, בן־ישי: „בצ־הריים ערכתי ישיבה, שבה אמר ראש מחלקת־החדשות של גל"ץ שקיימת הזמנה להופעת שרון לפני חברי מיסדר ז'בוטינ־סקי. לדעתי זה היה בעל ערך חדשותי מהמעלה הראשונה, וסוכם שנבדוק אם השר אכן יופיע. מאוחר יותר התברר שהשר צפוי להגיע למקום בסביבות ה־שעה 8. שלחנו למקום את כתבנו הצבאי, גדעון לב־ארי, הגיב: „אינני מעוניין להתייחס כלל לנושא.

הצלח „מבט"

בחירתו ומינויו של **יאיר שטרן** כ־מנהל חטיבת החדשות של הטלוויזיה לא באה כהפתעה לאיש. בחירה זו באה כ־תוצאה מעיסקה שנערכה בצמרת רשות־השידור, בין **יוסף לפיד** לבין מנהל ה־טלוויזיה **טוביה סער**, ששאף למנות את שטרן לתפקיד.

העיסקה, שחלקה השני יגיע לידי ביטוי במינוי **אהוד יערי** כעורך מבט במקומו של שטרן — הגיעה לתוצאה זו אחרי ניסיונות־שתדלנות של לפיד אצל הכתב לענייני מיפלגות, **גיורא כרשעל**, למען מינויו למישרת עורך מבט. מישעל הבהיר לממונים עליו שיש בכוונתו לצאת לחופ־שה־ללא־תשלום באנגליה, שם ברצונו ל־השלים את עבודת הדוקטורט שלו. הער־סקת בתיקשורת המונים. סירובו של מיש־על הביא את לפיד לפנות לאהוד יערי, כדי ליטול על עצמו את התפקיד.

פסקול

טבנקין, איך?

בערב־ראיונות שערך המראיין **איתן דנציג** הגיב סגן שר־האוצר, **חיים קוויסמן**, על שאלת המראיין בקשר ל־נסיעתו של **אלישע שפיגלמן** בשליחות בנק ישראל לארצות־הברית: „שפיגלמן הולך בדרך הטובה. עושים לו עוול. יש לו כישורים הולמים... בסך הכל הבחור מוכשר. אלמלא היה מוכשר, הרי שהוא לא היה מהווה בעייה עבורנו באוצר. וחוץ מזה, אם אדם רוצה בקאריירה כל־כלית, צריך לאפשר לו זאת. רצונו של אדם כבודו!" ●● גם עורך השבוע — יומן ארוחים, **מיכה לימור**, התייחס לשליחותו זו של שפיגלמן: „אנחנו לא נגן על שפיגלמן אישית, כפי שהגנו עליו בעבר, אם הוא ייקלע שוב למריבה כזאת כאשר ישוב משליחותו. אני לא חושב שהוא יזכה בעתיד בגיבוי כזה מכל ה־כתבים. הוא איבד לא מעט מהאמון שלנו בו..." ●● על דברי יו"ר רשות־השידור, הפרופסור **ראובן ירקן**, שאסר לראיין את המלך **חוסיין**, ומנהיגים ערביים אח־רים, הגיב לימור: „לדעתי, צריך מה־בחינה העיתונאית לראיין את המלך חר־סיין, וגם את יאסר ערפאת..." ●● באותו ראיון ציין לימור: „**רפיק חלבי**, שרק באחרונה יצא לחופשה־ללא־תשלום כבר מתדפק בחזרה על דלתות מבט. חלבי הוא כתב מוכשר, שיש למבט מה לעשות בכישוריו" ●● **עדית בן־יאיר**, מה־מפיקות הבולטות של קול ישראל, פנתה לאחד מבכירי מפקדי הפלמ"ח בעבר, סגן־אלוף (מיל') **יוספה"ה טבנקין**, וביקשה ממנו להשתתף בפורום־רדיו שיעסוק ב־בעיות הציונות. תשובתו של טבנקין, איש עין־חרוד שהפך איש־ימין: „כמה אתם משלמים על זה..." ותבע מחיר מעל ו־מעבר למחירים שבאפשרות קול ישראל לשלם, בתוספת הוצאות־תחבורה ודמי־נסיעות. על תביעה זו של טבנקין, שלא נענתה, אמר אחד מראשי קול ישראל: „טבנקין, טבנקין, איך זי" הוא מתכוון ל־אביו של יוספל"ה, יצחק טבנקין, מייסד הקיבוץ־המאוחד ●● לדוברת רשות־ה־שידור, **אריאלה רבד**, לא היתה תשו־בה לשאלה — למה מתחן קריין הטל־ויזיה, כאשר הוא אומר, במיסגרת תחזית מזג־האוויר, „קרה במקומות הרגישים". רבדל השיבה: „צריך לפגוש בעניין זה לשירות המטאורולוגי!"

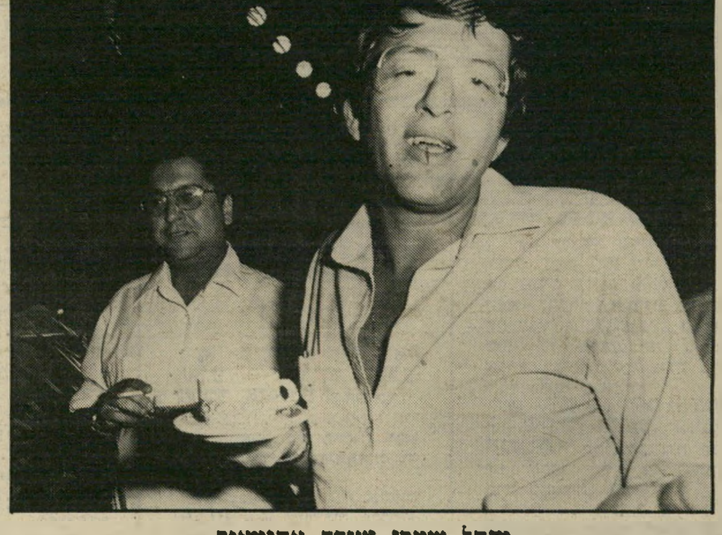

מנהל שטרן העורך אחימאיר
המיבחן הראשון — בהצלחה

קודם כל לגמור לאכול!

מנהל סער
בתיאבון

ביום החמישי בערב, כאשר התפוצץ הרימון בין מפגיני שלום עכשיו, היה מנהל־הטלוויזיה **טוביה סער**, במסיבת חתונה בתל־אביב. סער ואנשי־טלוויזיה נוספים באו לחגוג את חתונת הצלם־זמר **איתן הדר** וחברתו **מירה**.

בשעה 9.15 ניגש אליו הח"כ־לשעבר **יצחק יצחקי**, שנכח במקום, והודיע לו שבטלוויזיה דווח על הטלת רימון מול מישרד ראש־הממשלה, ושעל־פי הדיווחים יש הרוגים ופצועים.

סער האזין, אך לא עשה דבר. הוא המשיך לאכול את מנת־העוף שהוגשה לאורחים.

סער הוא חבר ותיק של הדר. השניים, **רפי גינת** והאמרגן **חיים פוצקי** נוהגים להיפגש מדי שבוע לארוחה משותפת, וסער לא היה מוכן לקלקל לעצמו את מסיבת־החתונה של חברו.

באותו ערב, בשידור מהדורת־החדשות, הקרינה הטלוויזיה כתבה על הטלת הרימון שצולמה על־ידי צוות של הטלוויזיה האמריקאית אן־בי־סי, למרות שבמרחק מטרים מעטים ממקום־האירוע עמדה ניידת־שידור של הטלוויזיה־הישראלית.

■ ■ ■

העיתונאי **ישראל סגל** היה המום. במהדורת־החדשות הודיעו על השלכת הרימון בירושלים, שהרגה מפגין של שלום עכשיו. הוא חיפש תחנת־רדיו שתדווח על המתרחש מול מישרד ראש־הממשלה. ברשת ג' שידרו מוסיקת דיסקו רועשת.

סגל, לשעבר כתב מחלקת־החדשות של הטלוויזיה, היה בדרכו לבית ידידו, העיתונאי **אמנון דנקנר** מהארץ. כאשר עלה לדירה לא התאפק, טילפן לאולפני־הרדיו וביקש מהמזכירה לקשר אותו עם העורך המוסיקלי האחראי. „אילו היה נהרג מתנחל מגוש־אמונים, האם גם אז הייתם משמיעים מוסיקה כזאת?" שאל כמעט בצעקה.

דבריו לא נפלו על אוזניים ערלות. אחרי שיחת הטלפון, שונה הטון המוסיקלי של התחנה, והיא עברה לתקן של אבל סוג ב' — שירי־מולדת.

מה רואים בירושלים?

סקר מיוחד, שאותו ערך אחד מהמקומונים הירושלמיים באמצעות חוקרים של המכון לקומוניקציה באוניברסיטה העברית בירושלים, הגיע לתוצאות מהימות, שיש בהן כדי לסגור את מישדרי הטלוויזיה הישראלית באיזור ירושלים. המימצאים הם: 48% מתושבי ירושלים נוהגים לצפות בטלוויזיה הירדנית, רובם מעדיפים את ערוץ 6. שביעות־הרצון של הצופים בטלוויזיה הירדנית (61%) גבוהה בהרבה משביעות הרצון משידורי הטלוויזיה הישראלית (24%). 60% מהצופים בחדשות בעברית מירדן מאמינים למקצת הדברים, 40% אינם מאמינים בכלל. שאלה אחת לא שאלו עורכי הסקר: האם היו תושבי ירושלים מעדיפים לשלם את אגרת־הטלוויזיה למלך חוסיין?

תוכניות מועדפות
בטלוויזיה הישראלית

יום רביעי
16. 2

● **ילדים: שמיניות באוויר (5.30) — שידור בצבע, מדבר עברית).** תוכנית שבועית בשידור חי, שבה דו־שיח ישיר ופתוח עם הצופים בנושאים שונים ומגוונים.

● **מדע: תצפית (8.30) — שידור בצבע, מדבר עברית).** תוכנית שנייה מוקדשת למוח, שבה תוצג תוכנית לשיכלול הזיכרון, יוסבר על גלולה לשיפור הזיכרון ותיערך תחרות בין המוח האנושי למוח ממוחשב.

● **פרט קונגו: הייד האחרון (10.05 — מישחק (10.10 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** פרק שני ואחרון בדראמה המספרת על חיי־הנישואין של קן הייגן, סופר מצליח, ואשתו ג'ין, שנראו שלמים כלפי חוץ. בסרט מתנפצת האשליה, וחייהם מתגלים כרצופי בגידות, במהלך מסיבת הפתעה ליום הגיי שואים ה־15. בתפקידי הזוג: אליזבט מונטגומרי ואליוט גולד (מי מפחד מוורג'יניה וולף).

גרינג'ר פג'ט וטיילור: הצייד האחרון
יום רביעי, שעה 10.05

שידור בצבע. מדבר אנגלית). סיפורו של הבימאי והתסריטאי ריצ'ארד ברוקס, בהשראת כיבושם של רוברט טיילור וסטיוארט גריינג'ר בתפקידים ראשיים. זה מערבון העוסק במצבים חברתיים ונושאים עיקריים: הכחדת עדרי התאו (בופאלו) במערב הפרוע. ברוקס (מי שביים את זרע הפורענות ובבד קר) רומז בסיפורו זה לחוסר־הסובלנות הפוליטי של ימי מק־קארתי. הסרט הופק ב־1956, והוא טוב לישראל של ראשית 83, למרות שהוקרן לפני כחודשיים בערוץ הירדני.

יום חמישי
17. 2

● **תיעוד: התחלה מאוחרת (9.30) — שידור בצבע, מדבר עברית).** סיפורו של הבימאי מיכאל לבטוב (עמוד האש) העוסק בזיקנה שאינה סופה של דרך, אלא ראשיתה של דרך חדשה. על כך יספרו שיבעה שיצאו לגימלאות, שינו את דרך־חייהם עם יציאתם ממעגל־העבודה המקובל, ופתחו בקריירה במיקצועות אחרים: ארכיטקט שהיה למלחין, עקרת־בית שעברה לעיתונאות, עיתונאי ופקיד בעבר שעבר לאריגה אמנותית. אלה ועוד סיפורי חיים של אותם שהחלו בקשרים בדרך חיים חדשה.

● **דראמה: חוקי הוואראד סאקלר שעובד לקולנוע משמש מחאה כנגד הגזענות באמריקה. זהו סיפורו של המתאגרף השחור הראשון שזכה בתואר אלוף העולם במישקל כבד, בראשית המאה. גיבור הסרט מסתבך עם החוק בשל קשריו עם אהובתו הלבנה, ומעורר נגדו את שינאת האוכלוסיה הלבנה. גם רבים מתומכיו השחורים מתרחקים מתמיכתם בו, כשהוא מסרב להיות נושא דיגלם של הלוחמים לשוויון זכויות השחורים. בסרט מככבים ג'יימס ארל ג'ונס, ג'ין אלכסנדר. הבימאי הוא מרטין רייט.**

שבת
19. 2

● **סידרה: ימים מאושרים (8.30) — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** סידרה אינפנטילית על הנוער בארצות־הברית בשנות החמישים. בפרק נחש מי בא לבקר? סיפור של מירוץ מכוניות. האסור על־פי החוק.

● **דראמה: המפרנס (10.30) — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** דראמה משעשעת, המבוססת על סיפור של סומארסט אר' מוהאם. צ'ארלס באסל, סוכן־בורסה, מורד במפתיע במישפחתו ובחבריו. הבימאי הוא אלבין רקוף (לאחרונה הוקרן מסע סביב אבי בבימויו). מככבים בדראמה: מייקל גמבון, ג'ני לינדן (פולדראק) וג'והן קוויל.

● **קומדיה: זיין ושוסטר (11.20) — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** הפרק מישחקי תנ"ך מתאר מיפגש בין דויד וגוליית בי־מיגרש כדורגל.

ג'ונס ואלכסנדר: התיקווה הלבנה הגדולה
יום שישי, שעה 10.15

יום ששי
18. 2

● **פרט קונגו: תיקווה הגדולה (10.15) — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** מחזהו של

תוכניות מומלצות במלוויזיה הירדנית

יום רביעי 16. 2

● **סידרה קומית: בנסון (8.30 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** פרקים חדשים בסידרה הפופולארית, שעברה לאחרונה מן התחנה הישראלית לשכנתה הירדנית.

● **סידרה היסטורית: מרקו־פולו (9.10 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** סידרת־יוקרה בהפקת הטלוויזיה האיטלקית, המשחזרת את מסעותיו המופלאים של מרקו־פולו, איש ונציה בן המאה ה־13, באסיה המרכזית ובסין.

● **סידרה עלילתית: בית על הגיבעה (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** סידרה סקוטית מרתקת בת שישה פרקים, המתארת את קורות דייריו המתחלפים של בית בעיר גלזגו בין השנים 1878 ו־1980.

יום חמישי 17. 2

● **קומדיה: טוראית בנימין (8.30 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** סידרה קומית על־פי הסרט הגושא שם זה. מעלליה והרפתקותיה של טוראית בחיל הנשים האמריקאי. בסרט גילמה את התפקיד גולדי הון, ואילו בסידרת־הטלוויזיה הטוראית המפורסמת היא לורנה פטרסון.

● **למישפחה: שמונה זה מספיק (9.10 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** סידרה משעשעת אשר במרכזה אב לשמונה ילדים, עיתונאי במיקצועו, שהתאלמן לא מכבר ונשא לאשה צעירה שגילה אינו עולה בהרבה על גיל בנותיו הבוגרות.

יום שישי 18. 2

● **ילדים: לאסי (12.30 בצהריים — שני הערוצים — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** סידרת הילדים המפורסמת ביותר על הכלבה לאסי ומעלליה.

● **ספורט: כדורגל (2.30 — שני הערוצים — שידור בצבע, 90 דקות, מדבר אנגלית וערבית).** תחרויות בין קבוצות מעולות מן הליגות העליונות באנגליה וגרמניה, ולעתים, מישחקים נבחרים מגביע העולם בכדורגל, שנערכו בספרד אשתקד.

● **תיאטרון: ניקולס ניקלבי (9.10 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** הפרק השביעי בהפקה המעולה של רויאל שקספיר קומפני, על־פי הרומן המפורסם של צ'ארלס דיקנס.

יום שבת 19. 2

● **קומדיה: מלחמת הכוכבים (8.30 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** סידרה על זוג זקנים חביבים, החיים בהרמוניה, אך כמו זוגות רבים אחרים רבים ומתקוטטים מפעם לפעם. עם סיר ג'ון מילס ומיגס ג'נקינס.

● **פרט־קונגו ערבי (9.40 — ערוץ 3 — שידור בצבע, מדבר ערבית).** בתיכנון התלת־חודשי הנוכחי משדרת הטלוויזיה הירדנית סירטי קולנוע באיכות סובבה, מדי מוצ"ש.

● **פרט־קונגו דועזי (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).**

יום ראשון 20. 2

● **סידרה משעשעת: לא יאומן (6.20 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית)** תוכנית המצולמת לפני קהל, באולם טלוויזיה אמריקאי. מעשים יוצאי־דופן, תופעות חריגות, יכולת בלתי־רגילה וביצועים מדהימים.

יום שני 21. 2

● **תעודה: בריחות קשות (9.10 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** סידרה דוקומנטרית חדשה, המציגה חתך של בריחות קשות בכל שיטחי העשייה, וביחוד ברפואה ובמדע.

● **מתח: שעה עם אגאתה כריסטי (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** עיבוד לטלוויזיה של אחדים מסיפורי המתח והריגול של אגאתה כריסטי.

יום שלישי 22. 2

● **לילדים: הילדי בת־החרים (6.10 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** סיפור הילדים הקלאסי בגירסה חדשה, שצולמה בשוויץ ובגרמניה.

● **סידרה עלילתית: דאלאס (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** קליף בארנס ניצל ממוות בטוח אחרי נסיון ההתאבדות באמצעות גלולות־שינה ושתיה מופרזת. ג'יי־אר, שגרם להתמוטטותו של ברנס ולהחלטתו לשים קץ לחייו, מתכנן מזימות חדשות. סו־אלן מביעה את הסכמתה להינשא לג'יי־אר, אך מציבה תנאים. גבר חדש בחייה של מיס אלי.

יום ראשון
20. 2

● **סידרה: דאלאס (9.30) — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** הפרק מי יזכה בג'ון־רוס, מביא את סיפור המאבק בין סו־אלן ובין ג'יי־אר, על זכות־ההחזקה על בנם, ג'ון־רוס.

● **בידור: אלפרד היצ'קוק (10.20 — שידור בצבע, מדבר עברית).** גירסה טלוויזיונית של התידון המוסיקאלי זי'ל מהרדיו, בהנחיית אותו המנחה, יצחק שמעוני, שבינתיים שימש כמנהל הטלוויזיה.

יום שני
21. 2

● **סידרה: זוהי הוליווד (8.03) — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** קטעים מרגשים מתוך סרטים נודעים, עם כוכבים נודעים שם, בסידרה המביאה חתך אורך של תולדות הוליווד ועולם הקולנוע האמריקאי, הפעם תחת הכותרת סרטים של חצות.

● **דראמה: הכלה וציר הפרפרים (9.30 — שידור בצבע. מדבר עברית).** מישהו ממנהלי הטלוויזיה ראה את סרט דיוקן עם ניסים אלוני, והחליט שזה הזמן להקרין הקרנה חוזרת את הגירסה הקולנועית, המבוססת על מחזהו של ניסים אלוני, בכיכובם של גילה אלמגור ויוסי בנאי.

● **מותחן: קאז (10.55 — שידור בצבע. מדבר אנגלית).** תחת הכותרת סיפור אהבה עדין מובא עוד פרק בסידרה.

יום שלישי
22. 2

● **סידרה: בית מכר עתיקות (8.03 — שידור בצבע. מדבר אנגלית).** פרק נוסף בסידרה המבוססת על סיפורו של צ'ארלס דיקנס בהפקה של בי־בי־סי.

● **בידור: אי־פי מוסבי (10.00 — שידור בצבע. מדבר ומזמר אנגלית).** מופע מרהיב של הוראה מרתקת.

● **מותחן: לא יאומן כי יסופר (11.10 — שידור בצבע. מדבר אנגלית).** הפרק ידידות בלב ובנפש.

ספרד: חוק ההפלות

20 אלף נשים ספרדיות טסות כל שנה ללונדון, משלמות 130 דולר, ומקבלות בתמורה לא רק כרטיס טיסה הלוך וחזור, אלא גם גרידה במרפאה אנגלית בטוחה ונקייה.

לא כל הספרדיות, הרוצות לסיים הריון בלתי־רצוי, הן כל־כך בנות־מזל. רובן אינן מסוגלות לשלם גם את הסכום הקטן הזה. לפי הערכות של סוציולוגים במאדריד, מבוצעות בספרד כל שנה כ־300 אלף גרידות בלתי־חוקיות. רוב המבצעים הם „קצבים", גברים ונשים ללא הכשרה מתאימה, הפועלים בתנאים בלתי־היגייניים. בסס־רד מעריכים שיותר מ־3000 נשים מתות בכל שנה, כתוצאה מגרידות פרטיזניות. רופאים בספרד מפחדים לבצע ניתוחים כאלה, מחשש לשלילת רשיונם.

פילוג הרופאים. ממשלתו הסוציאליסטית החדשה של פליפה גונזאלס הגישה השבוע הצעת חוק לקורטז (פרלמנט) הספרדי, במטרה להתיר הפלות חוקיות במיק־רים מסויימים. ההצעה רחוקה מאוד מלהניח את דעתם של חוגים פמיניסטיים, סוציאליסטיים וליבראליים בספרד.

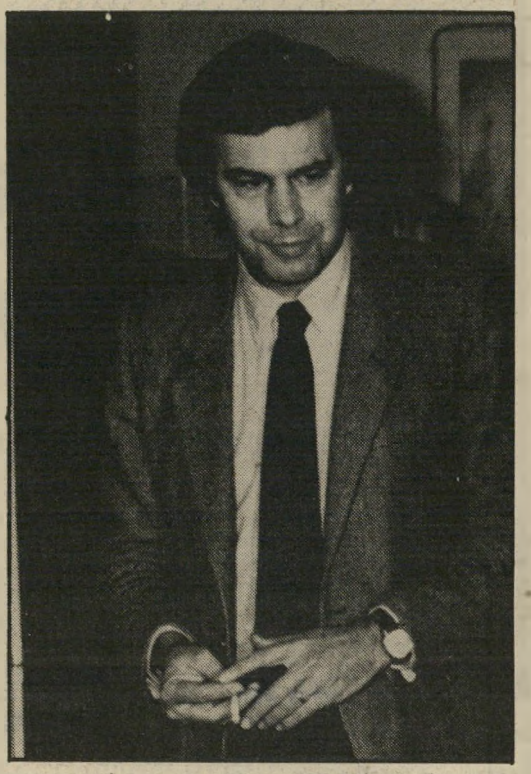

ראש־ממשלת ספרד גונזלס
הפלות בידי קצבים

גם בעתיד מותר יהיה לבצע גרידה רק אם נשקפת סכנה לחיי היולדת, אם יש ודאות שהתינוק שיוולד יהיה בעל מום, או שההריון נגרם כתוצאה ממיקרה אונס. אין בכך, כמובן, כדי לכסות את המיספר העצום של הריונות בלתי־רצויים מסיבות חברתיות (ריבוי ילדים, מצב כלכלי קשה), או פסיכולוגיות.

כארמן רוגי, מנהיגת הנשים הקומוניסטיות בספרד, כבר קראה להפגנות מחאה נגד החוק, ואליה הצטרפו חוגים נרחבים, כולל ממיפלגתו של ראש הממשלה, הדורשים הפלה חופשית לכל דורשת.

מהצד השני נתקל גונזאלס בביקורת עויינת של חוגים שמרניים. אגודת הרופאים, שהיא מבצר של הסדר הישן בחברה הספרדית, הודיעה שכל רופא שיבצע הפלה לפי החוק החדש יוצא משורותיה. ראש הממשלה מאמין שדעת האגודה איננה מבטאת את כל הרופאים בספרד. רבים מהם, בעיקר הצעירים, הם אנשי שמאל ומטבע הדברים שיתמכו בחוק. גונזאלס רמז בגלוי שהוא יקדם בברכה סילוג באגודת הרופאים, והקמת אירגון חדש של רופאים מתקדמים. מומחים לנושאי ספרד רואים במאבק על חוק ההפלות מיבחן חשוב לשילטונו של גונזאלס, נוכח הביקורת הנוקבת משמאל ומימין.

בינתיים הצטרפה הכנסייה למאבק נגד החוק. ראשי הכנסייה ציטטו את דבריו החמורים של האפיפיור נגד ההפלות. ביצוע גרידה נחשב לחטא דתי ראשון במעלה, והרופא המבצע עלול להתקל בחרם ונידוי רישמיים של הכנסייה הקאתולית. הממשלה הסוציאליסטית הת־אכזבה מהעובדה שגם כמרים מתקדמים יחסית, שתמכו בדמוקראטיה הספרדית נגד הפאשיזם, ישרו קו עם השמרנים בנושא ההפלות.

מעניין, שעקרון ההפלות החופשיות נכלל במצע הסוציאליסטי ב־1979, אבל נמחק בדיסקרטיות לקראת הבחירות ב־1982. מנהיגי המיפלגה נחושים עתה בדעתם להעביר כבר השנה את חוק ההפלות המתון, בתיקווה להגיע לחקיקה יותר מרחיקת־לכת אחרי הבחירות הכל־ליות בשנת 1986.

אירופה:
תיק"ו אפס

רוב המשקיפים הרציניים במערב־אירופה מאוחדים בהערכה, שביקורו של סגן נשיא ארצות־הברית, ג'ורג' בוש, לא הצליח במיוחד. בוש לא שיכנע את דעת־הקהל האירופית, שניתן לדרוש מהסובייטים פירוק נשק מוחלט, מתוך הדדיות עם ארצות־הברית בלבד, מבלי להביא בחשבון את הטילים הגרעיניים ה„עצמאיים" של בריטניה וצרפת. הסובייטים עצמם נחושי החלטה להתעלם מההצעות החדשות של בוש, והביקורת האנטי־אמריקאית השוצפת של תנועות השלום האירופיות לא נחלשה.

סיסמות קלאסיות. עם זאת, מגלים הסובייטים עצמם דאגה הולכת וגוברת מהתחזקות התנועות האנטי־גרעיניות בגוש המזרחי. קיומן של תנועות אלה (עולם קטן 2371) משך אליהן רבים ממתנגדי המישטרים הקומו־ניסטיים גם מסיבות אחרות. בשבוע האחרון חדלו כלי־התיקשורת הסובייטיים מהכיסוי "הנרחב והנלהב של הפעילות האנטי־אמריקאית במערב אירופה בנושא הגר־עיני. הסיבה לכך היא ברורה: נושא השלום נחשב ללגיטימי במיזרח אירופה. התנועות לשלום במערב הופכות נושא לחיקוי, המקשה מאוד על השילטונות.

מבחינה תעמולתית, קשה מאוד למיפלגה הקומוניסטית להילחם באנשים ובתנועות, המשתמשים בסיסמות הקומו־ניסטיות הקלאסיות נגד החימוש הגרעיני.

התוצאה נטו מכל ההתרוצצויות בעניין זה בזירה האירופית היא תיק"ו אפס. כל צד התבצר בעמדותיו, שום התקדמות לא הושגה בשיחות ג'נבה, ולא כל שינוי בדעת הקהל האירופית.

ברית־המועצות:
בריא בבית־חולים

אסיר־המצפון השבועי של היומון הלונדוני טיימס הוא ניקולאי בראנוב בן ה־46. בראנוב כלוא כבר 20 שנה בעוון פעילות נגד המדינה הסובייטית. כיום הוא חבוש בבית־חולים פסיכיאטרי נידח בקאזאחסתאן, כ־100 ק"מ מהגבול הסיני. הוא מוגדר על־ידי שילטונות ברית־המועצות כ„חולה־רוח וסכנה לחברה הסובייטית".

ללא מישפט. בראנוב נעצר בפעם הראשונה בתחילת 1963, אחרי שיצר קשר עם חברי המישלחת האמריקאית ליריד הספרים בלנינגראד, והשמיע בגלוי דיברי־ביקורת על המישטר בארצו. הוא נידון לחמש שנות עבודת־פרך במחנה־עבודה בעל מישטר חמור במיוחד. מייד עם שחרורו נעצר שנית, הפעם בעוון „שוטטות", (אדם כמו בראנוב אינו יכול לחלום על השגת מישרה), נשלח לשישה חודשי מאסר.

עם תום תקופת המאסר כתב בראנוב לשגרירות השוודית, וביקש באורח רישמי אשרת־הגירה לשוודיה.

הוא נעצר מייד על־ידי סוכני הק־ג־ב, ומאז הוא חבוש בבתי־חולים לחולי־נפש, מבלי שהועמד לדין על עבירה כלשהי.

למשקיפים זרים אין כל ספק שבראנוב בריא ברוחו, והנשק שהופנה נגדו מאפיין את הטיפול הסובייטי גם באזרחים אחרים, השוללים את רמיסת זכויות־האדם בברית־המועצות.

איראן: עד
הקציץ האחרון

העיראקים הודיעו ש־6894 חיילים איראניים נהרגו באופנסיבה הגדולה ביותר של הצבא האיראני מאז 1980.

משקיפים זרים גילו חשדנות רבה דווקא בעטיו של המספר המדוייק בו נקטו העיראקים, שאינם ידועים באמינותם היתרה. אבל גם לדעתם איבד צבאו של חומייני מספר עצום של חיילים וקצינים. הבי־בי־סי הביע השבוע את הסברה שהאבידות הכבדות ישכנעו את השליטים האיסלאמיים בטהרן בצורך להפסיק את המילחמה, להגיע להסכם עם שליט עיראק, סאדאם חוסיין.

לדיעה זו אין הרבה שותפים בצבא האיראני עצמו. קצינים רבים הגיעו למסקנה הנתרצת שחומייני מעוניין להחזיק את הצבא מחוץ למוקדי המאבקים הפוליטיים, להעסיקו במילחמה חיצונית. לשופר הדמים הזקן לא איכפת כלל, אם תוך כדי התהליך יהרגו קצינים וחיילים מיקצועיים, שהוא רואה בהם, אולי בצדק, אוייבים בכוח. קצין חיל האוויר האיראני, תאמיד זיראק־באש, שברח החודש לבריטניה, הביע השבוע דיעה זו בגלוי. זיראק־באש משוכנע שהשליטים ה„ברוטאליים הפרימיטיביים" של ארצו, רוצים לשחוק את הצבא בעיראק, כדי להנציח את שילטונם.

אחה, לפחות,
תשחוק!

הנרי קיסינג'ר
חוצפה תהומית

מיגוון התגובות העצום שליווה, כצפוי, את מסק־נות ועדת־החקירה היה מרתק כשלעצמו. אין כל ספק שעצם הקמת ועדת־החקירה, דרך פעולתה ול־בסוף גם מסקנותיה היו, באורח אובייקטיבי, תרגיל מזהיר ביחסי־ציבור.

בעולם כולו, אבל בעיקר באירופה ובארצות־הברית, ראו בחקירה ביטוי מרשים לדמוקרטיה השו־ררת בישראל. אפילו נסיונותיו הפחדניים של אריאל שרון להתחמק מהסקת המסקנות לא העיבו על הרושם הכללי. שוב אין מי שיפקפק באמת הברורה: אלה שדרשו את הקמת הוועדה, ועומדים עתה על יישום המלצותיה, הצילו את כבוד ישראל בעיני הקהילה הבינלאומית.

החרפה. בין המריעים לכבוד הדמוקרטיה הישי־ראלית היה גם הד"ר הנרי קיסינג'ר. צליל בהחלט צורם במקהלה הכללית. בישראל הקרתנית של 1983 לא נמצא מי שיאמר לקיסינג'ר מפורשות: „אתה אשם בפשעים חמורים ביותר, באחריות ישירה למותם של מאות אלפי אזרחים בדרום־מיזרח אסיה, אל תחלק לנו ציונים. ארצות־הברית עדיין לא מחתה את החרפה, שאיש לא חקר את מעשיך שלך!"

פברואר, החודש הכי נפלא בשנה- אם אתה באילת.

תכנית פברואר המהפכנית של ארקיע, מאפשרת גם לך לטוס עוד היום לאילת, ולהנות מחבילת נופש ברמה בינלאומית.

אתה משלם רק-4,999 ש' ומקבל:

- טיסה הלוך ושוב לאילת מתל-אביב/ירושלים או חיפה.
- אירוח 3 ימים (2 לילות) במלון מפואר (4 כוכבים).
- ארוחות בוקר ישראליות עשירות.
- מכונית AVIS ל-3 ימים (לא כולל ק"מ וביטוח).
- יום שייט על יאכטה, כולל ארוחת צהריים או בילוי מרתק אחר, באילת לבחירתך.
- המחיר ליחיד בחדר זוגי.
- אפשרות לארוח במלונות ברמות שונות.
- אפשרות להארכת הנופש בתוספות מחיר.
- הנחות לילדים.

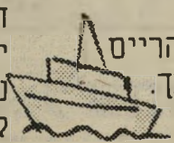

אפשרות ל-6 תשלומים בתנאים מיוחדים למחזיקי כרטיסי אשראי: ויזה, ישראכרט, דיינרס קלוב.

פרטים והזמנות בכל משרדי ארקיע:
תל-אביב: טל: 03-413222.
חיפה: טל: 04-643371
ירושלים: טל: 02-225888.
נתניה: טל: 053-23644.
קרית-שמונה: טל: 067-41159.
ובכל סוכנויות הנסיעות.
הקו בתל-אביב תפוס... צלצל (03)424266
והשאר הודעתך.

ארקיע arkia ארקיע-הקו שלך לחופשה.

ורשבסקי פרילינך

קולנוע

אורחים

פולניה בשמש

ליליאן („גי") קומארובסקה הגיחה מהמירסטת שחומה ובלחיים לוהטות. בוורשה, עיר הולדתה, ירד באותו רגע שלג כבד, ואילו בבית־המלון הילטון בתל־אביב זהרה השמש על ים כחול של קיץ.

היו אלה ימים יפים של חורף ישראלי, ואביב היה בליבה. „12 בדצמבר בשנה שעברה היה היום הקודר בחיי," סיפרה השחקנית הפולניה, בת חסותו של ג'ק איינגר, מי שכתב את הספר הניצול ומתכוון להסריטו בניצוחו של הבימאי משה מיזרחי. ליליאן תופיע בו בתפקיד זעיר (כי רוב שחקני הסרט יהיו נערים ונערות בני 13 עד 15), ואילו מאוחר יותר השנה תופיע בסרט של מיכל בת־אדם. הבימאית הישראלית מחפשת תסריט שיהלום את דמותה של ליליאן.

„רמה, סכנה, רובים." ליליאן, בת לזוג כוריאוגרפים — אמה רקדה ב־אופרה הפולנית ואחר־כך נתפרסמה מאוד בלה סקאלה־מילאנו — גדלה על חלב תיאטרון. במשך שלוש שנים שיחקה ב־תיאטרון דראמטיצ'ני, תיאטרון רפרטוארי השוכן בארמון התרבות והמדע שהועמק לפולין כמתנה מברית־המועצות.

גוסטאב הולובק, מנהל התיאטרון, היה חבר ב־סיים הפולני, ועמד בראש האיגוד של השחקנים. כמהו גם שחקנים בולטים אחרים היו יהודים. אבל הוא היה מן הנזוקים הראשונים של המישטר הצבאי בפולין.

„כדי שאנשים לא יתערבו בפוליטיקה, מקשים עליהם את החיים," אומרת ליליאן, „ואז הם כה עסוקים בהשגת אוכל לפיהם, שהתרבות צונחת מאליה."

ליליאן, קאתולית („חופשייה באמונתי") וראדיקלית בדעותיה הפוליטיות, ראתה כיצד נסגר עליה הכלא הרוחני. „שלג, דממה, סכנה, רובים," תיארה את היום המר. „אין טלפון, אין רדיו, אין טלוויזיה, אין חשמל. הצבא הולך ברחוב — הילדים המיסכנים האלה.

„יכולתי להגיד שאני לא רוצה לדבר על פוליטיקה, כי אני שחקנית ולא אישיות פוליטית. אבל דיוקא כאמן לא יכולתי שלא לנקוט עמדה. התחלתי לעבוד בכנסייה, ועימי טובי השחקנים שלנו. אחרים עבדו כמלצרים או כנהגי מוניות. היה זה אבי שאמר לי: עם דעות כשלך את חייבת לצאת מכאן."

שחקנית ליליאן גי
קורסים ביהדות

היא יצאה לפאריס ואחר־כך לניו־יורק, שם הכירה דרך חברה — שהיתה אהובתו של רומן פולנסקי — את ג'ק איינגר, שבאותה שעה חשב לעבוד עם פולנסקי. התוצאה: משה מזרחי יביים את הסרט בפולין, בעזרת התעשייה הפולנית.

לליליאן יש תוכניות: היא רוצה לשפר את האנגלית ולבסס לה קאריירה רצינית, צעד אחרי צעד. לשם כך כבר נרשמה לקורס מתקדם למישחק אצל מרי מקרגור־סטוארט, לפי המלצתו של בימאי שעבדה עימו — אנדז'י וואידה. אחרי הלימודים — מחול וכמה קורסים בתולדות היהדות.

פיוט אלים וכואב

פישוטה (צפון, תל־אביב, בראזיל) — זאת התעודה המחרידה ביותר על מצבו של נוער עזוב בעולם המערבי, מאז מצחצחי הנעליים של ויטוריו דה סיקה ולוס־אולווידאדוס של לואיס בוניואל. כמו בשני המיקרים הקודמים, מדובר בסרט עלילתי, אבל הוא מאמץ סיגנון כמעט תיעודי של בימוי ומרכז בתוכו אוסף של סיפורים אמיתיים, הצורבים את העין והנשמה באמינותם על הבד.

הבימאי הקטור באבנקו השתמש בנערי־רחוב כדי לגלם את גיבוריו הקטינים, המתגלגלים ללא מעש בשכונות־העוני של סן־פאולו, נכנסים ויוצאים ממוסדות לטיפול בנוער עבריין, שאינם אלא אוניברסיטה לפשע, נתונים תחת מרות אכזרית, אלימה ופושעת של מישטרה ומפקחים מושחתים, מתוודעים אל ההומוסכסואליות, אל הפשע, אל סחר־הסמים ונטילת חיי־אנוש, ועד מהרה אין להם כלל מוצא מתוך מעגל הקסמים שבו הם נתונים.

זה מה שקורה לגיבור הסרט, נער בן 10 בשם פישוטה, וזה מה שקורה לכל ילדיו, המעמידים פני קשוחים ואינם אלא קרבנות של הבריונים המבוגרים יותר, הן מן העולם התחתון והן מן המימסד. האפיסודות השונות המשתלבות זו בזו אולי אינן מספקות עלילה רציפה, אבל הן עושות רושם של ניתוחים בתוך בשר חי, החושפים פיצעי־מוגלה שאין איש טורח לטפל בהם. אפילו באותם הרגעים שבהם באבנקו מרשה לנעריו פסק־נשימה, כאשר הוא משתמש באלגוריה פיוטית פה ושם, מדובר בפיוט אלים וכואב, שאינו מניח לצופה לשקוע בשאננות של יופי.

נערי הרחוב — מתגלגלים בלי מעש

הסרט הזה הוא עדות לתהליך זוועתי של חיסול נשמות אנושיות בשיטתיות, כתב־אשמה איום כנגד חברה הכורה בור לעצמה, באדישות מטורפת.

הטובים לטיס

קצין וג'נטלמן (גת, תל־אביב, ארצות־הברית) — את הסיפור הזה סיפרה הוליווד עשרות פעמים בעבר: הנער משכונת העוני, שלמרות כל המיכשולים שבדרכו מצליח להתמודד עם אתגר אדיר — ויכול לו. הפעם, המיכשול הוא בית־הספר לטייס של הצי האמריקאי, שבו דורשים מישמעת־ברזל והתנהגות למופת, שהם כמובן מנוגדים לאופיו של מי שלמד לחיות לפי חוק־החרחור. יש כאן סמל קשוח שיורד לחיי החניכים, שהם אוסף מגוון של טיפוסים: כאלה שהגיעו לבית־הספר משום שציפו זאת מהם, אחרים שהם חלשים מכדי לעמוד בתנאיו; יש בו שחורים שרוצים להשיג מעמד חברתי, ויש גם נערה עקשנית, השואפת להוכיח כי אינה נופלת מן הגברים.

ריצ'רד גיר ולו גוסט: לא יישכחו

אם בכל זאת, יש כאן יותר מאשר שאבלונה מיושנת בתחפושת של שנות השמונים, זה קודם כל בזכות הבימאי טיילור (כוכב עולה) האקפורד. הקצב, התזזיתות של השחקנים עם הטיפוסים שהם מגלמים והחימנעות מסחיטת דמעות מיותרת, מעוררים במידה לא מבוטלת של סארקזם בכל הקשור לאידיאלים צבאיים ראויים לשבח, ויש בו לפחות שני שחקנים שלא יישכחו במהרה: ריצ'ארד גיר, בתפקיד החניך המרדן, מבצר בסרט זה את עמדתו כאליל־הנערות, ואילו לו גוסט מגלם את סמל המישמעות העסיסי ביותר של השנים האחרונות.

נקמותה של ד"ר נץ

געגועיה של ורוניקה פוס (פריז, תל־אביב, גרמניה) — ריינר ורנר פאסבינדר זכה בשנה שעברה בפרס הגדול של פסטיבל ברלין על סרט זה, האחד לפני האחרון שהוא הספיק להשלים לפני מותו. זהו פרק נוסף בשיחזור תולדות הרפובליקה הפדרלית הגרמנית שאחרי מילחמת העולם השנייה.

רוזל זק: מנות של סמים מיהודיה

החשראה הפעם באה מגורלה של שחקנית אוסטרית בשם קריסטין שמיץ, שאיש אינו זוכר עוד היום. היא היתה פופולרית בזמן המילחמה, ולאחריה סולקה לחלוטין מן המיקצוע, כרבים מחבריה ששיתפו פעולה, ולו רק פאסיבית, עם הנאצים.

בידיו של פאסבינדר מקבל הסיפור מימד של משל בכמה מישורים. ראשית, זה סיפור של אשה שאיבדה את זהותה. היא אינה עוד מה שהיתה על הבד, אבל גם אינה מסוגלת להשלים עם מה שהיא בחיים. משום כך הידרדרותה לסמים — נושא שהיה מוכר היטב לבימאי, שנית — זהו שינוי פני החברה הגרמנית, כאשר סוגל חדש של טורפים מנצלים את ריגשי־האשמה של האומה אחרי השואה. שלישית, זהו תרגיל מרתק בעשייה קולנועית שצריכה להיות דומה בכל, מן המישחק ועד התאורה, מתנועות המצלמה ועד לצורת הדיבור, לסרטים שעשו בגרמניה בשנות החמישים.

אם פאסבינדר מצליח בכל משימותיו האמנותיות, ועל כך קיבל את הפרס, הרי המסר הרעיוני שלו מוטל בספק. שמח של הרופאה המספקת לכוכבת העבר את מנות הסמים שלה הוא מאריאנה כץ, והרושם שמתקבל מן הסרט הוא, שמדובר כאן בנקמת היחודים בגרמנים, כאשר הם נוטלים את רכושם, משעבדים אותם ומשפילים אותם ללא רחם. גם אם היו מיקרים כאלה, וגם אם — כדברי פאסבינדר בראיון — האשמת היא בבי שאילץ את היהודים להתנהג כך על־ידי יצירת תנאים חברתיים מסויימים, המסקנה היא בלתי־נמנעת: ידם של היחודים עמוק בתוך ההידרדרות הגרמנית. ומכאן ועד לפרוטוקולים של זקני ציון יש רק צעד קטן.

אנשים

ח"כי חרות לא צייתו לרמזורים ואריק שרון דרש שיתנו לו לנופף לאוהדיו בפעם האחרונה

■ הבדיחה האחרונה מספרת שהשרים **שימחה אריה, יורם אריזור, דויד לוי ואריק שרון** החליטו להקים את בית־המיקדש. אריה — כשר־תקלאות — סיפק את הקרקע; אריזור גייס את הכסף; לוי, כשר־השיכון, הביא את חומרי הבניה, ואילו שרון את הקורבנות.

■ זמן קצר לפני ישיבת הממשלה ביום הרביעי נקרא בבהילות נהגו של שרון, **אי־תן הלוי**, לחוות השר שלו. נהגו של מנכ"ל משרד־ראש־הממשלה **מתי שמואלביץ'** נשלח לבניין הכנסת, כדי לה־ביא את שר־הביטחון לישיבה. כאשר הוא התחיל לנסוע הורו לו שומרי ראשו של אריק שיקיף את קריית־הממשלה ו־לא יסע בדרך הקצרה, שבה היו מפגינים רבים שחסמו את ציר התנועה. אריק, שידע ש־מפגינים הם תומכיו, צרח על הנהג שישנה את מסלול ה־נסיעה ויסע בין שורות המפ־גינים. „תן לי קצת ליהנות ביום האחרון שלי בתפקיד.“ נזף בנהג.

■ בשידור מבט לחדשות ביום הרביעי שעבר היה מג־כ"ל רשות השידור **יוסף** („טומי“) **לפיד** מתוח מאוד. כאשר רואיין ח"כ התחיה **חנן פורת**, הוא קרא לעבר עורך מבט **יאיר שטרן**: „לקצץ, לקצץ.“ כשראה ששטרן אינו מגיב, קרא לעברו: „אתה לא מבין כלום בטלוויזיה. מאה פעמים אני צריך ללמד אותך.“ בסוף השידור אמר לו שטרן: „הבאתי לך סקופ.“ לפיד לא הבין, ושטרן הסביר שהוא מת־כוון לצילומי לידת תינוק ה־מבחנה, שבוצע בבית־החולים על שם שיבא בתל־השומר. לפיד דחה בביטול את דבריו.

■ יום הרביעי היה יום עמוס ביותר לח"כ חרות **דויד מגן**. הוא התחיל בפגישה עם חברי מרכז חרות, אחר־כך היתה פגישה עם בגין, ראיון ביבנה לתוכנית הרדיו יש שא־לות, שוב פגישה עם בגין, הופעה במערכת החדשות בט־לוויזיה בתל־אביב ואחר־כך השתתפות במסיבה ששרון אירגן במלון הילטון בתל־אביב. כשנשאל איך הוא מס־פיק הכל ביום אחד, ענה: „מקצצים פה ושם. לא עוצרים ברמזורים, עוברים באדום.“

■ בהרצאתו בבית הפרק־ליט בתל־אביב, ביום השישי שעבר, היה שרון במצב־רוח מרומם. הוא הזכיר בין השאר שהוא חקלאי, וכשהוא ייצא מהאולם הוא יסיר את עניבתו. אשתו **לילי**, שישבה לידו לח־שה לו משהו. הוא התכופף לעברה, ואחר־כך אמר: „אש־תי אומרת שהיו כאלה שהיו רוצים להדק לי את העניבה.“

■ העיתונאי **אריה אב־נרי** נשאל על־ידי **מני פאר**, איך הצליח להשיג את הסקופ שאריך טילפן מניו־יורק ל־ראש־הממשלה וקרא לו לפטר את שרון, כאשר ידוע שאריך נמנע מלדבר עם זרים בבית־החולים. אבנרי, כתב ידיעות אחרונות, סיפר שהוא טילפן לאחת מנשות השרים הליב־רלים, ושאל אותה מדוע ה־ליברלים לא עושים דבר כדי לסלק את שרון. האשה השיבה ללא היסוס: „מדוע לא? הנה אריך טילפן לבגין...“ אבנרי בטוח שהידיעה היא מהימנה, משום שאריך עצמו לא מיהר להכחיש אותה.

■ ח"כ חרות החיפאי **יו־סף רום** היה מאוד נרגש ביום פירסום מסקנות־הוועדה, עד כדי־כך שהוא חצה את הכביש ברחוב המלך ג'ורג' ב־ירושלים, מול מישרד־התיירות באור אדום.

■ האומנם פליטת פה? בישיבת סיעת הליכוד, שהת־בקשה לאשר את החלטת ה־ממשלה לאמץ את דו"ח ועדת השופט **יצחק כהן**, דיבר ח"כ הליברלים **בני שליטא** על „הטבה במחנות צברה ו־שליטא.“ ואחר־כך תיקן את טעותו.

■ באותה הישיבה סיפר ח"כ הליברלים **דרור זיגר־מן** שהוא מקבל איומים טל־פוניים, אחרי שדרש את פי־טורי שרון. „אומרים לי ‘חבל שלא נשרפת באושוויץ’.“ ענה לו סגן השר דב שילנסקי: „מה אתה יודע? אני מקבל איומים יותר ממך.“ עצר את המשך הדרישה שר המישפטים **משה ניסים**: „תעשו קיזוז. העיקר שתהיה בשקט.“

■ שר־האוצר הוא איש עסוק מאוד. מסיבה זו הספר שלו בא אליו הביתה. ווהי אשה דור־קא — הספרית **דניאל**. ה־יחסים בין השניים הם כבר מעבר ליחסים שבין ספר ול־קוח. דניאל היתה אמורה ל־צאת לחופשה באירופה בסיל־וועסר. תוקף הדרכון שלה פג, ובמישרדי־הממשלה היתה ש־ביתה. אריזור טילפן לשר־הפ־נים, וזה הורה לפקיד הרא־שי במישרד־הפנים בתל־אביב לקבל את דניאל ולהאריך לה מייד את דרכונה.

■ השר לשעבר **יצחק ברמן** לא התלהב מהרעיון ששרון ישאר שר־בלי־תיק. „אני מתנדב להדריך אותו איך אפשר לחיות בלי להיות שר.“

■ נהגי השרים היו נרג־זים מאוד ביום פירסום מסק־נות הוועדה. נהגו של שרון אמר לחבריו למיקצוע, ליד מישרד־ראש־הממשלה: „יוד־עים שהברק הזה הוא מערכ־ניק.“ הוא התכוון לחבר הור־

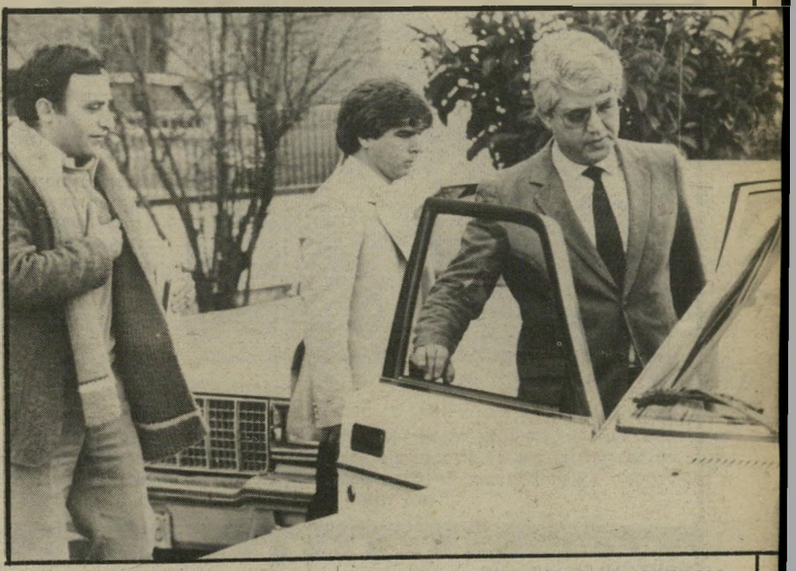

שימעון שיפר

הכתב המדיני של קול־ישראל צועד אחרי סגן־ראש־הממשלה, דויד לוי (למעלה מימין) ועוזרו אבנר סרוסי (במרכז) כדי להוציא ממנו מידע על ההתייעצויות בלישכת ראש־הממשלה. הכתב לענייני מיפלגות של הטלוויזיה, ניסים מישעל (למעלה משמאל), מנסה לדובב את שר־התיעוד והתרבות, זבולון המר. הכתב המדיני של מעריב, אילן כפיר (למטה מימין), מנסה לדלות פרטים מסגן־שר־החוץ, יהודה בן־מאיר; ואילו הכתב המדיני של הטלוויזיה, יורם רונן (למטה משמאל), מנסה לראיין את הד"ר יוחנן באדר.

העיתונאים צולמו ביום השלישי בבוקר, זמן קצר אחרי פירסום דו"ח ועדת־החקירה לעניין הטבח במחנות הפליטים. השרים וצמרת הקואליציה באו להתייעצויות בלישכתו של בגין, וכל מי שיצא שימש מוקד לניסיון קבלת מידע. אפילו באדר, שבא לעודד את בגין, חוקף בעיתונאים כשיצא מהבניין. מי שהצליח לדובב הכי הרבה אישים היה שיפר, שעט על היוצאים מהבניין, לקח אותם לפינה, לרכבם או לניידת־השידור של קול־ישראל וליקט את פירורי המידע שהצליח לדלות מהם לתמונה שלמה על דיוני צמרת הליכוד והקואליציה ומיד העביר את מימצאיו אשר שודרו בקול־ישראל.

הרמטכ"ל המטרטר (וההמתבדח)

רב־אלוף איתן בבית־המישפט
„הייתי עוצר גם את העגלה!"

עולם, וכי כל העניין הוא עלילת־דם של אנשי שלום עכשיו, שהביאו את הפרשה לידיעת השילטונות ושדאגו לפירסום ה־עניין.

לדברי הסניגורים רצו אנשי שלום עכשיו להגיע באמצעות הנאשמים אל ה־רמטכ"ל ושר־הביטחון, ולכן העידו עדות־שקר במישפט. „הם מנצלים את המנגנון המישפטי של צה"ל לשם השגת מטרות פוליטיות," טען יהודה רסלר, סניגורו של מופז — כמה ימים לפני רצח איש שלום עכשיו בירושלים.

רק לחלופין טוענים הסניגורים כי אם אמנם נעשו מעשי־התעללות, היו אלה בסקודה ישירה של המפקדים, אל"מ משה הרטבי ורס"ן שלום לוגאסי, וכי אלה פעלו ברוח המדיניות של שר־הביטחון והרמטכ"ל.

התובע העלה לדוכן־העדים ארבעה קצי־נים, שסיפרו בבית־המישפט כי ראו במו עיניהם את מופז מכה את חמשת הילדים ליד הכפר תרכומיה. לעומת זאת העלה רסלר שני נערים ערביים, שאמורים היו להיות בין הנערים המוכים, והם סיפרו כי לא הוכו כלל. לדבריהם, תפס אותם אומנם מופז באותו יום ואילץ אותם לשבת על הסלעים, אך הוא לא היכה ולא התעלל.

גם ביתר האשמות כופר הנאשם, והוא מספר כי במיקרה של המיספרים על הזרוע הוא לא הובן כהלכה. הוא פשוט אמר את מה שאמר בצחוק.

ההגנה החליפית של הסניגורים היא שהגיעה לכותרות העיתונים. במישפט זה התגלו, מתוך עדויותיהם של קצינים שו־נים, כי אחד בשם רס"ן שימעון, שהוא סגן היועץ־המישפטי, אמר למופז כי שמע צה"ל והמתנחלים היהודיים בגדה מיידוי אבנים במכוניות. ההתקוממות האזרחית בגדה נגד הכיבוש דוכאה ביד ברזל, בקליעי גאז מדמיע ובאש חיה.

ההוראות שקיבלו החיילים היו להתיז קודם כל גאז מדמיע, ואם זה אינו מפזר את ההפגנה — לירות כדורי־גומי, ורק לאחר מכן לירות אש חיה. באותה תקופה נהרגו עשרות ערבים בגדה. עיקר הקר־בנות היו נערים ותלמידי בית־ספר.

את צה"ל הטרידו ילדים קטנים, שהיו זורקים אבנים ונעלמים. קשה היה לאתר אותם, ולעיתים קרובות לא היו הילדים בני־עונשין כלל. למיקרים כאלה הוציא הרמטכ"ל הוראה לעצור את הוריהם של הילדים. „יש לטפל בהורים של ילדים כאלה, כדי שיענישו את בניהם. אצל ערבים זה עובד טוב מאוד," העיד ה־רמטכ"ל.

לטרטר „מסיתים"

השיטה של מעצר קרובים וממונים לא היתה נקוטה רק לגבי הורי־ילדים. כאשר היתה הפגנה, היתה ההוראה לעצור את כולם. „היו עוצרים את כולם וחו־קרים, אחר כך היו משחררים את החפים מפשע," העיד הרמטכ"ל. באותה שיטה נקטו גם לגבי מוכתרים. „צריך להבין שלמוכתרים יש אחריות אישית לגבי מה שקורה בכפריהם," אמר המפקד הבכיר של צה"ל, „הם יודעים מה נעשה בסבי־בה. לכן עוצרים אותם לצורכי־חקירה."

אנשי „יש גבול" מפגינים בפתח בית־המישפט
לצייר מיספרים על זרועות הערבים

בישיבה את שר־הביטחון אומר שיש לת־לוש לערבים את האשכים. קצין זה לא הובא להעיד במישפט.

הסניגוריה גם הגישה מיסמך שבו הורה הרמטכ"ל לטרטר את האזרחים, להקים מחנות־מעצר, להטיל עונשים כספיים גדו־לים ולהטיל סנקציות כלכליות. החודשים מארס־אפריל של 1982 היו חודשים קשים במיוחד בגדה. היו הרבה מיקרים של הפגנות ושביתות. בעיקר סבלו חיילי

השיב: „אינני מבין במישפטים, אבל אם זה מותר לפי החוק, אז זה בסדר."

התעללות מצחיקה

במהלך עדותו היה הרמטכ"ל מלא ביטחון עצמי והירבה להתלוצץ. „אם היה בית־מעצר לעגלות הייתי עוצר גם את העגלה," ענה בתשובה לשאלה על היה קשה מאוד להבין את זחיחות דעתו של רב־אלוף רפאל איתן בעדותו. יום אחרי שקבעה ועדת־כהן שהיא מסיקה מסקנות חמורות על פעולותיו של הרמט־כ"ל, וכי רק בהתחשב בעובדה שהוא עומד לסיים ממילא את תפקידו הוחלט להסתפק בקביעת אחריות בלי המלצה נוספת, היה הרמטכ"ל צריך להיות רגיש במיוחד לגבי הנושא של התעללות באו־רחים ערביים.

נראה שזה לא עזר.

הרמטכ"ל יוצא מבית־המישפט
להתבדח בעת הדיון על ההתעללות

יום אחרי שנקבעה אחריותו לטבח, העיד הרמטכ"ל על מדיניותו לגבי השטחים הכבושים

ילד ערבי שהפר עוצר בדחפו עגלה. כאשר שאל אותו הסניגור אם הוא יודע לכמה זמן מותר לעצור אזרח בלי פקודת־מעצר של שופט, ענה הרמטכ"ל כי אינו יודע. הסניגור הסביר כי התקו־פה היא 48 שעות בלבד. על כך העיר הרמטכ"ל: „אם אתה יודע כל־כך טוב, למה אתה שואל?" קהל הצופים שמילא את האולם פרץ בצחוק עז.

על רקע זה הוסברה גם הוראתו של הרמטכ"ל לטרטר „מסיתים" ואזרחים ה־עושים בעיות. „למה התכוונת בטירטור?" שאל רסלר את הרמטכ"ל, וזה השיב: „ללך ושוב." כוונתו היתה לכך שאזרחים נעצרו למשך הזמן המותר בחוק, 48 שעות, בלי להביאם לשופט. אז שוחררו, ואחרי זמן קצר נעצרו שנית לתקופה של 48 שעות.

שיטה זו עוקפת את החוק. הרמטכ"ל אדם שבוקר כה קשות על־ידי הוועדה על חוסר־רגישותו לסיבלם וביטחונם של אזרחים, היה צריך להיות יותר רציני ופחות מבודח כאשר בא להעיד למחרת היום על המדיניות שהנהיג בשטחי הגדה — מדיניות שהביאה למותם של נערים ונערות ולהתעללות על־ידי חיילים צעירים שטירטרו את האוכלוסיה.

אילנה אלון ■

ם אומרים ... מה הם אומרים ... מה הם אומרים ... מה הם אומרים.

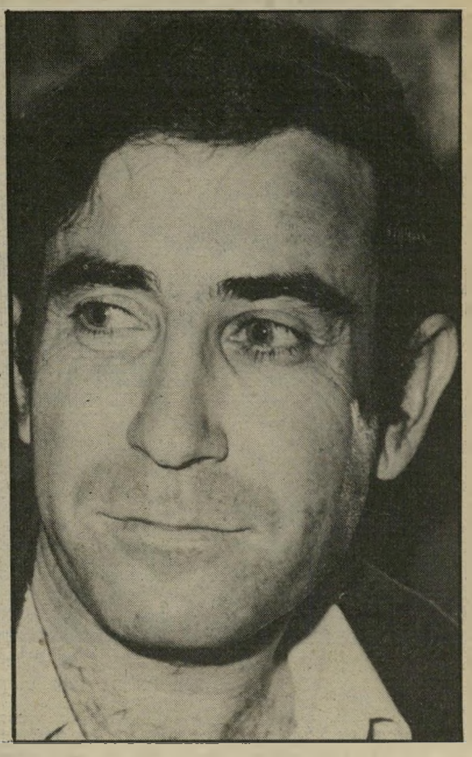

פרופ' שלמה בן־עמי:

„השילטון מחולל פאשיזציה!"

פרופסור שלמה בן־עמי הוא ראש בית־הספר להיס־טוריה של אוניברסיטת תל־אביב ומומחה למשטרים פאשיסטיים.

● **האם אתה מופתע מהרצח הפוליטי של אמיל גרינצווייג?**

זה לא אמור היה להפתיע. לא כשאת מסתכלת על התהליך שהתחולל כאן מאז 1967, לא אחרי שערשים לגיטמציה להתרת דמה של האופוזיציה המתנגדת לדיעות הממשלה. מי שמגונן כיום על הזכויות של הערבים מערער על תפיסת הבגינים והתחיה, הנותנת את הטון ברחוב — וזה לא צריך להפתיע. זה נובע מהאסימטריה שבין הימין והשמאל בישראל.

● **האסימטריה הזו אופיינית לתחיתם של משטרים פאשיסטיים.**

כן, בהחלט. גם השמאל האיטלקי של תקופת מוסליני היה נמר של נייר, ואילו הימין היה חסר־מעצורים.

● **אפשר להשוות בין הפאשיזם של מוסר־יני ובין התנהגות הימין בארץ כיום?**

בהחלט. גם פה יש שמאל גדול, המאמין בערכיה של חברה פלורליסטית, ולעומתו יש ימין המאמין כי ימות המשיח מצדיקים כל דבר.

אני לא מאמין שהאסימטריה הזו בין השמאל לימין תיעלם, ולכן יש תיקווה, מכיוון שאני לא מאמין שהשמאל הישראלי יגיב בטרור על טרור.

● **ואז יש סיכוי שהימין יגביר את הטרור.**

אני מדבר על הטווח המיידי. לטווח רחוק אני בהחלט רואה תהליך של קיטוב בלתי־נמנע. אל תשכחי שבסבסטיה נוכחנו לדעת, שהם מסוגלים לירות גם בחיילים, ושהעיומות יבוא כאשר הם ייאלצו — מכורח בחירה דמוקרטית או אילוצים מדיניים כלכליים — להחזיר את הגדה המערבית. הרי שר־הביטחון מלפני כמה שעות כבר קרא פעם אחת שלא למלא פקודות.

אני לא רואה ברצח של אמיל כל הפתעה, ואני לא אומר זאת כחוכמה לאחר מעשה. שמו של הנפגע היה עלום, אך לא שמו של המחנה שייפגע. מישהו שיחרר נחשולי שינאה וברק בעיניים. האנשים שזרקו את הרימון האמינו, כי הם ממלאים אחרי רצונו האול־טימטיבי של המנהיג.

● **מהו בכל זאת ההבדל בין מה שמת־חולל פה כעת, ובין מה שהתחולל באירופה של מוסוליני והיטלר?**

תהליך הרדיקליזציה באירופה בא מהרחוב, ואילו בארץ התהליך בא מהשילטון. כאן לא הרחוב הוא שמשפיע על השילטון, אלא השילטון הוא שמשפיע על הרחוב. יש פה תהליך של פאשיזציה שמחולל אותו השילטון. הרחוב ניזון מהשילטון, הרחוב לא יכול להסיק את התהליך הזה. אבל השילטון יכול. רק השילטון יכול לשים קץ לתהליך הנורא של הפאשיזציה, שמתחולל לנגד עינינו במדינת־ישראל.

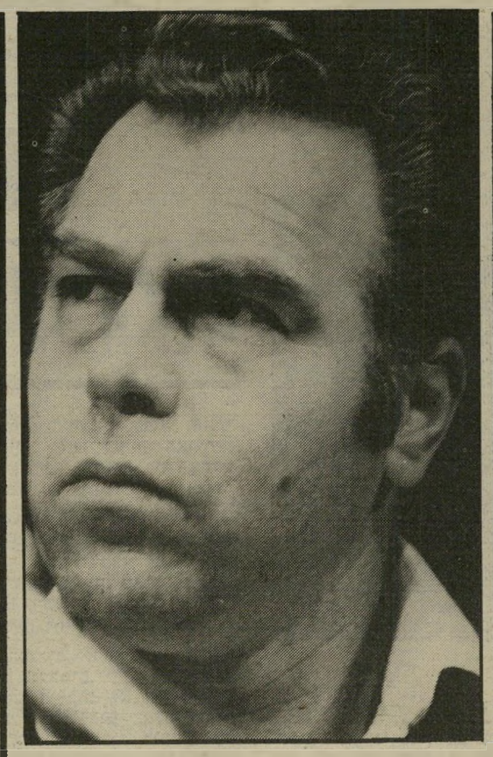

ד"ר אריאל רוזן־צבי:

„יום קשה לעולם המשפט!"

מה שקרה ביום השישי בצהריים בלישכת עורכי־הדין הוא חרפה לכל עורך־דין ומישפטן המכבד את עצמו. התבגישתי בשמו של הפרופסור המכובד דוד ליבאי, שישב על שולחן הנשיאות לצידו של אריק שרון, התבגישתי בשמם של כל עורכי־הדין ממכרי, שזיהיתי על מסך הטלוויזיה. הם חניחו לאריק שרון מדושן־העונג להצחיק אותם, לרכל איתם על תיצרוכת ותנובת החלב של ישראל בשעה שאשמות כל־כך חמורות חוטחו בו, והוא נהג כאילו הוא גיבור היום.

התחושה שלי היתה, שלא הייתי רוצה שאיש מבין אותם המתעניגים על דבריו של שר־השרון המסרב להתפטר ייצג אותי.

ואנה, מצאתי צדיק אחד בסדום — הד"ר למיש־פטים אריאל רוזן־צבי מאוניברסיטת תל־אביב, איש דתי מתנועת „תיבות שלום", שהיא המקביל הדתי של „שלום עכשיו".

ד"ר רוזן צבי אמר בכינוס החירום של „שלום עכשיו" שהתקיים ב„צוותא" את הדברים חבאים:

נזעקתי לכאן היום כחבר לישכת עורכי־הדין, וזה לא כבוד היום להיות חבר בלישכה זו. אני מלמד מישפטים באוניברסיטה, ואני מקווה שכאשר תלמידי יתקבלו ללישכת עורכי־הדין, יהיה זה כבוד גדול יותר.

אני חשבתי שוועדת־החקירה תיצור אווירת חשבון־הנפש, שיבוא בעיקרו מצד עורכי־הדין — כמעט שרציתי להגיד עורכי־הדין — ובמקום דרישה ליישם את המלצות הוועדה כרוחן וכלשונן, ביקרו המישפטנים את הוועדה.

כאשר קראתי לראשונה את הדו"ח, לא היה לי צל של ספק שהניסוח שלו היה חד־משמעי.

היה ברור מקריאת הדו"ח שהמסקנה היא אחת. היום, בניסוח מתייסר של היועץ המישפטי, ניתנה גושפנקה לכך ששר־הביטחון־לשעבר ימשיך להיות שר בממשלה הזאת.

אנחנו צריכים להתאחד היום תחת רעיון אחד: רעיון שילטון החוק, והשאלה היא האם אנו חוסים כיום תחת צל כנפי הרעיון הזה. כאשר סופר לי על אווירת הבדחנות ששררה בארוחת לישכת עורכי־הדין; כאשר סופר לי ששר־הביטחון־לשעבר — שאמר כי לא יאכל יותר בורקאס של תרד וגבינה — אכל שם ארוחה דשנה; כאשר סופר לי שדבריו לא זכו לאף מענה — ידעתי שזהו יום קשה לעולם המישפט בישראל.

אני רוצה להעיר עוד הערה אחת: כאשר ראש לישכת עורכי־הדין מבקר את דו"ח ועדת־החקירה, זה מותר בתנאי שזו ביקורת סבירה. אבל כאשר אמנון גולדנברג, שייצג לקוח לפני ועדת־החקירה, הביקורת שלו מדהימה: הוא טען שהוועדה חרגה מסמכותה. ואני סבור הייתי שגדולתה של הוועדה בכך שבחנה עניינים ציבוריים־מעשיים של האכזקוטיבה באמות־מידה מישפטיות, שהן מחמירות מאמות־מידה ציבוריות, וגדר־לתה בכך שהמסכה חומר בלתי־שפיט לשפיט כל־כך.

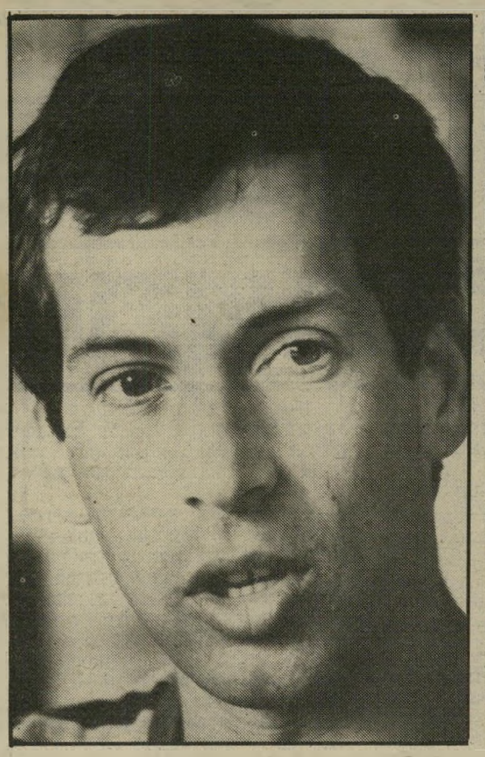

בני ברבש:

„הם המשיכו לצרוח: ,אריק מלך ישראל'!"

לפני מילחמת־הלבנון פירסם בני ברבש, סגן־אלוף במילואים ומראשי תנועת „שלום עכשיו" מיכתב ב„העולם הזה" — העיתון היחיד שהסכים לפרסם את המיכתב, על פי עדותו של ברבש. היה זה מיכתב גלוי לראש־הממשלה, שבו האשים ברבש את ראש־הממשלה בשיסוי אוהדיו נגד כל מי שמתנגד לדיעותיו. בני ברבש חרחיק לכת עד כדי נבואה, וכתב לראש־הממשלה כי אם יבוא יום ומישהו יתקע כדור בגבו, יהיה זה באשמתו של ראש־הממשלה, אשר הסית המון פרוע נגד מתנגדי הממשלה.

היום, שמונה חודשים מאוחר יותר, הפכה הנבואה לאמת. הכדור לא נורה בגבו של ברבש, אבל אמיל גרינצווייג נרצח.

הרצח היה מפתיע, אבל לא בלתי־צפוי. האווירה שנוצרה בחצי השנה האחרונה הכשירה את הקרקע לקראת התארגנויות מהסוג הזה. כאשר מתחילים להבדיל בין דם יהודי ודם ערבי, ברור כי לא ירחק היום שבו לא יבדילו בין דם יהודי כזה או דם יהודי כזה. וזה יכול להיות דם אשכנזי או דם ספרדי, דם ימני או דם שמאלי. כשהחוק איננו שווה לפני כולם, כל המיסגרות נפרצות. וכשיש חוק לערבי וחוק ליהודי, ויש יהודי הקם להגן על הערבי הנחות — דמו מותר לכל.

יש קשר בין מי שקובע את הסטנדרטים ובין אלה שמתרגמים את התפיסות של המימשל ופועלים להגשתו. כעת מתווכחים מי היה הרוצח. זה לא רלוונטי. מה שחשוב הוא מה שקרה א ח ר י הרצח. כי גם אם נניח שהרוצח היה מטורף וחוליגן, הרי התנהגות תומכי אריק שרון אחרי זריקת הרימון מצביעה על אשמה לפחות זהה לזו של משליך הרימון. הם הסריעו לפגועי הפריעו בחדר־המיון, המשיכו לתקוף ולאיים. הדבר ההגיוני היה שכולם יתפזרו אבלים וחפויי ראש, אבל זה לא קרה. הם לא התאבלו. הם לא התביישו. הם לא היו חפויי ראש. הם המשיכו לצרוח „אריק מלך ישראל".

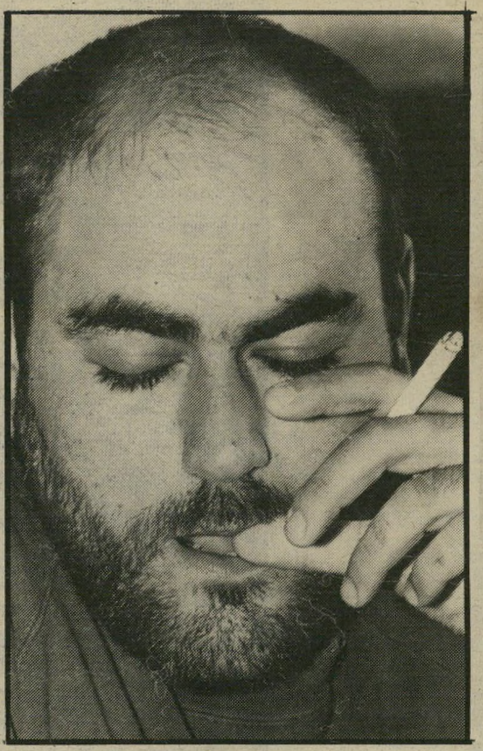

דניאל וקסמן:

„אני מרגיש חרדה גדולה!"

בימאי הקולנוע דני וקסמן ניסה בסירטו „חמסין" לפקוח עיניים שהיו עצומות בעם הזה. יש אומרים כי הרקע לזריקת הרימון על הפגנת „שלום עכשיו" בירושלים תחילתו בשינאה העיוורת אל הערבים, ביחס אליהם כאל אזרחים מדרגה שנייה. שם זה התחיל. דני וקסמן ניסה להאיר את הנקודה האפלה הזו אצל תושבי ישראל היהודיים. הוא עשה סרט פוליטי ממדרגה ראשונה, ובאומץ לב רב. מה הוא אומר על חרצח בירושלים?

קשה לי לענות לך. התגובה שלי היא שוק מצד אחד. מצד שני אני מצפה כבר הרבה זמן לכך שזה יקרה. אנחנו, האנשים הצעירים של המדינה הזו, אלה שלא משתייכים למיסגרות הגדולות — אנחנו צריכים להקים תנועה המונית שתעצור את הדבר הנורא מכל. קיוויתי ששלום עכשיו תצליח לעשות את זה. היום אני כבר לא יודע. את יודעת, הייתי הרבה פעמים בשכונות בדרום תל־אביב. עבדתי שם עם נוער. תמיד קיבלו אותי כמו שאני. היום הם קוראים לי שמאלני או קומוניסט, כשבעצם אני מדבר על שוויון וצדק לכולם. הם לא מבינים אותנו. הם חושבים ששמאל זה רע כי זה ההיפך ממה שבגין מייצג. אני מרגיש שיש פירוד עצום בעם. חייבת לקום תנועה שיהיו חברים בה ספרדים ואשכנזים, חילוניים ודתיים. כי אם לא תקום תנועה כזו, אז לפי מה שאני רואה עכשיו יבוא חורבן על מדינת ישראל. ואני מפחד לאללה. אני חרד חרדה גדולה.

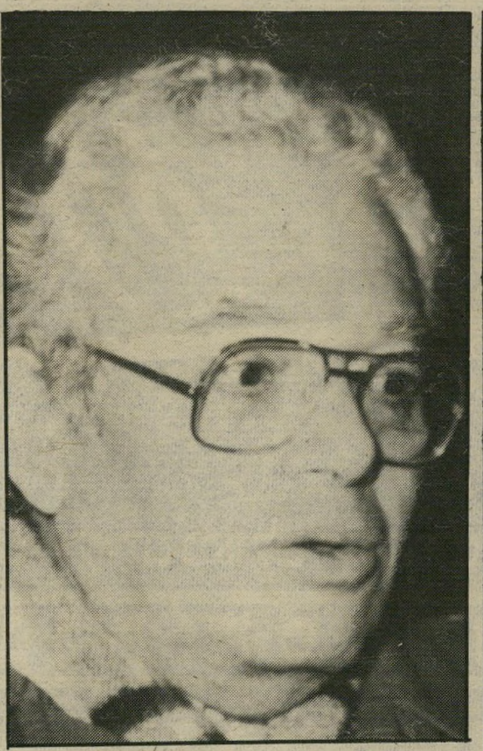

יצחק ארצי:

„חונכתי לחיות על אמונתי!"

סגן־ראש עיריית תל־אביב, יצחק ארצי, בא לכיכר ביום חמישי בלילה כדי להשתתף במישמרת מחאה ואמר:

אני מזועזע, המום. לא הייתי מאמין שדבר כזה יקרה במדינת ישראל. כל חיי חונכתי לחיות על אמונתי, לא להיהרג עליה.

קרני פאר:

„בלי קשר לחשיבה הפוליטית!"

קרני פאר, אשתו של מני פאר, ידועה בדיעותיה הימניות. קרני נמנית עם חוגי הליכוד וחיתה בין המעטים מהמחנה ההוא שבאו לכיכר מלכי־ישראל ביום חמישי בלילה, כדי להתאבל על אמיל גרינצווייג:

אני נמצאת פה בלי כל קשר לחשיבה הפוליטית שלי. הייתי פה גם אחרי הטבח בצברה ושאתילה. הסגנתי למען הקמת ועדת־חקירה, בלי כל קשר לדיעותי הפר־ליטיות, בלי קשר לכך שאמיל גרינצווייג היה איש שלום עכשיו. אני פה כדי להתאבל על מותו של חופש הביטוי, להתאבל על אסון כבד שאירע היום ושצריך לזעזע כל אזרח במדינת ישראל המאמין בדמוקרטיה. לא כל מי שנמצא פה כעת בכיכר נמנה עם מחנה שלום עכשיו דווקא. אני בטוחה שיש פה אנשים השייכים למחנה שמנגד. אין לכך כל קשר. אנחנו פה. אני פה כדי להיות ביחד עם אלה המאמינים כמוני: שהבעת דיעה וחופש הביטוי הם הדבר החשוב ביותר בדמוקרטיה.

קולנוע דן

KOLNOA DAN

הבמה לריקודים באולם הקונצרטים

חגיגות הפתיחה

מ־יום רביעי 23.2.83,

הדלתות נפתחות ב־20.00
הלהקה על הבמה ב־21.00

רחוב הירקון 61, תל־אביב 63902

סטודיו -03-

דעתו של „לוקולוס"
שהזמין אוכל סיני הביתה...

האיש שבא למשוך

השפע הסיני

... כשהזמנו למחרת ארוחה סינית במיסעדה הסינית של הוויליג', האוכל לא היה הרבה יותר גרוע אבל המחיר היה חצי המחיר: 600 שקל לזוג. אכלנו מרק־עוף ותירס בטעם מתקתק מעט, סעים מאוד, עם תירס רענן שכאילו נקטף זה עתה. אכלנו אגרול טעים ושתי מנות עיקריות, האחת בשר בירקות והשנייה עוף בשקדים. לכל אחת היה טעם משלה, וסוגי ירקות משלה (בבשר, למשל, היה הרבה כרוב שהיקנה לו טעם מיוחד, ואילו בעוף היה הרבה גזר שהבליט כאילו את טעמו המעודן). האורז היה מעורב בחתיכות בשר, גזר ואפונה וליווה כראוי את המנות העיקריות. סיימנו בבננה מצופה בבצק ושמשום, מאכל תאוותה, בעיקר כששובלים אותו במעט סירופ מייפל. אנחנו עדיין בעיצומה של ההתלהבות הסינית וייתכן שבשבועות הבאים נגיע גם למיסעדות נוספות. על כך כמובן עוד נדווח.

12.1982

לוקולוס

ארוחה סינית ל־ביתך או משרדך

צ'יינה וילאג' טלפון: 03-491873

אבא "ישב" 12 שנה ושילם את המחיר,
אך בסוף החברה הוא עדיין פושט...

סוד באנס אחד

One More Chance

סרטם של המפיקים מנחם גולן · יורם גלובוס
בימאי שמואל פיסטנברג
בכיכובם של נון לאמוטה · כריסטי אל"י · מייקל פאטקי

בכורה ארצית
ממוצ"ש 19.2
קולנוע „פאר" ת"א
9.30 – 7.15 – 4.30

בית ברחוב ש"ס

הכניסה

בכניסה לבית ברחוב ש"ס ניצבות דיירות הבית שהן בובות ענק חיות המתחבקות עם המלצרים. הבית, שהיה חורבה, שופץ בסגנון בתי תל־אביב הישנה ועל חלונותיו ניתלו אדניות פרחים. הבית כולל שלוש קומות וארבעה מיפלסים המרוהטים בסגנונות מעורבים.

אתם אוהבים עולם קסום של אגדות, המקום הזה נועד עבורכם. תארו לעצמכם שאתם יושבים וסועדים ליבכם במטעמים ולפתע מזנקים מן החלון טרזן וג'ין, מן הדלת נכנס קאובוי, מת־יישב ליד הבר, מפלרטט עם אשה נאה ווזכה לבסוף בסטירה מצל־צלת ממש כמו בסרט הטוב הרע והמכוער. במיפלס העליון יושב לו דייג, שלא איכפת לו דבר, הוא מוגש לך בצורה מוסיקלית, כרוק גל חדש. מתרחש כאן מא־בק בין תיזמורת פאב ותיזמורת חסידית.

כל החלומות האלה מתרחשים במקום חדש שנקרא הבית ברחוב ש"ס, שנבנה בסיגנון אוף־ברודווי, שהוא שילוב של מיסעדה, בית־קפה ותיאטרון. יש לי הרגשה כי המקום הזה הולך להעמיד את שכונת נווה־צדק, שבה הוא ממוקם, לאיזור הבלויים מס' 1 בתל־אביב.

הבית היפהפה ששופץ בהשקעה של 220.000 דולר, כולל שלוש קומות וארבעה מיפלסים. לכל מיפלס אופי וסיגנון משלו. קומה אחת משמשת כבר־משקאות, סבי־בו פאטיו שבו ניתן לרקוד. מ־שמאל יש מיסעדה צרפתית מעו־לה, שגם לה בר משלה, בסיגנון עתיק.

המיפלס העליון בנוי בסיגנון ארי־דקו, שממנו ניתן להשקיף על הנעשה בקומה התחתונה. ב־מיפלס נוסף ממוקמת בימה עליו־נה, שעליה יתרחשו מופעים והפ־תעות. קומת־המרתף בנויה כולה כמרתף־תיאטרון: בימה קטנה, ש־מלפניה שולחנות וכסאות. איש־התפאורות צבי לבב בנה שם קיר אמנותי מחומרים ישנים, שמצא בנווה־צדק, ושיבץ אותם בקיר. הסטייל של המקום הוא באווירה תרבותית שוטפת ויוצרת מין שי־לוב של רומנטיקה וחושניות. על הקירות תלויים פוסטרים ישנים, שתי פינות ישיבה אינטימיות ה־מרוהטות בסיגנון עתיק ורומנטי ממתינות לרוצים להתבודד.

ליד בר המשקאות עומד **אבי פלדשטיין**, משורר המפרסם שי־רים במוסף ספרותי, ותחביבו הוא עירבוב משקאות חריפים. הבר שלו הוא מן הטובים בארץ.

המוסיקאי המוכשר **אריק רי־דיך** כותב במיוחד מוסיקה למופע באלט, המשולבת עם סיגנון הגל החדש. עירוב הסגנונות יוצר את התיאטראליות של המקום.

„המקום בנוי כך, שאדם שנכנס לתוכו ירגיש כאילו הוא נכנס לתוך חלום," אומר רחיך.

בעלי המקום הם **מאיר ארבל**, בעל רוטשילד־פאב, ו**יקי אבידן**, מי שהיה איש יחסי־הציבור של חברת־תקליטים ומנהל מלון בלונ־דון.

אדריכל הפרוייקט הוא הצייר **רון אלוני**, ומעצבי־התילבושות הם התפאורן **משה שטרנפלד** והאופנאית **ניצה שוחט**. המנה־לת האמנותית היא **יעל אדייר־שטרן**.

אחרי שטעמתי ממעדני המטבח המשובח, יש לי הרגשה שאניני טעם וחיך ימצאו כאן את סיפוקם.

מוכרת הסיגריות

היא הדוגמנית רונית כספי, המחזה את הדוגמנית שבפוס־טר העתיק התלוי על הקיר. את התלבושת המיוחדת שלה עיצבה האופנאית ניצה שוחט. מוכרת הסיגריות היא חלק מנוף המקום.

בנווה־צדק קם שילוב של קפה, מיסעדה ותיאטרון

באלט בבר

ליד בר המשקאות (בתמונה מימין), מתאמנת לה לה־נאתה רקדנית להקת בת־שבע, מריקה דה־יונג, כחלק מהצגת הערב. בתמונה משמאל: המיפלס התחתון של אותה קומה משמש כמיסעדה, שבקצה בר משקאות נוסף, המעוצב גם הוא בסיגנון עתיק.

נירה גל

ספורט

טניס

כסף לילדים, כסף

משתלם להיות ילד המשחק טניס מיקצועי. לא רק בעולם. אפילו בישראל זוכים הילדים בשנים האחרונות בחוזים שמנים, שבהם נרשמים סכומים רציניים, מחברות הפירסומת הנאבקות על הפצת מוצריהם.

עד לפני ארבע שנים לא חלם אף ילד ישראלי שספורט הטניס החביב עליו, שבו הוא משקיע את מירצו וזמנו, יכניס לכיסו אלפי דולרים, הרבה לפני שיתבגר.

חברת הנעליים גלי היתה הראשונה שהחליטה להפוך ילדים למנוף פירסומת. היא תרמה ציוד ספורט חינם לכל אותם שחקנים קטנים מיעוטי־יכולת ובעלי פוטנציאל, תמורת שלטי־פירסומת במיגרשים של מרכז הטניס ברמת־השרון.

החברה גם אספה תגובות על טיב הנעליים שלה ומשך קיומם. על פי האינפורמציה שאספה, שיכללה את הדגמים והאריכה את משך חייהם. בתחילה החליפו השחקנים כל שבוע זוג נעליים, במרוצת הזמן החזיקה הנעל מעמד שבועיים שלמים.

במהרה נכנס גורם תחרותי חדש. **רקפת ביניאמיני** (18) השיגה שיא ישראלי מיוחד, כשחתמה עם חברת המנפר על חוזה לשנתיים, תמורת 24 אלף דולר.

עד שהתרחש, כיפר פירסומאי יעקב פרנקו, איש „גלי":

לא רצינו לתת סכומים מוגזמים ל־שחקנים הקטנים. העדפנו לתרום את הכסף לכל המרכז. ולהקים באמצעותו קרן לעידוד שחקני־טניס צעירים." כדור־הכסף בספורט הטניס הישראלי כבר התגלגל. הכספים מצאו חן בעיני הילדים, ובעיקר בעיני הוריהם — התחילו העיסקות בין הצדדים, כשכל חברה שולפת את יתרונותיה כדי לסחוף את הילדים אליה.

כיום, רוב הטניסאים הצעירים בעלי הישגים כלשהם זוכים בסכום שנתי של 5־8 אלף דולר, מלבד הציוד שאינו זול, שאף הוא הניתן להם בחינם.

כדורגל

תל־אביב במקום מכסיקו

כמה מבין שחקני־הנוער בנבחרת הלאומית יועמדו, כנראה, לדין. הסיבה: התנהגותם המחפירה במסע הכושל לקראת מישחקי קדם גביע אליפות־עולם לנוער בכדורגל.

שחקני הנוער, שחזרו לישראל לפני כשבועיים מקוסטה־ריקה, לא התביישו לפטפט יתר על המידה בארוחי עיתונאים, ואף להשמיץ את מאמנם **שמואל פרלמן** ושאר חברי המישלחת הישראלית שנתלוותה אליהם. הם לא היססו לעשות זאת, גם כשהיה ברור כי חוסר־הצלחתם בטורניר העולמי היה רק באשמתם שלהם.

כדורגלן איווניר בפעולה
השמצות

מוסדות ההתאחדות לכדורגל כנראה לא יעברו בשתיקה על כמה תופעות שהתגלו במסע. במיוחד נמצא על הכוונת קפטן הקבוצה, הכדורגלן **מוטי איוניר**, שיש לו חלק גדול בכישלון המסע. איוניר גרם לחימום האווירה, שכתוצאה ממנה הורחק מהמישחק מול אוסטרליה, כשהקבוצה נאלצה להמשיך ולשחק עם צוות מוקטן של שחקנים.

המסע הארוך לקראת המישחקים הבינלאומיים במכסיקו, יסתיים כנראה בדיון משמעתי בתל־אביב.

פתח־תיקווה תמליץ ותאשר

מועמדותו של מאמן מכבי רמת־עמידר **משה מאירי** להחליף את **זאב זלצר** בפתח־תיקווה ירדה מעל הפרק. בחוגי מכבי פתח־תיקווה הודיעו השבוע, כי הם ידאגו שמאיר לא יקבל שום תפקיד בהתאחדות לכדורגל, וגם ידאגו שלא יאמן בליגה הבכירה. כל זאת עקב התנהגותו המבישה, לדבריהם, במישחק גביע־המדינה, שבו התמודדו שתי הקבוצות.

מאיר דרש מהשוטרים שנכחו במיגרש להוציא כמה מחברי הנהלת פתח־תיקווה, בגלל שחשב כי במישחק קודם הם גרמו להוצאת רופא הקבוצה הרמת־גנית.

בפתח־תיקווה אומרים, שהמאמן משה מאיר — שהיה חניך בפתח־תיקווה — נעשה מאמן בזכות האגודה, כשהאגודה הפתח־תיקוואית המליצה עליו לפני הקבוצה הרמת־גנית.

ביקש להיעשע ולא נענה

שחקן הרכש של מכבי פתח־תיקווה, **אורי סאלימן**, הצליח השבוע להבקיע שני שערים במישחק אחד, דבר שלא הצליח לעשות מזה זמן רב. אך לצערו הרב, שני שעריו אלה היו שערים עצמיים.

אורי סאלימן, הידוע כשחקן מסור הנותן את נישמתו על כר הדשא, ניגש עם תום המישחק ליושב־ראש הקבוצה, **דויד זוריאן**, וביקש ממנו להעניש על טעויותיו במישחק. התנהגות זאת של השחקן שאורי הוא חלק בלתי נפרד מהקבוצה — גם בהצלחותיה וגם בכישלונותיה. גם השחקנים וגם ההנהלה עודדו את הכדורגלן.

עתיד הנוער

מאמן בירנבאום
כמו חוויה של זכיית־גביע

לא בכל יום מזדמן לקבוצה קטנה וצנועה מהליגה הארצית להתמודד בשלב חצי־הגמר מול האלופה הגדולה והביג־לאומית, מכבי תל־אביב, בהיכל־הספורט בירידאליהו.

זה קרה למכבי פתח־תיקווה, שהתמזל מזלה לזכות בהגרלה נוחה של מישחקי גביע־המדינה בכדורסל, וכך התאפשר לה להגיע עד לשלב חצי־הגמר מול הקבוצה הנחשבת עדיין לארי של הכדורסל הישראלי.

עבור שחקני פתח־תיקווה, שרובם צעירים שאך זה השתחררו מהצבא, היתה ההופעה בהיכל מול סגנית אלופת אירופה כמו החוויה שבזכיה בגביע. כי הקבוצות מהליגות הנמוכות אינן זוכות להתענינות מיוחדת מכלי־התיקשורת, וגם מאמניהן בדרך־כלל נשארים עקב כך אלמונים.

מר כדורסל מס' 2. לאפריים (אפי) בירנבאום (28), מאמנה הצעיר והלא מוכר של מכבי פתח־תיקוה בשנתיים האחרונות, יש היסטוריה ספורטיבית לא קצרה בשטח הכדורסל. הצעיר, תושב רמת־גן, הספיק לאמן ולהכין את הנוער של קבוצת מכבי רמת־גן, במשך חמש שנים. השנה הצליחו דורון ג'אמצ'י וחבריו להעלות קבוצתם על המפה הישראלית: מקום שני בטבלת הליגה הוא מקום מכובד למדי. ואין ספק שהכנתו הטובה של מאמנם לשעבר סייעה להם.

„אך העיתונות לא נדבקת לנוער, העתונות נדבקת רק לשמות מפורסמים," אומר בירנבאום ולא מסתיר את כעסו. המאמן הצעיר אינו מתכוון להסתפק באימון קבוצות צנועות ובבוא היום הוא שואף לאמן את נבחרת הנוער בכדורסל. חבריו קוראים לו „מר כדורסל מס' 2", המחכה לפרישתו של יהושע רוזין — מר כדורסל מס' 1.

מדוע רק נוער, נשאל המאמן. „כי אני אוהב את זה ומוצא בזה אתגר ו־אידיאל," היתה תשובתו של בירנבאום.

אולי בעזרתו של בירנבאום ודומים לו יגיעו שחקני הנוער בארץ להישגים גבוהים יותר, ומשאבי הכדורסל בישראל לא יופנו אך ורק לרכש של שחקנים זרים.

מי ישלם יותר

לפני שאגודת הכדורגל של מכבי חיפה שיחררה סופית את מאמנה האנגלי, **ג'ק מנספל**, היא בדקה אפשרויות להשיג מאמן רציני מ־מרכז הארץ, שיעבור לחיפה. אך עד עכשיו לא נשאו מאמציהם פרי. קשה לחיפאים למצוא מאמן בעל שם שישתכנע לעלות צפונה, וקשה שבעתיים למצאו בעיצומה של עונה.

היו אפילו גישושים אצל המאמן היוקרתי, **דויד שווייצר**, לגבי אימון הקבוצה לעונה הבאה. למרות ההתחייבות שיש למאמן התל־אביבי לקבוצתו הנוכחית, מכבי תל־אביב, ולמרות החוזה השמן המובטח לו אצלה, הוא לא התעצל לבדוק כמה מוכנים החיפאים לשלשל לכיסו. העניין לא הוכרע עדיין. שווייצר לא יודע אם יציליח להוציא מחיפה סכום נכבד יותר מהסכום — המאוד לא צנוע — שהוא מקבל מהמועדון התל־אביבי.

אם העיסקה בין השניים לא תצא לפועל, יש סבירות שהנהלת חיפה תפנה למאמן הפתח־תיקוואי **זאב זלצר**, בתנאי שזלצר יסכים לעזוב את קבוצתו מזה שלוש שנים, מכבי פתח־תיקווה.

המסור היא תופעה חריגה בליגה הישראלית. לוויאן דחה את הצעתו של השחקן, כשהוא דואג להצהיר חד־משמעית

תחזית אוהדים

את מישחקי הכדורגל של הליגה הלאומית והארצית שייערכו השבת תחזים אוהד הפועל תל־אביב משה נחום, ואוהד מכבי תל־אביב יהושע (שוקי) ששון.

ששון נחום

מישחקי הליגה הלאומית והארצית	נחום	ששון
1. מכבי יבנה — הפועל באר־שבע	×	×
2. בית"ר ירושלים — הפועל כפר־סבא	1	1
3. הפועל רמת־גן — מכבי יפו	1	2
4. שמשון תל־אביב — בני־יהודה תל־אביב	×	1
5. מכבי תל־אביב — הפועל תל־אביב	2	1
6. הפועל יהוד — מכבי נתניה	×	×
7. מכבי פתח־תיקווה — הפועל ירושלים	×	1(2)
8. מכבי חיפה — הפועל לוד	1	1
9. מכבי שפרעם — הכח מכבי רמת־גן	×	2
10. הפועל בית־שמש — הפועל חיפה	2	×
11. הפועל בית־שאן — הפועל פתח־תיקווה	×	2(1)
12. הפועל חדרה — מכבי רמת־עמידר	×	2
13. בית"ר רמלה — הפועל אשקלון	1	1

בשבוע שעבר ניחש שלמה ניצן ארבע תוצאות נכונות, ואילו יואל שר ניחש שלוש.

כל מה שאתה
רוצה ועוד!

VOLVO

VOLVO 760 GLE.

"מאיר" חברה למכוניות ומשאיות בע"מ, תל-אביב, רח' קרליבך 23, טל. 289191

ג' אדר תשמ"ג, 16.2.1983

המחיר: 50 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

אורי אבנרי מבקר את דו"ח הוועדה

הוא נשאר!